

ГЮНАР СТОЛЕСЕН ДОКАТО СМЪРТТА НИ РАЗДЕЛИ

Част 2 от „Варг Веум“

Превод от норвежки: Петър Драшков, 1986

chitanka.info

1

Дали защото беше най-младият от моите клиенти, или понеже ми напомни за едно друго момче, почти на неговата възраст и живеещо някъде другаде в този град, а може би просто така, поради липса на друго занимание, аз изслушах всичко, което ми разказа.

Беше в последните дни на февруари, когато вятърът откъм морето донесе затопляне и покачи термометъра с двайсет градуса (от минус осем до плюс дванайсет) за по-малко от денонощие дъждът изми снега, задържал се три-четири седмици и превърнал планините около града във вълшебни кътчета, а центъра му — в непроходим ад. Пролетта дишаше учестено, облъхвайки улиците, по които хората се движеха с приповдигнато настроение, развеселени, устремени сякаш към неизвестни цели, водени от някакъв потаен подтик.

Именно в такива дни кантората ми действаше най-гнетящо и изолиращо. Квадратната стая с голямо бюро, на което имаше само един телефон, с шкафове за архив, пълни единствено с въздух, беше като усамотено кътче от вселената, предназначено за хора, забравени от всички и чиито имена вече никой не си спомня. През целия ден се бяха обадили само веднъж. Някаква възрастна дама искаше от мен да намеря пудела й. Отговорих й, че получавам алергия от кучета, особено от пудели. Тя изсумтя в слушалката и ядосано я тресна. Такъв съм си аз: щом се продавам, поне да е скъпо.

Около три часа следобед усетих, че вратата на приемната се отвори. Бях позадрямал на стола и шумът в съседната стая ме сепна. Свалих краката си от бюрото, станах, направих няколко крачки и отворих вратата между кантората и приемната.

Момчето бе застанало в средата на приемната и я оглеждаше с учудване. Беше осем-деветгодишно, в протъркано найлоново яке, синьо на цвят, и кадифени панталони с кръпки на колената. На главата си имаше сива плетена шапка, която свали веднага щом ме забеляза. Косата му беше дълга, права и съвсем светлоруса, почти бяла. Големи

сини очи и полуотворена от уплаха уста. Детето сякаш всеки миг щеше да се разплаче.

— Здравей! — казах.

То преглътна нервно и вдигна поглед към мен.

— Ако си тръгнал на зъболекар, кабинетът му е в съседство — продължих аз.

Момчето поклати глава:

— Искам да отида при... — поде то и посочи вратата на кантората ми. Върху остъклената ѝ част можеше да се прочете, че това е кантора на В. Веум, частен детектив. Момчето се взираше в мен смутено: — Ти истински детектив ли си?

Усмихнах се:

— Така поне мисля. Ела и седни.

Влязохме в кантората. Заех мястото си зад бюрото, а малкият посетител се настани на единия от изтърканите столове за клиенти. Огледа се. Не знаех какво е очаквал да види, но си личеше, че е разочарован. Не ми се случваше за първи път. Единственото нещо, което прекрасно умея, е да разочаровам хората.

Момчето каза:

— Открих адреса ти в... указателя. В раздела с телефоните на частните детективи.

То изговори бавно и отчетливо последните думи, като че предварително ги беше повтаряло.

Погледнах го. Представих си, че подир няколко години моят Томас ще е на неговата възраст. Тогавя може би и той ще ме намери на същото това място: чрез телефонния указател. В случай че пожелае, разбира се.

Попитах:

— Имаш нужда от помощ?

Отговори:

— Да, велосипедът ми...

Кимнах, повтаряйки:

— Да, велосипедът ти...

Погледнах през прозореца към Воген, районът, който се разстиляше навън. Колоните от автомобили бавно се изнизваха към една далечна страна, наречена Осане, която се намира на изток от

Слънцето и на запад от Луната, до която можеш да стигнеш само ако ти провърви да вредиш автомобила си в колоната, и то рано сутрин.

Някога и аз имах велосипед. Това беше, преди да предадат града на автомобилната инквизиция и да го задушат с отровни газове.

Сега градският смог е захлупил пристанището, а полуостров Фльоифиелет прилича на умиращ плъх, килнат по корем, който се опитва да глътне поне малко чист морски въздух.

— Откраднат ли е?

Малчуганът потвърди с кимване.

Казах:

— Не смяташ ли, че все пак полицията...

— Не, оттам само ще вдигнат шум.

— Шум?

— Да.

Той отново кимна с подчертана неотстъпчивост и по лицето му прочетох, че иска нещо да ми обясни, но все още не намира нужните думи.

И внезапно ми зададе съвсем прозаичен въпрос:

— Това много ли ще струва... Скъпо ли вземаш?

Отговорих:

— Скъпо струвам, но ако някому не съм потребен, той може просто да ме захвърли.

Видях, че се смая, и побързах да добавя:

— Зависи от характера на поръчката и от човека, който я дава. Каква работа трябва да ти свърша и кой си ти? Хайде, разкажи ми сега всичко. Значи... велосипедът ти е откраднат. И ти искаш да разбереш кой е направил това и къде се намира.

— Не. Аз знам кои са го взели.

— Аха. И кои именно?

— Джокер и неговата банда. Те искат да... примамят мама.

— Да примамят майка ти?

Не го разбрах.

Момчето ме гледаше съвсем сериозно.

— Как се казваш? — попитах.

— Роар.

— И по-нататък?

— Роар... Андресен.

— А на колко си години?

— На осем и половина.

— Къде живееш?

Той назова един от далечните по-нови квартали на града, някъде на югозапад, който почти не познавах. Бях виждал блоковете му само от разстояние — пейзаж, който ми напомняше с нещо Луната, ако, разбира се, там горе има жилищни комплекси.

— А майка ти знае ли къде са сега?

— Не. Не се беше върнала още, когато излязох. Намерих адреса ти в указателя и взех автобуса насам. Дойдох тук, без да съм питал когото и да било.

— Ще се опитаме да позвъним на майка ти, за да не се уплаши, че си изчезнал. Имате ли телефон?

— Да, но съм абсолютно сигурен, че още не се е върнала у дома.

— Добре де, но тя сигурно работи някъде. Можем да ѝ позвъним там, нали?

— Не можем, защото вече е на път към къщи. А освен това не желая тя да разбере за... това.

Внезапно ми се стори съвсем голям човек. Толкова голям, че да му задам въпроса, който пареше на езика ми. Днешните момчета знаят много повече от нас някога.

— Ами баща ти, той къде е?

Очите му се разшириха — единствената промяна, която забелязах у него.

— Той... той вече не живее при нас. Напусна ни. Мама каза, че си е намерил друга жена, която пък има две свои деца. Мама казва, че татко е лош и че аз просто трябва да го забравя.

За миг сякаш видях пред мен Томас и Беате... Побързах да кажа:

— Слушай, смятам, че ще е по-добре да те закарам вкъщи и там ще поумуваме дали можем да намерим велосипеда ти. Всичко останало ще ми разкажеш в колата, бива ли?

Облякох якето си и огледах стаята, преди да излезем. Още един ден щеше да отмре, без да остави никакви зрими следи.

Роар се обади:

— Няма ли да си вземеш пистолета?

Погледнах го:

— Пистолета?

— Да.

— Аз... аз нямам оръжие, Роар.

— Наистина ли? Аз пък си мислех...

— Така е само във филмите. И на телевизията. Ала не и в действителния живот.

— Аха...

Момчето изглеждаше искрено разочаровано.

Тръгнахме. В момента, в който затварях вратата зад себе си, чух телефонът да звъни. За миг се поколебах дали да не се върна, но разсъдих, че сигурно е някой, който ще поиска да намеря котката му, и че все едно няма да успее да вдигна навреме слушалката. Пък и към котки съм алергичен. Така че оставих телефона да си звъни.

Провървя ни: асансьорът работеше. Докато слизахме, аз попитах момчето:

— Този Джокер, за когото спомена, кой е?

То ме погледна сериозно и промълви с треперлив глас:

— Той е... лош.

Не попитах нищо повече, преди да потеглим с колата.

2

Навън отново бе захладняло. Студът се бе вкопчил в предсмъртна хватка с побледнялото небе, а дъхът на шампанско, който сякаш се носеше във въздуха преди обяд, вече не се долавяше. В очите на хората, които минаваха покрай нас, не сияеха пролетни отблясъци. В тих сега се четяха само делничните проблеми, служебни, домашни. Зимата пак се бе върнала — това се чувстваше и в атмосферата, и по посивелите лица на минавачите.

Бях оставил колата си на платения паркинг при Торнплас. Там ме чакаше тя, на вид невинна, макар да ѝ беше ясно, че времето, определено от таксата на паркометъра, отдавна е изтекло.

Моят малък клиент вървеше до мен и ми хвърляше крадешком бързи погледи, както всяко осемгодишно момче, когато крачи с баща си из града. Само че не му бях баща (пък и нямаше какво толкова да види в мен), а частен детектив в средата на трийсетте си години, без съпруга, без син, без добри приятели, без приятелка. Можех да преуспея единствено в някой клуб на самотниците, ала и за член на такъв не ме бяха канили.

Имах си обаче автомобил, на път да преживее още една зима и да навърши осмата си пролет. И то в движение, като изключим трудностите при запалването му, особено при резките промени на времето. Настанихме се в него и след няколкоминутна борба със стартера потеглихме. Роар не спускаше широко отворените си очи от устата ми, която изрече куп ругателства, без да издаде нито звук. Успявам да се сдържа и рядко ругая на глас в присъствието на жени или деца. Може би това също е причина, загдето на никого не съм симпатичен.

Насред моста през Пуддефиорд заседнахме в автомобилната колона, която въобще спря да се движи. Сякаш бяхме кацнали на върха на избледняла дъга. Вдясно от нас се виждаше остров Аски, разделящ като ципа сивото небе от черната вода. Далеч нататък, по склоновете на планината, вече мъждукаха светлинките на прозорците, сякаш

припламващи сигнални огънове. Вляво, в най-вътрешната част на залива, се чернееше скелетът на нещо, което някой ден с божия помощ и при по-благоприятна конюнктура за търговския флот би могло да се превърне в истински плавателен съд. Огромен кран се поклащаше заплашително над скелета и приличаше на гигантско допотопно земноводно, което се готви да погълне друго праисторическо чудовище. Беше един от онези късни зимни следобеди, в които смъртта сякаш витае във въздуха и я долавяш, накъдето и да се обърнеш.

Подех:

— Разкажи ми сега за своя велосипед, за майка си, за Джокер и неговата банда. За това какво всъщност искаш от мен.

Окуражих го с усмивка. Момчето също се опита да са усмихне. Не познавам нищо по-сърцераздиращо от деца, които искат да се усмихнат, а не могат. Явно му предстоеше да разкаже някаква мъчителна история.

— Преди седмица взеха велосипеда на Петер. Той също си няма татко — започна малкият ми спътник.

— Да?

Автомобилната колона потегли отново съвсем, съвсем бавно. Машинално следях червените стопове на колата отпред. Роар продължи:

— Джокер и бандата му... се намират... те имат една хижа горе, на хълма зад блоковите жилища.

— Хижа?

— Да, но не са я строили те, а други, които Джокер и бандата му изгониха от там. И сега никой не се осмелява да стъпи в хижата. Но ето че...

Движихме се по главния път към Лаксевог. Вдясно, от другата страна на Пуддефиорд, личаха контурите на полуостров Нурднес, изпънат като кучешка лапа над фиорда.

— И после... — измърморих.

— Чухме, че и преди това са правили подобни неща, че са замъквали там по-големи момичета... хващали ги, вмъквали ги горе в хижата и... и правили с тях неща... Само че с момичета, не с... майки! И ето, откраднаха Петеровия велосипед и майка му тръгнала нагоре да го вземе от тях, но... не се върна.

— Как така не се върна?

— Ами така. Чакахме я около два часа — Петер, Ханс и аз. Петер плачеше и все повтаряше, че сигурно са убили майка му, че баща му отплавал в морето и въобще не си дошъл и...

— А вие не отидохте ли... не можахте ли да намерите възрастни хора, които да ви придружат?

— При кого да отидем? Нито Петер, нито Ханс, нито пък аз имаме татковци, портиерът непрекъснато ни гони, гони ни и полицаят Хауге, а онзи пък, ръководителят на детския клуб, само ни кара да играем на „Людо“ или на подобни глупави игри. И ето че майката на Петер се появи. Откъм гората на хълма. Тътреше велосипеда със себе си. Но дрехите ѝ бяха разкъсани, изпоцапани и тя... тя така плачеше, че всички я чуха. След нея вървяха Джокер и бандата му, те се кикотеха и крещяха. А когато ни видяха, дотичаха при нас и казаха... така, че и майката, и останалите да чуят, че ако тя каже нещо някому, то тогава... тогава те щели да направят на Петер нещо ужасно!

— И с това ли се свърши?

— Да. Никой не се осмелява да се опълчи на Джокер и на компанията му. Бащата на едно момиче хвана веднъж Джокер сам, когато идваше от супермаркета, притисна го до стената и го заплаши, че ще го пребие, ако не престане да върши това, което върши.

— И?

— И късно една вечер, когато бащата се връщал сам, те го причакали на входа, цялата банда. Така са го били, че лежа болен цели две седмици, а после се премести да живее другаде. Тъй че никой не смее да ги закачи.

— Аз обаче ще трябва да се осмеля, а? — погледнах надолу към него.

Момчето вдигна към мен очи, пълни с надежда:

— Да, та нали си детектив?

Замълчах. Едър, силен, истински детектив, а всъщност с чене, по-голямо от мускулите. Бяхме отминали първите гъсто застроени райони, както и зоната на движение със скорост до петдесет километра в час, но не намалих особено скоростта. Усещах, че имам достатъчно време.

— А сега — казах, — сега те са взели твоя велосипед и ти се боиш, че... майка ти... Разказа ли ѝ какво се е случило с майката на

Петер?

— О, не! Не посмях!

— И си сигурен, че това е работа на Джокер и бандата му, които...

— Да, защото в бандата им има един дебеланко, Тассе, който днес, на връщане от училище, ми каза: велосипедът ти е у Джокер, взел го на заем и мога да си го получа обратно, ако отида горе в хижата. А ако ме е страх, да съм прател майка си, хилеше се той.

— Колко души са в тази банда?

— Осем-девет, някога и десет. Както се случи.

— И все момчета?

— Не само. От време на време водят със себе си и момичета, но невинаги, не когато...

— На колко години са?

— О, големи са. На шестнайсет-седемнайсет. А пък Джокер е на няколко отгоре. Някои казват, че бил над двайсет, но според мен не е на повече от деветнайсет.

Деветнайсет... Разцветът на психопата. Значи големи, за да са деца, но все още не дотам, че да са възрастни. И преди бях срещал такива. Можеха да бъдат най-жестоки и страшни, а в същото време и готови да се разреват само от груба дума. От тях може да се очаква всичко, досущ както от времето в края на февруари. Никога не можеш да си сигурен какво ще измислят. Да, предстоеше ми нелека задача.

3

Задминахме огромния търговски център, наречен не без сарказъм „пазарен площад“. Отзад, на голия хълм се виждаха две училищни сгради: голяма, червенееща се — гимназиална, и вкопчилата се в хребета като надута гъсеница — за начални класове. По-нататък, устремени към небето, стърчаха четири жилищни блока.

— Ние живеем ей там, в онзи — посочи Роар с израз, сякаш показваше някоя от звездите на Голямата мечка.

Целият квартал тънеше в сянката на планината Людехорн, стръмна, тъмна и мрачна. На върха ѝ се издигаше кулата на телевизионен предавател, чиито антени пробождаха коремите на облаците и разкриваха вътрешностите на стоманеносинкавото небе.

Паркирах колата, излязохме.

— Ние живеем там. — Роар отново посочи нагоре. Проследих с поглед показалеца му:

— Къде?

— На деветия етаж. Виждаш ли онзи прозорец с перденце в зелено и бяло? Там е моята стая.

— Аха.

Прозорец с перденце в зелено и бяло някъде на деветия етаж... Имах чувството, че ми говори Робинзон Крузо.

— Да се качим горе и да се обадим на майка ти.

Момчето упорито завъртя глава:

— В никакъв случай без... велосипеда.

— Добре.

Нещо ме присви под лъжичката. Не е лесно, дори хич, да се справиш с банда от седемнайсет-осемнайсетгодишни младежи, особено когато те са безогледни, а ти месеци наред не си правил нищо друго, освен да надигаш шишето с акевит^[1].

— Къде се намира хижата?

Свихме покрай следващия блок. По-нагоре, вдясно между дърветата, имаше още няколко блока, по-ниски, сякаш хвърлени от

голяма височина, та сега се опитваха да се надигнат, за да видят къде са попаднали. Зад първия от тях се издигаше склон, обрасъл с хвойна и бор, а малко по-нагоре се подаваше хижата на Джокер и неговата банда.

Роар поспря до ъгъла на последния от високите жилищни блокове, додето ми обясняваше къде точно да ида.

— Ти май нямаш желание да дойдеш с мен? — казах.

Момчето поклати засрамено глава.

Усмигнах се.

— Не ти се ще. Разбирам...

Подобна банда върлуваше и в квартала, където бях израснал. Но не беше май толкова страшна. Пък и тогава нямаше подобни блокове.

— Почакай ме тук. Ще трябва да мина по онази пътечка между дърветата, нали?

Той кимна два пъти. Гледаше ме с широко отворени очи. Страхуваше се не за себе си, а за мен. Това съвсем не ми подейства ободрително.

Тръгнах с подчертано моряшка походка. Това ми даде малко кураж, илюзорното чувство, че съм голям и силен мъжага, който отдавна се справя с всичко без чужда помощ.

Разминах се с някаква жена. Към края на трийсетте, с изпито, хлътнало лице. И сякаш за да подчертае това, тя бе пристегнала косата си в кок на тила, силно изпъната назад, почти залепнала за главата ѝ. Това ѝ придаваше вид на индианка, въпреки че беше руса. Бледа, тя теглеше пазарска чанта на колелца и ме изгледа уплашено, макар да нямаше никаква причина да се страхува. Но не се и опитах да ѝ се усмигна.

Поех между дърветата.

Винаги съм обичал боровете — устремени към небето, жизнерадостни, силни и рошави като езически символи на радостта, ярко контрастиращи с богомолците ели, печални или по-точно лицемерно строги. Мирисът на боровата гора винаги ми навява мисли за лятото, за късното лято, и представата, че съм на път през някаква долина, през горска просека или някаква друга местност, че се изкачвам нагоре към обраслите с храсти обли склонове, към откритата шир и чистия свод на августовското небе, излъчващо тъмносин блясък,

към слънцето, изпълнено със сила и укрило много витамини за зимата, която предстои.

Ала сега не беше късно лято, а февруари и аз нямах никакво основание да мисля за шир, за мирис на борова гора или за нещо подобно.

Хижата изникна пред мен изведнъж, само на двайсет метра нагоре по склона. Всъщност това трудно би могло да се нарече хижа: грубо сковани дъски, нацапани с тъмнозелена боя, покрив от накатранена хартия и зебло за изолация между дъските, вместо прозорец — дупка като амбразура, покрита с мрежа за курник. До стената беше подпрян син лъскав велосипед, а иззад мрежата на амбразурата забелязах да наднича нечия бледа физиономия. Приблжих се, дочух гласове и внезапно всички те наизлизах отвътре, блъскайки се едни в други. Застанаха пред велосипеда — като стена.

Гостът можеше да заповяда.

---

[1] Акевит — норвежка ракия. — Б.р. ↑

4

Истината беше, че изглеждаха повече изплашени, отколкото опасни — шест обикновени, поизрасли вече момчета още с обичайния мъх по бузите, с обичайните пъпки и с глупаво нагласени презрителни усмивки. Дълъг като върлина младеж, застанал в края на редицата, се опита да си свие цигара, но разсипа половината от тютюна на земята и когато най-накрая все пак успя да я приготви, щеше насмалко да я пъхне в окото си, вместо в устата. В средата на групата се открояваше малък дебеланко с румени бузи и пясъчноруса коса. В очите му се четеше боязънта на подритвано куче, което ми подсказа, че това е шутът на бандата. Защото всички банди непременно си имат шут, ала тежко и горко на онзи от друга банда, който се опита да го закачи. Съзнателно или несъзнателно смешникът свързва членовете на бандата, защото е човекът, когото те трябва да защитават, който се нуждае от закрила. Значи това, както Роар ми го бе описал, трябваше да е Тасе. Останалите се различаваха както по цвета на косата, ръста и израза на лицата — иначе бяха правени от едно тесто. Всички носеха кадифени джинси и якета — шушлякови или кожени.

Но щом от колибата излезе последният, картината пред мен изведнъж се промени. Другите преди него се бяха изтърколили от хижата като овнета, а той излезе с ленива походка, сякаш случайно минаваше от там.

У него имаше нещо заучено и престорено, което веднага издаваше психопата, и не ми убягнаха страхът и уважението, обзели бандата при появата му. Онова, дето само допреди минута и половина представляваше сборище от конфирманти, които сигурно с леснота бих могъл да заставя да ми издекламират „Отче наш“, внезапно се превърна в истинска банда. Неувереността в погледите им стана твърдост, колебливите усмивки се изкривиха във волеви гримаси. Цигарата на високия тип отляво увисна нахакано в ъгълчето на устата му, а Тасе се опери и изпъчи корем.

Оня не се представи. Не беше и необходимо. Правеше се, че е напълно безразличен към цялата ситуация, и имах чувството, че държането му цели да приспива вниманието на околните. Ала малките му примижени очи бяха черни и зорки като на хищник, дебнешц плячка.

Тъмната коса, заресана назад, му придаваше вид на пастор. Челото му беше високо и бяло, а носът — необикновено тънък и тесен, почти като нож, и създаваше впечатлението, че би могъл да го използва като хладно оръжие. Това му подходеше. Устата му приличаше, или по-скоро напомняше, на тази на Елвис Пресли. Горната му устна беше изкривена в злобно-подигравателна усмивка, но зъбите, които откриваше, никога не биха му позволили да се намери върху гланцирания плик на грамофонна плоча — прогнили и черни.

Тесни, избелели джинси от кадифе, черно кожено яке с множество лъскави ципове. Тяло слабо и жилаво. Немного силен, но бях сигурен, че отлично борави с нож. Това характеризира подобни типове.

Гласът му, както и очаквах, беше напрегнат като стоманено въже и дращеше като употребявано бръснарско ножче. Точно в момента, в който заговори, през облаците се промъкна златист следобеден слънчев лъч, прониза покрива от борови върхове и освети лицето му. Хартиенобялата кожа стана златиста, а пълните устни добиха сочна, сякаш рафаеловска плътност. Още една илюзия от онези, които нерядко сътворяват слънчевите лъчи. Чух го да пита:

— Какво те води насам, старче?

Не беше нужно да чака аплодисменти, те веднага отекнаха. Околността се огласи със смях, с неприятния смях на изпуснати младежи.

— Търся детската градина и май я намерих, а?

Изглежда, не притежавах същия чар, защото никой не ми се засмя.

Езикът се промъкна съскащо между прогнилите му зъби:

— Старческият дом се намира доста по-надолу. Може би ще ти потрябва и инвалидна количка?

Отново кикот, сякаш никога не бяха чували нещо по-смешно. Направо щяха да се пръснат от смях.

— А да не би на теб да ти е нужна? — продумах съвсем бавно аз. — Защо не допуснеш, че съм тръгнал да търся велосипеда си?

— Велосипед, твой? — Той се огледа, сякаш за пръв път забелязваше, че наоколо има и други. — Да сте виждали тук някакъв велосипед, момчета?

Онези започнаха да се кривят и хият като клоуни, клатейки отрицателно глави. Тасе насмалко щеше да се спука от смях. Джокер продължи:

— Защо не ни пратиш леля си, старче, или някоя от бавачките в приюта, пък ние ще размислим как да решим... въпроса.

Този път помислих, че ще умрат от смях, че направо ще се пръснат. Сякаш три дни бяха седели затворени, дишайки смехотворен газ. Усетих, че е време да започвам.

Не мога да се променя. Винаги когато ме е страх, решавам да държа реч. На смъртния си одър сигурно пак ще бръщолевя, а пред райските врати ще надуя главата на свети Петър и той ще ме изрита в отдела за рекламации на първия етаж.

И така, започнах. Направих две крачки напред и се озовах пред първия дангалак. Погледнах го право в очите с израз, който смятах, че ще му напомни обидите и терзанията от детството — нали те винаги се таят някъде дълбоко у всекиго, трогателни или болезнени. За мое удоволствие забелязах, че цигарата в ъгълчето на устата му нервно затрепери.

Казах:

— На пръв поглед не изглеждам толкова опасен, особено когато ме наблюдават седем чифта очи, и то на хора с петнайсет-двайсет години по-млади от мен. Но и лъвът, изкарал няколко години в зоологическата градина, не изглежда така страховит, додето някой не се е осмелил да се вмъкне в клетката му.

Продължих с крачка встрани към следващия. Висок почти колкото мен, с едра пъпка под лявата ноздра и с капчици пот над горната устна.

— Хич не си мислете, че ще ме уплашите, като се ежите така и се мъчите да приличате на някой непристъпен скат в норвежка планина.

Оня видимо се изчерви и аз се отправих към следващия: тип, току-що сдобил се с пепеляво-черна четина на брадичката. Очите под гъстите тъмни вежди бяха определено късогледни. Би трябвало да носи

очила. Размахая няколко пъти ръката си под носа му. Не знаеше къде да гледа, смути се.

— Ей, има ли някой вкъщи? Аз съм тук. Не, ей тук съм. Иди си у дома да си вземеш очилата, приятелю. Мязаш ми на пратеник от друго измерение. Е, ще го разбереш, като пораснеш. Всъщност разгърни енциклопедията, ако толкова те интересува, и разбира се, ако можеш да четеш.

Следващият беше Джокер и аз го пропуснах, минавайки точно пред него. С края на очите си забелязах, че преглъща тежко. Вдясно пред него стоеше шутът Тассе.

Един шут е лесна плячка, ако преди това не е успял да се застрахова. Казах:

— Здравсти, Грухчо. Изглежда, че ти самият имаш нужда да караш велосипед от време на време. — Изчаках малко за ефект. — Моцион, ще намериш думата в речника за чужди думи.

Последните двама взех наведнъж.

— А тук кои са? Абот и Костело? Кнол и Тот в детската градина^[1]?

Отново заех централна позиция и обгърнах всички с поглед.

— Знаете ли аз кой съм? Знаменитият Веум, не сте ли чували за мен? Ще ме намерите в телефонния указател на буква „Ч“ — като Чудовище. От време на време пишат за мен във вестниците, тогава, когато натупам някого. Така че не ви препоръчвам да се вмъквате в бърлогата ми. Просто разберете: все едно, че играя в националния отбор, а вие — в някое лилипутско тимче от пета селска група. Имате само едно преимущество — аз всъщност нямам право да бия по-малки от мен. Но тъй като съм доста известен с изключенията, които допускам по този и друг повод, опитайте! — Бях набрал известна преднина и продължих: — Дойдох тук да взема обратно велосипеда си и мисля вече да го направя. Възражения?

Впих поглед в Джокер. С психопатите е като с мечките, най-добрият метод за дресировка е да ги гледаш право в очите. Казах:

— Когато ние, мъжете, играем покер, в колодата няма джокер!

С тези думи минах точно покрай него, хванах велосипеда за кормилото и го обърнах. Шест чифта очи не ме изпусаха нито за миг. Джокер остана, както си беше, с гръб към мен.

Глупаво е да си с гръб към раздразнен психопат, но аз хипнотизирах публиката и нямах почти никаква алтернатива. Докато минавах покрай Джокер, на излизане от омагьосания пръстен, аз извърнах глава към него и го приковах с поглед:

— Хайде сега тичайте да смените пелените на шефа си, момчета.

Продължавах да държа главата си обърната назад, сякаш се бях схванал, впил очи в неговите, додето не се озовах на безопасно разстояние, там, където не можеше да забие сгъваемия си нож в гърба ми, без да не пробяга някой и друг метър.

Зад мен не се чуваше никакъв шум. Никой не се осмели да гъкне или да се засмее. Никой не се смее, когато е свидетел на покушение срещу някое превъзходителство, във всеки случай не преди кралят да си е отишъл. Ала аз, с вродената си нескромност, си въобразявах, че моето поведение ще предизвика фурор, че един ден, когато разказват историята на заловената вече банда или я показват по телевизията край синкав горски огън, ще възхвалят моето хладнокръвие и хумор.

Долу на пътя възкачих велосипеда и натиснах педалите: самотен конник, понесен към залеза. Само че за самотник, твърде весел. Въпреки всичко, което подозираше, че му предстои.

---

[1] Абот и Костело — английски комици от 40-те години; Кнол и Тот — пакостници от комикси от 50-те години. — Б.р. ↑

5

Роар ме посрещна на ъгъла, където го бях оставил. Гледаше ме с очи, широко отворени и пълни с учудване. Скочих от велосипеда и двамата тръгнахме обратно към неговия блок.

Момчето се обади:

— Какво... какво направи?

— Просто го взех.

Сякаш това бе най-лесното нещо на света.

Не й бе нужно дори да отвори уста, веднага разбрах що за птица е. Тичаше към нас с лекотата на девойка, тъмната коса обграждаше лицето й като рамка и от уплахата изглеждаше тъй, сякаш има три очи — третото око беше всъщност отворената уста. Сини кадифени джинси, плътно прилепнало бяло поло и шушляково яке в червено и синьо, което не бе успяла да закопчее.

— Роар! — провикна се тя от петдесетметрово разстояние. — Къде беше?

Сграбчи сина си за раменете и се взря така навътре в очите му, като че там щеше да види картата на местността, където е бил. Косата й, непослушно къдрава, бе високо подстригана на тила. Тил, бял и нежен, от тези, които те карат да плачеш без сълзи и ти напомнят за всички лебеди, които някога, през детските години, си наблюдавал в Нюгордския парк и които будят у теб дълбоко съжаление, че сам не си намерил такъв нежен женски тил, притиснат към който да поплачеш. В моя случай аз вече загубих тази възможност. Накратко, това бе женски тил от онези, които предизвикват много чувства и размисли.

— Мамо — поде Роар. — Това е... Знаеш ли, Джокер и те... взеха велосипеда ми... и аз тръгнах...

Тя ме измери с леден поглед и каза с глас, който би ми подействал много приятно на плажа през лятото при трийсетградусова жега:

— Кой сте вие? — И пак на Роар: — Този да не ти е направил нещо?

— Да ми е направил нещо! — Той удивено я погледна.

Майка му го разтърси:

— Отговаряй, чуваш ли, отговаряй!

И пак ме погледна с очи, в които вече бликаха сълзи:

— Кой сте вие? Само да сте посмели да го докоснете... аз ще ви убия!

По лицето ѝ бяха избили червени петна, а нослето ѝ лъщеше от пот. Очите ѝ, тъмносини, искряха като пламъчета.

Казах:

— Името ми е Веум, госпожо, и нищо не съм...

Роар ме прекъсна. Сега в неговите очи блестяха сълзи:

— Той нищо не е... та той ми помогна, взе ми обратно велосипеда. Той го взе от горе, от хижата на Джокер и другите, така че той не... а ти...

Сълзите се стичаха по бузите му, а майка му го гледаше безпомощно. После го прегърна и прошепна нещо в ухото му.

Озърнах се. Почти се бе стъмнило и много прозорци вече светеха. Минаваха автомобили, изморени мъже сливаха сгърбени от колите си и тръгваха, забиха поглед в земята, към входовете и асансьорите, нагоре към жените и вечерята на двайсет метра над повърхността на земята, двайсет метра по-близо до космоса, и на един работен ден по-близо до вечността. На тротоара пред блока, в който живеяха, в момента се разиграваше малка семейна драма, ала никой от тях не погледна насам, никой не забеляза младата жена и малкото момче, както и не толкова младия мъж и чисто новия велосипед. Все едно, че се намирахме нейде в безлюдната Сахара.

Тя ми хвърли поглед над раменете на момчето и сега изглеждаше едва ли не на двайсет години, съвсем млада. Устата ѝ имаше меките очертания на момиченце, което не получава исканото бонбонче, но пухкави и чувствени, устните не оставяха съмнение в това, че то ще изпълни онова, което си е наумило един ден, щом порасне. Тъмносините очи също се бяха смекчили и цветът им напомняше цветя, които така и не си откъснал, а после цял живот си съжалявал за това.

Тя каза:

— Извинявайте. Така се изплаших. Той... той никога не е отсъствал толкова дълго от къщи. Аз, аз...

— Разбирам.

Жената се изправи и ми подаде едната си ръка, а с другата отмахна кичур от челото си.

— Аз... Казвам се Венке Андресен.

Задържах за няколко секунди ръката ѝ:

— Веум. Варг Веум.

Тя учудено ме погледна и разбрах, че или не е проумяла собственото ми име, или е помислила, че го е чула погрешно.

— Баща ми имаше чувство за хумор поясних. Така ме е нарекъл.

— Как?

— Ами Варг^[1].

— А, така се казвате!

Тя избухна в непринуден и весел смях. Подпухналите от тревога устни се разтвориха в слънчева усмивка, цялото ѝ лице грейна — красиво, щастливо и свежо. Но щом смехът ѝ секна, Венке Андресен стана едновременно с десет години по-стара и с двавет години по-млада: устни на момиче и очи на зряла жена. Трябваше да си тръгвам.

Тя продума:

— Но какъв сте всъщност... Как ви намери Роар?

— Аз съм частен детектив. Намерил ме е по телефонния указател.

— Детектив?

Явно ѝ се струваше странно. Роар каза:

— Наистина, мамо. Той има кантора в града, но няма... пистолет.

Тя слабо се усмихна:

— Добре, добре. — Огледа се. — Не знам... мога да ви предложа чаша кафе, може би?... — Кимна към високия блок.

Погледнах часовника си. Трябваше да се прибирам, но казах:

— Благодаря. Може би...

Последвах Роар и майка му покрай моя автомобил и през един от входовете на високия дванайсететажен блок. Заклучихме велосипеда в мазето и влязохме в единия от двата асансьора. Тя натисна копчето с цифра девет. Кабината беше тясна, обкована с метал, със сиво боядисани стени, чиято боя се лющеше. Приличаше по-скоро на газова камера, отколкото на транспортно средство.

Венке Андресен ме погледна с големите си очи и ми каза:

— Ако имате късмет, ще се придвижим нагоре.

— Това пък защо?

— Няколко момчета непрекъснато играят с асансьора. Всяко стои на своя етаж и натиска копчетата едновременно, така че става късо съединение или нещо подобно. Във всеки случай асансьорът спира между два етажа и човекът стои вътре, докато портиерът не дойде отново да го пусне.

— Разбрах вече, че в този квартал имате много приятно младежко обкръжение. Няма ли други свободни занимания освен кражба на велосипеди и разбиване на асансьори?

— Имаме си специален служител, назначен от общината за работа с децата и младежите, но не смятам, че той върши нещо сериозно. Учредил е клуб за оползотворяване на свободното време. Казва се Воге.

Асансьорът спря, бяхме пристигнали. Две врати водеха от кабината към площадката на стълбите. Излязохме през едната от тях, озовахме се на балкон, опасващ по дължина целия блок и прекъснат само от шахтата на асансьора. От вътрешната страна на балкона се намираха входните врати на всички жилища. На път към вратата на Венке Андресен минахме покрай две други врати и няколко прозореца, повечето от които закрити с пердета. Вратите бяха все сини. Бяхме на деветия етаж, а имах чувството, че се намираме безкрайно далеч от асфалта пред блока, от земята. Падането от тук би означавало сигурна гибел.

На вратата на Венке Андресен имаше табелка, написана на ръка: „ТУК ЖИВЕЯТ ВЕНКЕ, РОАР И ЮНАС АНДЕРСЕНОВИ“.

Вътре в антрето тя свали дебелото си шушляково яке и пое моето. Пристъпвах неловко на зелената настилка на пода, както обикновено стои човек наред чуждо антре, без да знае накъде да тръгне.

Роар ме хвана за ръката:

— Ела... ела да ти покажа моята стая.

Майката каза:

— Аз ще сложа кафето.

Роар ме помъкна към стаята си. Отблизо видях, че перденцето в зелено и бяло има шарка от нарисувани бели камиони върху зелен фон.

В единия от ъглите на стаята беше леглото с естествения цвят на бяло дърво или по-точно — долната част на двуетажно дървено легло. По стените висяха плакати с комикси, фигури на животни, голяма снимка на някакъв клоун на манеж и картинка от календар, изобразяваща военен оркестър, който марширува по тясна улица с ниски, бели дървени къщи. По пода бяха разхвърляни в безпорядък разни играчки. Дървени релси за влакче, меки животни или остатъци от тях, фигурки на каубои и индианци с отчупени ръце и омръзнали изражения на лицата. На зелена масичка видях блокчета за рисуване, отворени кутийки с бои, купчина изрисувани листи и картинки, откъснати от книги.

Да, типично детска стая, чийто обитател се чувства в нея уютно. Роар ме погледна сериозно и каза:

— Слушай, аз как да те наричам? Веум?

Погладих го по косата.

— Наричай ме просто Варг.

Той радостно кимна и ме дари с широка усмивка. Имаше нови, наскоро поникнали предни зъби, доста едри за такава малка устица.

— Искаш ли да видиш какво съм нарисувал?

Поисках и видях. Сини слънца и жълти дървета, червени планини и кораби на колела, зайчета, яхнали коне, килната от вятъра къщичка с несиметрични прозорци и цветна градинка.

Отидох до прозореца и погледнах навън — тоест надолу. Като че се намирах в самолет. Хората, колите, всичко беше умалено. Четириетажните сгради долу приличаха на залепени една до друга кибритени кутийки, а пътят между тях наподобяваше мини писта за детски автомобили — играчки.

Отместих очи към склоновете на Людехорн, към сиво-черния силует на планината, който сега се издигаше към небето, слят с него, сякаш тъмният хребет се бе извисил до огромните тъмни облаци, застрашително надвиснал като лавина от мрак над целия град, като някакво предзнаменование или предизвестие за смърт.

---

[1] Варг (норв.) — 1. Вълк; 2. Неспокоен човек. — Б.р. ↑

6

Седяхме в кухнята и пиехме кафе. Откъм дневната се чуваше жуженето на телевизора. Роар гледаше детска програма.

Весела жълта кухня, преобоядисана в ярки цветове след настаняването на семейството. Вратите на шкафовете бяха оранжеви, а пердетата — бели, с щампирани върху тях портокали.

Кухненската маса имаше сиво-бял гетинаксов плот, покрит с кръгла оранжево-жълта покривка. Кафето се сервираше в зелени чашки на червени точки, а в плетено панерче бяха поднесени няколко вида бисквити.

— Нямам нещо особено да ви предложа, но... — Тя сви рамене.

Казах:

— Кафето е чудесно.

— Пийнете още. Каната е пълна.

Погледнах към кафеника, който се топлеше върху електрическия котлон.

— Този, Джокер, както го наричат, с бандата си ли беше там, откъдето взехте велосипеда? — попита.

— Да. Чух и за друг подобен епизод... за майката на един от приятелите на Роар...

— Знам този случай. Говорих с нея. Тя... — Венке прехапа устни. — Просто не ми се вярва. Тя... Взели велосипеда на синчето ѝ и тя отишла горе да си го прибере. Там те просто я взели в плен, сякаш е някое момиче, а не жена на изискваща уважение възраст.

— Те са я...

Тя рязко побутна чашката с кафето встрани:

— Би трябвало да се засрамят! Подобно нещо би било невъзможно, когато ние бяхме деца... — Гледаше някъде покрай мен. — Така е, когато си самотна жена с дете. Гонят ни, диво ни преследват всички, които мислят, че принадлежат към мъжкото съсловие — от сополивите момчета до застаряващите донжуани... просто да ти се повърне.

— Но нея самата...

— Не, не са я изнасилили, но смятам, че това ще се случи със следващата им жертва. Хванали я, измъчвали я, забавлявали се с нея, ако разбирате какво имам предвид. Той, Джокер, ѝ събул панталоните и я принудил... показвал я така, че всички да я видят. Но по-далеч от това не отишли.

— А тя защо не ги е обадила в полицията?

— В полицията? Че какво ще им направят? Имало ли е свидетели? Не, никой друг освен самите тях, тези от бандата, от които не може да се измъкне и дума. Те също се страхуват за живота си, както всички. Ужасени са от Джокер. Тук имаше един мъж, който се опита да направи нещо, пребиха го така, та съм сигурна, че никога вече няма да се оправи напълно. А ако тя бе отишла в полицията... Първо, никога повече нямаше да си получи пощата. Няколко родители бяха ходили при майката на Джокер да се оплакват. След това пощата им винаги гореше: пускаха запалени саморъчни бомбички в пощенските им кутии. Накрая хората бяха принудени да си получават писмата долу, в града. А ние, които сме сами, с малки деца! Та ти въобще не можеш да си представиш какво биха направили те и с деца! Имаше едно момиченце, на шест години — то се върна вкъщи с отпечатыци от цигари, гасени по цялото му телце, по цялото, разбираш ли?

Усетих как нещо се свива в стомаха ми. Видях ги отново пред мен, лице след лице: дангалака, анонимните, дебелия Тасе, накрая самия Джокер с вид на пастор, с очи на тигър и зъби на гниещ труп. И си представих неволно какво ли биха направили с Венке Андресен, ако тя бе отишла да вземе велосипеда на сина си.

— Ти би ли отишла... сама... за велосипеда?

— Подир всичко, което се случи? — Тя поклати глава. — Бих зарязала този велосипед, да става с него каквото ще, въпреки че не сме богати, за да си позволим подобно нещо. Не, никога не бих отишла горе сама, никога!

— Няма ли кой да ви помогне... на теб? Никого ли не познаваш?

Тя ме погледна:

— Живял ли си някога в блок като този? Колко ли жилища има тук — петдесет-шейсет? Това прави около двеста души. От тях се поздравяваме само с неколцина, които живеят в нашия вход. Някои от другите входове срещам от време на време в асансьора. Все едно, че

живеем в мравуняк. Как мислиш, дали мравките се поздравяват? — Отново се замисли: — Да, изолирани сме, както и преди впрочем, още когато Юнас все още живееше с нас.

— Ти си... разведена?

Тя запали цигара, без да предложи първо на мен.

— Разделени сме. От осем месеца. — Мускулчетата на лицето ѝ се свиваха конвулсивно, а очите ѝ блуждаеха из жълтата кухня. — От осем месеца.

Погледът и се спря на пакета с цигари и тя го бутна към мен.

— Благодаря, не пуша.

Но за да покажа, че ми е приятно с нея, аз си взех в замяна една бисквита.

— Още малко кафе?

Съгласих се и тя стана да налее. Беше стройна, слаба, изправена, с малък бюст, а джинсите прилепваха върху тесните, но закръглени бедра. На шията ѝ се тъмнееше малка бенка.

— Работиш ли? — попитах.

— Да. И преди това работех, на половин щат... Но парите, които получавам от Юнас, съвсем не са много. Той ми дължи няколко хиляди. Мисля... мисля, че изчаква... нарочно. Той пръв скъса с мен, а се опитва да ми прехвърли вината. Именно той... да, именно той ме напусна заради друга, заради... една лека жена.

— Къде работиш сега? — попитах.

— В администрацията на военната база Хоконсверн. Така поне избягвам необходимостта да пътувам до самия град. Но това не е най-страшното. Най-лошото е, когато човек свикне да има някого до себе си и изведнъж... той изчезва и го оставя сам-самичък.

Тя сгуши глава в раменете си и наведена, гледаше в чашата. Устните ѝ леко потръпваха, а очите ѝ бяха потъмнели. Трябваше да побързам за вкъщи.

— Знам как се чувства човек в такава ситуация — казах. — И аз съм го преживял.

Тя ме погледна неразбиращо:

— Кое?

— Искам да кажа, аз също съм бил... и аз съм разведен. Оттогава фактически изминаха четири години. Сега ми е по-добре. Човек свиква

с всичко. Все едно, че боледуваш от рак: най-накрая свикваш и с тази болест.

— Един господ знае — отрони Венке.

Известно време мълчахме. Гледах навън през прозореца, навън в празната и черна нощ. Забелязах, че ме гледа изучаващо. После каза:

— Жена ти... тя ли те напусна?

— Да. По-точно казано, изгони ме. Помоли ме да си отида.

— Заради... някой друг? Имаше ли си друг?

— Това всъщност не знам. Не знам дали тогава вече го бе срещнала. Макар да мисля, че да. Все бях вън от къщи, много работех. Работех в Управлението за издирване на деца и много пътувах, ходех къде ли не. Търсех загубилите се малки дечица, милите. Намирах някои от тях. Отвеждах ги вкъщи и разговарях до среднощ с родителите им. А когато се прибирах у дома, тя вече спеше и сутрин, на закуска, никога нищо не ми казваше. Само ме гледаше. По един особен начин, ако разбираш какво искам да кажа.

— Имаште ли деца?

— Да. Едно момченце, по-малко от Роар. Тази есен ще тръгне на училище. Томас.

Сега беше мой ред да гледам мълчаливо в чашата с кафето и да търся там едно лице, което не се виждаше, и един глас, който отдавна бе замлъкнал.

В този момент при нас влезе Роар:

— Варг, ще останеш ли да гледаме криминалния филм?

Венке Андресен отвори уста да каже нещо. Усмихнах се и рекох:

— Не, благодаря. Предпочитам да гледам кошмари само насън. Пък и вече е време да се прибирам.

Той изглеждаше разочарован, но не продума.

Покашлях се и станах.

— Благодаря за кафето. Беше ми приятно да си побъбрим. Радвам се, че те срещнах — заврях пръсти в косата на Роар.

В антрето излязохме и тримата. Облякох си якето, усетих в джоба ключовете на автомобила. Погладих Роар по главата и подадох ръка на майката. Тя каза:

— Благодаря за помощта. Дължим ли нещо?

— Приемете го като приятелска услуга. А ти си пази велосипеда, Роар. Всичко хубаво.

— Всичко хубаво — каза Роар.

— Довиждане — каза майката. — Благодаря за всичко.

Излязох от блока и се упътих към колата. Когато вече бях седнал зад волана, погледнах нагоре. На прозореца със зелено-бялото перденце стоеше момченце с лице, залепено на стъклото. То ми махаше.

Магнах му и аз. Горе, зад ъгъла на блока, долових няколко удължени сенки, седем или осем на брой. Можеха да бъдат сенките на младежи от някоя банда или пък само игра на светлината, струяща през прозорците.

Съботата и неделята отминаха подобно на всички почивни дни в прехода между февруари и март: като тежки крачки през дълбок до коленете сняг. Навън все още не се развиделяваше напълно. Облаците се бяха проснали ниско над земята и града като сив килим. Да се иде до Фльоен^[1], означаваше сякаш промъкване през мокро нацеден, доста мръсен и лепкав памук. Имах чувството, че газя до ушите в сняг, макар да бях обут във високи ботуши, наистина не съвсем нови. Не пееха птички, а в шишето ми с акевит не плуваше никаква златна рибка, както очаквах, преди да се прибера вкъщи. Дори го изпразних до дъно с надеждата, че ще я зърна, ала за съжаление не видях никаква златна рибка.

В неделния ден пообиколих Нурднес. Там, където някога имаше малки дървени къщи, които се притискаха тясно една до друга, сега се издигаха бетонни колоси, в които просто не ми се вярваше, че живеят хора. На мястото, където някога имаше прекрасен парк за игри, толкова голям, че изглеждаше безкраен, сега се намираще аквариум: едри риби плуваха в съвсем малък водоем, а редом се издигаше научноизследователският институт, разположен във висок блок и следователно отлично приспособен за изучаване по-скоро на летящи, отколкото на плаващи риби. Там, където някога се разхождахме с любимото момиче и смутени ровехме ситните камъчета по брега с върховете на обувките си, сега се ширеше асфалт. Не открих златна рибка и във втората бутилка.

В понеделник сутринта бях отново в кантората си. Сивият и прогизнал памук навън се бе наслоил и в главата ми, а мълчаливият телефон на бюрото ми приличаше на вкаменена костенурка.

Часовете отлитаха, както вятърът заличава следите в пясъка. Зад прозореца градът живееше, ала без мен. Продавачите на риба на пазара режиха чевръсто стоката си, размахвайки едри червени юмруци с полепнали по тях жълто–зелени люспи, и подаваха пакетите на жени в сини палта и с кафяви найлонови торбички. Продавачките на цветя

клюмаха с окаян вид, какъвто впрочем имаха и цветята, които продаваха. В най-отдалечения край на пазара стърчеше самотен търговец и продаваше моркови от Италия, цветно зеле от Израел и гулия от миналия век.

Градът тънеше в киша, а водата във Воген се надигаше и вълните ближеха брега като грапави кучешки езици. Бе един от онези дни, когато хората се мотаят насам-натам с напрегнати лица и са готови всеки момент да се сбият с някого за щяло и нещяло.

Следобедът настъпи бавно, сякаш нямаше никакво желание за това, а телефонът продължаваше да немее.

Седях, вторачен в него. Може би пък аз трябваше да се обадя.

Например някому. На старата ми майка, ако бедната не бе умряла още преди две и половина години, а едва ли щеше да вдигне телефона там, където се намираше сега. Пък и не знаех новия ѝ телефонен номер.

Или на познато момиче, служителка в службата за регистрация на населението, ако не беше глупавият сюрприз, който тя ми сервира, когато ѝ се обадох последния път. „Аз съм, Веум“, казах. „Какъв Веум, попита тя. Този с телефона?“ Минаха няколко дни, преди да разбере хумора на ситуацията, и повече не ѝ се обадох.

А защо не на Паул Финкел, журналиста. Можехме да излезем някъде, да обядваме, да прием по бира. Но той през цялото време щеше да ми дърдори за мацките, които сваля, а няма по-досадно нещо от това да слушаш любовните истории на другиго, особено когато не може да му се вярва. И той се бе развел. От време на време имам чувството, че всички около мен са разведени.

Накрая набрах произволен номер. Отговори ми мъжки глас:

— На телефона Йебсен.

— Ало, мога ли да говоря с госпожа Андресен? — попитах.

— С кого?

— С госпожа Андресен.

— Изглежда, сте сбъркали номера. .

— О, извинете.

— Няма нищо. — И затвори.

Седях с телефонната слушалка на ухото и слушах сигнала. Телефонният сигнал е забавен, „пиу-пиу“. Ако седиш дълго със слушалката на ухото, можеш да си внушиш, че някой непрекъснато те

вика или пък неколцина, в хор, но без да ги разбираш. И ако продължаваш да седиш още и да слушаш, току-виж, обадила се телефонистката, за да каже:

— Бъдете така добър да затворите телефона.

Сложих слушалката върху вилката и напуснах кантората.

Понеделник е странен ден. Депресията от почивните дни все още не е преминала, а новата седмица вече настъпва с новите си събития. Погледнато философски, можем да се оправим и без понеделници. А в моя бранш може да се мине и без повечето дни от седмицата.

Със същия успех бих могъл да си стоя и вкъщи.

---

[1] Островче в залива, където е разположен град Берген. — Б.р. ↑

8

Обядвах в кафетерията на втория етаж. Хапнах някакво ястие с месо, което имаше вкус на забравена от боклукчиите смет. Но това пак си беше моя грешка. Знаех къде отивам да обядвам, а и преди бях ял тази безвкусица.

Вкъщи си сварих чаша билков чай, за да си прочистя бъбреците от акевита на почивните дни. Разположих се с бяла порцеланова чаша в едната ръка и биографията на Хъмфри Богарт^[1] в другата, въпреки че и преди това я бях чел. Фотографиите в книгата бяха сивкави, което показваше, че са правени преди много години, в далечната страна на авантюрите, отдавна стигнала до дъното на падението. Вече няма хора като Боги. А ако той можеше внезапно да се появи жив под светлината на луминесцентните лампи на пазарния площад, щяхме веднага да го измъкнем от шлифера му, да разкъсаме дрехата на късчета за спомен. Помня болката в очите му, втвърдени от непрекъснатите болки в стомаха (по-късно се оказа рак), хрипкавия глас, поувисналата му изкуствена челюст: в наши дни хора като Боги не биха си намерили място другаде освен в някой паноптикум.

В този момент иззвъня телефонът. Беше пет и половина и телефонът наистина звънна. Можеше и да е грешка. Вдигнах слушалката и казах:

— Имате грешка. На телефона е Веум.

— Веум! Идвай веднага! Моля те, веднага! Онези отвякоха Роар.

Гласът ѝ трепереше. Видях пред себе си сините очи и нежния бял тил.

Казах:

— Спокойно, не се вълнувай. Кой е взел Роар? Да не би...

— Да! Джокер... и бандата. — Тя изхлипа. — Върнах се вкъщи и не заварих никого, но в пощенската кутия намерих лист, на който пишеше: „Роар е при нас. Знаеш къде можеш да го намериш. Мисли му, ако предупредиш ченгето — ще го убием.“

— Звъня ли в полицията?

— Не, нали казах какво...

— И все пак би било най-доброто в случая. Надали може да се вярва на това, което са написали. Просто блъфират. Момчета са, и то с жълто около устата. Разбираш ли... те просто искат да те изплашат.

— И ме изплашиха, Веум. Не искам да се обадя в полицията. А нямам... нямам друг, към когото да се обърна за помощ, особено сега. Ти не би ли могъл... аз ще си платя, разбира се, ако това те спира!

— Не става дума за това.

Сметката ми в банката отдавна беше закрыта. Ако вложех там нещо, сигурно щеше да се задави.

— Разбира се, че ще дойда, щом ти...

— Да, да. Благодаря ти! Но идвай, идвай колкото можеш по-бързо.

— Вече излизам. Успокой се, докато дойда. Всичко ще се уреди, гарантирам ти това. До скоро!

— Чакам!

Оставих слушалката обратно, допих си бърбечния чай и оставих Боги да лежи спокойно в хартиения си гроб. Излязох.

Навън като че беше започнало да става по-светло. Ето там, зад пердетата на зелени квадратчета вечеряше семейство с две деца. Майката, русокоса и с пламнали от напрежение бузи, сервираше димяща храна на масата, а бащата, със свъсено чело и светла брада, седеше умислен и наблюдаваше съсредоточено децата си, сякаш гледаше собствения си образ в пукнатото от горе до долу огледало. През отворения прозорец, на един от другите етажи долиташе дрезгав глас, който пееше, че е прекарал целия си живот в къща до селския път, но единственото общо нещо между него и гласа на Едвард Першон^[2] беше пърленото изговаряне на буквата „р“. С други думи, вечер като вечер, в която Веум излизаше навън. Услужливият Веум. Готов да се отзове на всяко повикване. Особено ако не е в работно време.

Миниморисът изхърка от удивление, че прекъсват късноследобедната му дрямка, и загасна два пъти в центъра на града. Казах му, че ще го захвърля и ще си купя фолксваген. Тогава заработи като по ноти и ме закара без повече проблеми до високия блок извън града, жужейки като сит бръмбар.

Паркирах колата и влязох в блока. Асансьорът сякаш ме чакаше. Кабината беше празна и стигнах без премеждия до деветия етаж. Отидох до вратата на Венке Андресен и позвъних.

Тя отвори. Лицето ѝ беше почервенияло, а очите подпухнали. Дръпна ме в антрето и затвори вратата. После се отпусна на гърдите ми и се разтресе в дълги, сподавени в ризата ми ридания. Отдавна никой не ми бе плакал така. Всъщност много, много отдавна. Обгърнах раменете ѝ с ръце и я погалих с пръсти по гърба. Движех бавно дланите си и не говорех нищо. Най-добре е жената да се остави да си поплаче, колкото иска.

Тя се поуспокои. Спря да плаче и изведнъж замръзна в ръцете ми. Усетих, че иска да се освободи от прегръдката, и разхлабих обръча на ръцете си. Тя гледаше копчетата на ризата ми, а аз ѝ подадох носната си кърпа, за да си изтрие очите и носа. После вдигна поглед от копчетата към лицето ми:

— Извинявай, но не исках да...

Устата ѝ беше подпухнала от плач, надута като след ужилване от оса. Проговорих, а гласът ми съскаше като грамофонна плоча на седемдесет и осем оборота (ако това наистина беше моят глас):

— Къде е онази бележка?

Венке извади от скрина една нагънатата хартия. Подаде ми я и докато аз я поемах, избягнах да докосна ръката ѝ.

Прочетох написаното с кръгъл, почти детски почерк!

„Роар е при нас. Знаеш къде можеш да го намериш.

Мисли му, ако предупредиш ченгето — ще го убием.“

Подпис нямаше.

Попитах я:

— Кога се върна от работа?

— В четири и половина.

— Но ти ми се обади не преди пет и половина. Кога получи бележката?

— Когато се върнах вкъщи, Роар го нямаше. Излязох да го търся навън и говорих с някои от приятелчетата му. Но те не го бяха виждали. Търсих го още малко и в пет часа се върнах обратно. Тогава

видях тази бележка в пощенската кутия. Изплаших се до смърт. Не си спомням какво точно направих, качих се горе, легнах, плаках. Просто не знаех къде да ида, кого да моля за... помощ. Тогава се сетих за теб. Помислих си, че може би ти... Но не смятай, просто аз ще... — Тя ме погледна в очите. — Аз ще ти платя хонорара, който се полага.

Отговорих ѝ:

— За това ще говорим по-късно. Първо трябва да намерим Роар. Това е най-важното. И ти все още си сигурна, че не желаеш да се обаждаме в полицията?

Тя завъртя отрицателно глава.

— Добре. Остани тук, в случай че момчето се върне. А аз ще видя къде бих могъл да го открия.

— Къде... ти къде отиваш?

Казах:

— Най-логично е да започна от онази хижа там горе.

Тя отвори широко очи. Големи, сини — просто ме болеше да ги гледам. Венке отрони:

— Но това е опасно. Може да стане...

— От време на време и аз ставам доста опасен.

Казах това и се опитах да изглеждам такъв, за какъвто ѝ се представих. После излязох.

---

[1] Известен американски киноактьор от 30-40-те години. — Б.р

↑

[2] Едвард Першон — шведски комик. — Б.р. ↑

9

Когато тъмнината обвие насрещната страна на Людехорн, наоколо става толкова тъмно, че не мога да се сетя за по-мрачно място. Сякаш отвесният склон на планината се превръща в нощ.

Спрях на безопасно разстояние от хижата. Стоях и се вслушвах. Не се чуваше нищо. Ни звук. Оглеждах дърветата едно по едно, но беше много трудно да се определят контурите им в безжизнения вечерен мрак.

Гората можеше да бъде пълна с живот, а можеше и да е мъртва вкаменелост.

Отидох до хижата, спрях се до стената, почти под малкия прозорец, покрит с мрежа за курник. Амбразурата се намираше доста високо и аз не бях в състояние да погледна вътре. Опитах се да чуя нещо. Все още никакъв звук. Ала не ме напускаше силното и неприятно чувство, че не съм сам. Отново старателно огледах дърветата наоколо, като че ли дочух глас. А този клон насреща не бе ли всъщност глава, подадена към мен? И не чувах ли в тъмнината нечие дишане?

Внимателно обиколих хижата. Надзърнах зад ъгъла. Хижата нямаше врата, но на входа ѝ висеше дебело покривало от зебло. Беше невъзможно да се види дали вътре има някой. Изправих се и спрях точно на входа. С лявата ръка дръпнах внимателно зеблото и надзърнах в хижата. Там беше още по-тъмно, отколкото навън и цареше още по-дълбока тишина. А може би нещо се движеше вътре... на пода?

Тъй като никой не ме нападна, имах само една възможност — да разбера какво има там. Наведох глава и влязох стремително в хижата, като веднага свих наляво и се облегнах с гръб на стената.

Нищо не се случи. Никой не скочи върху мен в мрака, не ме срещнаха нито юмруци, нито ножове.

Стоях и дишах тежко, докато очите ми свикнат с тъмнината.

Помещението бе малко, четириъгълно. Подът, застлан със зебло, с разхвърляни върху него стари вестници и няколко празни найлонови

торбички. Миришеше на бира, пот и на още нещо неприятно.

В най-далечния ъгъл забелязах вързоп, подпрян на стената. Това бе Роар. Краката му бяха прегънати и завързани, ръцете — зад гърба. Някой бе мушнал в устата му мръсна носна кърпа и лицето му бе почервенияло от напрежението. Очите му гледаха към мен. По бузите на Роар имаше следи от сълзи. Щом ме позна, сълзите отново закапаха от очите му, които светеха бели в тъмнината.

Косата му се бе сплъстила, дрехите мръсни. С изключение на тези неща той бе невредим. Но в този случай по-дълбоки бяха раните в душата му.

Отворих сгъваемото си ножче, клекнах до него и го освободих от въжетата. Извадих носната кърпа от устата му и колибата се огласи от особен звук. Видях го как се мъчи да сдържи плача си, но знаех, че не ще успее. Прегърнах го и го притиснах до гърдите си. Така заглуших плача му с якето си и се опитах да успокоя тялото му с ръцете си. Роар плачеше, силно треперейки, и ми бе необходимо повече време да го успокоя, отколкото майка му преди това. А и не можех да се съсредоточа само около него. Плачът наруши тишината и вече не можех да бъда сигурен, че наоколо има само тишина и плач, не бях сигурен дали не ще се появят и други звуци. Вслушвах се така напрегнато, че ме заболя главата, но не чувах нищо друго, освен плача на Роар. Може би бяхме съвсем сами, може би те си бяха отишли по домовете да пият какао и да играят „Людо“; „работният“ им ден беше приключил.

Прошепнах в ухото му:

— Трябва да се махаме, Роар. Майка ти ни чака.

Той кимна и заподсмърча.

— Знаеш ли къде са другите?

Роар завъртя глава:

— Те, тее... си тръгнаха отдавна — заекна той с глас, все още разтърсван от плач.

Извадих чиста носна кърпа и избърсах сълзите му. После казах твърдо:

— Да си тръгваме за дома, а?

Прегърнах го през рамо, дръпнах зеблото пред входа и го поведох навън от хижата.

Онези стояха в полукръг пред вратата и ни чакаха.

Усетих как Роар се смръзна до мен и аз бързо го избутах назад, обратно към вратата.

Преброих ги бързо. Петима. С двама по-малко от миналия път. Джокер беше там, дангалакът, шутът Тассе, този с пъпката на носа и един друг с руса коса, доста бухнала и сресана назад, когото не си спомнях от предишния път.

Пет парчета. А аз бях сам.

Този път Джокер не ме остави да държа реч, а заповяда с напрегнатия си, рязък глас:

— Хайде момчета, смачкайте го!

И сам остана да стои прав със злобно изражение на лицето и скръстени върху гърдите ръце. Беше ясно, че той самият не обича да участва в побоища, във всеки случай не преди да бъде стопроцентово сигурен в победата си. Това намаляваше броя на противниците ми на четирима, като Тассе явно не можеше да се взема сериозно под внимание.

Трябваше да се концентрирам върху останалите трима. Двамата от тях вече нападаха. Парирах с лявата си ръка атака на дангалака, а на русия нанесох удар с дясно рамо. Този с пъпката на носа успя да ме цапне със свит юмрук в гърдите, аз залитнах назад и се опрях в стената на колибата. Трябваше да променя мнението си за Тассе. Той скочи с наведена напред глава към мен, тикна чело в коремната ми област и почти ми изкара въздуха. За момент гората стана ослепително бяла в очите ми. Нанесох удар с коляно в лицето на Тассе, който не успя да се отмести на време, докато се опитвах да изляза от обгърналата ме червено-жълта пелена, която предизвика ударът в стомаха ми.

Чух, че Роар извика, и вече бях нападнат от двата фланга. Свит юмрук попадна в устата ми и обезчувстви горната ми устна, а върхът на една обувка се заби във вътрешната част на бедрото ми, достатъчно високо, за да накара мускулите ми да се сгърчат от болка, но за щастие не толкова високо, за да ме нарани по-сериозно.

Стиснах зъби и се опитах да разгранича сенките от тъмнината. Видях вляво контурите на едно лице и нанесох последователно удари с левия лакът и десния юмрук. Разбрах, че съм улучил, някой се претърколи назад и чух, че ругае и стене, падайки. Но ето че друг се изправи пред мен, като се опитваше да ме стегне в менгеме. Не обичам да ме прегръщат и вдигнах коляно към слабините му. В момента, в

който той се сгърчи в краката ми, аз му нанесох удар със събрани ръце в тила. Той остана да лежи на земята. Не се опита да стане. Тогава получих удар в главата и пред очите ми изскочиха звезди. Усетих, че ми прилошава, че ми се завива свят. Напълних дробовете си с въздух и започнах да удрям напосоки в тъмнината. Чух вик, а ударът ми срещна широки гърди. Някой ме цапна в челюстта и аз отново нанесох удар, този път по-ниско. Попаднах в стомаха му. Юмрукът ми улучи разхлабените му мускули. С лявата си ръка го проснах настрана. Отново се завъртях и опрях гръб в стената.

Тассе стоеше на безопасно разстояние и държеше пред носа си носна кърпа. Сълзите течаха от очите му, но той упорито сподавяше плача си.

Дангалакът се беше облегнал на едно дърво. Подпираше се на едната си ръка. С другата ръка бе закрил окото си, а здравето му ме гледаше с безсилна ярост.

На земята пред мен лежеше русият. Видях, че още диша, но не даваше признак, че иска да стане.

Този с пъпката танцуваше своя особен танц между дърветата. Краката му се влачеха с омекнали колене и съвсем не се движеха в такт с тялото. Той си мърмореше и се държеше с едната ръка за рамото, сякаш му бе необходимо нещо, което да му служи за опора. Най-накрая седна на земята. Остана там с гръб към нас и въобще не се обърна. Погледът му блуждаеше нагоре във въздуха, сякаш търсеше звездите, които въобще не се показваха.

Джокер ме гледаше вторачено и мрачно. Очите му изглеждаха безцветни и сиво-бледи в мрачината. На лицето му бе застинал познатият ми злостен израз, а в дясната му страна се поклащаше съгваем нож с извадено острие. Но съвсем не изглеждаше, че той се готви да го употреби. Просто бе взел мярка за сигурност.

Огледах се за Роар. Все още не помръдваше от входа на хижата. В широко отворените му очи се четяха страх и радост. Казах:

— Хайде, Роар. Сега вече си тръгваме.

Но аз не го прегърнах, защото исках ръцете ми да са свободни.

Казах на Джокер:

— Ще запомниш кой съм аз, нали? Казвам се Веум. Знай едно нещо: само пак да чуя, че измъчваш... това семейство тук... — с едно движение на ръката си превърнах Роар в семейство. — Само ако чуя

нещо подобно, ще дойда тук лично още веднъж и тогава въобще няма да се занимавам с нещастните ти „подчинени“. Ще дойда за теб. Ще те сгъна като джобно ножче и ще те облъскам във всички дървета в гората така, че въобще не ще успееш да извикаш и името на майка си. Ясно ли е?

Той се озъби и без да каже дума, насочи ножа си към мен, само че от безопасно разстояние.

Продължих:

— Ако смяташ, че можеш да ме уплашиш със сгъваеми ножчета, много се лъжеш. Отдавна им знам вкуса. Гълтач на саби ме наричаха още когато бях моряк. Та ако желаеш, следващия път донеси всички прибори от кухнята на майка си. Ще ти видя сметката и горчице ще съжаляваш, че въобще си се събудил днес.

Бях по-храбър от когато и да било, но имах и четири доказателства — стоящи, лежащи и седящи в мрака наоколо, че още не съм си загубил силата.

Беше ясно, че тези доказателства са възприети правилно от Джокер, защото той и не направи опит да помръдне.

Оставих го там, в гората, с нож в ръката и злобно разкривено лице. Може би такъв си бе роден. Може би бе от онези, които с нож се откъсват още от майчината утроба и за които няма нищо свято. Едни са такива, други стават такива. Джокер си беше такъв и за мен това бе достатъчно. Не ми трябваше да знам повече.

Без да говоря повече, отведох Роар при майка му.

10

Чак в асансьора ми се зави свят. Принудих се да се подпра на стената, а потта обливаше тялото ми. Имах чувството, че никога няма да се доберем горе, сякаш асансьорът се беше откъснал от шахтата и се носеше, без да спре, към космоса, а аз и Роар бяхме последните живи обитатели на земята, сувенири от изчезнала цивилизация.

Но асансьорът най-сетне спря и ние излязохме от кабината.

Венке ни бе съгледала от прозореца и чакаше пред вратата на асансьора. Очите ѝ се разшириха от ужас, когато ме видя как изглеждам, ала побърза да вземе Роар в обятията си. Детето я обгърна през шията и отново заплака. Просълзи се и тя. Лицето ѝ придоби мекота и одухотвореност.

Мина известно време, аз се покашлях лекичко и Венке вдигна лице към мен.

— Та ти си в кръв! — възкликна и рипна, без да изпусне Роар от прегръдката си.

— Ела да влезем вътре.

Носеше Роар на ръце по балкона към жилището им, а аз ги следвах. Краката ми се огъваха.

Погледнах се внимателно в огледалото, тъй както човек наднича в стая, до която няма достъп. Оттам ме гледаше мъж, когото някога съм познавал. Потъмнял, със сплъстена коса и мръсни петна по лицето. Когато се опита да се усмихне, от петната рукна кръв, та той предпочете да остане сериозен.

Венке все още беше заета с Роар, но дойде при мен до огледалото и погледна драскотините ми.

— Какво се случи? — попита.

— Бяха малко повече от мен — отговорих. — Но мисля, че сега някои от тях изпитват по-голяма болка.

Усмигнах се и тя ме упрекна съвсем основателно:

— Недей, ще ти се напукат устните. Ела тук.

Хвана ме за ръката над лакътя и ме заведе в банята. Все едно, че тръгнах с широко отворени очи срещу слънцето. Тебеширенобялата светлина ме удари в очите и ме заслепи.

Банята беше малка и бляскаво-бяла, ярко осветена от голям глобус на тавана. Тук проличаваха и най-малките драскотини. Венке сигурно има много хубава кожа, щом си позволява да се оглежда на такава силна светлина.

Тя напълни порцелановия умивалник с вода и вдигна лицето ми към светлината. После натопи във водата хавлиена кърпа и напръска леко раните ми, а сетне много внимателно започна да го изтрива, сякаш миеше новородено, и аз усетих как болките ми започват да заглъхват, а виенето на свят постепенно изчезва.

— Помага ли? — попита.

Погледнах я през полуотворените си очи и кимнах. На тази силна светлина очите ѝ изглеждаха още по-сини. Лицето ѝ като че ли изпълваше цялата стая, поглъщаше светлината и ставаше все по-голямо. Виждах фините венички на носа ѝ, светлия, прозрачен пух над горната устна, нежните, току-що образувани бръчици около очите и на челото ѝ. А очите — сини, така сини, че от тях сякаш всеки момент можеше да се очаква да излетят птички.

Роар стоеше на вратата и от погледа му нищо не убягваше. Той се беше поуспокоил и в гласа му се чувстваше ентузиазъм:

— Трябваше да видиш как Веум ги разпердушени, мамо. Така ги натръшка. Те... те след това не можеха да ходят. А този Джокер, той изглеждаше, сякаш... сякаш бе напълнил гащите. Варг ги направи на нищо, всичките.

Погледнах надолу към него. Очите му сияеха:

— Нали, Варг, а?

— Добре, добре — казах.

— Ела — каза тя. — Ще ви направя нещо за ядене.

Тази вечер ме покани в дневната.

Приятна стая. Не че беше с нещо необикновена — просто стая, в която човек се чувства тъй, като че е прекарал целия си живот там, макар да е влязъл в нея само преди минута. Мебелите бяха стари и запазени, столовете удобни, не беше нужно да се прегъвам, за да се храня добре на масата. По стените бяха закачени стари акварели — пейзажи на високопланински прелести, и доста стенни бродерии, на

които явно домакинята бе майсторката. На една етажерка бяха подредени томчета с поизтрити гърбове: криминални романи, готварски книги, наръчници за гледане на деца, за поддържане на дома, един роман на Фокнър и нашумял бестселър — историята на една стара жена от дълбоката провинция, спомените на известен политически деец (част трета) и една книга за футбола. Всичко за всякакъв вкус.

На друга етажерка имаше четири-пет албума с фотографии, а до тях снимка в рамка. Семейен портрет, на който познах Венке Андресен с малко по-дълга коса и Роар, опулен, с пълно бебешко лице. Третият на снимката трябва да беше бащата на Роар. Млад мъж с открито, малко бледо лице, но това можеше да се дължи и на недостатъчното осветление, русокос, с тъмни очила. Усмивката му беше пленителна. Дватама с Венке седяха на някаква стена или ограда, а тя държеше Роар в скута си. Лятно време, леко облечени, очебийно щастие.

По останалите етажерки имаше дребни предмети: статуетки, декоративни шишарки, евтини сувенири и по-скъпи порцеланови фигурки на животни. Толкова много, че не оставаше място за кибритена кутийка.

В един от ъглите на стаята имаше телевизор, който говореше сам със себе си. Едно геройче от анимационен филм ходеше нагоре-надолу, правейки гримаси. Добре, че не беше смешно, защото, ако трябваше да се смея, пак щях да се облея в кръв. Отпуснах се в хубаво, удобно кресло, Роар седна до мен и се облегна на рамото ми, а отсреща пред нас пробягваха и трептяха сините картинки на телевизионното предаване.

Ето че то свърши, на екрана се появи дама, която се осведоми дали филмът ни се е сторил забавен. После каза, че ако искаме да го гледаме още веднъж, ще трябва да включим телевизора в девет и пет на следващия ден. Ще бъде пак весело, добави дамата и пушна сладникаво-кисела усмивка.

След това започна урокът по английски. Тази серия я бяха показвали поне пет пъти досега, но я излъчваха като уж съвсем нова.

— Гледа ли ти се? — попита Роар.

— Не, благодаря. Можеш да го изключиш — казах.

Както всички деца и той се затрудни да извърши точно това действие, но го направи. После се върна обратно. Седеше на

облегалката на креслото и мислеше. Погледнах го. Най-накрая го запитах:

— За какво мислиш?

Той почервеня:

— За нищо.

— За абсолютно нищо?

— Мислех си, че си много по-силен от моя татко. Той никога не би се справил с всичките тези...

Венке Андресен влезе в дневната и той замълча. Тя държеше в ръце поднос с какао и сандвичи. Какаото беше в жълти чаши, а сандвичите — в голяма чиния и представляваха филии хляб с яйца, нарязани кренвирши, резенчета домати и краставици, шунка, червено цвекло, сардини в доматиен сос и дори с конфитюр. Щяха да стигнат и за закуска на другия ден. А може би тя наистина очакваше и други гости.

Докато хапвахме, Роар разказваше за случилото се. Пипнали го пред самия блок. Били трима заедно с Джокер, който ръководел операцията от разстояние. Вързали му ръцете отзад, натъпкали в устата му носна кърпа и го помъкнали с тях. Той се опитал да избяга, но получил удар в носа и предупреждението, че ако шавне още веднъж, ще му счупят краката. И момчето се кротнало.

Горе пред хижата най-напред го завързали за едно дърво, обикаляли в кръг около него, заплювали го и го биели. Той вдигна крачолите на панталоните си:

— Вижте тук!

Краката му бяха просто покрити със синини. Майката замръзна. Аз се опитах да преглътна.

После му разказали какво ще направят с майка му.

Венке Андресен пребледня:

— И какво казаха?

Той гледаше настрани, също така пребледнял.

Тя почервеня:

— Проклети гадове! О, аз ще...

Стана, стиснала ръце. Видях как се опитва да си поеме дъх. Носеше тънък бял пуловер и гърдите ѝ се надигаха и падаха под него в такт с тежките въздишки.

— Какво ще кажеш, Веум?

Опитах се да преглътна. Тоест непрекъснато се опитвах, но това парче, което беше заседнало в гърлото ми, нямаше и след сто години да слезе по-надолу.

Тя отново седна.

— О, аз ще... — Венке удари с юмручето си по страничната облегалка на стола.

— Онзи младежки ръководител... — попитах. — Как се казва?

— Воге. Гюнар Воге? Какво те интересува за него?

— Искам да поговорим.

— Няма да помогне. Той е глупак и има доверие на тези бандити. Казва, че доверието било най-важното. Трябвало да имаме предвид в какви семейства израстват подобни типове. От какви домове идват. Ние от добри семейства ли сме, как мислиш?

За част от секундата видях пред себе си друга стая, далеч от тук, на една тъмна уличка, в нея майка, която седи до радиото и плете, уморен баща — трамваен кондуктор, който се прибира от работа в голямата топла кухня, в стаята с големи зелени растения в саксиите, където се завръщяхме и ние, едва вечер, а радиото ни посрещаше с думите: „Добър вечер, моето име е Кокс.“ После следваше песен, която бяхме усвоили наизуст и можехме да си спомним всеки стих и след двайсет години или, по-точно казано, ние също стихоплетствахме допълнения към нейната мелодия и ще я помним, докато сме живи.

— Нямам ли право, Веум?

Тя ме гледаше с очи, които вече се пълнеха със сълзи и скоро щяха да прелеят.

— За кое?

— Ние от добри семейства ли сме?

— Някои от нас може би са. Други не. Толкова много неща би трябвало да се имат предвид, толкова много неща са от значение...

— И в този свят ние раждаме деца, в този ад, пълен с мошеници и лъжци... с терористи. Има ли тук нещо друго, освен нищета! Нима никога няма да получим правото на... поне на малко щастие.

Тя ме погледна тъй, сякаш аз знаех къде се намира философският камък. Но нито го бях виждал, нито знаех дали съществува. Аз бях Веум, по име, дадено ми от моя баща — Варг. Със същия успех е можел да ме нарече и Кокс, това не би променило нещата.

Огледах стаята: мъртвия телевизор, етажерките, всички предмети, фотографията на щастливото семейство, избродираните картини по стените, масата с филии и какао, Роар, мълчаливо заслушан в майка си, която не преставаше да хлипа. Станах и отидох до прозореца, за да потърся утеха зад стъклото му. Навън бе черна нощ, валеше. Светлините, някъде далеч долу, мигаха насреща ми като ослепели от сълзи очи, а откъм централната магистрала се носеше постоянният, неравен тътен на автомобилното движение. Над всичко това издигаше гърбина Людехорн, таейки сякаш някаква своя печална тайна, своята собствена мъдрост за живота, за щастието и всичко останало. Не е чудно, дето в преданието за тази планина се казва, че именно на нейния връх вещиците си отпочиват, когато на Еньовден се носят на метлите си към Блоксберг.

11

Роар отиде да си легне. Венке извади шише евтино червено вино, от онова, което всяка година се продава с различни марки на етикета. Този път виното беше от Израел.

— Искаш ли чаша вино, преди да тръгнеш? — попита.

— Няма да ми дойде зле — отговорих. — Макар да съм с кола. Алкохолът може да ми внуши, че съм по-добър шофьор, отколкото сам се смятам.

Тя извади чашите и наля. Малки кръгли чаши без подложка. Заприличаха на сапунени мехури, пълни с кръв. Тя даде знак за мълчаливо „наздраве“ и пихме. Виното имаше вкус на есен: септември, офика, стъпкани шипки на тротоара, стари вестници в канавките, които първият есенен вятър развява насам-натам, хора, забързани към домовете си.

Устните на Венке се навлажниха и без да я подканям, тя поде:

— Бяхме толкова щастливи, Веум, Юнас и аз. През първите години. Така си ги спомням тези първи години. Времето, в което двама се откриват един за друг, нали? Когато си опиянен от любов и не забелязваш никого освен него. О, боже, колко влюбена бях!

Тя протегна ръка към паничката с фъстъци. Пръстите и бяха дълги и бели. Телевизорът отново забръмча, но изобщо не го слушахме. Звукът му утихна, а един мъж с тежко чене започна да хрипти нещо с някого.

— Беше през 1967 година, да, тогава беше. Той следваше последна година в икономическия, а аз работех в една кантора. Наел бе квартирка в Мьоленприс, мансардна, под самия покрив. Вечер лежахме на дивана му и гледахме през двата прозореца нагоре към звездите. Или съзерцавахме меките облаци на летните вечери, а уханието на парка Нюгорд и птичите песни изпълваха стаята. Всъщност имахме една стая, един диван, една маса с два стола, а в ъгъла — друга, по-малка, с котлон върху нея. Тоалетната беше от другата страна на коридора, преди да отидем там, се заслушахме дали

не е заета. После се прокрадвахме боси или по чехли. Само като си помисля за жалката обстановка, за теснотията, но... никога не сме били така щастливи, както в годините, когато живеехме там. После дойде Роар и ни стана тясно. Намерихме си жилище горе на Нюгордската височина, две стаи и кухня. Оженихме се, имам предвид след като забременях. Но не защото бяхме принудени, не... просто почувствахме, че така трябва да стане. Та ние се обичахме. Не можеше да бъде другояче. Бяхме най-щастливата двойка в света. А после... — Венке сви рамене и впери тъжен поглед пред себе си. Стискаше винената чаша с ръце, сякаш зъзнеше и имаше нужда да се сгрее. После продължи: — Бяхме млади, разбира се. През тези години всички са млади. И смятам, че това, което стана с нас, не е изключение: хората се променят по малко с всяка година. Юнас завърши института и постъпи на работа в рекламна агенция. Сравнително малка — само с петима души, пък с много работа. Връщаше се вкъщи смазан от напрежение, но и това беше чудесно време. Аз гледах невръстния Роар. Че кой друг? Напуснах работата си в кантората за няколко години. Така решихме, че ще бъде най-добре, докато детето поотрасне. И така... — Тя ме погледна сякаш с въпрос в очите. — И така... всичко... свърши.

Отбелязах:

— С браковете е почти като с динозаврите. Измират от само себе си.

Погълната от своите мисли, Венке промълви:

— Какво?

— Браковете. Те измират от само себе си, повечето.

Венке продължи:

— Не мога да кажа точно кога свърши. Не мога да взема някой стар календар, да го разлистя, да посоча определен месец или някоя дата, за да кажа, че именно в този ден е свършило всичко. Не, бракът ни по-скоро заболя, и то за доста време. Или още по-точно, сякаш настъпи неминуемото оздравяване. — Тя си наля още вино. — А понякога боледуваш дълго, нали? Както аз някога, в детството. Не се вдигах от леглото месеци наред, скучаех и се оставях да ме гледят. Бях център на всичко. Просто ме заболяваше, че отново оздравявам, разбираш ли? Да, да... И тъй, една сутрин сякаш се събудих и като го слушах как спи до мен, усещайки миризмата на пот и застояла бира, аз си помислих: какво се е случило с нас? Е, добре, Юнас бе започнал да

си пийва. От време на време се връщаше късно от работа. Имал нужда да пийне една бира, казваше той. После дойдоха официалните обеди с клиенти, неделните семинари и конференции в Осло. Преминал бе в по-голяма рекламна фирма, с клиенти от цялата страна. Много, много нощи оставах сама. И така, една сутрин... аз разсъждавах: „Докато преди лежах до теб, Юнас, и в жилите ми се разпалваше огън, който ме изгаряше през целия ден, чак до вечерта, сега съм свършено студена, а ти, щом се събудиш, не се навеждаш над мен, за да ме целунеш, а ме гледаш със студени, апатични очи и грухтиш, сякаш казваш: Пак ли ти? Кога ще се отърва от теб?“ Май доста се разбъбрих.

Пийнах от виното, за да избягна бърз отговор от моя страна:

— Ах, не, не. — Заповядайте при Веум, при добрия стар Веум. Никаква житейска история не му доскучава, нищо, че те всичките си приличат. Не се притеснявайте, говорете. Отзивчив, Веум изслушва: това му е работата.

— Толкова отдавна не съм споделяла нищо с никого. Така приятно, искам да кажа. Но нека да побъбрим и за теб. Е, Веум?

— Защо не ме наричаш Варг?

— Добре — кимна тя, наля си нова чаша вино и очите ѝ заблестяха. — Варг, разкажи сега ти за своята жена... За бившата си жена де.

— За Беате? — свих рамене. — Какво толкова да разказвам за нея? Особено сега. Бяхме женени няколко години. Пет, за да бъда точен. Роди ни се момченце и се разделихме. Тя отново се омъжи, за преподавател. Живеят извън града, в Ютре Сандвикен. След няколко години покрай дома им ще минава автострада и те ще се озоват „на първите редове в партера“, както се казва. Или с други думи, има на какво да се надяват. Беате... тя...

Бяха минали четири години, откак се разделихме, и вече не ме болеше така, когато мислех за нея. Явно не се заблуждавах, щом можех да говоря така свободно и дори нехайно на теми, свързани с брака ми.

— Не знам точно кога разбрах, че той си има друга. Но както и да е, разбрах най-накрая. А връзката им продължавала вече няколко години. Името ѝ е Сулвай. — Венке го произнесе с удължаване на буквата „с“, като че съскайки, което ме наведе на мисълта за някакво влечуго, за змия от рая например... Тя продължи: — На моменти сама се питам дали аз не съм била причината. Може би бракът ни вече е бил

престанал да съществува, когато Юнас си е потърсил друга. Или може би обратното: бракът ни се е разрушил, защото той си е намерил друга. Ала тогава защо му трябваше да се жени първия път? Ех, вие, мъжете! — И ми хвърли искрящ от злост поглед — аз също бях на мушката ѝ, но не се развълнувах, не ми беше за пръв път. — Все не се задоволявате с една жена. Достатъчно е да видите някоя по-засукана... и веднага започвате умилкване, флирт. Просто не сте в състояние да я подминете.

— Това обаче важи с не по-малка сила и за жените. За част от тях поне — отбелязах.

— Ала вие сте по-лоши. Бъди сигурен, че много повече са неверните мъже и нещастните съпруги, отколкото обратното.

Вдигнах рамене:

— Хубаво. Чия е тази статистика. На ЮНЕСКО?

Тя рязко побутна чашата встрани и ме посочи с пръст:

— И на всичко отгоре сте солидарни, все се защитавате! Такъв бе и Юнас. Щом чуехме подобна история, той винаги казваше: „Не можем да ги съдим ей така, всяко нещо си има две страни.“ Две страни! Нима аз някога съм мислела, нима съм си представяла, че също ще се озова в подобна ситуация! — Очите ѝ отново станаха тъжни и тя продума сякаш на себе си: — Измамена... — Отново напълни чашата си и учудено ме погледна: — Ти не пиеш?

— Пия, но нали ще шофирам.

Венке продължи:

— Разбира се, и аз можех да си намеря друг. — Пауза. — Мъж, за когото да се оженя. — Нова пауза. — Възможности не са ми липсвали, разбира се.

На телевизионния екран един тъмнокос мъж прегръщаше яко руса жена и я изгаряше с поглед. Една врата се отвори и в стаята влезе друг мъж, несъмнено силно изненадан. Безмълвният му вик не стигна до нас от екрана.

— Ала откакто срещнах Юнас, въобще не поглеждах никого. Такава е тя... любовта. Сляпа и глуха, без шесто чувство. Любовта не гледа с десет години напред. Тя вижда само под носа си, и толкоз... — Венке стана, крачките ѝ бяха малко несигурни. — О, ние бяхме тъй щастливи... първите години. Ей сега ще ти покажа...

Отиде до етажерката и взе един фотоалбум. Върна се, седна на страничната облегалка на стола ми, във вълнуваща близост до мен, разгърна албума и го постави в скута ми. Наклони се над мен и започна да ми обяснява.

— Виж тук!

Било е през лятото. Венке Андресен и мъжът ѝ бяха заснети на един от безцветните плажове със зелено, окъпано в слънце море, а зад тях се виждаше тебеширенобял, прясно боядисан хотел. Телата им бяха млади и загорели от слънцето, а зъбите — бели и здрави. Смееха се като деца в Лунапарк.

— Тенерифе — каза тя. — Година 1970-а. Именно там направихме Роар. А виж тук, през септември на същата година. Сега сме на планина. Юнас взе една седмица есенен отпуск, а аз току-що се бях върнала от лекарския преглед. Колко щастливи бяхме!

Погледнах фотографията. Ако се изключеха дрехите и поразличният пейзаж, можеше да бъде и предишната снимка. Намираха се високо горе в планината, а зад тях се виждаше ниска каменна вила. Тревата грееше в есенни тонове, небето се синееше — ясно, слънчево. Косите ѝ се развяваха от вятъра. Бяха в дебели пуловери. И се смееха, смееха.

По това време тя е имала по-светла коса, а той — въздълга и бухнала. На двете снимки Юнас носеше противослънчеви очила. Лицето му имаше правилни черти. Широкоплещест и както изглеждаше, в добра форма.

Тя продължи да прелиства албума и пред очите ми се нижеха кадри от тях — Юнас и Венке на празник — той я беше прегърнал през рамо и се усмихваше широко на фотографа; непокорен кичур коса бе паднал връз челото му. Двамата танцуват и се смеят. После Венке сама, заснета на Фльойен от своя любим мъж. Юнас сам, на 17 май^[1], пред украсена с националното знаме дървена къща в планината, пак радостно усмихнат, но подстриган по-късо.

Тя показва и детските снимки: Роар като бебе на масата за повиване, в детското креватче, на стол, все още без да може да съсредоточи погледа си в нещо определено. После пак Роар, в градина, сред разкошни цветя, в подножието на сини планини, обкръжили един тъмносин фиорд (вероятно Хардангерският). Детето протягаше ръчички към възрастна сивокоса жена и към мъж, по-млад от нея, със

сресан назад тъмен перчем. Семейни снимки в същата градина, на едната от които се виждаха боядисаните в бяло стволоче на дърветата, а хората се бяха строили като ученически клас. Все на различна възраст и между тях — Венке Андресен с Роар.

— Това е у дома — каза тя.

В този момент на вратата се позвъни. Тя погледна първо мен, после часовника си. Предложих ѝ да отворя.

— Не, най-добре ще е аз... — отклони ме тя.

Останах в дневната с албум на колене. Напрегнах слух. Чувах гласа ѝ — бърз и непонятен през затворената врата.

Продължих да разлиствам албума, снимките показваха Венке в периода, когато Юнас Андресен още не се бил появил в живота ѝ, тя носела косата си на кок, а лицето ѝ е било съвсем момичешко и кръгло. На една от снимките тя гледаше влюбено един младеж с руса къдрава коса, в бяла риза с разкопчана яка — сигурно е било топло. Веселяк, с открита усмивка, а формите на тялото му под ризата издаваха, че след време му е предстояло да понадебелее. На друга снимка Венке беше хванала за ръка друг младеж, тъмнокос, който стърчеше над нея с една глава и бе облечен в тъмен костюм с бяла риза и вратовръзка, а тя имаше светла пола на цветчета и бяла блузка. Гледаше към този, който е правил снимката, говореше му нещо и се смееше.

Може би Венке е трябвало да си избере някой от тези младежи вместо Юнас. Може би те са заслужавали да застанат редом с нея в живота ѝ като живи хора, не като фотографии в пожълтял албум — хартиени късчета от миналото.

Чух външната врата да хлопва и тя да влиза в кухнята. После дойде в дневната и каза:

— Нищо особено.

Отново седна на страничната облегалка на стола ми и опря бедро в рамото ми. Затворих албума и го оставих на масата. Пресуших си чашата и рекох:

— Ще трябва да помисля за връщане у дома.

Вдигнах очи към нея. Тя ме гледаше и каза:

— Имам още вино.

Отговорих:

— Не. Мисля, че е време да...

Венке въздъхна.

— Изглеждаш толкова нажалена — казах. — Недей. Всичко ще се уреди. Утре ще ида да поговоря с този младежки ръководител. Мога и да ти се обадя, ако е удобно?

Тя кимна.

— Просто да проверя дали всичко е в ред.

Венке тъжно се усмихна, а аз станах.

Тя не помръдваше от креслото. Протегнах ръка и предпазливо я погладих по главата.

— Мъката ти отива, Венке Андресен — продумах тихо, по-скоро на себе си.

Тя вдигна лице към мен. Устните и трепереха. Наклоних се към нея и я целунах: предпазливо, лекичко, тъй както се целува малко дете. Но внезапно устните ни се сляха, полуотворени, опипващи се плахо.

Тялото ѝ се притисна в моето. Усетих топлината му, почувствах пръстите ѝ на гърба си, те ме галеха чак до тила. Затворих очи и сякаш потънах в сън, в трийсетсекунден сън — мечта на спящата красавица, тежък сън, приказка, в която ми се яви един образ: този на Роар, вързан в тъмната хижа. Овлдах се и отворих очи. Нейните бяха още затворени. Внимателно се освободих от прегръдката ѝ и бързо се отправих към вратата.

В антрето очарованието се разсея и Венке не се осмеляваше да ме погледне в очите, смутена като засрамено дете и като че ли готова да се крие зад вратата.

Облякох си якето и тръгнах към изхода.

— Ще се видим... Венке — казах и едва познах гласа си.

Тя кимна и едва сега ме погледна. Очите ѝ бяха станали почти виолетови... от учудване, от страх или от нещо друго. Вече няха чувството, че от тях ще излетят птички — те сякаш щяха да ме тласнат в тъмни подземия, в одимени кръчми, в дупки на пушачи на опиум нейде дълбоко навътре в джунглите.

Усмихнах се криво-ляво, излязох на балкона и затулих тези очи със затръшването на вратата. Спуснах се с асансьора, седнах в автомобила и потеглих по пътя си. Събудих се чак когато влизах в града.

---

[1] Националният празник на Норвегия; ден на конституцията. — Б.р. ↑

На следващата сутрин усещах пареща болка в стомаха, вратът ми беше като дървен и очните ми ябълки скърцаха като в пясък само като ги помръднеш. По прозорците на спалнята тропаше с мокрите си лапи смес от дъжд и сняг. Светлината се филтрираше сякаш през чаена цедка, а облаците от другата страна на уличката направо се бяха свлекли между покривите на сградите.

Станах от леглото и се проснах на пода. Направих три серии упражнения за врата, а после трийсет лицеви опори, докато не се отпуснах без сили и дишайки тежко. Болките поизчезнаха. След това отидох в кухнята и си приготвих обичайната закуска за кърмачета: чаша леденостудено мляко с две хапчета „Титралак“^[1]. Това пък оправи стомаха ми.

После си сипах чаша вода със сол, за да си изплакна очите. Това ги оправи само временно, но все пак част от пясъка в тях беше премахнат.

Сега бях готов за душа, за истинската закуска и за поредния рунд на борбата за съществуване. Нахълтах в кантората си и се уверих, че тя не е изчезнала през нощта. Подир няколкоминутно сондиране по телефона успях да се свържа с назначения от общината специалист по въпросите на младежта Гюнар Воге. Съобщих му, че ще го посетя, без да се впускам в обяснения по какъв повод. Качих се в колата и потеглих натам.

Пътят беше хлъзгав и мокър, а тревата под рамките — заскрежена. Нагоре по склона на Людехорн личаха пресните следи на нов, нежелан сняг. Да, зимата се бе върнала.

Младежкият ръководител бе настанен в първия от четирите високи блока. Влязох в главния вход. На стената вдясно висяха две табелки от жълт метал. Върху едната с черни букви беше написано „Скривалище“ и тя беше изработена във формата на стрелка, сочеща към вратата на мазе, залостена с голяма желязна ръчка. На другата, под нея, беше написано с ярки букви и на ръка: „М. Клуб. Младежки

ръководител“. Нова стрелка, нарисувана с яркочервена боя, сочеше в същата посока.

Следвах стрелките, слизайки надолу към мазето. Беше една от онези сиви и студени бетонни стълби, по каквито човек има чувството, че слиза в катакомба. По протежение на стената отдясно бяха изрисувани множество плътни стрелки със същата червена боя, както първите. На човек не му трябваше много фантазия, за да намери пътя към клуба.

Минах покрай доста мазета, всички от които заключени с невероятно големи катинари, и най-сетне стигнах до желязна врата, на която се мъдреше словосъчетание за „добре дошли“: „Скривалище М. Клуб. Младежки ръководител.“ Отворих я и влязох.

Озовах се в ниско помещение с бетонни стени, мебелирано с прости, но солидни мебели от дърво: дълга маса с дълги пейки, няколко табуретки и виенски столове. Стените бяха украсени с фотографии на поп звезди, на футболисти, на влюбена двойка, обляна от светлината на залез, и на Пер Клепе^[2]. Не ми стана съвсем ясно защо и той виси там, но изглежда, служеше като мишена за стрелба със стрели: портретът му беше продупчен на много места като бюджета на общината.

В един ъгъл по-нататък видях старо кафяво-черно пиано, а на една от стените беше написано със самосветеща боя: „Хвърлете цигарата, отдайте се на китарата.“ Ама че поезия!

В най-вътрешната част на стаята съзрях дървена врата — откряната, а през пролуката се процеждаше ярка светлина. Отидох до вратата и почуках.

Чу се глас:

— Влезте, моля.

Изпълних молбата.

Попаднах в много малка канцеларийка, облицована в бяла ламперия и с жълто-кафяво бюро, май купено на разпродажба. На стената висеше голям календар, на който се виждаха всички месеци на годината. Някои дати бяха отбелязани с кръгчета и квадратчета в различни цветове. Голям плакат изобразяваше заснежен планински връх, заснет през клоните на червеникавокафяв бор. Имаше и тясна лавица за книги, отрупана със справочници, списания, фотокопия на циркулярни писма и няколко стари комиксови списания. На бюрото бе

поставена стара пишеща машина „Ремингтон“ от началото на нашия век — дали за украса или за работа, не можеше да се разбере.

Мъжът, седнал зад бюрото, ме гледаше с големи тъмнокафяви очи. Независимо, че едва бе минал трийсетте, по темето му нямаше нито един косъм. Тънки, руси и завити кичурчета се спускаха само над ушите и тила му. Това му придаваше малко смешен вид.

Устата му имаше същото тъжно изражение като очите. Обграждаха я с траурна рамка тъмни мустаци. Облеклото на младежкия ръководител се състоеше от кафяв пуловер с висока яка и зелени кадифени панталони, а когато стана прав, забелязах, че е доста пълен. Той ми протегна ръка.

— Предполагам, че сте Веум?

Потвърдих с кимване на главата.

— А аз съм Гюнар Воге. Заповядайте, седнете. — Посочи ми виенски стол, подобен на онези, които бях видял в съседното помещение. Сам той се разположи на удобен канцеларски стол с широка облегалка и подлакътници, които приличаха на ски за скокове от трамплин.

Мълчанието се сгъсти, както става понякога при първа среща на непознати хора. Опитах се да го разгледам колкото може по-подробно. Светли вежди с розова пъпка между тях; тъмни кръгове под очите и леко потрепващ десен клепах. Едното му ухо беше по-дълго от другото, сякаш някой се е държал за него в автобуса и го е издърпал при неочаквано рязък завой. Без съмнение на Воге не му липсваха проблеми с бръсненето, особено под носа, над горната устна — за това свидетелстваха драскотините и червените следи, както и наболата тук-там четина.

— Не ви ли омръзна да си играете на Шерлок Холмс? — попита той. — Е, намерихте ли нещо интересно?

— Когато се бръснеш, ръцете ти треперят, особено когато стържеш с бръснача кожата под носа си. Това е комплексът на кастрирания: властна майка и страх от самотата. Не си ли решаваш и проблемите по такъв начин?

— Не всички, не всички — кисело се усмихна Воге. — А ти как ги решаваш? С ляв прав?

— Зависи от проблемите. Нали знаеш младежа с прякор Джокер?

Лицето на Воге изрази униние и безнадеждност. Той потвърди с бавно кимване на главата.

— Значи, за Юхан става дума... — Той не добави „пак“, но все едно, че го каза.

— Имал ли си проблеми с него и преди?

Воге не ми отвърна веднага. Той бавно гладеше с единия си палец ръба на бюрото, бавно и на пресекулки. Отвори някакво чекмедже, погледна вътре и пак го затвори. После отмести погледа си върху мен, взря се изпитателно в лицето ми и рече:

— Мисля, че съм един от малцината, намерили някакъв начин за контакт с Юхан. Мисля, че той по свой начин ме... уважава. По свой начин. Аз... В началото, когато дойдох тук, той, разбира се, направи опит да ме изпробва. Моят предшественик бил закаран веднага в клиниката за нервно болни. Е, вече е излязъл от там и се чувства доста добре, но достатъчно е само да му пошепнеш името „Джокер“, и започва да вреци като бебе. Да, преди да дойда тук, ме бяха осведомили. Може би не изглеждам толкова храбър в очите на един детектив например...

Направи кратка пауза, за да види дали ме е уязвил, но аз пропуснах предизвикателството покрай ушите си. Не кълва тъй лесно.

— Ала и аз мога да бъда доста безстрашен — продължи Воге, — не че имам мускули или нещо подобно. Не. Най-вече със съответно поведение. Ако човек успее да убеди младежите, че ги уважава и разбира, че иска на тях да им е добре и ако ги оставя сами да решават какво им се прави, то може би и те ще започнат да го уважават. Активизирай ги, ръководи ги, убеждавайки ги в приятелските си чувства, на каквито те рядко се радват (и никога не им отвръщат) у дома, бъди на „ти“ с тях, без да ги превъзхождаш, но естествено в някакви граници. Повечето от тях имат нужда от такава граница, особено тези като Юхан. Когато дойде тук и започне да размахва ножовете си, аз много лесно му ги вземам. Тогава е принуден пак да идва, та да ме моли да му ги дам. Помня първия път. Бяхме се събрали вечерта: имаше кола, кюфтета, донесени от някои момичета, танци, някои дори пееха, разказваха се вицове, едно момче четеше собствените си стихове... и тогава се появи Джокер. Беше пил, а между нас седеше едно момче, което той не може да търпи. Ножът му блесна. Викове и ужас. Аз изключих музикалната уредба и се възцари мъртва тишина.

Отидох при Юнас, който вече бе притиснал другото момче до стената. Сложих едната си ръка на рамото му и го обърнах към мен, съвсем лекичко. Погледнах го в очите и му казах: „Дай ми ножа си.“ Той се смръзна, вторачен в мен, а аз продължих: „Трябва ми за кюфтетата.“ Някои се разсмяха и видях, как той взе да става неспокоен. Те, разбира се, не му се присмиваха, не бяха и помислили за такова нещо и той го знаеше, та също се разсмяха. А аз му взех ножа. Тогава нарязях двеста кюфтета с един-единствен сгъваем нож. — Воге опипа с ръка голия си череп, сякаш търсеше по него новонаболи коси. После продължи: — На другия ден, горе-долу по това време... Ах, да... още същата вечер Юхан ме попита дали може да си получи обратно ножа. Казах му да ми се обади сутринта. Така че на следващия ден застава там на вратата, висок, потъмнял и неуверен, с физиономия на десетгодишен хлапак. Каза, че е дошъл за ножа. Извадих ножа и го помолих да седне. Сложих ножа на бюрото помежду ни. После му зададох няколко предпазливи въпроса, опитах се да завържа с него някакъв разговор. Тогава не се получи нищо, както втория и третия път, но след това! Та той ни стана тук почти постоянен посетител. Първия път, когато си тръгваше, му дойде наум, че трябва да се изрепчи. Сгъна ножа, пхна ръце в джобовете на панталоните, погледна ме заплашително и каза: „Друг път не ми вземайте ножа, мистър!“ И си тръгна. Но след това, след това имах чувството, че нарочно вади нож при най-малък повод, за да ми даде възможност да му го взема. По такъв начин пък получаваше възможността да дойде тук на следващия ден. Ясно е, че изпитваше нужда да разговаря с някого. Един млад самотник, както всички храбреци от този род. А такава самота не е леко бреме, поврага!

— Тъй е, разбира се — обадих се аз. — Но и на тези, които се връщат от посещение при него, също не им е леко. Ама хич.

— Какво имаш предвид? Накъде биеш?

— Говори се, пък и сам виждам разни работи.

— Слушай, Веум. Не знам защо си дошъл тук, не знам и кой те праща. Но ако си пристигнал при нас като някакъв... за да се перчиш като герой от каубойски филм, че уж въвеждаш ред, не си улучил адреса. Частните детективи нямат право да се бъркат в работата на „Социални грижи“.

— Аз съм завършил специална школа за такава именно работа — в Ставангер, през 1969 година. Бил съм на такава служба в общината

— цели пет години. Това няма значение за теб, нали?

— Но сега не работиш там, а си вадиш хляба от хорската мъка. В областта на социалната работа не се печели много, нали?

— Ако си мислиш, че сега печеля повече, ела да надникнеш в спестовната ми книжка. На твоє разположение е, когато пожелаеш. Открита е като стара развратница и пълна колкото проповедник-въздържател. Не забравяй да си вземеш и лупата. Вноските ми са главозамайващи. Отдадох на социалните грижи пет години от живота си, да, пет години, и то преди още законът за регулиране на работното време да влезе в сила, така че имах три седмици отпуск, но бяхтех и в празник. Тези пет години съсипаха мен, жена ми, брака ми. И след като обществото ме използва така в продължение на пет години, изцеждайки жизнените ми сили, и отне майка ми, семейството, в един прекрасен ден то просто ме изхвърли заради една-единствена, и то малка грешка. Тъй че не става въпрос за пари, Воге. А просто за друг начин да се извършва същата работа. Сега поне сам съм си господар, макар че печеля малко и не мога да си позволя отпуск.

— С какво мога да ти бъда полезен? — уморено попита Гюнар Воге.

— Чувам, че Джокер, или ако предпочиташ Юхан, има банда, която тероризира целия район, че самотни майки биват принуждавани да ходят горе в хижата им, където ги подлагат на отвратителни унижения, че хора, които се опитват да поведат борба с тези типчета, биват пребивани от тях и едва остават живи, че...

Той вдигна длани над главата си, сякаш можеше да пострада и се предпазваше от евентуален удар. Преглътна и каза:

— Чакай, чакай! Щом си детектив, тогава си длъжен да се придържаш към реалните факти, а не към мълвата, стигнала до теб. Първо: пребитият почти до смърт, за когото говориш, е бил доста нервен и отгоре на всичко грубиян. Произшествието датира отдавна: той се нахвърлил върху Юхан долу, до супермаркета, и го бил до загуба на съзнание. Е, предизвикаш ли такива младежи, ще трябва да си готов, че ще ти се върне тъпкано. Хванали го една вечер, като се прибирал от работа, получил някоя и друга драскотина — това е истината, но три от момчетата били закарани в поликлиниката заедно с него и дори го изписали преди тях. А това, че се изнесе от тук наскоро след този случай, бе свързано и с обтягане на отношенията на

съкооператорите му с него — изхвърлиха го от блока заради пиянство и скандалджийство, а освен това набил домоуправителя, който се опитвал да го укроти. Беше получил и предупреждение от полицията, но не съм се интересувал какво е станало по-нататък. А що се отнася до тези... другите неща...

— Е?

— Да ти кажа право, не ги вярвам, Веум. Щом сам не съм ги видял. Крайно време е хората да свикнат да приказват само това, което знаят със сигурност. Воге, казват те например, се е свързал с тези момчетии! Преди месеци проведоха кампания по събиране на подписи, искаха да разтурят клуба. Но много малко откликнаха на искането за такава мярка. Повечето родители разбират колко е важен подобен клуб, където младите могат да се събират. Ако го нямахме, щеше да има не една, а двайсет банди, и то много по-лоши от тази на Юхан и приятелчетата му.

— Възможно е — казах. — Но в бандата, за която говорим, съвсем не са ангели, нали? А пък ако са ангели, то те в никакъв случай не носят кадифени ръкавици. — Посочих към лицето си, което още носеше следите от боя предишния ден: — И преди не бях красавец, но едва ли станах по-хубав от обработката, на която ме подложиха Джокер и бандата му вчера, при тяхната хижа.

— Може би си ги предизвикал?

— Просто извършвах помощ, услуга. Взех оттам едно отвлечено момченце.

Забелязах, че се смути:

— Какво искаш да кажеш?

— Отвлечане, така наричат това в тази част на града, където живея. Отвлечено бе момченце на име Роар. Оня ден му бяха откраднали велосипеда, а вчера — него самия.

— Сигурно са имали нещо предвид...

— Сигурно. Само дето го намерих в хижата им да лежи с ръце, завързани на гърба, с напъхана в устата мръсна носна кърпа и със следи от сълзи по бузите. Изглеждаше като играчка, захвърлена след употреба.

Гюнар Воге стана и заобиколи бюрото.

— Слушай, Веум. Аз съм реалист. Не мисля, че тези момчета са ангели. Не се опитвам и не мога да ги разбера напълно. Не напълно.

Но все пак се опитвам донякъде, пък познавам и семейната им среда, която съвсем не е благоприятна и затова е понятно, че някои от тях гледат цинично и враждебно на живота. Да вземем Юхан, например... — Той седна на ръба на бюрото и скръсти ръце. Приличаше ми на свещеник, който се кани да довери на свой любим конфирмант, че и той е онанирал на млади години, но порокът се лекува, след като човек навърши деветнайсет години. — Никога не е имал баща. — Той се замисли. — Или може би е имал хиляда бащи, ако можеш да ме разбереш. Мисля, че майка му така и не знае кой е истинският му баща. Били са много, продължават да са много и сега. Тъй е било, откак Джокер се помни. Хората я наричат развратница. Говорих с нея за Юхан. Всъщност тя е добра жена, но когато е трезва, а за съжаление това се случва рядко. Защо е изпаднала дотам, можем да разберем от миналото ѝ. Отрасла е в сирашки приют, изнасилена от един възпитател, когато била на тринайсет години, изпратена в изправителен дом, когато станала на петнайсет, мъкнела се с немците в последните години от войната, за което била клеймосана с горещо желязо. Така че Юхан не е имал розово детство. А той не е глупаво момче. Напротив, интелигентен е, много даже. Но с тази интелигентност и с такава майка той е можел да поеме само по един-единствен път. Или може би по два: да стане човек на изкуството или психопат. И тъй, той е станал психопат.

— Но все още би могъл да стане частен детектив — отбелязах.

Воге ме погледна с неприязън.

— Познавам доста такива като теб, Веум. Виждаш съм ви. Така се боите за животеца си, че около себе си издигате зид от празни приказки. Имате готови реплики за най-тъжните човешки драми и с удоволствие бихте продали майките си за някой хаплив виц.

— Моята майка е мъртва и аз не знам нито един виц.

— Ето, виждаш ли! Ха-ха. Ти си живо олицетворение на онова, което имам предвид. Май ще трябва да си тръгваш, Веум. Не съм убеден, че си ми симпатичен.

— Тази... майката на Юхан, къде бих могъл да я намеря?

Той се смъкна от ръба на бюрото и се приближи до мен. Застана широко разкрячен, с хладна усмивка.

— Честно казано, смятам, че това не е твоя работа, Веум. Мисля, че можеш да нанесеш много повече вреда, отколкото полза, за това те

бива. Опитвам се да върша истинска работа с младежите тук, да им дам някакви възможности, в края на краищата да им помогна. Представи си, че съм нещо като градинар и че съвсем не ми се ще да дойде друг и да газии из лехите ми.

— Дори ако иска да извади плевелите?

— Дявол те взел, Веум! Има едно нещо, което не обичам, а именно, да говоря за себе си. Не бих желал да се нарека идеалист или от този род, но се опитвам да направя нещо, за да променя живота си. Навремето бях електроинженер, имах доста добра работа в индустрията, в частния сектор, висока ангажираност през цялата година, можех да имам собствена къща, жена и така нататък, но ето че един ден реших да се огледам наоколо, да се замисля. Какво, по дяволите, правиш с живота си, Гюнар, запитах се аз. Я се виж! Работиш в едно от предприятията, които най-много замърсяват природната среда в района на Берген. Киприш се в кантора с климатична инсталация, планираш нови предприятия, а значи ново замърсяване, нови водопади в ковчези, нови пространства, опропадени от промишленото развитие, докато в града, където живееш, има хора, нуждаещи се от помощ. Живи хора. Млади хора. Политиката не ме интересува. Революционер не станах, като се изключи разбирането, до което стигнах, че един революционер трябва да започне със самото начало, тоест със следващото поколение. Нашето поколение... твоето и моето... вече е деградирало. Ние сме шайка страхливи шутове, които не вярват нито в революцията на своите родители, нито в бога на дедите си. Едно поколение без вяра, поколение от тъпаци, а ти, Веум, ти, дявол го взел, си негов най-типичен представител, какъвто впрочем бях и аз допреди няколко години. Той си пое дъх и продължи. За човек, който не обича да говори за себе си, както бе казал, той бе превъзходен оратор. — Затова напуснах предишния си кръг. Направих като теб — записах се в школа на „Социални грижи“ и се заех да правя нещо. Добре де. Да вземем например нас двамата. Аз продължавам да работя нещо, за което съм учил, а ти... — Воге направи презрителна гримаса.

— Аз също, ала по свой начин. По друг — казах.

Той ме погледна изпитателно.

— Да, да, може би. Но извън обществото, нали? Ето кое е типично за следвоенните пъзливи интелегенти. Над границите, извън

всички регламенти. Ти си един дърт „хипи“, Веум, закъснял си с десет години.

Станах.

— Съжалявам, но трябва да тръгна, Воге. За мен беше наистина празник да седя тук и да те слушам. Жена ми щеше да се влюби в теб. Моята предишна жена, да бъда точен.

Той отново се озъби презрително.

— Тъй, тъй. Не липсва и самосъжаление. Последният признак. Синдромът на алкохолика. Или си станал модерен и пушиш хашиш, а?

— Акевит — уточних, — за по-добра ориентация.

— И седиш сам в тъмните и дълги зимни вечери, сам с бутилката, със собствената си самота, нали?

Сега бе много близо до мен, толкова близо, че чувствах дъх на кафе от устата му:

— Но един от нас е избрал самотата доброволно, Веум. Решение, изпълнено със здрав смисъл. Защото усамотението ти дава по-големи възможности да се жертваш за това, в което вярваш. Не си въобразявай, че не съм имал шансове да се ожения. Имах, и то какви!

— Какви? — попитах и въпросът ми прозвуча така, сякаш се съмнявах.

— Многобройни. Ала когато дойдох до този пункт в моя живот, до този повратен момент, аз си казах: щом досега си изкарал сам, значи ще можеш да продължиш сам и до края. — Той огледа кантората си. — Това е моят дом. — Кимна с глава към пустата занималия зад мен. — Тези навън... те са мои деца. Да им помогна, какво повече ми трябва?

— Една супена лъжица любов сутрин и вечер на гладно — предложих му аз.

— Любовта... това е нещо, което вземаш или получаваш като рибеено масло. Любовта е нещо, което даваш... нещо, което имаш кому да дадеш.

— Съвсем вярно — съгласих се аз.

И не казах нищо повече. Просто нямах какво да добавя. Нищо остроумно или весело, което да подхожда на един пъзлив следвоенен интелегент. Оставаше ми само едно — да си тръгна. И аз си тръгнах. Дори не се сбогувах. Допусках, че ще предположи, че в гърлото ми е заседнала буца и гласът ми ще ме издаде.

„Заслепен от сълзи“, аз тръгнах навън, без да бързам — срещу пороя от червени указателни стрелки.

---

[1] Лекарство против стомашни киселини. — Б.р. ↑

[2] Норвежки държавен деец (роден в 1923 г.). — Б.р. ↑

13

На улицата се спрях.

Какво направих днес? И нужно ли ми е всичко това?

Погледнах си часовника. Погледнах и нагоре към блока, където живееше Венке Андресен, към балкона на деветия етаж, към прозореца на Роар и кухненския прозорец. Прозорецът на кухнята светеше.

Отправих се към блока, влязох през главния вход и се запътих към асансьора.

Докато чаках асансьора да дойде, към него се отправи една жена и застана до мен. Поздравих я учтиво, а тя ме погледна като ужилена, сякаш бях направил някакво неприлично движение. Май хората тук, в покрайнините на града, не се поздравяват, докато чакат асансьори. А може би и изобщо не се поздравяват. Този свят тук е друг, не трябва да забравям това. Но жената все пак потисна уплахата си и ми се усмихна: бегла, насилена усмивка.

Беше на вид доста приятна. Сигурно е била доста хубава на младини, преди няколко десетилетия. Но беше минала първата половина на века си и тези петдесет години бяха оставили отпечатъка си върху лицето ѝ. Някой беше сял, друг бе жънал, ала един господ знае кой какво е спечелил.

Косата ѝ е била черна, сега прошарена с дълги сиви кичури, наистина интересни за този, който има слабост към зебрите. Очите ѝ бяха кафяви, с доста червени жилчици по бялото, а устата ѝ имаше тъжни контури, сякаш току-що бе изпила едно кампари в повече.

Не бе много висока, но не бях в състояние да определя дали е стройна или възпълна, защото носеше доста широко кожено палто, видяло по-добри времена, но все още в състояние да стопли една замръзнала душа в замръзнало тяло. Краката ѝ бяха стройни и спокойно можеха да принадлежат на красива трийсет годиш на жена.

Когато асансьорът пристигна, аз ѝ отворих вратата. Тя повече не се усмихна. Може би това тук не бе прието.

Кабината на асансьора бе дълга и тясна като ковчег, за да може да побира пиана, легла, дивани и тем подобни, да ги качва до дванайсетия етаж. Жената влезе по-навътре, аз останах до вратата.

— На кой етаж сте? — попитах.

— На седмия — отговори.

Гласът ѝ бе леко дрезгав, глас на доста пиене и малко сън. Под очите си имаше торбички.

Асансьорът се заизкачва нагоре. Между четвъртия и петия етаж спря. Светлината на тавана премигна два пъти, после секна както и движението на асансьора.

Жената до мен въздъхна тежко.

— О, боже господи, пак ли? — Тя ме погледна тъй, сякаш аз бях виновен. — Спря.

— Да, да, виждам — казах.

А виждах само десет-петнайсет сантиметра от вратата на петия етаж, останалото беше бетонна стена.

Много особено е преживяването в спрял, излязъл от строя асансьор, с което се даряват тези, които живеят в така наречените „цивилизовани“ страни, т.е. там, където строят сгради, по-високи от четири етажа. Когато си в здраво заседнал асансьор, светът спира да се движи. Няма значение дали си на петдесет или петнайсет години, във всички случаи се чувстваш много стар. Навън може да се е разразила война; може да е спрял токът; да има земетресение или ураган. Може хората да тичат по улиците и да си късат парчета плът с касапски ножове; може носорог да се носи по улиците на лов за девственици... Това не те касае. Ти нямаш нищо общо с реалността. Ти си заседнал в асансьора.

Клаустрофобията не ми е уязвим пункт, но въпреки това усетих как започвам да се потя по челото и гърба.

Никой не обича да седи в асансьор, спрял между етажите. Ако това се случи, искаш веднага да излезеш навън — толкова е разбираемо.

А ние заседнахме.

Жената, с която се случихме заедно, не се чувстваше добре. Лицето ѝ подпухна, очите, ноздрите, устата сякаш се уголемиха, дишането ѝ се учести, стана пресекливо. Тя също като мен чувстваше

слабост в коленете и се подпираше със слаба бледа ръка на стената на асансьора. С другата притискаше челото си.

Казах:

— Може би ще трябва да се запознаем. Казвам се Веум.

По вида ѝ разбрах, че ми няма доверие.

— Да, но ние заседнахме. Заседнахме. — В гласа ѝ се долавяше истерия.

Продължих:

— Чувал съм, че щом хора, които страдат от клаустрофобия, попаднат в такава ситуация, те започват да се събличат. Не правете това. Още съм млад, за да мога да го понеса спокойно.

Тя се отмести още по-назад в дъното на кабината.

— За какво бръщолевите непрекъснато? По-добре направете нещо да се измъкнем. Навън! Искam навън!

Беше застанала с гръб към стената, после се обърна. Заудря я с безсилни и безпомощни юмручета.

— Помощ, помощ! — викаше жената.

Натиснах копчето с надпис „Тревога“ и дочух, че някъде долу звънна звънец. Надявах се, че това не е само „копче за успокоение“, което се инсталира за такива нещастници като нас без никаква реална полза. Надявах се, че е звъннало на съответно място, например при портиера, та да не се наложи да чакаме дълго.

Спътницата ми изхлипа:

— Колко ще можем да издържим? Докога ще има кислород във въздуха?

— Кислород? — Огледах се. — Достатъчно дълго. Чух, че в Швеция една чистачка изкарала четирийсет дни затворена в товарния асансьор на някаква фабрика. Повече от годишен отпуск. И оживяла, макар че пила само сапунена вода.

— Четирийсет дни! Мили боже! Не съм и помисляла...

— О, аз просто исках да ви поясня, че... проблемът не е в кислорода.

Огледах се внимателно. На тавана не видях от някогашните привични люкове за вентилация. Те можеха да се отварят, а заседналият — да се измъкне през тях и да седне на покрива на кабината, чувствайки се в кратера на вулкан. Самата мисъл за такава възможност винаги успокояваше.

За свое учудване забелязах, че се потя все повече и повече. Помислих си: човек никога не трябва да взема асансьор. Стълбището е направено, за да се използва, поддържа добрата форма и ти помага да живееш по-дълго. Асансьорите са за старци и бебета, но не и за големи, силни хора...

В стомаха ми нещо започна да драска: добрият стар плъх. Оглеждах асансьора, който ми изглеждаше все по-малък: по-тесен, по-нисък... Изведнъж усетих, че ръцете ми се свиват в юмруци и ме обзема желание да удриям по стените, да ги разбия, да викам за помощ.

Зави ми се свят.

Поизкашлях се за собствено успокоение и рекох:

— След малко ще сме навън. Съвсем след малко, госпожо.

Тя съвсем беше сдала багажа. Отпусната, вперила очи в пода, на който бе седнала с вдигнати колене. Видях, че носи черни пликчета под бежовия чорапогащник и че е доста по-пълна, отколкото подсказваха краката ѝ.

Извърнах поглед настрана. Аз съм порядъчен човек и не мога да се възползвам от женската беззащитност. Пък може би това е само страхът — страхът на пола. Можех преспокойно да анализирам тези и други свои мисли, както обичах да правя. В това отношение бях на равнище и преди жените да превърнат живота ми в лудница, по моя инициатива.

Вслушвах се в звуковете, долитащи откъм блока. Бетонът предава шумовете по удивителен начин. Дочух свистене по тръби и нещо, което напомняше на удари по вратата на затворническа килия, кодови сигнали, предавани от килия на килия. Може би някой друг беше заседнал във втория асансьор, а може би целият блок бе пълен с асансьори, в които имаше пътници, двама по двама, но никой не се движеше, никой не идваше да ни помогне, може би се намирахме в... ада?

Отново погледнах жената. С нея ли трябваше да прекарам вечността?

Потта ме обливаше. Не бях в състояние да си помисля за нещо успокояващо. Опитах се. Представях си лятото: бял, окъпан от слънчевите лъчи морски плаж, безкрайно синьо-зелено море, ясно синьо небе, въздух... въздух... и хора, които говорят датски... Взех да си мисля за бира: златиста бира, която шупва нагоре, халби с бяла

пяна, покривки на червени и бели квадратчета, открита тераса, една жена... Мислех си за Беате. Но това не ме успокои. Мислех си за Венке Андресен...

— Ало!

Ало! Ало! Чак на третия етаж гласът ми излезе от устата:

— Ало!

Някой чукаше на вратата на петия етаж:

— Има ли някой вътре? Между етажите ли сте? — Гласът беше груб, гласът на портиер.

— Да. Не можете ли да ни помогнете?

Не знам какво се случи, но спрях да се потя. Жената до мен вдигна глава и се послуша.

— Пак тези момчетии. Измъкнали са бушон, но вие почакайте, подир пет-десет минути всичко ще е наред.

— Благодаря — пошепнах аз на тежките крачки, които се отдалечаваха.

Мина още четвърт час. Моята спътничка и аз не намирахме общи теми за разговор. Чакахме само едно: да се измъкнем от тук. Погледнах часовника си: дали Венке си беше вкъщи?

Внезапно, без всякакво предупреждение, асансьорът потегли. Пети етаж, шести, седми. Спря на седмия.

Жената вече се бе надигнала. Приглади набързо коси, избърса лицето си с жълта кърпичка. Очите ѝ се бяха зачервили, но това не я променяше особено. Тя изглеждаше почти тъй, както преди да влезе в асансьора, може би малко състарена, но и аз изглеждах така. Хората, които са прекарвали известно време в спрял между етажите асансьор, бързо съзряват дотам, че може и да пукнат.

Преди да излезе, тя неочаквано ми подаде ръка и каза със същия дрезгав глас:

— Сулфрид Бреде.

— А... благодаря — отговорих.

Продължих с асансьора два етажа по-нагоре. Здравей и довиждане, Сулфрид Бреде. Може би пак ще се видим, в друг асансьор, в пъкъла или на друго място? Човек никога не знае, Сулфрид Бреде, човек никога не знае. Отворих вратата на асансьора и излязох.

Вън пред вратата му стоеше Венке Андресен и чакаше. Не бе сама. А заедно с някакъв мъж.

Мъжът бе висок и силен, атлетично сложен. Може би към края на четирийсетте или малко над петдесет години, с лице упорито и изпито, което показваше, че е преживял доста неща, с очи тъмни и живи, скрити навътре в кухините и прикрити с гъсти, сиво-черни вежди. Това, което се подаваше от косата му, имаше същия сиво-черен цвят, както впрочем и веждите му, а леко напрегнатата стойка, наред с всичко друго в него, ми напомняше вълк. Бе в морска униформа на капитан трети ранг и сякаш очакваше, че ще му козирувам веднага щом го забележа.

Венке Андресен изглеждаше леко изненадана. Тя промълви:

— Ва... Веум?

Отмести поглед към мъжа вълк, после пак го насочи към мен.

Поясних:

— Минавам само да видя, ммм... Роар.

Венке каза:

— О, добре е, аз отивам на работа. Това е моят... шеф, капитан...

— Тя измърмори неясно името му.

Той сам взе инициативата, наблягайки на всички букви, сякаш говореше на простоват човек:

— Рикард Люсне — рече и стисна ръката ми със силни мускулести пръсти.

— Веум — отговорих.

Замълчахме. Венке Андресен все още изглеждаше смутена. Имаше тъмни кръгове под очите и бе доста бледа.

— Аз... днес не се чувствах много добре и... се обадох в работата, че ще закъснея, та така... Рикард... Люсне... каза, че ще дойде да ме вземе, защото... — Опита се нещо да обясни.

— Днес трябваше да изпратим много важни документи, а Венке е единствената, която знае как трябва да се попълнят. Би трябвало да й потърсим заместник, но щяха да са ни нужни часове, за да й обясняваме...

Той имаше дълбок, звучен глас, глас, по който бих си паднал, ако бях с десет години по-млад и... жена. Но аз не бях нито едното, нито другото, а Венке Андресен още не можеше да се успокои.

Погледнах устата ѝ. Помислих си за предишната вечер, за това, какво почувствах, когато я докосвах, нежна и мека като пух...

Погледнах към устата на Рикард Люсне. Голяма, широка уста с тънки червени устни и остри жълто-бели зъби. Бръснатата му брада имаше синьо-сив цвят, а той целият беше обрасъл с къдрави косми чак до челото и около врата. Веждите му бяха склучени.

— Е добре, няма да ви задържам. Искрах само да чуя как се чувства... както казах... — И добавих: — Слушай, този Джокер къде живее?

Венке Андресен показва с поглед един от съседните блокове:

— Ей там, заедно с майка си.

Кимнах с глава:

— Добре, благодаря.

Отворих им вратата на асансьора и я задържах. Влязоха вътре покрай мен. В момента, в който поисках да я затворя, тя каза:

— Но ти няма ли също да слизаш, Веум?

— Не, благодаря. Ще използвам стълбището.

Пуснах им вратата на асансьора и те бавно потеглиха надолу.

Продължавах да си мисля за устата ѝ, без да съм сигурен дали не трябва да отпъждам тези мисли. Поне не днес, не сега.

Излязох на балкона, откъм противоположната страна на жилището ѝ, и поех към шахтата на асансьора в южния край на балкона. Видях от балкона как Венке и Рикард Люсне излизат от блока и влизат в голям, черен автомобил, който можеше да бъде мерцедес. Така ми се стори от деветия етаж.

Помислих си: така и ще излезете от живота ми — в черна лимузина — и ще изчезнете завинаги.

Имах обаче не съвсем приятното чувство, че няма да стане така, че отново ще ги срещна двамата и че това второ виждане няма да е много приятно... за никого от партньорите.

Полека слизах по стълбището, чудейки се какво да правя.

Можех да избирам между две неща: да се върна обратно в кантората или да свърша нещо по-смислено. Или нещо, което поне да изглежда смислено. Кантората едва ли щеше да се срути, ако не се върна веднага, а единственото, което можеше да се случи с телефона, бе някой да влезе там и да го откачи, защото не си бях плащал сметките. Ала в този случай най-добре би било да не съм там.

Венке Андресен ми бе казала, че Джокер и майка му живеят във високия блок до техния, а от Гюнар Воге разбрах, че той всъщност се казва Юхан Педершен. Защо да не отида дотам и да видя дали си е вкъщи. Можех да му дам урок по рисуване на рози, за да му помогна да осмисли свободното си време, или да му разкажа за т.нар. пикареска в литературата. Съвременното равнище на образование предлага много възможности. Което не знаеш, можеш да научиш, и то без да ти струва скъпо. Малка вноска, и толкоз. Десетчасовият безплатен, рекламиран навсякъде курс обучава или да шиеш носия, или да работиш с джобен компютър. Ако желаеш, ще те научат да рисуваш (почти така добре, както Мунк) или да говориш испански (та следващия път, когато си на Канарските острови, да можеш да се разбереш с шведите), или изкусно да фотографираш тъща в контражур и врякащи дечурлига. Да, да, Джокер има на какво да разчита, стига само да пожелае. И ако сега си беше вкъщи.

Пред входа на асансьора съгледах пощенска кутия, на която бе написано: „Х. Педершен. IV етаж“, но аз тръгнах пешком нагоре по стълбището. Радвах се, че не живее на десетия. Ако продължават тези изкачвания и слизания, сигурно ще мога да преустановя ежедневното си бягане за форма.

Хилдур и Юхан Педершен, майка и син, имаха жилище най-близо до асансьора. Имената им се четяха на вратата. Погледнах през кухненския прозорец, но не видях нищо друго, освен бели перденца, които отдавна плачеха за изпиране.

Натиснах звънеца.

Дълго чаках, но аз мога да бъда и много търпелив, така че пак позвъних.

След още по-продължително чакане чух глас от дълбоката вътрешност на жилището, подобен на къркоренето в стомаха на пътник, застанал зад теб в автобуса. Не се разбираше нито една дума. Или груб женски глас, или тънък мъжки? Заложих на първия вариант и спечелих.

Жената, която ми отвори и ме изгледа подозрително, имаше такова лице, че човек би трябвало да бъде изключително предан син, за да го обича. Ако някой път закопнеех за кошмар насън, щях да си спомня това лице.

Това лице бе видяло премного нощи и твърде малко дни. То беше опипвало най-мрачните коридори на живота, без да се е подавало на дневната светлина, и човек би могъл да го хареса само при условие, че то се намира в тъмна стая и в най-далечния ѝ ъгъл, когато трябва да си тръгва оттам.

Косата на Хилдур Педершен някога е била красива, преди двайсет години и когато тя е тежала с петдесет килограма по-малко. Не съм специалист в определянето на килограмите, но бих се обзаложил, че сега жената не тежи по-малко от сто и двайсет, трийсет от които висяха по лицето ѝ. Очите ѝ — ако имаше такива, бяха хлътнали дълбоко навътре между гънки мазнина, а носът ѝ, да, това трябва да е било нос, едва успяваше да изпълни задължението си на най-издадена част на лицето (може би защото преди време е бил около двайсет сантиметра дълъг). Сигурно имаше и уста, ала бе трудно да се открие между многобройните гуши и брадички. Една от тях обаче беше намазана с червило, та и реших, че там е устата ѝ.

Цялата глава, а това бе голяма глава, се полюшваше в яка от мазнини, а тялото отдолу не отстъпваше по нищо на всичко останало. Не жена, а лавина, и аз, за бога, не бих желал да попадна под нея.

— Госпожа Педершен? — продумах за увод, докато се мъчех да открия къде са очите ѝ.

Тя отвори уста и дъхът на евтин алкохол ме цапна като юмрук.

— Какво ви трябва?

Гласът бе груб, но произношението правилно, на грамотен човек.

— Ами да поговорим за доброто старо време, за... разни дреболии.

— Кой сте вие?

— Казвам се Веум и съм нещо като частен детектив.

— Нещо като? Или сте такъв, или не сте.

— Да, но винаги ми е някак трудно да го кажа направо, разбирате ме, нали?

— Разбирам ви много добре. Ако приличах на вас, сигурно и на мен щеше да ми е трудно.

— Така ли? — В репертоара си имах съответни реплики за подобни случаи, но не ми се искаше да ме изхвърлят навън, преди да съм стъпил вътре. Пък и дамата ми харесваше — по някакъв особен начин. Имах чувството, че би могла да ми бъде чудесен партньор за словесен пинг-понг, половинчасов, а може и по-продължителен. — Защо не ме поканите да се полюбувам на изгледа?

— Водка пиете ли?

— Предпочитам акевит.

— Имам само водка, и то без нещо за разреждане. Нямам нито кафе, нито чай. Нито пък мляко. Но от чешмата тече вода, ако си жаден. Водката обаче си я бива. Не на вкус. Но действа добре — поне за известно време.

Докато говореше, тя започна да отстъпва назад в жилището, сякаш я дърпаше някаква невидима сила (и то доста могъща) — но не затвори външната врата. Схванах това като покана и я последвах, затваряйки вратата след себе си.

Квартирата приличаше на тази, която държеше Венке Андресен, с изключение на обстановката. Мебелите бяха овехтели, столовете и диваните — носили много килограми през годините, масите, участвали в много юнашки гуляи, а през килимите прозираше подът. Цветята в саксиите сякаш бяха убити от някого — от съжаление да не се мъчат, ако не са умрели от естествена смърт, а вестниците, натрупани под масичката в хола, бяха отпреди половин година и съобщаваха футболни новости с шестмесечна давност. Отборът, който тогава е бил начело, вече отдавна премина във втора група, където впрочем и всички ние попадаме по-рано или по-късно.

Хилдур Педерсен домъкна полупразна бутилка водка с две мръсни чаши и се настани на диван, който в средата си ми напомняше за увиснала люлка. С една ръка тя ми показва къде да седна — в едно разпадащо се кресло с цвета на засъхнали курешки от гълъби. За миг

ми се привидя небе, чисто като стъкло, лазурносиньо, пролетно (каквото бе небето над нашите безгрижни и слънчевозлатни улици на детството) и ято гълъби в устремен полет над ниските покриви в посока към Воген. Зад ятото, увлечен в безпомощни салтоморталета, се носеше един самотен преметач. И колко често се чувствах именно такъв, гълъб-преметач, все зад останалите, все изоставен. На фона на синьото небе и червените покриви аз се премятах през живота — от междинно кацане до междинно кацане, не по-добре от тази тук, в нейната допотопна стая — не жена, а динозавър...

Хилдур Педершен наля водка в двете чаши и бутна едната към мен. Масата между нас беше жълто-кафява и носеше отпечатъците на много чаши и бутилки, дългогодишни следи от цигарена пепел и бе покрита с прах вместо с лак.

— Наздраве, шишко — каза тя и изля съдържанието на чашата в устата си.

— Наздраве, вейко — отвърнах аз и отпих предпазливо с мисълта за автомобила на паркинга, който възнамеряваше да домува пред къщи, а не да бъде докаран на другия ден с „Пътна помощ“.

— Я сега изплюй камъчето. Какво всъщност искаш? Кой те праща тук, при старата Хилдур?

Отговорих:

— Никой не ме праща, а това, което ме интересува, е... Юхан.

— Юхан. — Тя произнесе името разсеяно, сякаш ставаше дума за далечен роднина. — Какво има около него?

— Срегнах го преди време, съвсем случайно, бих казал. Или май той ме срещна. А по-точно казано, някои негови приятели ме срещнаха. Той самият се държеше настрана.

— Какви ги мелеш?

— Сигурно винаги си имала проблеми с него?

— Проблеми... с Юхан? Че какво си мислиш, поврага! Чувал ли си за майка на момче без проблеми? Та нали за това ги раждаме? Юхан си беше цял-целеничък проблем още от първия си месец, тоест искам да кажа осем месеца преди раждането си! Но така е с почти всички.

— Баща му...

— Този...

— Не сте били... женени?

— Не бих взела този щурчо, дори да беше търговец на водка. Пък и той вече беше женен. И моряк, безгрижен моряк в отпуск в големия град. А аз глупачката, пепеляшката от Согнеланд^[1], го срещнах в ресторанта „Под звездите“. Квартирата му беше под самия покрив, с изглед към прозорците на съседната къща. Оня така се бе напил, че посещенияето там не ми достави особено удоволствие. Но все пак на другата сутрин не се събудих сама. О, как ругах, когато разбрах, че Юхан е заченат. — Тя свирепо ме изгледа, като че ли аз бях виновникът. — Пратих му писмо. Помолих го за пари. Той ми позвъни веднага при следващото си пристигане в града и беше толкова нервен, че телефонната слушалка подскочаше в ръката му при всяка негова дума. Да, разбира се, че ще плати, каза. Ще получа колкото искам. Щял да плаща за отглеждането на момчето и за... образованието му... и въобще не трябвало... само да не изпращам повече писма. Много му било трудно да обясни на жена си от кого е писмото. Но това е било негов проблем, нали? Значи и на мъжете не е толкова леко в такива случаи, а?

— И какво стана после?

— Какво стана? Как мислиш? Той, дяволът, удържа думата си. Изпращаше ми пари всеки проклет месец. Но трябваше да му обеща, че никой няма да узнае кой е бащата на детето, като дори сключихме нещо като договор, за по-сигурно, нали разбираш, чийто текст пазя някъде тук. И така, той трябваше да ми изпраща пари и ми изпращаше.

Хилдур учудено погледна бутилката водка, сякаш бе част от тези пари в натура.

— А Юхан?

— Порасна. Не при най-добрата майка на света, но във всеки случай майка си имаше. Никога нищо не му е липсвало. Получаваше това, което му бе нужно: дрехи, храна, пиене — докато стана достатъчно голям, за да се оправя сам. Щом приключи с прогимназията, аз му рекох: „Стига си се мъчил с училищата, Юхан. Време е да си намериш работа и да изкарваш за хляба и маслото, а пък ако не е масло, ще бъде поне маргарин.“

— И каква работа си намери?

— Нямам понятие. Аз не съм... през последните години ние... аз смятам, че съм си изпълнила задълженията към него. Вече нямаме нищо общо. Той живее тук, но все едно, че е наемател. Дори не си

говорим. Нарича ме дебела дъртачка, проститутка и какво ли не още, не отговаря на въпросите ми. Пък на мен ми е ясно защо. — Тя се опули насреща ми и си наля още водка. — Ти защо не пиеш? Да не би да си закачен за сушене? А... мамино синче, а? Жълтурче? Я си изпий чашата и ми прави компания, дявол да те вземе!

— Съжалявам, но съм с кола, а едва-едва я карам.

— О, значи си достатъчно порасъл, за да имаш шофьорска книжка?

— Получих я оня ден, на осемнайсетия си рожден ден. На снимката изглеждам на трийсет и пет години, но то е само на снимка. Инак се чувствам около шейсетте.

— Езикът ти май добре работи.

— Да. Не по-зле от очите. Как мислиш, защо Юхан те е наричал... ммм... проститутка?

— А ти как мислиш?

Престорих се на замислен, но все едно, тя отговори на въпроса ми:

— Защото не исках да му кажа кой е баща му.

— А защо е искал да го узнае? Някакъв особен повод имало ли е?

— Питай него. Ако оня смотаняк ми беше баща, щях да мина и без да го знам кой е. Но нали ти е ясно какви са младите.

— Още си спомням.

— Все напират да разберат неща, които не са в техен интерес. Как са дошли на света, кой е баща им и тем подобни. Нещастници глупави.

— Но ти не му каза, нали?

— Не. Не сега. Не сега, след като минаха, колко... осемнайсет или деветнайсет години. Повтарях му същото, което бях заявила в родилния дом: че не знам, че мъжете са били много, това е. Ала тогава съвсем не беше така, съвсем не бяха много. Живеех кротко, уединено. Току-що бях преживяла едно разочарование. И за награда — син, още едно разочарование, което така и не изчезна. Не знам, Юхан, казвах му аз. Не знам точно кой. „Ти можеш ли да ми кажеш имената на някои от тях?“, питаше той. Не, не си спомням, бяха толкова много. Освен това не всички ми се представяха. Малцина ми оставяха визитните си

картички, а тези, които отново ме посещаваха, идваха пияни. Не е ли жестоко, че той ме нарече...

Погледът ѝ потъна в бутилката, после изплува пак, навлажнен. Хилдур ми намигна.

— Адски живот, а, Веум?

— През ден — кимнах.

— През? Та ти си дяволски прав!

Пийнах глътка от чашата, най-вече за да направя нещо. Тя извади доста захабена носна кърпа и обърса горната част на лицето си, подобно на потен земекопач в жарък юнски ден.

— А срещала ли си го по-късно, впоследствие пак, оня... бащата?

В този момент тя беше надигнала бутилката и не ме гледаше в очите:

— Не. Притрябвало ми е. Оня смотаняк? Получавах редовно парите и бях доволна. Именно той ми намери и това жилище, заради Юхан. Плати вноската и всичко останало. Аз никога не бих могла да си го позволя. Да не говорим, че не ми се и стъпва в „Социални грижи“.

— Той как се казва?

Сега тя ме погледна.

— Ще имаш да вземаш! И въобще защо те интересуват тези стари неща? Нямах ли с какво друго да се занимаваш? Я си иди вкъщи и си пусни влакчето!

— Нима не знаеш, че Юхан е нещо като страшилище за квартала? Че хората треперят само като чуят името му. Че прякорът му е... Джокер.

Тя ме погледна с очи, огромни като разтворени чадъри.

— Кой? Юхан? Тази буболечка? Бих могла да го размажа между палеца и показалеца си! Ако те се страхуват от него, значи се страхуват и от сянката си.

— Той не е сам. Има си банда, доста голяма и все отбор юнаци.

Несъзнателно прокарах ръка по лицето си, напипвайки резултатите от краткия момент, в който те се бяха изявили като такива.

— Понякога води приятели вкъщи. Седят в стаята му, пият бира, пушат и пускат някакви идиотски касетки. Но аз не се занимавам с тях. Освен ако с тях не се мъкнат женски. — Внезапно тя зае позата на моралистка: — Такива тук не желая да виждам... в моя дом!

Огледах дома ѝ. Насред стената отсреща висеше малко накриво картина. Бе изображение на нещо като лодка в нещо като вода. Но пропорциите бяха странни. Елхите от другата страна на водата бяха по-високи от тези на по-близкия бряг, а лодката беше толкова голяма, че изпълваше цялата водна площ.

Това ме накара да помисля за самата Хилдур: една огромна лодка в един съвсем малък за нея яз. Голяма жена в малък живот; живот, който не се изпълва от нищо друго, освен от мимолетните разочарования, от един пощенски запис месечно и от няколко призрачни спомена. Лица без имена, лица, неоставили подир себе си друго, освен празни бутилки.

Вгледах се в лицето ѝ. Някъде дълбоко, дълбоко в себе си тя все още таеше нещичко от младото момиче отпреди двайсет-трийсет години. Момиче, което бе тичало до премала по уличката, което бе играло на топка, на „целуни, плесни, прегърни“ с децата на съседите, но което по-късно беше целувало, пляскало и прегръщало много повече мъже, много повече и съвсем рядко заслужаващи това. Да, някъде дълбоко в себе си Хилдур все още пазеше онова, момичешкото, иначе алкохолът щеше да я разсипе съвсем, да я изхвърли на някой опасен бряг, където би загинала, където никой не би могъл да я открие, нея, Хилдур Педершен от Берген.

Не знам защо си спомних за една година — за 1946-а. 1946-а — това бе началото на всичко, за всички нас. Войната бе свършила, но градът още няколко години беше като парализиран и едва през петдесетте започна да възкръсва от пепелищата, да тътри четириъгълни жилищни блокове на превития си гръб и да засипва миналото с чакъл. Американските кораби си отидоха, построено бе новото летище във Фресланд. Фериботът до Лаксевог бе заменен с моста над Пуддефиорд. Пробиха планините и задръстиха с жилищни масиви пространствата, преди заемани от градини, горски стопанства, езера.

Ала през 1946-а все още нищо нямаше. Всичко си беше както през трийсетте години. Тези, които през войната бяха вече зрели хора, си плюха на ръцете и започнаха да живеят поновому. Тези, които бяха стари, умряха подобно на килнатите къщички, в които живееха. А ние, които бяхме съвсем, съвсем млади, се озовахме пред много и различни възможности.

Хилдур Педершен е била в разцвета си през 1946 година — красива млада жена, може би твърде висока, но не чак дотам. Жена с голям бюст и широки бедра, с бодра стъпка, с кафява пазарска мрежа, пълна с бутилки мляко, и с усмивка за всички, които са я пожелавали.

Джокер дори не е бил роден, а Варг Веум... Той е бил момченце на четири години, с майка, която все още не е била болна от рак, и баща, все още кондуктор в трамвая с маршрут до Минде. Ала линията бе закрыта, бащата умря, мир на праха му, както много бащи преди него. Но бе съществувал и като затворя очи, сякаш го виждам пред себе си: дребен и набит, все още с телосложението на селяк, макар да бе излязъл от село като двегодишно хлапе. И като затворя очи, аз все още виждам и усмивката му, която той пазеше за хубавите часове, които прекарвахме заедно, а мама още не бе заболяла от рак.

Когато Юхан Педершен затвори очи, той не вижда никого. А в картите, раздадени от съдбата, няма никакъв джокер, няма баща, който да изникне внезапно между „дамите“ и „валетата“ с кондукторска чанта през рамо, с леко накривена шапка и с весел зов: „Хей! Има ли някой у дома?“

1946-а — четири цифри, които ограждат едно отдавна изчезнало минало, улици, които вече ги няма, къщи — отдавна съборени, хора — вече покойници, и гробове, разкопани за втори път, кораби, преустановили плаванията си, и трамваи, предадени за старо желязо...

— Къде беше ти... през 1946-а? — попитах Хилдур Педершен.

— През 1946-а? Защо питаш? Да не си мръднал? Кой ще си спомни къде е бил през 1946-а. Аз, дяволе, не помня дори къде съм била онзи ден. Ти прекалено много питаш, Веум. Не можеш ли да млъкнеш поне за известно време?

Кимнах в знак на съгласие.

Но нямах желание да си тръгвам. Седеше ми се тук, при Хилдур Педершен, пред чаша водка и в мълчание, до момента, в който с подкосени крака щях да се дотъртя до вратата, по балкона и надолу до автомобила на паркинга.

Наистина не ми се тръгваше. Ала най-накрая се реших. Щом Хилдур Педершен взе да клюма с глава, аз станах. Внимателно взех чашата от едрата ѝ лапа и я оставих по средата на масата. Запуших с тапа шишето, в което все още имаше няколко капки, за да се разсъни с една глътка, ако наистина се събуди.

После полека се измъкнах от жилището ѝ, от живота ѝ. За известно време.

Навън пред блока налетях на Гюнар Воге. Той се приближи до мен и здраво ме стисна за рамото.

— Къде си бил пък сега, Веум? — изсъска Воге.

— Защо питаш?

— Казах ти да се държиш настрана от... Юхан. Остави ги на мира и него, и майка му. Не прави болката по-остра. Нямаш представа колко можеш да навредиш. Можеш да развалиш повече, отколкото да...

— Какво да разваля повече? Какво не е отдавна развалено?

— По дяволите, ти нищо не разбираш! Студен си като...

— Като какво?

— Дръж се настрана, Веум! Дръж се далеч и настрана, предупреждавам те!

Вторачих се в разгневеното му лице и попитах!

— А ти къде си бил през 1946-а, Воге?

Подминах го, седнах в колата и потеглих, без да се оглеждам. Тук явно не ме обичаха. По някаква причина наистина не ме обичаха.

---

[1] Провинция в Норвегия. — Б.р. ↑

Затворих се в кантората и запалих лампата. Независимо от това, че слънцето току-що бе достигнало своя зенит някъде над Льовстакен и зад плътната покривка от сиви облаци, навън бе сумрачно като в затъмнен киносалон преди прожекция. А може би слънцето въобще ще изгасне? Може би на следващия ден ще се събудим във вечен мрак, във вечна нощ и ще се понесем обратно към студа и гибелта?...

Кантората ми беше като помещение в музей, който вече никой не посещава, но пък все още дава някому препитание на пазач. Седнах зад бюрото и издърпах третото чекмедже от горе на долу. В най-вътрешната част на чекмеджето, в левия му ъгъл се мъдреше моята канцеларска бутилка, обла, затоплена.

Извадих я и прочетох всичко, което пишеше на мъглявия етикет, сякаш го правех за пръв път. Вода на живота. Кръв за самотника. Отдих за уморения.

Развъртях капачката и долепих бутилката до устата си. Чистият и силен акевит изплакна тръпчивия вкус, който усещах след евтината водка на Хилдур Педершен.

Чудех се какво да правя, ако въобще имаше какво. Мислех за хората, с които се срещнах през последните дни: Роар, Венке Андресен, Джокер и бандата му, Гюнар Воге, Хилдур Педершен. И пак Венке Андресен, мъжът с капитанската униформа — Рикард Люсне, пак Роар...

Помислих си за Томас. Може би трябва да му се обадя, да го питам как се чувства, дали мисли за мен, за баща си. Защо не му звънна, за да го попитам дали не иска да дойде при мен, да ми прави компания. Бих могъл да му прочета нещо, както направих веднъж (единствената вечер, в която се оказах свободен) — първата глава на „Мечо Пух“. Останалото трябваше да прочете майка му. Както и всички други книжки. Бях започнал да мисля за нея като за „майка му“, т.е. отбелязвах прогрес. Не Беате, а „майка му“.

Реших обаче, че Томас надали си е вкъщи и че вече е доста голям за „Мечо Пух“. Седемгодишен е, а когато му се обадох последния път, дори нямаше време да говорим. Щеше да ходи на мач с някой си Ласе.

Вдигнах телефонната слушалка и чух познатото пиукане, потърсих призраците на приключени телефонни разговори, скелетите на меки женски гласове, тежките стъпки на груби мъжки, ала всичко бе заглъхнало, всичко се бе стопило.

Когато поставих обратно слушалката, телефонът иззвъня.

Оставих го да иззвъни пет сигнала, преди отново да вдигна слушалката — наслаждавах се на звука му, пък и можех да си позволя да поотложка разговора с моите кредитори за някоя и друга минута.

Подир петото иззвъняване вдигнах слушалката и произнесох делово в черната раззината паст:

— На телефона Веум.

— О, Варг, вече се страхувах, че те няма. Тук е Венке, Венке Андресен.

Значи Венке, Венке Андресен. Тъжното й гласче отекна като далечна камбанка в слушалката, а черната паст зина още по-широко, почти до усмивка. Така поне ми се стори, затова и аз се усмихнах, казвайки:

— О, привет! — Сам не разбрах как деловитостта изчезна от интонацията ми. — Как сме?

— По-добре. Не така зле. Обаждам се от службата. Искях само... да ти благодаря за оня път. Беше ми... приятно. Отдавна не ми е било така приятно... много отдавна.

— Да. И на мен. — Май че не трябваше да бърборя толкова.

— Аз... аз просто исках да разбера дали не би могъл да ми направиш една услуга. Искам да кажа, че... аз... срещу заплащане, разбира се.

— О, това не е толкова важно. Зависи какво ще искаш да направя... дали ще е нещо, което би било по силите ми?

— Като детектив ти... приемаш всякакви поръчки, нали?

— Кажи-речи. — Имаше някои, които не приемах, и много повече, които не ми възлагаха.

— Само питам дали не би могъл да идеш при Юнас вместо мен. При моя... мъж. Този, за когото бях омъжена.

Май беше от поръчките, които не приемах, и затова попитах:

— За какво?

Да го примъкна в задънена уличка и да го фрасна с празно шише по главата? Да го изгоня далеч от града и да го сплаша никога повече да не се връща тук?

— Просто... поговори с него. Не съм в състояние да направя това сама. Аз... аз само ще вдигна скандал, а повече не издържам... Не желая да го виждам повече, Варг, разбираш ли?

— Добре де...

— Става дума за пари.

— За пари?

— Не за месечната издръжка. С нея той винаги е редовен. Или почти. Няколко пъти закъсна и аз бях принудена да взема аванс от службата или заем от някого. Щом получех парите от Юнас, аз връщах тези заеми и едва-едва свързвах двата края. А на Роар му се протъркват дрешките, той расте и ако велосипедът му беше пропаднал... Децата все имат нужда от нещо, нали?

— Да, така е. Пишат го и във вестниците.

— Но сега не става дума за издръжката, а за застраховката.

— Каква застраховка?

— Имахме обща застраховка „живот“. И след развода се споразумяхме да си я вземем обратно, да ни я изплатят. Не че сумата е толкова голяма, но... Юнас трябваше да уреди въпроса и да си я разделим по равно. Но аз все още не съм получила нищо, а на нас с Роар тези пари наистина са ни необходими.

— Бих могъл да ти дам на заем — излъгах.

— Знам, Варг. — Май знаеше повече, отколкото бих могъл да допусна. — Благодаря ти. Но се уморих да вземам на заем. Не искам повече да задлъжнявам нито на приятели, нито на познати, нито на когото и да било.

Замислих се за миг към кои ме причислява: към приятелите, познатите или към когото и да било. После рекох:

— Смятам, че мога да ида там. Ще поговоря с него.

— О, Варг! Аз ще ти платя за услугата. Колко ще струва всъщност?

Колко ще струва? О, евтино, мила моя. Не съм скъпар. Целувка по бузата или устата. Един поглед изпод падналия на челото кичур, пръстче, прокарано по лицето ми чак до устните... Не, не съм скъпар.

— Не мисли за това — казах. — Мога да го свърша в обедната си почивка.

— Не, не искам да губиш от... заради мен...

Наистина ли?

— Ще поговорим за това друг път.

На запалена свещ и чаша вино, скъпа, под светлината на стъклопрозрачна месечина, под сребърния порой на звездите, в яхта на път за Китай... Да, друг път.

— Добре. Знаеш ли къде работи? Бях ли ти казала?

— В някаква рекламна фирма, нали?

— Да, „Палас“, намира се в Дреген, в същата сграда, където е големият магазин за спиртни напитки.

— Знам къде е. Там ме познават. На „ти“ съм с всички.

— Аз... — поде тя, като че искаше да каже още нещо.

Уплаших се да не размисли и веднага смених темата.

— Всичко е наред — казах. — Ще поговоря с него. Ще видим. Ще ти дам отчет. — На това се и надявах. — Може би да намина при теб довечера?

За момент се възцари тишина. После Венке отвърна:

— Не би ли могъл да позвъниш? Днес аз съм заета.

Заета? Луната потъмня, звездният порой секна, а яхтата за Китай потъна. Казах:

— Хубаво. Ще ти се обадя. Довиждане.

След като сложих слушалката, аз се сетих, че забравих да й кажа да предаде поздравите ми на Роар. Но не й позвъних. Щях да го имам предвид за следващия път.

Канцеларската бутилка продължаваше да се кипри на бюрото. Но сега не ме съблазняваше и фактически ми изглеждаше доста вулгарна с лъскавия си изподраскан етикет. Завъртях плътно капачката и тикнах бутилката обратно в чекмеджето.

Огледах се наоколо с неприятно присвиване под лъжичката.

— Майната му на всичко... — изрекох на глас достатъчно силно, за да се чуя.

После напуснах „локала“, без да изгася лампата. Може би така ще ми е по-приятно да се върна тук. Все едно, че някой ме очаква. Ако изобщо се върна, разбира се. Човек Никога не знае. Особено на пешеходната пътека. Там всеки е лесна жертва.

Поех нагоре през площада към Брюген. Рибният пазар още пустееше и живите риби плуваха необезпокоявани в големите кофи. Продавачите отърсваха снега с големи червени юмруци, а домакините обикаляха стоката им и я оглеждаха подозрително, сякаш се съмняваха, че рибите са истински.

Пред пивоварната един товарен автомобил глътна и последната палета с каси, които щеше да вкара през зелената врата на един от пристанищните складове.

На ъгъла се кандилкаше неизменният пияница, подпрял стената с гръб, от джоба му се подаваше почти празна бутилка. Той изпровождаше всеки минувач с тъжен поглед и беше неделима част от атмосферата на града, някаква туристическа атракция дори, представителна фигура на страната ни и на обществото. При това през всеки сезон.

Рекламната фирма „Палас“ се помещаваше в нова тухленочервена сграда срещу също тъй новия „музей“ на бита, където само на няколко квадратни метра е побрано всичко необходимо: супермаркет, пълен с много повече стоки от необходимото, магазин за напитки, музей за интелегентните, църква за вярващите, зъболекарски кабинет, парк с пейки и... рекламно бюро. Тук човек би могъл да изкара цял живот, без да ходи в другата част на града. На ъгъла имаше банка и хотел, поща, градинка и дори локал за бинго. Всички жизнени потребности бяха следователно задоволени. Всеки може да изпраща писмата си, да получава записи, да играе бинго. Дреген бе всъщност Берген в миниатюра, една джобна Норвегия за онези, които предпочитат удобствата пред живота.

Първото нещо, което бие на очи при влизане в рекламна фирма, е това, че там работят главно млади хора. Рядко ще се видят служители над четирийсетте — те вече са си изпели песента, нямат идеи или не са в състояние да издържат на темпото. Може би там все ще се намери някой посивял господин, но сигурно в един от най-закътаните

кабинети, защото по някаква случайност притежава преобладаващата част от акциите на фирмата и никой не може да го помоли да си стои вкъщи, ала друга причина за присъствието му няма, пък и той надали е от голяма полза и за самия себе си.

На рецепцията или в приемната отпред (в зависимост от това колко модерна е фирмата) седи обикновено млада жена, непременно красива (защото, ако не е красива, трябва да е прекалено прилежна, за да седи там), и се усмихва. Тоест тя ти се усмихва, ако си под четирийсет години, ако си дошъл по работа, а не да крънкаш пари от някого. Ала усмивката рядко е топла. По-скоро е механична — красива може би, но механична. И не дълготрайна, угасва още преди да си й обърнал гръб.

Всички рекламни фирми се насилват да изглеждат „млади, динамични“ и там винаги се срещат хора с екстравагантна външност, които се стрелкат от един отдел в друг. Те носят модни очила и винаги по някой остроумен виц в едното крайче на устата, а в другото комплимент за момичетата, седнали с диктофони или пред електрически пишещи машини. Служещите там носят ярки ризи и широки вратовръзки на карета, а по художествената част — джинси, имат бради и дълги коси, които издават намерението им да направят бум в изкуството. Или ще го осъществят, или не. След като пет-шест години са рисували реклами и дипляни, те се обръсват, подстригват се и се изявяват по-успешно като купувачи на някой „автомобил на годината“ или типова къща в предградие.

В рекламната фирма „Палас“ цареше младост и динамика в силни цветове: червено, зелено и кафяво. Подът беше зелен, стените червени, а таванът кафяв. Влизаше се в дълъг тесен коридор, изпълнен с дълги гъвкави хора, а по стените висяха стари рекламни плакати за бира още от времето, когато разлепването им беше разрешено.

Жената на рецепцията имаше черна, къдрава афрофризура, носеше туника в зелено и бяло и големи очила с жълти рамки и със сивкави стъкла. Зъбите ѝ бяха ослепителни.

Представих се:

— Името ми е Веум. Бих желал да се срещна с Юнас Андресен. Той на работа ли е?

Тя погледна някакво светещо табло и кимна утвърдително:

— Имате ли предварителна уговорка?

Очите ѝ бяха сини зад сивите стъкла, каквото е небето над сивите облаци.

— Това нужно ли е?

Усмивката позастина.

— Вие клиент ли сте?

— Не пряко.

Усмивката ѝ съвсем изчезна и тя каза ледено:

— Ще проверя.

Набра номер на вътрешния телефон и почти зашепна в слушалката, за да не я чувам. Попита:

— Адресен иска да знае по какъв въпрос го търсите.

— Кажете му, че по личен и важен.

Тя каза това, поизчака няколко секунди и затвори:

— Сега ще дойде.

После забрави, че съществувам, и се зае с диктофона и пишещата си машина. На няколко пъти вдигаше слушалката и изчуруликваше нежно: „Палас“, моля.

Чаках. Не ме поканиха да седна и това ме зарадва. Столовете тук не вдъхваха доверие, че би могъл отново да се изправиш.

В дъното на коридора млад мъж в светлокафяви панталони и карирана риза изпращаше възрастен господин, облечен в костюм, шит по поръчка, и му говореше с явно уважение, тъй както се разговаря с важен клиент на рекламна фирма.

От една врата излезе млада жена с голяма зелена папка под мишница и тръгна право насреща ми: дребна, с малки гърди, но с широк ханш, с красиво лице, тъмноока, интересна. Но първото, което се хвърляше в очи у нея, беше косата ѝ — сякаш светеше. Кестенява, пък със силен червеникав отблясък, но не в цвета, който се постига чрез шишенцата по двайсет крони, а цвят, идещ някак отвътре и същевременно ненаатрапващ се. Не би могла да се нарече червенокоса, но отблясъкът на червеното беше нещо като душата за тялото, като флейтата за големия симфоничен оркестър.

Облеклото хармонираше с косата ѝ. Тъмночервена блуза и пола от зелено кадифе. Когато мина покрай мен, тя ми се усмихна и по бръчките, които прорязаха лицето ѝ, разбрах, че не е толкова млада, не под трийсетте. Но и усмивката ѝ беше чудесна, красива и топла, сгряна отвътре, от там, откъдето засилваше и червеният блясък на косите ѝ, от

някакво уютно и добро ъгълче, където с удоволствие бих прекарал всичките свои отпуски, ако имах такива, а и остатъка от живота си.

Нищо повече. Усмивка на разминаване, но главата ми се замая, просто не знаех къде да гледам. Помислих си: „Отдавна не си бил истински влюбен, Варг, твърде отдавна.“ Замислих се за Венке Андресен, опитах се да си припомня гласа ѝ. Ала по една или друга причина не ми се удаде да извикам пред очите си нито лицето ѝ, нито гласа ѝ.

Дребната жена остави голямата зелена папка някому в приемната и пое обратно по коридора. Сви към вратата, през която бе излязла, и хлътна в нея.

Ето тъй изникват разни хора в живота ти и пак тъй изчезват, за една или две минути.

Млад мъж излезе от друга врата и тръгна към мен с не съвсем динамични крачки. Сигурно защото работният ден бе напреднал или защото животът го бе уморил. Елегантен, в сиво-зелен костюм, леко втален и с широки панталони с маншети. Тъмнокос или по-точно тъмнорус, носеше други очила и си беше пуснал мустачки, но аз веднага го познах от снимките, видени в дома на бившата му жена. Това бе Юнас Андресен.

Или с други думи, той не ми каза нищо ново, като се представи:

— Аз съм Андресен. Вие ли сте искали да говорите с мен?

Поех протегнатата ми ръка и я стиснах.

— Да, казвам се Веум — снижих глас. — Идвам по поръчка на жена ви, аз съм нещо като... юрист.

Той също снижи глас:

— Елате с мен.

Тръгна пред мен и аз го последвах по коридора към канцеларията му.

Това беше съвсем малка стая с изглед към камбанарията на църквата „Света Дева Мария“ и към Фльоен зад нея. Виждах дори покрива на къщата, в която живеех, и това ме развъълнува.

Върху голямото черно бюро бяха подредени спретнато документи, списания и брошури, както и проекти за обяви. До купчинките им видях пластмасов череп, срязан приблизително на височината на челото, от който стърчаха химикалки и моливи в цветове, отговарящи на тези на фирмата; червено и зелено. В една

пластмасова чаша се кипреше една-единствена черно-червена роза с позавехнали листа, а един зелен пепелник бе пълен с угарки, пепел и изгорени кибритени клечки. Ако всичко това е било изпушено от сутринта, Юнас трябваше да е пристрастен към този порок.

Той седна зад бюрото и ми посочи удобно кожено кресло срещу него. Извади от вътрешния си джоб пакет цигари и ми предложи, а като отказах, сам запали една — дълга, бяла цигара; когато я палеше, ръката му леко трепереше. На стената забелязах, наред с разни афиши, четири уголемени снимки на Роар.

Юнас закова върху мен питащ поглед:

— Е?

— Вашата жена... тя ме помоли... Става дума за някакви пари, които вие май сте ѝ обещали, от една застраховка. Тя има проблеми. Финансови.

Той ме гледаше с ясни и сини очи зад безцветните стъкла на очилата си — големи, със светлокафяви рамки и леко закръглени в горната страна, а отдолу — правоъгълни, което им придаваше формата на нещо като звънец. Издуха цигарения дим през стиснатите си устни и каза:

— Нека първо изясним някои неща. Вие казахте, че сте нещо като юрист. Адвокат на жена ми ли сте, или не сте?

— Не съм.

Той се наведе напред:

— Да не би да сте ѝ приятел?

— Мога да ви уверя, че не съм.

Юнас вдигна ръце и продължи с цигарата в единия ъгъл на устата:

— Моля ви, спокойно. Не виждам нищо лошо в това. Напротив: бих се радвал, дълбоко и искрено, ако Венке си е намерила... приятел. Нов.

— Добре, но това не съм аз. Поне не в този смисъл. Всъщност по професия съм частен детектив.

За миг лицето му изстина. Продължих:

— Вашият син се свърза с мен. За да намеря велосипеда му, който беше откраднат.

— Роар? Той... е наел частен детектив, за да намери откраднатия му велосипед? Ах, това хлапе! — Юнас облекчено се засмя.

— На следващия ден пък трябваше да намеря Роар.
Той пак ме погледна, но усмивката му се беше изпарила:
— Какво искате да кажете?

Разказах му накратко за Джокер и бандата му и за това как съм намерил отвличения от тях Роар. Но не му споменах, че съм бил принуден да се бия, за да го измъкна от гората. Нито пък че съм целувал жена му, независимо че вече не му е такава.

Юнас ставаше все по-блед, а гласът му прозвуча особено смутено, когато най-накрая продума:

— Какъв ужас! Тези гадове! Аз ще ги...

Казах:

— Успокойте се. Вече го сторих. Но именно така се запознах с вашата жена. И тя ме ангажира фактически да разговарям сега с вас за тези пари. Не се чувстваше... способна... да направи това сама.

Юнас Андресен всмукна дълбоко от цигарата, за да изпълни дробовете си с дим; когато заговори, пушекът излизаше на пресекулки от устата му:

— Не... не ми се ще да говорим тук за тези неща. Не бихме ли могли да се срещнем някъде, да кажем, след половин час?

Погледнах часовника си, сякаш денят ми бе низ от ангажименти.

— Трудно ли ще ви бъде? — попита.

Проявих благородство.

— Е, ще се опитам. Къде?

— В механата на пивоварната?

— А, там е добре. Можем и да хапнем. Във всеки случай аз.

Той вдигна рамене.

— Значи след половин час?

Стана и ми даде да разбера, че през този половин час има и други неща за вършене, освен да свива рамене. Щеше да изпуши още най-малко три цигари и бавната смърт, която един прекрасен ден среща всички нас, преследвайки ни впрочем от деня на раждането ни, щеше да пропълзи до него с половин час по-рано.

Юнас ме изпрати до вратата и се сбогува. Жената с афрофризурата изпробва бегла усмивка, показвайки, че не е съвсем сигурна дали някой ден ще им стана клиент. Макар че все още не бях на четирийсет години, та заслужавах и нейната полуусмивка.

— Ще те чакам идния четвъртък зад библиотеката — намигнах ѝ аз и напуснах заведението.

Механата на пивоварната е едно от малкото места в Берген, които са запазили своята уютна простота без фалш и имитации. Големите стенописи на Пер Шваб с морски мотиви, е изображения на старинни къщи и на кораби, каквито отдавна няма, будят у посетителя чувството, че се намира на място, неподвластно на времето. Публиката му се състои не от вресливи студентчета и полупияни юноши, типична за повечето евтини ресторанти, където те отиват да пият бира, без да са изкарали пукната стотинка със собствен труд, а от обикновени трудови хора, търговци, моряци, чиновници, главно мъже. Там не се ходи, за да се намери жена, а за да се изпие една хубава бира след работа или за да се хапне прилично, и то на прилични цени.

Влязох и седнах в едно от най-закътаните сепарета. Поръчах си бира и бифтек от китово месо и спокойно пристъпих към вечерята си.

Сепаретата бяха в три успоредни реда. Аз бях в най-вътрешното до едната стена. В това до мен седеше едър мъж в сив костюм и с шкембе, в което бе потънала катарамата на колана му. Той беше забил глава надолу, като че търсеше бъдещето в дъното на чашата си. Не знам дали не дремеше. Сепарето до срещуположната стена беше заето от двойка млади, вплели пръстите на ръцете си и даващи вид, че никога не ще се разделят. Макар това да бе неизбежно, и то само подир две-три години семеен живот или съжителство.

Навън оловно-стъклените прозорци спасяваха заведението от смога и шума на автомобилното движение, а бифтекът имаше вкус на истински бифтек.

Бях започнал втората бира, когато Юнас Андресен влезе в механата и се заоглежда за мен. Дадох му знак и той пристигна, кимайки с глава. Отиваше му да бъде и келнер.

Беше праметнал светло сако през рамото си, а в другата ръка носеше дипломатическо куфарче. Остави ги на скамейката до себе си. Когато келнерът дойде, той си поръча половин литър експортна бира, а щом я получи, веднага повтори поръчката.

— Така е, когато излизам от работа — обясни.

Пиехме мълчаливо, аз моето светло пиво, той — своето тежко експортно. Все едно, че бяхме двама стари приятели, които се срещат след работа и не им е нужно да си говорят, за да се чувстват добре.

Но нали трябваше да разговаряме, а Юнас вече бе започнал леко да фъфли.

— Не знам какво ти е разказвала Венке — поде той. — Не знам доколко си осведомен... — запъна се леко. — Нали минаваме на „ти“?

— Разбира се — казах и стиснах протегнатата му над масата ръка.

— Юнас — каза той.

— Варг — казах аз.

— Какво?

— Варг?

— Аха. — Той предпазливо се усмихна, сякаш му стана забавно. После продължи: — Изхождам от това, че тя... тя сигурно ме е обрисувала в доста мрачни краски. Бива я по силните... характеристики.

Последната дума му се опря, но той ненапразно работеше в областта на рекламата.

— Женен ли си? — попита и хвърли кос поглед върху дясната ми ръка.

— Не, но съм бил.

— Поздравления. Значи сме от една... компания.

— Така е.

— Когато бе семеен, жена ти изневеряваше ли ти? Затова ли?

— Не. Просто работата ми пречеше на нашия съвместен живот.

— Разбирам.

Държеше ме под око, а аз продължих:

— Има разни видове изневеря. На мъже, които изневеряват с други жени или с чашката; на такива, които изневеряват с работата си... Не ме питай кой вид е най-лошият, но в моята професия... Имам впечатлението, че за повечето жени най-лошото е да им се изневерява с други жени.

— Точно така. И никога не питат защо. Във всеки случай — рядко. И въобще не вземат под внимание редица обстоятелства. Един неверен мъж или една невярна жена са винаги виновни за

разтрогването на брака, без някой да ги е питал кое ги е тласнало към прелюбодеяние.

— Именно. И аз никога не се съгласявам да се занимавам с такива случаи.

Той ме погледна изненадано:

— Какви случаи?

— Такива. Никога не следя тайно съпрузи, за да разбера къде се намират, ако не са там, където би трябвало да са, и с кого са. Защото, поврага, никой не може да знае защо са там, а не другаде.

— Не, не може да знае, точно така. Но слушай, Веум, не мисли, че съм седнал тук... че говоря... за да хвърлям вината върху Венке. В никакъв случай.

И наистина не правеше това. Просто си поръча още една бира. Бях се отказал да го следвам в пиенето и не помръдвах от третата си чаша.

По брадата му полепна бяла пяна и няколко балончета от нея се разлетяха встрани, когато продължи:

— За съжаление обаче тя не мълчи и все ме обвинява. Не желае да потърси и своите грешки. Но да оставим това. Да я оставим да се зальгва, ако така би й било по-добре. Но истината, истината е, че това не беше семеен живот и нямаше шанс да стане такъв. Ала ние сме все прекалено млади, за да го разберем, нали... е... е... Варг?

— Въпрос е дали някога въобще ще станем достатъчно стари.

— Не. Но още в началото ние бяхме съвсем различни. Не знам дали ти е разказвала за миналото си. Тя не е от Берген, въпреки че от диалекта й няма и помен. Родена е във вътрешността на Хардангер, в селце, притиснато като кръпка към планината, в селска къща, чиито стопани били дарени от съдбата с късче земя и две крави. Живяла в набожна и морално строга среда, но когато тръгнала на училище, заживяла у по-голямата си сестра в Йойстесе, където се чувствала по-добре. Приятни хора са и сестра й, и мъжът й. Но все пак детството е оказало силно влияние върху развитието й. Разпятие на стената и само една книга на етажерката... И годишен абонамент за списание „За бедни и богати“. Докато аз... Аз съм градско момче. За пръв път се напих още на четиринайсетгодишна възраст, а на петнайсет вече имах първото си преживяване с момиче... крадах коли и хойках с лифта до Фанафиел и Йелеста. Но ми провървя. Най-накрая. Започнах да

следвам във висше търговско училище, където средата бе доста развращаваща. Заредиха се безкрайни пиячки с много бира, с дебели студентки от провинцията, които танцуваха полуголи по масите, щом се натряскаха. Започнах работа в рекламния бранш, динамична, разнообразна, с пътувания и приеми, с всякакви среди и хора... А тя предпочиташе да си седи у дома, сведена над ръкоделие, да чете или да слуша грамофонни плочи, да гледа телевизия. Обичаше да готви, да подрежда дрехи и съвсем не се интересуваше от живота извън стените на дома. Вкусваше алкохол само от учтивост. Научих я да пуши. А аз бях свикнал да излизам и да се черпя с приятели, да флиртувам, да се връщам късно вечер, и то с не съвсем сигурна походка. Но какво биха означавали подобни различия, ако между нас наистина имаше любов? — Той вдигна към мен тъжен поглед: — Да, може би наистина не сме били така силно влюбени... Или аз...

— Къде всъщност се срещнахте?

— Къде се срещат хората? Тя познаваше една, която познаваше друга, която... Старата позната история. Винаги се намира приятелка на приятелката, с която си делил таванската стая, нали? А една от тези приятелки, някоя от тях, сигурно е била от Хардангер, нали така?

— Да.

— Точно тъй. Срещнахме се у общи познати и тя... е, добре... тя постепенно започна да ме привлича. Беше много по-различна от другите, от всички тези други момичета. Сдържана, срамежлива, целомъдрена. Почти не говореше, а когато веднъж я попитах за нещо, наведе очи и сплете пръсти в скута си. Та така, привлече ме, запали ме... Искях да я имам, да я притежавам... И тя... — Той вдигна рамене и изпразни чашата до дъно. — ... и тя ме хареса. Много скоро. — Поръча си още за пиене и продължи: — Започнах нов живот. След безкрайните флиртове и смяна на леглата в продължение на няколко години всичко стана мило, омайно и спокойно. Излети във Фльоен през меките като памук нощи, разходки около пустите кейове в неделните предобеди, ходене на кино, както по времето на първите юношески увлечения, притихване в салона, хванати за ръце в някой от най-тъмните му ъгли. Венке, Венке, Венке...

Той почти ме беше забравил, а след петата халба бира главата му се спусна още по-ниско към пъстрата покривка на масата.

Мъжът от съседното сепаре си бе отишъл, оставяйки на покривката след себе си едно мокро, кръгло петно. Влюбената двойка отсреща вече бе преминала към взаимно галене на лактите, но преди да се изядат лакомо един друг, трябваше да привършат с вкусната вечеря, сервирана пред тях.

Юнас Андресен каза:

— И така, тя стана моя. Нежна розова пъпка, пъстървичка, която, понесена от течението, се хваща на въдица... Забременя, оженихме се, появи се Роар, станахме трима. Квартирката ни на Нюгардсхьойде изведнъж отесня. Наехме друга. А аз вече от половин година бях отново влюбен и животът започна да показва истинската си страна. Искам да кажа, че самият факт, влюбването ми в друга само половин година след като бяхме сключили брак... потвърди... какво е действителното положение, къде се намира онази страна.

— Коя страна? — попитах с мътна глава след трите бири. Поръчах си още една, за да не пресъхна.

— Страната Никога вече. Аз бях Питър Пан и Венди^[1] принадлежеше на миналото. Тя остаря, Варг. Нямам предвид външността ѝ, Венке и до днес прилича на почти шестнайсетгодишно момиче, във всеки случай поне така изглеждаше допреди няколко месеца. Но се оеснафи. Загуби интерес към всичко, освен към мен и детето. Пък и тези нейни безкрайни ръкоделия. Стените ни се покриха с бродерийки, възглавнички отрупаха диваните и креслата, а масите и шкафовете — очарователни покривчици. В тоалетната смени шнура на казанчето със саморъчно изплетен и... и...

Опитах се да си припомня жилището на Венке Андресен. Казах:

— Май попрекаляваш, а?

— Е добре де, но имах тъкмо такова чувство, че ми предстои да затъна до гуша в тези саморъчно избродирани дреболии.

В заведението влезе жена и седна на свободната маса до нас. Тя бе към края на петдесетте, с леко изкривена глава. Набръчканата ѝ уста се бе разтеглила в усмивка, подобна на тази на вълка, който причаквал Червената шапчица. Само че Червената шапчица отдавна беше станала член на „Женски фронт“ и участваше дейно в обществения живот, та дори да му беше попаднала в лапите, вълкът нямаше да спечели кой знае колко, защото тя бе изкарала курсове по джудо и знаеше как да се справя с мъжете, дето имат космати ръце и крака. И така, жената си

поръча бира и сандвич — „принцеса“, като се зае да изяде залък по залък собствената си непреодолима самота, докато от нея не остане и трошица.

Юнас Андресен продължи да говори, без да забелязва нищо наоколо, а пияната по брадата му вече бе изсъхнала:

— Първите ми мръсни изневери бяха всъщност дребни лъжи, като онези, които хората обикновено си шепнат зад гърба ти, само че в моя случай не бяха сплетни, а истина. Случайна колежка или сервитьорка по време на командировка в Осло, жената на някой приятел или току-що разведена актриса, общо взето, мимолетни приключения, много рядко продължаващи повече от една вечер. Два пъти се влюбвах на сериозно, но само в единия случай правих любов с нея. Ако това въобще означава нещо. Като че това, да спиш с някоя жена, отрича или потвърждава нещо друго, освен факта, че си удовлетворил своето самолюбие... Да, да, така...

Погледът му стана занесен и аз побързах да му поръчам нова халба експортно. Сервитьорът беше започнал да бърчи недоволно нос, но донесе поръчката. Попитах:

— Искаш ли да хапнеш нещо, Юнас?

— Да ям? — Той ме погледна, сякаш никога не бе чувал тази дума.

Опитах се да го върна обратно към темата на разговора:

— И така... ти казваш...

— Аха. Така... Така срещнах Сулвай.

Нова пауза. Чертите на лицето му омекнаха, погледът му стана топъл и забелязах, че прави опит да се изправи, което не бе леко след пет и половина халби бира.

— И реших въпроса. Всичко се ре... ши.

Не продумах. Знаех, че ще е необходимо време. Може би още пет-шест халби бира, докато стигнем до края на историята, но очите и лицето му говореха, че иска да ми разкаже всичко. Нямах да ми се разминат всички детайли от „Балада за Юнас и Сулвай“ и ми бе нужно да се въоръжа с повече търпение.

— Сулвай — повтори той.

Сега видението на съскащата змия изчезна; сякаш слънце се бе издигнало над нас и лъчите му пробиха помръкналите стенописи, достигнаха до червено-кафявото сепаре, осветиха дупките по

покривката и полупразните бирени чаши, все едно, че огряваха свежозелена морава нейде между морето и планината. Море като вълнисто огледало и планина като лазурносиня мечта за бъдещето. Слънцето, което огрява и бедни, и богати, служители в рекламни фирми и частни детективи, Юнас и Варг. То ни изпълни, погълна ни, после ни изплю като дрипи от пушек и пепел, изригнаха от бушуващия у всички хора вулкан на живота — вулкана на любовта.

— Тя започна работа при нас преди три-четири години и в началото не й обръщаш особено внимание. Дойде направо от училището за приложни изкуства и започна като хоноруван сътрудник — любезно, приятно момиче, около което ти е хубаво да бъдеш, да ти е колежка. Докато една сутрин внезапно се ощипваш над лакътя и откриваш, че си влюбен до уши в нея, а на следващия ден разбираш, че любовта ти те е обзела така, както никога досега. Но не се решаваеш да й се обясниш, защото си женен. И тя е омъжена. Ти имаш едно, а тя две деца. Разбираш тогава, че много рано си се качил на влака и си слязъл на погрешна гара, а сега вече е много, много късно. Не е ли така?

Разбира се, че е така. И мен понякога са ме обземали подобни чувства. Само че моят влак отдавна беше заминал, а аз не бях слязъл на никаква гара. Просто бях изхвърлен на един завой — с главата напред.

Юнас размахваше ръце, сякаш я търсеше във въздуха. А може би се опитваше да я нарисова, да я направи видима за очите ми.

— Ти би... Тя е от този тип жени, за които имаш чувството, че всички трябва да се влюбят в тях. Първото нещо, първото, което грабва погледа ти, е косата й. Не е кестенява, тоест кестенява е, да. Само че е повече от кестенява — рижа, без да е рижа, не знам дали разбираш.

Разбирах. Вече я бях видял.

— Тя, тя просто блести, като че блясъкът идва от...

— Отвътре?

— Точно така! Отвътре. И цялата й топлина идва от там. Защото другото, което веднага след това се забелязва, е, че е много приятна. Винаги. Винаги е в добро настроение, разположена, приятелски настроена, даже когато спорим над някой проект и имаме противоречия. Бях толкова щастлив, че работим заедно.

— Каква всъщност е твоята длъжност?

— Сега я наричат консултант. По времето, когато всеки беше някакъв малък началник, формулировката ѝ беше „ръководител на въпросите на маркетинга“. Занимавам се с договори, споразумения и с юридическото уреждане на въпроси, свързани с провеждането на кампании и с финансови задължения. Докато тя работи в сферата на практическата реализация на рекламата и е от тези, които претворяват идеите ни върху хартия. Много е способна. Почеркът ѝ е прост, но тя притежава удивителна способност за самоизява, за оползотворяване на шрифта, на илюстрацията, кара идеята да оживее, да се изпълни със смисъл. Насища всичко със задълбочено проникновение. Не знам дали ме разбираш.

Не го разбирах съвсем. Но можех да напрегна фантазията си. Та нали я бях видял.

— Дълго страдах, обзет от тайна страст, от любов, която ме завладя всецяло, месеци наред, докато внезапно един ден... Седяхме и работехме, а преди това бях обядвал с един клиент, с когото си бяхме поделили бутилка вино, така че главата ми бе леко замаяна, все едно, че плувах във въздуха, случвало ти се е подобно нещо, нали?

— Естествено.

— Внезапно усетих, че сме съвсем близо един до друг, там, наведени над чертожната ѝ дъска, и аз ѝ казах съвсем предпазливо: „Знаеш ли, Сулвай, мисля, че съм влюбен в теб. Да, вярно, май съм влюбен.“ И тя ме погледна изпитателно, както някои жени гледат, когато искат да прочетат в лицето ти дали ги лъжеш, или им казваш истината. После рече: „Влюбен ли?“ А гласът ѝ беше тъй мек, тъй мек, че после, когато трябваше да си тръгна, ми се прииска просто да я прегърна, тя не се възпротиви, аз долепих устни до шията ѝ, поех дъха на косата ѝ и за част от секундата устните ни се докоснаха, но тя не извърна към мен лицето си. Излязох полупиян от стаята, дори и вратата не затворих. — Той наклони глава и погледна с учудване празната бирена чаша. — И така... Измина почти година, без да се случи нищо повече. Вярвай ми, наистина, Варг. Опитах се да я забравя. Мислех си: ти си влюбен в нея, но тя не изпитва същото към теб. Защо да изпитва? Има щастлив брак и две деца, а и ти си женен. Аз не знаех въобще, че тя... не можех и в най-смелите си блянове да допусна, че една жена като С... Сулвай може да изпитва нещо към мен, но тъй е било. За мен започна да става все по-ясно, че не ще мога да се

освободя от тази любов. Не виждах нищо друго, освен нея, нея и само нея. Започнах да си върша работата по-лошо, сам забелязах това. Бях по-малко съсредоточен, не ме спасяваше рутината. Започнах да допускам грешки и един ден насмалко щяхме да изгубим някакъв клиент. Ала това не ме смущаваше, щом тя беше там, заедно с мен. Щом работехме заедно и се срещахме всеки ден. През всички тези месеци ние нито веднъж не споменахме това, което се бе случило, нито това, което ѝ бях казал тогава, а ставахме все по-добри и по-добри приятели. Направо мисля, че не съм имал досега по-близък приятел от нея, било то мъж или жена.

Налях му малко бира от моята чаша и той ме погледна с благодарност, но някак отдалеч, сякаш от другия бряг на Атлантика.

— Ала един ден...

— Да?

— Един ден. Беше късно, работехме извънредно по един проект, който непременно трябваше да завършим. Бяхме останали двамата. Съвсем сами в цялата кантора. След като завършихме работата, останахме да си поприказваме. Тя бе седнала, а аз стоях прав от другата страна на чертожната дъска. Имахме и по чашка топло кафе. Въобще не си спомням за какво говорехме, просто си бърбяхме. Помня обаче, че непрекъснато си повтарях: „Сега, Юнас, сега трябва да ѝ го кажеш. Сега е моментът.“ Но не можех. Не можех да формулирам чувствата си, не можех да им дам име, те напиреха и бушуваха в мен само докато... докато я гледах как седи там. И така... Тя си запали цигара... После каза: „Рядко пуша. Това ме прави лекомислена.“ А аз казах: „Лекомислена...“ Протегнах ръка и я погалих по бузата. Погледът ѝ стана топъл и премрежен, тя също протегна ръка и бързо ме погали с опакото ѝ по бузата. Сякаш всичко у мен се отприщи, Веум. Всичко се разтопи. Наведох се над чертожната дъска и обхванах с две ръце лицето ѝ, главата ѝ. Усетих в дланите си нежната ѝ кожа, прилепих лице до нейното, до косата ѝ, тази прекрасна и мека коса, докоснах с устни ухото ѝ, бузата, ъгълчето на устата и усетих, че трепери. Задъхвах се, Веум, задъхвах се като стар човек, така ме разтърсваха чувствата. „Сулвай, Сулвай, ти си добро момиче, Сулвай“ — мълвях глупаво, а тя ме погледна с големите си ясни очи: „Мислиш ли, Юнас?“ — „Само ако знаеше, че от години не съм изпитвал такова чувство към никого, както сега към теб, Сулвай.“ Целувах я много

пъти, по ухото, бузите, устата, а тя извърщаше лицето си. Казах: „И ти малко ме харесваш, нали?“ — „Страшно те харесвам, Юнас“ — каза тя. Продължих да я целувам. Тя каза: „Хубаво ми е тук с теб, Юнас, но недей да искаш повече.“ Галех я с едната си ръка, отмахвах косата ѝ от челото, от очите ѝ, говорех ѝ, че това, което изпитвам към нея, не е сексуално, а романтично, дотолкова, че се чувствам съвсем млад, на шестнайсет или седемнайсет години. „Искам да бъда добър с теб. Да те целувам — по устата.“ И гледах тази нейна уста, красивите ѝ устни, тесни, но полуотворени... разбираш ли ме...

Разбирах го. Още малко, и щях да се разплача.

Той продължи:

— Тя се усмихна, мисля, засрамено и рече: „Аз също... говоря доста глупости... импулсивна съм, прекалено импулсивна, чувствена... и също... също имам необходимост да съм нежна с някого.“ Ръцете ѝ, тя държеше с двете си ръце моите, Варг, и ме гледаше, а лицето ѝ сякаш изпълни стаята, сякаш в цялата вселена нямаше нищо друго, освен това изящно лице, оградено от тази коса, лице с изящно носле, с тъмносини, почти черни очи, с обли бузи и твърда брадичка. О, Сулвай, Сулвай... И тогава вече знаех, да, знаех, както знам и сега, че я обичам, че винаги ще я обичам, каквото и да се случи, че никога не ще престана да я обичам...

Той се огледа наоколо, търсеше и други в заведението, които да обича, с които да сподели преливащите в него чувства и да си приказва с часове. Но не намери никого. Единственият, на когото бе попаднал, беше детектив, не от най-скъпите, но и не от най-евтините.

Юнас продължи:

— Тогава чухме, че някой върви по коридора. Бързо се разделихме, протегнахме слепешката ръце към чашите с кафето, вдигнахме ги към устните си и вече седяхме на необходимото разстояние един от друг, когато вратата се отвори и някой влезе...

Очаквах завършека. Попитах:

— И кой беше той?

— Мъжът ѝ.

---

[1] Питър Пан, Венди и страната „Никога вече“ — персонажи и название от известна детска пиеса на английския писател Дж. Бари. — Б.р. ↑

Навън бе започнало да се мръква, а сервитьорът се беше отказал от опитите си да ни ограничава в пиенето. Донесе ни бира още няколко пъти и със стопроцентова сигурност знаех как ще завърши този ден. Вече имах известни проблеми при отиване и връщане от тоалетната.

Юнас Андресен поде отново:

— Разказах ли ти за мъжа й?

— Не си спомням. — Имах чувството, че е настъпил моментът, от който започвах да забравям.

— Райдар Мангер, но не е от Мангер, а от Южна Норвегия. Мисля, че е от Кристиансан. Университетски стипендиант, господи, какви думи създават, а, Варг! Специалист по американска литература. Един от онези бледи типове, които седят до среднощ и пишат докторски дисертации за Хемингуей, но почти припадат, щом видят жива пъстърва. Инак не е лош човек и винаги ми е харесвал, впрочем „винаги“ е силно казано, защото не го срещам често, а „харесвам“ е твърде сложна дума. Ако ти...

— Разбирам какво имаш предвид — казах аз.

— Именно. Точно това.

Сега говореше много по-бавно и главата му съвсем клюмаше, натежала. Но инак нямаше вид на пиян. Вече бях престанал да забелязвам другите посетители, сега бяхме само двамата. И една жена на име Сулвай.

— Мъжът й влязъл, каза ти.

— Да... да. Точно така. Приятен тип, този Райдар Мангер. Една вечер дълго седяхме и спорихме по романа „Фиеста“. Бях прочел само първата му част, а той го беше чел целия поне сто пъти, та спорът бе остър. Така и не стигнахме до единодушие.

— За какво?

— За втората част. Тази, която не бях чел.

— Разбирам какво имаш предвид. Аз съм я чел. Но когато той влезе?...

— Нищо не каза. Не направи нищо. Не съм сигурен дали въобще беше разбрал нещо от поведението ни. Ако искаше да бъде Хемингуей, можеше да се опита да ме изхвърли през прозореца, но смятам, че единственото нещо, което би постигнал, щеше да е разтрошаването на собствените си кости. Беше дошъл да я вземе от работа, на път към книгите си у дома, ние продължихме да седим и да бавим изпиването на кафето си. Дадохме и на него една чашка. Но беше трудно да поддържаме разговор. Не се осмелявах дори да я погледна, а ако погледнех него, сигурно щеше да си помисли, че се опитвам да го свалям. Ти знаеш, тези изследователи на американската литература виждат във всичко, което става около тях, замаскирана хомосексуалност. Чели са „Великият Гетсби“, знаеш, с всичките му тълкувания. Чели са и „Хък Фин“ и какво ли не още. Така че след известно време всеки си тръгна по пътя. Той и тя към Скютевик, а аз към извънградския район, към своето семейство. Когато се върнах къщи, веднага се проснах в леглото. Бях съвсем разнебитен, с разглобено тяло и треперещи крака. По-късно и Сулвай ми каза, че се е чувствала по подобен начин, че е трябвало да направи дълга разходка сама в планината, за да се съвземе. А на следващия ден, малко преди да си тръгнем след работа, тя ми донесе писмо в плик и излезе. Досега си спомням всичко, което пишеше в писмото, дума по дума:

„Скъпи ми приятелю. Що се отнася до чувствата, винаги съм била неспособна да ги изразявам с думи, затова ти се възхищавам, че успя да ми кажеш толкова чудесни слова. Оттогава не си напускал нито за секунда мислите ми. Както ти самият каза, «просто така се случи». Това важи и за мен. Надявам се силно, че ще се срещнем при други условия, още при първа възможност. Всичко хубаво.“

Следваше: „Прегръдка и целувка от една добра приятелка.“ И Р.Б. „Скъсай това на хиляди парчета! Моля те!“

Можех да скъсам писмото ѝ на хиляди късчета, да скачам и танцувам отгоре им или да ги превърна в пепел, но никога нямаше да забравя думите, които то съдържаше — най-прекрасното писмо, което някога съм получавал.

Той кимна едва забележимо за по-голяма убедителност.

— Никога! И така... така всичко започна на сериозно, така станаме нещо повече от близки приятели.

Поседяхме, натопили муцуни в чашите, преди да го запитам отново:

— А какво стана по-нататък, Юнас?

— Ами... всичко. Започнахме да се срещаме често след работа. Пиехме заедно кафе, разговаряхме, държахме се за ръце. Говорехме си. Една вечер аз я взех с колата и отпътувахме с чувството, че отиваме много надалеч. Паркирах горе, до църквата във Фана, и поехме нагоре по пътя. Ръка за ръка в черната дъждовна мрачина, намерихме закътано място и там се целунахме за първи път. Истински. Сякаш целувах едновременно малко момиче и зряла жена. Малко момиче, което открито и с желание те целува в устата, без да разбира какъв огън разпалва в теб, и зряла жена, която добре знае какво прави. А подир няколко седмици тя ме покани на гости... у тях. Мъжът ѝ беше в Осло на научен семинар и аз отидох при нея, след като децата ѝ си бяха легнали. Те живеят в дървена къщичка в Сюотевик, която са направили съвсем модерна отвътре. И ние... ние седяхме и си говорехме, пиехме чай, слушахме музика, сякаш времето бе спряло. После се целувахме, седяхме на дивана и се целувахме като младежи, като влюбени младежи, които за пръв път откриват силата на това чувство. А всъщност не бяхме мислили... не бяхме си и помисляли... не наистина... Но опиянението ни облада и ние... е, добре... легнахме заедно. Любихме се. Започнахме на пода в дневната и продължихме в спалнята... повярвай ми, Варг, никога не съм изпитвал такова нещо с друга жена преди това, никога не съм допускал, че у нея има толкова много жар, такава страст. Просто не намирам думи. Нямам думи.

Да, такива думи няма. Разбрах го. А за някои хора пък не съществуват нещата, за които те липсват.

Юнас се обади:

— После историята продължи. Ставахме все по-близки и по-близки. Не се случваше много често да сме истински заедно, имам предвид така... Един път в месеца може би. От време на време веднъж на два месеца, пък и по-рядко. Но после живеехме с тези часове седмици наред. Когато сме заедно, забравяме всичко и всички. Тогава сме само двама.

— И успявате да прикривате връзката си?

— За известно време, да. За доста време. Всъщност до днес, но не знам дали Венке вече не му е казала, на него. Във всеки случай той не е дал повод на Сулвай да разбере, че нещо му е известно. Аз обаче... за мен беше непоносимо да търпя Венке. Бях свикнал да се преструвам, докато нямах друга, но след като срещнах Сулвай, след като всичко между нас започна сериозно... Стана ми невъзможно... Завърши с това, че започнах да се чувствам „неверен“, когато бях заедно с Венке. Неверен на Сулвай, разбираш ли? Вече не бях нито съпруг, нито баща. Накрая, накрая се предадох. Казах на Венке, че ще се преместя да живея другаде. И когато тя ме попита дали си имам друга, признах. А когато ме попита коя е, аз ѝ казах... Е, може би постъпих глупаво. Но го казах. И я напуснах, сподирян от клетви, ругатни, плач, скърцане на зъби и всичко, което се полага в такъв случай. Пълен комплект. Сигурно целият блок чу и разбра. Венке крещеше подире ми от балкона, а аз се влачех към колата и заминах. После се срещнахме само при адвоката. И при уреждане на различните формалности.

— А Роар?

— Почти не съм го виждал. Все още не го вземам за ден-два. Сам исках това да се поотложи, за да не се срещам и с Венке.

Значи и с него е така. Казах:

— Ясно. Затова съм и тук. За да спестя и на теб, и на Венке всякакви скандали. Става дума за парите...

— Сулвай не искаше... Ние се срещаме, но тя все още не се решава на такава крачка. Е, да, тя има две деца, а аз само едно. Въпреки че отношенията ѝ с Райдар не са блестящи, те все пак не са и лоши, а тя мисли главно за децата. Независимо че тя самата ми говори за своите чувства към мен, не е толкова сигурно, че те са така силни и непреодолими, както моите към нея. Тъй че съм ѝ дал време. Аз мога да чакам. Чакал съм я още от детството си, мога да почакам още няколко години. Всеки мъж има жена на мечтите си и когато един ден я срещне, той сякаш наистина изживява най-хубавата си мечта. Тогава си мисли, че времето е пред него, че животът тепърва започва, че може да чака, само и само да я има изцяло.

— На най-далечната улица... В най-отдалечения град, нали? Да, разбирам те... — Вече я бях видял.

— Ето това е мрачният разказ за моята изневяра, Варг. Двама души, които са се срещнали със закъснение, плюс три деца и два брака. Двама души, които са се влюбили взаимно извън набелязаната програма, след края на спектакъла. Но въпросът не е съвсем така. За мен това е... голямата любов. Не е просто изневяра. Има и еротика, но наистина еротика, не секс... Ние се обичаме...

Той ме гледаше тъй, като че очакваше да му възразя. Но аз не исках да му възразявам. Бях я видял и тя ми се бе усмихнала.

— Не знам защо седя и ти разказвам всичко това. — Той отмести с укор очите си от своята чаша към моята. — Досега с никого не съм говорил за нея. Освен с Венке, на която казах името ѝ, сякаш стръв, сякаш плячка за разкъсване, преди да ме изхвърли навън. — Той впери поглед пред себе си: — А тези първи месеци след раздялата ни бяха изпълнени с проблеми. Едно е да плащаш издръжка на сина си и на Венке. Но съвсем друго е да си устройваш отново живота. А за неверните съпрузи няма еднократна помощ или премиални. Трябва да си намериш квартира, а това днес не е евтино, да я обзаведеш, да се храниш... Така че поздрави Венке и ѝ кажи, че съжалявам. Съжалявам за всичко още от първия ден, когато се вмъкнах в живота ѝ. Съжалявам, че все още не съм уредил въпроса със застраховката. Но ще го уредя. Кажи ѝ, кажи ѝ, че ще получи парите още утре или вдругиден. Ще ида лично при нея и ще ѝ ги предам, цялата сума за дълга и вярна служба в бригадата на измамените съпруги и прочее. Просто я поздрави от Юнас и ѝ предай, че съжалявам, а, Варг?

Бях уморен. А и пиан.

— Ще предам посланието. Ще ѝ кажа, че идвам направо от търбуха на кита и че Юнас съжалява. Ще ѝ кажа, че... да.

Бях много уморен и прекалено пиан, за да съчиня нещо повече.

Платихме последните си халби и поседяхме още малко, защото не се наемахме да се опитаме да станем.

Когато най-накрая се надигнахме от масата, ние се олюлявахме един връз друг като двама сиамски близнаци. Портиерът ни отвори вратата, придържайки я, докато излязохме на тротоара.

Спряхме се, хванати като млади влюбени, на които не им се иска да си кажат „довиждане“.

— Ти накъде си? — попитах.

— Доста далеч — каза той, — ще ми е нужно такси.

— Хубаво. Желая ти приятно пътуване.

— Благодаря. Подобно. Ти накъде си?

— Нагоре, към върха — отговорих.

Той погледна нагоре, във въздуха. Сивата облачна покривка се беше поразкъсала и през няколко дупки в нея надничаха ярки звезди.

— Там, нагоре? — попита.

— Не, не толкова далеч — отвърнах.

Той ме тупна по рамото и се провикна:

— Помни Аламо, Райдар.

Нямах време да реагирам на това, че изведнъж взе да ме нарича Райдар. Вече го нямаше. Заклатушкар се бе покрай пивоварната — един служител в рекламния бранш, в костюм и с дипломатическо куфарче, с праметнато през рамо сако. Един мъж, оплетен в сложни взаимоотношения и с наранено от любов сърце. Един от многото, попаднали не по тяхна вина на погрешна планета, в погрешна епоха. Един от многото.

Обърнах се и поех в обратната посока. Срещу мен, през Воген, виждах самотната светлинка в прозореца на кантората ми над кафенето на втория етаж.

Но съвсем не сметнах за нужно да прекосявам площада, за да изгася лампата. Нека си свети до утре като фар в нощта, като таен знак за моряците и влюбените.

Тръгнах нагоре към сградата на пожарната команда в Скансен, към тъмния силует на планината. И към двете бързи чашки акевит за „лека нощ“. Нищо повече не ме очакваше, но и нищо повече не ми трябваше. Във всеки случай не за днес и не за утре. Ала някога, в един прекрасен ден...

Когато човек се събужда от сън, той се сепва бързо, сякаш е паднал на пода. Ококорих се и се разбудих. Лежах гол под завивката и бях веществено доказателство, че съм именно аз. Бях сънувал една жена. Жена, чиято коса не беше нито червена, нито кестенява, но която се лееше на вълни като дивна мелодия около лицето ѝ, озарено от усмивка, която още висеше във въздуха, макар жената да бе изчезнала. Усмивка като тази на котарака от „Алиса в страната на чудесата“. Усмивка, която прониква в теб и не те оставя. Усмивка, която занасяш в гроба си, за да избуи напролет като пищен цвят в пръстта, където лежим. Защото тази пролет непременно ще настъпи, макар да сме мъртви. Планините около града ще си бъдат същите, небето пак ще се прихлупва над къщи, които се събарят, и над други, които се строят. И пак ще има понеделници, макар нас да ни няма, хората пак ще ходят на работа в канцеларии и магазини, ще пътуват с обществения транспорт. Ще бъдем мъртви, ще дойде пролет и всички жени, които сме имали, също ще са мъртви... без една, единствена.

Тя ми се беше усмихнала и представила. Венке Андресен, бе произнесла, а лицето ѝ доби неясни, размазани черти. Някъде в далечината едно момче бе извикало името ми с ясен и чист детски глас, после дотича до мен, стискайки футболна топка под едната си мишница, в къси панталонки, започнали да му отесняват. Томас?... Не, това бе... Роар. Бях се опитал да задържа усмивката ѝ в съзнанието си, усмивка като полумесец, килнат леко на една страна и понащърбен в единия си крайчец, бях се опитал да стана и... и... се... събудих.

Изтърколих се от леглото на пода. Протегнах слепешком ръка и взех будилника от нощното шкафче. Погледнах циферблата. Минаваше дванайсет. Бях забравил да го наглася да ме събуди. А ако някой междуременно е звънил в кантората ми? Някой, който иска да открия пудела му, да му намеря пералнята или ланския сняг.

В устата си усещах вкуса на гниещо сено. Колко чаши бира бях изпил? Шест или седем? Течността бълбукаше в стомаха ми и знаех, че

ми предстои проблем с миенето на зъбите. За да се свестя, ще ми е нужно по-настойчиво разтърсване, отколкото сепването от сънуван сън.

Отидох почти пипнешком в банята и пуснах докрай студената и топлата вода. Насапунисах се бавно от косата до пръстите на краката и се подложих под душа със затворени очи, оставяйки водата да ме масажира със силни струи. Целта ми беше да стоя, докато изтече топлата вода в бойлера. След двете минути под студената вода аз се почувствах достатъчно разсънен, за да затворя крана. Стоплих се отново и направих бърза комбинация от отпускащи тялото йога упражнения и няколко серии за оправяне на стомаха и шията. После отидох в кухнята.

Тази сутрин имах нужда от чай. Лек чай с много захар, много повече от една чаша. Имах нужда от тънки сандвичи с едри резенчета сочни краставици и домати. И още чай. С още много захар.

Когато часовникът показва повече от два часа следобед, аз се почувствах готов да седна в автомобила.

Стигнах до кантората и изгасих лампата, която бях оставил да свети предишния ден. После останах да седя в полумрака, вирайки се в стената, която сумракът бе оцветил в сиво-зелено.

Навън беше месец март. Скоро щеше да дойде пролетта. Всички снегове в нашите души би трябвало да се стопят, а пролетта щеше да се настани в нас като изпълнена с желание жена, като смееща се жена... жена, чиято коса не бе нито...

Мислех си за Юнас Андресен и за това, което ми бе разказал. Мислех си за Венке Андресен и за това, което тя ми беше разказвала. И си мислех, че нито един брак не прилича на друг, това важи даже и за партньорите в един и същи брак. Защото нито един човек не изживява нищо така, както го изживява другият. Венке и Юнас ми бяха разказали всеки своята история за два различни брака и две различни истории за изневяра.

Това беше игра, в която няма победител. И двамата бяха загубили. А по една или друга случайност те ме бяха вмъкнали в играта като съдия, като рефер или бог знае какво.

Погледнах отново часовника. Почти три часът следобед. До колко ли работеше тя в базата на Хоконсверн? До четири? Можех да й позвъня. Или да ида с колата до блока ѝ и лично да ѝ рапортувам. Но

какво щях да ѝ съобщя? Че съм изпил доста халби бира с бившия ѝ мъж. Дали и тях да не включа в хонорара, ако въобще щях да получа такъв?

Във всеки случай можех да намина. В онзи район имаше доста развлечения за един свободен частен детектив. Можех да се поразходя в гората и да разменя някой и друг удар с Джокер и бандата му, да получа нови синини. Или да посетя Гюнар Воге, да заседна пак в асансьора със Сулфрид Бреде. Или да пия водка с Хилдур Педершен, да поиграя „Людо“ с Роар...

Можех да... целуна Венке Андресен.

Докоснах с пръсти устните си. Целувката ѝ все още ме пареше приятно подобно на спомен от младостта. Отдавна никой не ме беше целувал. Не се разхождах с уста, която лесно може да бъде целувана, и то от непознати, а освен непознати почти не виждах други. Пък и не беше сигурно дали те щяха да имат желание да ме целуват.

Мислех си за Беате, опитвах се да си спомня чувството, което ми вдъхваха целувките ѝ. Но това бе толкова отдавна, преди много, много тъмни и безлунни нощи.

Така че възможностите ми там, извън града, да прекарам интересно бяха много. Заключих кантората, без да паля лампата, слязох долу и се качих в колата.

Един нов ден беше на път да умре, както умират в нас всички дни, един подир друг, докато не се събудим от съня си, за да открием, че съвсем не сме се събудили, а още сънуваме. И всички дни стават един ден и всички нощи се стапят в една. И бутилките с водка остават пълни и прашни, докато не ги изпие някой друг вместо пас, кантората бива наета от лекар, от справочно бюро или от агенция за търговия с недвижими имоти.

И ти преставаш да се тревожиш. Никакви сметки за електричество, никакви сърдечни горести.

21

Паркирах колата, но останах да седя в нея. Недалеч на един висок и килнат на една страна стълб се бе облегал слаб младеж, пъхнал ръце в джобовете на светлите си кадифени джинси. Черното му кожено яке беше полузакопчано, в единия ъгъл на устата му висеше угаснала угарка, а лицето му бе добронамерено като чума. Това беше Джокер.

Очите му ме бяха проследили, докато правех завоя и паркирах, а сега се впивах в мен като пиявици.

Отворих вратата на колата и излязох. Огледах се уж нехайно. Людехорн се издигаше на мястото си, четирите жилищни блока също. Никой от тях не се беше преместил другаде, никой не се беше срутил.

Автоматично вдигнах очи към жилището на Венке Андресен. Прозорците светеха.

Но не изпусках Джокер от очи. Погледите ни се срещнаха и той прехвърли цигарата в другия ъгъл на устата си.

Огледах се. Отново се вгледах в жилището на Венке Андресен. Някой преминаваше на балкона към него. Това можеше да бъде...

— За още бой ли идваш, глупако? — дочух тънкия глас.

Обърнах глава пак към него и направих крачка към стълба, на който се беше облегал.

— Да не би да имаш желание да си премерим силите? — казах.

Когато се приближих достатъчно близо, забелязах капчици пот над горната му устна. Очите на Джокер играеха неспокойно. Продължих:

— Не виждам биячите ти. Достатъчно ли си го получиха? Да не би да си решил, че с мен ще можеш да се справиш сам? Без стомана? В песента се казва стомана в мускулите, не в дланите, не ножове. Така ужасно ще те заболи, ако се наложи да ти стисна пръстчетата, хубаво да знаеш. Някое от тях може да се счупи и няма да си в състояние да се чешеш по брадата месеци наред.

Гласът му изтъня още повече.

— Не ща да се бия с теб, мистър. Не сега. Но те предупреждавам. Не ме настъпвай по мазолите...

— Аз имах предвид пръстите на ръцете.

— Не забравяй, че тук нощите са тъмни и...

— Кой е казал, че възнамерявам да прекарвам нощите си тук?

Неволно пак погледнах нагоре. Сега вратата беше отворена. Там имаше някой, но разстоянието...

— Ти за проститутката ли зяпаш? — обади се Джокер. — Няма защо да се безпокоиш. Тя има посещение. Дошъл е самият старик. Андресен.

Значи човекът, когото бях съзрял горе, бил Юнас Андресен.

Така плътно се доближих до него, че усетих как трепери от страх.

— Само да си посмял да я наречеш още веднъж така, малкият, ще те скърша на две и ще те изпратя с пощата в два колета на собствения ти адрес. И бъди сигурен, че двете половини никога няма да се срещнат.

Очите му съвсем се смалиха, но не разбрах дали от злоба или от страх. Той изръмжа:

— А ти не се появявай повече при майка ми... защото... защото ще те убия!

Последните му думи прозвучаха съвсем пискливо.

Изпитвах желанието да го бия, да го удрям тежко и настървено в стомаха, та да подгъне колене и падайки, отново да се надене на юмрука ми. Но не го сторих. Помислих си за майка му и за Венке Андресен.

Отново погледнах нагоре. Вратата продължаваше да стои отворена и нещо не беше в ред. Но не знаех какво.

Горе ставаше нещо. Видях Венке да идва откъм асансьорната шахта, тя тичаше и носеше нещо в ръка. После изчезна в жилището.

Не помръдвах, вгледан нагоре, и почти бях забравил за присъствието на Джокер. Хвърлих му кос поглед. И той бе вдигнал глава нагоре.

— Какво става там? — попита. Гласът му внезапно прозвуча по юношески.

Венке Андресен отново се появи на отворената врата, движейки се по особен начин, сякаш плуваше на сухо, и дойде до перилата на

балкона. Видях как се обляга на тях.

За миг помислих, че ще скочи, че ще се хвърли долу и ще полети към нас като голяма птица. Но тя не скочи, а извика тъй силно, че долу, където бях, се чу съвсем ясно:

— Помощ! Помощ!... Има ли някой! Поомооооощ!

И пак изчезна, погълната от зеещия отвор на вратата. Хукнах веднага... Зад мен отекнаха стъпките на Джокер, който побягна в друга посока, но това хич не ме интересуваше. Единствената ми мисъл бе за жената на име Венке Андресен, която съвсем не бе птица, но викаше някого да ѝ помогне.

И този някой бях аз, трябваше да бъда аз.

Нахълтах в блока. На вратата на единия асансьор имаше табелка, че е повреден. Другият в момента се спускаше надолу, но нямах време да го чакам.

Изтичах към едното стълбище и полетях нагоре. На половината път се спрях да си поема дъх. Погледът ми се насочи навън, пред блока.

Все още никаква птица не бе политнала отгоре. А моята асансьорна позната от предишния ден току-що излизаше от входа на блока. Значи тя е била в асансьора. И следователно не е чула вика за помощ.

Продължих да се изкачвам нагоре с биешца в слепоочията кръв, а пред очите ми заиграха черни петна. Чувах собствения си дъх, който излизаше от гърдите ми като пресекливи пориви на есенен вятър.

Ето че стигнах догоре. Краката ми почти се подкосяваха на излизане от вратата към балкона и аз със сетни сили пробягах последната отсечка. Задушавях се, истински се задушавях.

Вратата към жилището беше отворена и аз влязох направо, без да звъня.

Нямаше нужда да отивам по-нататък от прага. Това, което видях в антрето, беше достатъчно. Много повече от достатъчно.

Юнас Андресен лежеше на пода някак настрани и сгърчен от кървяща рана, зееща в стомаха му. С двете си ръце бе стиснал разкъсаната риза, сякаш в опит да задържи живота. Но това не му помогнало: животът бе излетял от него като въздух от спукан балон. Някой му бе нанесъл фатален удар и лицето на Юнас бе придобило израз на вечно спокойствие, а тялото му — позата на безконечния отдих. Никога вече нямаше да изпразва своите халби с експортна бира, никога вече нямаше да върши каквото и да било друго.

А над трупа му, облеганата на стената и с окървавен нож в ръка, се бе вкаменила Венке Андресен. Лицето ѝ представляваше само ням вик, замръзнала молба за помощ към някого, за помощ. Кошмарът бе

разрисувал това лице с белите си тебешери и то никога повече нямаше да стане такова, каквото е било преди.

В главата ми отекна гласът на Юнас, думите му от предишната вечер. Какви бяха те?

„Всеки мъж има жена на мечтите си и когато един ден я срещне, той сякаш наистина изживява най-хубавата си мечта. Тогава си мисли, че времето е пред него, че животът тепърва започва, че може да чака...“

Ала Юнас Андресен не бе имал много време, животът му не е започвал тепърва и не е можел да чака. Беше срещнал жената на своите мечти и завесата се бе спуснала. Лампите на изхода светнаха. Той си отиде.

Отиде си и вече никога не ще се върне. Поел е своя последен и нескончаем поход, най-дългия.

Мустаците му бяха разрошени. Очилата — кривнати, ризата — съдрана, костюмът смачкан. Лежеше в локва кръв, без да се нуждае от спасителна жилетка или предпазен колан. Ала на лицето му бе изписано облекчение, сякаш току-що си беше откъснал цвете, вдишвайки аромата му.

Юнас бе намерил своето последно убежище, откъдето никога вече нямаше да се върне.

А извън това убежище оставахме ние другите, все още живите. Ние, които щяхме да носим смъртта му със себе си като черно знаме.

Опитах се да събера мислите си и да запамята детайлите. На пода до трупа се премятеше, съвсем безсмислено, счупен буркан с конфитюр. Червеният конфитюр беше започнал да се смесва с червената кръв.

Пристъпих към Венке Андресен, предпазливо взех ножа от ръката ѝ, като го хванах с два пръста почти до дръжката.

Беше сгъваем нож — такъв, какъвто би употребил някой бандит, например Джокер.

Ала не Джокер го беше употребил, защото там долу аз бях стоял с него и разговарял.

Тогава кой?

Очите ми се насочиха към Венке Андресен. Очите ѝ сякаш се сляха с моите. Големи, тъмни до черно и уплашени.

— Аз... аз идвах от мазето... с буркана конфитюр. Той... той лежеше тук... Не знам, не знам какво направих после. Аз... аз го извадих, разбира се... Като че ли това щеше да му помогне...

— Извади ножа от тялото му?

— Да! Да! Глупаво ли съм постъпила, Варг?

— Не... не.

Разбира се, че е било глупаво, но кой щеше да има сърце да ѝ го каже.

— Никого ли не срещна?

— Не.

— С асансьора ли се качи?

— Не, по стълбището. Аз не обичам... Ооо, Варг, Варг! Господи... Какво мислиш, че се е случило?

— Чакай малко, чакай малко!

Не беше необходимо, но за всеки случай аз се наведох и потърсих пулса му. Не исках да бъда този, който би бездействал над един умиращ човек. Пулс обаче нямаше. Юнас отдавна бе извикан там, вътре, в най-вътрешната канцелария, в дъното на най-вътрешния коридор и сега се беше изправил срещу своя върховен шеф и съдник.

Казах:

— Беше ли ти се обадил предварително, че ще дойде?

Тя завъртя глава:

— Не. Дори и не предполагах. Трябваше да ида долу в мазето за един буркан с конфитюр, а когато се качих отново горе, тогава... Тогава... го видях да лежи така. Както сега. Мисля... мисля, че изпуснах буркана... ножът... аз...

Тя погледна празната си длан — ножът вече не беше в ръката ѝ, а се намираще върху скрина, подобен на отровна змия в природонаучен музей. Вече няма да хапе.

— Но... ти... отворена ли беше оставила вратата, когато отиде в мазето?

— Как тъй, да не съм луда? Нима тук бих могла да я оставя така? Поклатих глава, разбира се, че не е луда.

— Сигурно е отворил със своя ключ.

Огледах пода. Там нямаше никакъв ключ. Но Юнас го беше мушнало обратно в джоба си.

Опитах се бързо да възстановя произшествието. Той е отключил. Жилището — пусто. Върнал се е обратно и е отворил вратата. Някой е стоял отвън. Или не е затворил след себе си, а този някой го е последвал вътре?

Или някой вече е бил вътре и го е чакал?

Не. Нищо не съвпаднаше. Един труп на пода никога с нищо не съвпада.

Осени ме друга мисъл.

— А Роар? — попитах. — Къде е Роар?

Тя вдигна безпомощно рамена.

— Играе някъде навън.

Отидох до външната врата и я затворих за по-сигурно. Проверих дали е заключена.

После прекрачих трупа на Юнас Андресен, минах покрай Венке и влязох в дневната, за да се обадя по телефона.

След като разговарях, аз се върнах при Венке и я изведох на балкона. Беше ѝ необходим чист въздух. Впрочем чист въздух бе необходим на двама ни. Освен това исках да попреча на Роар да влезе в жилището, когато се прибере отвън.

Застанахме навън, в сиво-бледия мартенски следобед, на балкона с изглед към Людехорн. Козият рог на планината се забиваше в ниското небе. Когато човек се приближава към града откъм морето, Людехорн му прилича на задрямал дявол, а сега от балкона ми се стори подобен на кучешкия зъб на дявола, мръснокафяв от засъхнала по него кръв.

Венке Андресен мълчеше, обгърнала рамената си с ръце, сякаш мръзнеше, а лицето ѝ, помръкнало, бе затворило в себе си дълбока грижа, болка, която други не можеха да разберат. Скръбта и болката са самотни неща. Както впрочем и любовта.

Беше облечена в синьо поло и върху него сива жилетка, в тъмносини кадифени джинси и на краката със сабо. Косата ѝ се беше разпиляла върху бледото лице, а очертанията на устата по-печални от когато и да било.

Чудех се къде ще прекара нощта. Страхувах се, че ще трябва да преспи в тясна продълговата стая с решетка на прозорчето, мебелирана с нар, умивалник и кофа. Уликите бяха доста силни независимо от това, какво щеше да разкаже. Знаех какво щяха да направят те, тези, които бях повикал, знаех как щяха да преценят ситуацията.

Не ми беше първица.

Първи пристигнаха следователите от криминалния отдел, последвани от двама униформени полицаи. Подир няколко минути цъфнаха и трима-четирима технически сътрудници, облечени в обичайните синьо-сиви работни престилки, сякаш бяха продавачи в бакалница.

Въздъгнах с леко облекчение, когато видях кой ръководи групата. Старши следователят Якоб Е. Хамре беше един от най-способните в криминалния отдел, комуто поверяваха особено сложни случаи, за да не опетняват репутацията на заведението. Особено ако се преплитаха и интересите на други държави, на важни среди и групировки — тогава Хамре попадеше на предна линия. Той говореше три езика, може би не съвсем безгрешно, но във всеки случай по-добре от повечето си колеги. А и беше извънредно симпатичен за полицаи, много интелигентен. Той навярно си имаше и недостатъци, естествено, но аз поне още не бях открил нито един от тях. Е, в интерес на истината трябва да кажа, че не се и срещах често с него. В случаите, в които имах пръст, онези обикновено изпращаха леката си кавалерия.

Не знаех какво означава това „Е“ след малкото му име, но при произнасянето му то звучеше като пауза пред фамилното: Якоб... еее... Хамре. Вече гонеше четирийсетте, ала изглеждаше по-млад. Едно от онези приятни и младолики ченгета, които полицията би могла да използва за рекламните си плакати, ако, разбира се, имаше такива. „За да изглеждате като Якоб Е. Хамре, елате при нас!“ Кой знае, ефект сигурно ще има.

Хамре беше тъмнорус, със сресана назад коса, която падаше върху едната страна на челото му. Бе винаги добре облечен, в сив костюм, със светлосиня риза и червено-черна вратовръзка. Носеше светъл шлифер. Без шапка. Чертите на лицето му бяха правилни, носът остър и леко изгърбен, брадичката — волева, устата — възширока.

Заедно с него дойде и Йон Андерсен, полицейски инспектор, с всичките си деветдесет и пет килограма, потен като кит, както обикновено, с мръсна яка на ризата, с мазна коса, пълна с пърхот, и с любимата си презрителна усмивка, показваща част от ужасните му зъби. Бяхме стари познайници: един от малкото мои добри приятели там вътре.

Хамре водеше групата. Той ме поздрави и попита:

— Къде е трупът, Веум? — Гласът му беше делови, неутрален, но не и враждебен.

Кимнах с глава към вратата зад мен. Той погледна въпросително Венке Андресен:

— А това е...

— Съпругата му. Тя го е намерила.

Той я погледна изпитателно. Венке сведе поглед.

Казах:

— И както може да се допусне, била е шокирана.

Острите му светлосини очи се спряха върху мен.

— Несъмнено. Ще се върнем към това по-късно. Първо бихме искали да видим — него. Нека всички заедно влезем вътре и седнем на спокойствие.

— Само за момент — прекъснах го аз. — Синът й — техният... Роар. Той може да се върне всеки момент. Мисля, че не би трябвало да види... баща си... така... — Кимнах с глава към вратата. — Не би ли могъл да оставиш някой от полицаите да чака тук вън и да го спре навреме?

— Да. Разбира се.

Той се обърна към Йон Андершен да изпълни нареждането му.

Влязохме в жилището.

Венке Андресен зарида веднага щом отново видя трупа на Юнас. Сухо хлипане, което идеше някъде отвътре. Хамре се разпореди:

— Моля, обадете се на някоя наша служителка да заведе госпожа Андресен в дневната и да сложи вода в чайника. Навярно в кухнята има чай или нещо подобно.

Йон Андершен и един полицай въведоха Венке в жилището, а Хамре и аз останахме в антрето. Чух Андершен да се обажда в полицейския участък.

Хамре приклепна и потърси пулса.

— Късно е — казах. — Отдавна ни е напуснал. Вече го пипнах.

Той кимна със стиснати устни. После се надигна. Забеляза ножа върху скрина.

— Оръжието, с което е извършено престъплението? — попита.

Кимнах:

— Да.

— Там ли беше, когато ти влезе вътре?

Запънах се. Доста дълго. Якоб Е. Хамре ме гледаше изчакващо. Той беше доста проникателен, за да си играем на криеница. Нямах да му убегне и най-малкият нюанс. Беше един истински детектор от плът и кръв за откриване на лъжи и аз усещах това така сигурно, както и смъртта на пода край нас.

— Не. Не беше там.

— А къде тогава?

— Тя го държеше в ръка.

Хамре кимна. Сякаш точно това и бе очаквал.

Казах бързо:

— Но тя твърди, че просто го е измъкнала от раната му. Дошла от мазето с буркана конфитюр, този, дето се валя счупен на пода... и го намерила така. Не го е очаквала, били са разделени, но той все още е имал ключ от жилището, така че сам влязъл, а тя, тя била слязла долу за няколко минути, а междувременно самият аз се намирах пред блока и го видях да отива натам, към вратата и...

Хамре ме погледна и в погледа му сякаш проблесна веселост. Каза:

— Ще си изясним по-късно как е станало всичко. Но трябва да се съгласиш, че май е достатъчно ясно. Засега. И все пак: нищо не е решено. Има много смътни моменти. От къде например изобщо си се появил ти?

— Това е сложна история. В нея са заплетени синът ѝ, самата тя, мъжът ѝ... — Кимнах машинално към трупа. — Но нищо няма да премълча, макар нищо да не е от... значение. Поне за случая.

— Добре. Ще преценим.

Усетих, че по гръбнака ми полазва хлад. Знаех, че стоя пред един много усърден следовател, и несъзнателно си зададох въпроса: „Нима това не е от значение за случая? Не е ли това една голяма и сложна игра, една кръстословица, все още неразгадана от мен? Какви нишки на съдбата ме доведоха до този окаян труп и това окаяно антре? Венке и Юнас Андресен? Сулвай Мангер? Джокер? И колко би трябвало да му разкажа? А колко ще трябва да утая само за себе си?“

Съдебният лекар пристигна. Дребен мъж с очила без рамки, плътно стиснати устни, голям нос, тънки мустачки и очи, говорещи за рутинен и неангажиран интерес към мъртвите хора.

Техническите сътрудници влязоха вътре, а един от тях се спря при ножа.

— Отпечатъци от пръсти? — попита той Хамре.

Хамре кимна.

Казах:

— Ще откриете отпечатъците на пръстите на Венке Андресен и моите, в най-крайната част на ножа, досами дръжката. Трябваше да го

взема от ръката ѝ. Дали ще намерите други, не знам.

Хамре каза:

— Добре. Да влезем в стаята. Ела, Веум. Остави хората да си вършат спокойно работата.

Хвърлих последен поглед към Юнас Андресен. Все още чувах гласа му от предишната вечер, все още виждах тъжните му очи, когато ми разказваше за семейния си живот и за жената на име Сулвай Мангер.

Не се беше променил, не много. Имаше само една малка разлика: беше мъртъв.

Обърнах му гръб и последвах Якоб Е. Хамре в дневната.

Полицаят, който седеше на дивана до Венке Андресен, имаше вид на човек, който пази нещо особено ценно. Длъгнестото му лице сияеше. Той чинно държеше върху коленете си едрите си длани. Човек, с два номера по-голям за този диван, пък и за всички дивани на света. Когато стана, се оказа, че е около два метра висок. Не бих желал да играя с него футбол, във всеки случай не на страната на противниковия му отбор.

Йон Андершен гледаше през прозореца, сякаш търсеше истината за месец март в унилия предпролетен ден.

Венке Андресен държеше с две ръце бялата чаша с чай, свита, почти забила лице в чашата и сякаш обгърнала я с тяло, за да поеме малко топлина. Но тя самата вече никога нямаше да я излъчва, все щеше да зъзне от нещо, укрито дълбоко в нея.

Когато влязохме, тя вдигна глава.

Хамре ѝ кимна дружески.

— Има ли още чай? — попита той Йон Андершен.

— Да — отговори Андершен и донесе от кухнята още две чаши и кана, пълна до половината с чай.

— В бюфета има лимон — промълви Венке и вдигна глава, сякаш се заслушваше за нещо.

— Благодаря, не трябва — рече Хамре.

— Идеята за лимона не е лоша — обадох се аз. — И малко захар, ако се намира.

Търсех си занимание, щях поне да бъркам чая.

Хамре поде:

— Съжалявам, че ще трябва да ви обезпокоя, госпожо, но има някои по-дребни неща, които е нужно веднага да изясним, нали ме разбирате. Ще се опитам да бъда кратък. Желаете ли да... се консултирате с адвокат?

Тя го погледна безизразно. После погледна мен. Мисля, че не разбра същността на въпроса. Казах:

— Това е може би най-умното.

Тя поклати глава:

— Адвокат? Защо?

Хамре:

— Ами... Човек никога не знае. Но добре. Разкажете сега...
всичко.

Тя погледна пред себе си, покрай него, покрай всички нас, половин час назад във времето. Гласът и все още беше слаб, а тонът — почти апатичен:

— Нямам много за разказване. Аз... аз току-що се бях върнала от работа. Трябваше да сготвя телешко рагу. Той... той... ти изключи ли печката? — обърна се тя внезапно към Йон Андершен.

Той кимна:

— Всичко е наред. Завъртях копчето до нулата.

— Може би Роар ще иска да хапне... Когато той...

— И после? — прекъсна я внимателно Хамре.

— Да, за обед. И си бях намислила да направя за десерт крем с конфитюр от ягоди, който държа в... мазето. Така че слязох долу, където държа продуктите.

— Момент, моля. Вие с асансьора ли слязохте?

— Не. Слязох по стълбите.

— По стълбите в това крило на сградата?

— Да, разбира се.

— И не срещнахте никого, слизайки надолу?

Тя поклати глава и преглътна:

— Никого.

После млъкна. Очите ѝ се напълниха със сълзи. Заблестяха. Устните ѝ леко трепереха. Тя се огледа.

Намерих една носна кърпа, наведох се през масата и ѝ я подадох.

Тя я взе, но не си изтри очите. Вдигна я до устата си и започна да диша бавно през нея, сякаш кърпата беше напоена с някакво успокояващо средство.

— Цигара, госпожо Андресен? — попита Хамре и ѝ поднесе пакета си.

Тя кимна, взе една цигара, поднесе я към устата си, а Хамре щракна със запалката.

Та и двамата ѝ направихме по една услуга, а сега можеше да продължи, макар очите ѝ да бяха пълни със сълзи, подобни на искряща роса.

— Той... Когато се върнах горе, видях, че вратата е открената, видях това още в момента, когато излязох на балкона, и... тук напоследък се случиха толкова лоши неща... се уплаших... помислих си... Роар... и така... Така го намерих.

Намесих се:

— Така е, Хамре. Видях я да тича. Видях я отдолу, от паркинга.

Хамре се обърна към мен:

— Бъди добър и не се бъркай, Веум. Ще се върнем към теб покъсно. — На нея каза: — Вие и на идване от мазето ли се качихте по стълбите?

Тя кимна.

— А срещнахте ли някого?

— Не, но...

— Да?

— Не, аз мисля... има само два асансьора, пък и стълбището от другата страна, така че някой би могъл...

— Да, това ни е ясно. Единият асансьор явно не работи, но въпреки това съществуват възможности за измъкване.

— Може и да е бил някой от блока — каза Йон Андерсен. — В такъв случай не е било необходимо да бяга надалеч, мисля аз.

Хамре го измери с поглед от долу на горе.

— Да. Може и да е така.

Но съвсем не даваше вид, че би повярвал сериозно в подобна версия.

Той се обърна към Венке Андресен:

— Опитайте се да си спомните всичко, което се случи... когато сте го видели. Знам, че е болезнено за вас, но...

Тя каза лаконично:

— Лежеше там, на пода... и кървеше. Не се бяхме срещали от... седмици... и беше ужасно да го видя така. Разделихме се, разбирате ли? Той ме напусна. И сега... Мисля, мисля, че първо избягах на балкона паникьосана и май че извиках.

Кимнах в потвърждение.

— И тогава, тогава отново се върнах вътре. Искях да спра кръвта, не знаех какво да правя, дръпнах ножа, забит в диафрагмата му. Но кръвта рухна още по-силно и после... После влезе той.

Тя ме погледна, после Хамре.

— Както ви казах — казах аз. — А тя стоеше тук, с нож в ръката.

Той отново впери, сякаш през мен, остриите си като игли очи. Йон Андерсен се изкашля. Безименният полицаи също се вторачи в мен.

Хамре продължи нататък!

— Госпожо Андресен, вие споменахте, че напоследък тук са се случили ужасни неща. Нещо специално ли имахте предвид?

Тя кимна отривисто:

— Да! Да! — Погледна ме. — Ти не би ли могъл да им разкажеш, Варг? Вече не издържам!

Тримата полицаи отново обърнаха погледите си към мен. Казах:

— Да. Тези събития обясняват и защо съм тук.

Разказах им всичко от самото начало. Разказах за Роар, който бе дошъл самичък при мен, за да ме ангажира, как намерих велосипеда му и как го изпратих до вкъщи. Разказах как Венке Андресен ми се беше обадила на следващия ден, как намерих вързания Роар в горската хижа, а и в кратки детайли за малката свата с хората на Джокер. Разказах как се изпълних с интерес към случая с бандата в качеството си на някогашен социален работник и как съм разпитвал за него Гюнар Воге и майка му. Не пропуснах да разкажа и за това, че Венке Андресен ми се обади с молба да поговоря с бившия ѝ мъж за парите от застраховката. Как той ми бе казал, че ще я посети, за да ѝ върне парите, и то в най-близките дни.

— Парите сигурно са у него — добавих.

Не споменах нищо за срещата ми с Венке Андресен и Рикард Люсне, не разказах и за Сулвай Мангер. Това можеше да направи тя. Аз не го споменах, запазих го като последен жест на уважение към Юнас Андресен. Той сподели с мен своя тайна и аз нямаше да я издам, освен в случай на крайна необходимост.

Хамре и хората му ме изслушаха внимателно. Лицето на Йон Андерсен доби загрижен вид, когато разказвах за Джокер и бандата му и за техните „подвизи“. По лицето на Хамре не мръдна и мускулче.

Когато свърших, той каза:

— А днес за какво си дошъл тук, Веум?

— Днес... Днес дойдох да кажа на Венке Андресен това, което нейният... това, което ми каза Юнас. Че ще дойде да ѝ донесе парите.

— Значи си бил на път към нея, когато си видял... Да, какво всъщност видя ти?

— Видях... Първо видях Юнас Андресен — или някого, когото помислих за него, да, стори ми се, че беше той... на път към вратата тук. После вниманието ми беше отвлечено от нещо друго, защото, когато отново погледнах нагоре, вратата беше отворена, някой бе застанал до нея и аз начаса усетих, че нещо не е в ред... Видях Венке Андресен да тича насам — откъм асансьора до жилището, а после, когато тя излезе и завика за помощ, аз вече бях на път...

— А ти асансьора ли взе?

— Не. Единият се спускаше в този момент надолу, а другият не работеше, аз не можех да стоя и да чакам, та хукнах нагоре по стълбището, по това, което е по-близко до жилището ѝ.

— Чакай! Чакай малко! Казваш, че асансьорът се е спускал надолу, нали? Не видя ли...

— Да. Случайно видях. Жена, на име Сулфрид Бреде, аз... Вчера всъщност заседнах заедно с нея в асансьора... вчера.

Разказах кратко и за този случай.

— Сулфрид Бреде — повтори той.

Записа си името в малък бележник с оранжева подвързия.

Йон Андершен беше почервенял така, сякаш вътре в него бушуваше пожар.

— Чакай, чакай! — обърна се той към Хамре. — Оръжието, с което е извършено престъплението, нали е нож. Що за нож? Видя ли го?

— Естествено. Сгъваем нож от тия, които носят бандитите.

Йон Андершен продължи:

— Точно така. А Веум току-що разказа, че този Джокер, както го наричат, че той и бандата му, във всеки случай той се разхожда наоколо с такъв нож.

Венке Андресен пое дълбоко дъх, а очите ѝ станаха още по-тъмни.

Хамре каза:

— Няма никакво съмнение, че ще трябва да си поговорим по-отблизо с този... Юхан Педершен.

Настъпи дълга напрегната пауза и аз с неудоволствие наруших създалото се настроение. Но бях длъжен и казах:

— Само че... Джок... само че Юхан Педершен има стопроцентово алиби за момента на убийството.

— Защо? — попитаха в хор Хамре и Андершен.

Венке Андресен ме гледаше с неразбиращи очи: почти подозрително. Пръстите ѝ се кършеха около носната кърпа, а цигарата ѝ гореше сама между безкръвните устни.

— Защото точно в този момент той бе долу на паркинга и разговаряше с мен — казах.

— Значи такава била работата... — проточи Йон Андершен.
Хамре ми хвърли непроницаемия си поглед.

— Наистина стопроцентово алиби — повтори той замислено и почти нажалено.

Почука се и влезе жена полицай. Кимна на колегите си. Беше на около трийсет години, с обикновена външност, но спретната, русокоса, с малки очи и устни, отвикнали от козметични мазила. Каза:

— Навън чака едно момченце, с него е Хансен. То твърди, че живее тук...

— Роар, Роар! — избухна Венке в силен плач. — Какво ще стане с него, с нас? Какво ще стане?

Хамре кимна на жената полицай да отиде при Венке Андресен. След това нареди на Йон Андершен:

— Излез навън и им кажи да почакаат. Не можем да пуснем момчето тук. Не бива да...

Той не каза какво не биваше да прави Роар, но не беше и нужно. Никое осемгодишно момче не може да мине покрай окървавения труп на баща си, без да го погледне. Дори бащата да ги бе напуснал — него и майка му, заради друга жена.

Седяхме мълчаливо и чакахме Венке Андресен да се поуспокои. Служителката от полицията я беше прегърнала през рамо и се опитваше да я утеши.

В тила си усещах тъпа тежест. Разбирах, че положението съвсем не е добро нито за нея, нито за Роар. А поради причини, които все още не осъзнавах напълно, аз също се чувствах непосредствено въввлечен в случилото се. Седях, обзет от тъга. Тези хора не ми бяха безразлични, те ми станаха близки. Само допреди седмица не бях и подозирал за съществуването им. А сега ги чувствах като свои.

Роар — той сам беше дошъл в кантората ми, напомняйки ми за едно друго момче. Беше говорил с мен, оказа ми доверие, а само след час аз бях вече негов герой. И може би все още бях.

Венке Андресен — нещастница, неуспяла в живота, внезапно останала сама — млада жена, копнееща за грижи и нежност и... тя ме беше целунала. Или обратното. Аз я бях целунал. А споменът за целувката ѝ все още докосваше устните ми като полъх от бриз.

Юнас Андресен — беше ми станал симпатичен. Разказа ми целия си живот, там, край масата с покривка на червени и бели квадратчета, напомняща пътна карта. Беше ми показал страничните пътища и тайните пътеки в него и ми се беше доверил откъде иска да тръгне. Ала посоката се оказа фатална — изведе го направо в най-стръмната пропаст.

Имаше и други — Джокер, който ме бе изплашил и после разярил, но когото също разбирах или поне си мислех, че разбирам. Майка му, с която ми беше приятно да разговарям въпреки облака водка, помрачил главата ѝ. Гюнар Воге, разговорът с когото не ми беше доставил и грам удоволствие, но който ми беше казал някои неща, които може би ще трябва да имам предвид.

И Сулвай Мангер — все още загадъчната Сулвай Мангер, за която имах чувството, че вече я познавам, от кратката ми, безмълвна среща с нея и от разказа на Юхан Андресен, разказ за нея и за една любов, която аз така добре, така добре разбирах.

Огледах се. По-ясно отпреди видях всички тези малки бродерии по стената, за които той ми каза, че се е чувствал като вплетен в тях. Бе имал право. Бяха много. Или по-точно казано, прекалено много.

Венке Андресен се беше поуспокоила отново, а Якоб Е. Хамре пак ѝ задаваше въпроси с неумолимия си, но както винаги вежлив глас: — Имате ли роднини в града, госпожо Андресен?

Тя завъртя отрицателно глава.

— Някои приятели например, които... за известно време биха могли да се погрижат за Роар.

Знаех, че този момент ще дойде. Очаквах го. Но тя все още не разбираше сърцевината на въпросите му. И каза:

— Но аз няма ли да...

Сега Хамре, и само той, се осмели да я погледне в очите, после каза:

— Страхувам се, че ще трябва да ви вземем за няколко дни в полицията, госпожо. Засега само като свидетел, но... Съжалявам, че трябва да ви го кажа, но против вас има много силни улики и не можем

да рискуваме да ви оставим на свобода, докато следствието не е приключило. Това засяга издирването на доказателства и прочее. По-подробно обяснение ще получите, преди да ви изправят пред членовете на комисията за разпити, утре предобед. И разбира се, ще можете да разговаряте с адвокат. Имате ли си адвокат?

Тя завъртя отрицателно глава. .

— Не. Но... това означава ли, че... аз съм... арестувана? Вие нали не вярвате, че аз...

— Ние не мислим нищо. Нямаме право да вярваме, или не. Но нямаме право и да разсъждаваме прекалено. А както изглежда работата тук, всичко е доста ясно. Но ясно е и това, че ще направим голямо разследване. За това бъдете съвсем спокойна.

Погледът ѝ търсеше моя. Вече ѝ бях помогнал един път, но сега не можех, все още не можех.

Хамре рече:

— А Роар...

Тя го прекъсна:

— Варг! Той така те харесваше. След като ти беше тук... първия път... почти не говореше за нищо друго, освен за теб. Ти... не би ли могъл да го откараш при Сисел, при сестра ми в Йойстесе?

Хамре ме погледна не без съмнение.

Кимнах:

— Ще го направя, ако получа разрешение. Той би могъл да спи при мен тази нощ, а утре аз ще го закарам там. Но нека полицията ги уведоми какво се е случило.

Погледнах към Хамре и той кимна.

— Ще свършим тази работа. Значи така, проблемът отпада? Ако, разбира се, момчето не ще има нищо против. — Той погледна към Венке Андресен: — Искате ли да говорите с него?

Тя каза бързо:

— Не, о, не! Не бих могла сега, не бих могла! Пак ще се разплача. Не! — Тя се обърна към мен. — Излез при него, моля те. Не би ли могъл да го вземеш веднага, преди още да съм тръгнала?

Кимнах сериозно.

— Разбира се.

— И...

— Какво?

— Само... само го поздрави от мен. Кажи му, че... всичко ще се оправи, че... ще отсъствам само за известно време и ще му обясня всичко веднага щом се върна.

Сълзите отново закапаха от очите ѝ и ги обвиха в полупрозрачен, блещукащ воал.

Хамре добави:

— Обади се и на нас, Веум. Ще имаме нужда от обясненията ти още веднъж, вече направени в съответна форма.

— Разбира се — отговорих. — Ще се свържа с вас веднага щом се върна.

Надигнах се и за миг останах неподвижен. Искаше ми се да отида при Венке Андресен, да я прегърна, да я притисна към себе си и да ѝ кажа:

— Не се тревожи, приятелко мила. Всичко ще се оправи.

Но не можех да сторя това. Протегнах ѝ ръка и тя я пое внимателно и леко. Казах ѝ:

— Ще говорим по-късно... ще ти съобщя как се чувства Роар.

Тя ми кимна мълчаливо и аз я оставих там, където седеше — с изживяно минало и несигурно бъдеще. Със спомена за една целувка и една ръка. Всичко, което ѝ бях дал, единствената утеха, която успях да ѝ предложа.

Вън, в антрето, вече разстилаха бял чаршаф и от опит знаех, че единственото, което чакаха, е сигнал от Якоб Е. Хамре. Тогава щяха да положат Юнас на носилката, да го увият здраво и да го откарат.

Излязох от жилището да посрещна Роар.

Намерих го на балкона, но чак до асансьорната шахта, заедно с другия униформен полицаи — висок мъж с кръгли бузи и леко зачервено лице. Изглеждаше симпатичен. Роар се беше съсипал, гледаше, без да вижда, призрачно блед, а светлата му коса изглеждаше почти безцветна и мъртва. Очите му бяха големи, уплашени и ми стана ясно, че никой не му беше разказал за случилото се. И това бе наистина най-лошото от всичко.

Отидох при него и сложих едната си ръка на рамото му. Пръстите ми го погалиха по врата и се мушнаха в косата му.

— Ще дойдеш ли с мен, Роар? — казах аз и гласът ми прозвуча като чужд. Беше неясен и груб. Изкашлях се. — Искаш ли?

Той учудено ме погледна, сякаш ме виждаше за пръв път. И очите му, както тези на майка му, се навлажниха, докато се превърнаха в истински езера. Момчето заплака тихо и беззвучно. Сълзите се стичаха по бузите му и то не направи нищо, за да ги спре, не криеше, че плаче.

— Мама умряла ли е? — попита.

Клекнах пред него.

— Не, не. Добре е. Предаде ти много поздрави. Каза да дойдеш с мен. Просто ще бъде заета известно време. Няколко дни.

Няколко седмици или няколко години. Предстоеше да се види.

— Утре ще те закарам в Йойстесе при леля Сисел. Ще поживееш там, докато майка ти се върне.

Беше ми така трудно да му обясня положението, а и от години не бях говорил за такива сериозни работи с деца. Ала вече се опасявах, че той няма да остане още дълго време дете, страхувах се, че бързо ще стане възрастен, бързо и брутално.

Надигнах се, хванах го за ръка и го поведох към срещуположното крило на блока, към автомобила, до който най-сетне се добрахме. Не се обърнах нито веднъж назад. Щях да се превърна на сол^[1].

Настаних го в колата до мен, препасах го с предпазния колан, сложих моя и подкарах. Никой не продума.

Седнахме в кухнята. Вечерният здрач се беше спуснал над тротоара, обгърнал бе къщите и изпълнил града с нощ, сякаш напъхал деня в чувал, за да го удави в морето и ни затвори всички в нашите правоъгълни осветени зони, зад нашите откъснати от света прозорци, край нашите приятнички кухненски маси.

Хапнахме. Опържих яйца с бекон, той пи мляко, аз чай. Говорихме за какво ли не, но не и за това, от което се пръскаха главите ни.

Той ми разказа за училището и класа си, за съучениците и учителите си и за едно момиче на име Лисбет с дълга руса коса, вързана на плитки, което имало куче Арнолд.

Аз му разказах за детството си и за пустия терен до нас, оставен от пожарницата на войната, който дълго време все още не биваше застроен. Разказах му за скривалищата, които правехме, и за детските войни, които водехме, за банди, сурови почти като тази на Джокер, но над които печелехме победи със стоицизъм, оценяван от нас едва след години. Забравяхме за тези банди веднага щом се върнехме у дома с разкъравени носове, разранени колена и насинени от остри камъни глави. Това, което си спомняхме, беше, че веднъж, когато бяхме повече, преследвахме противника, обърнат в бягство, чак до тяхната улица, до кварталната им градинка, като ги обсипвахме с порой от камъни, парчета дъски и празни консервени кутии, с всичко, което ни попадеше под ръка и беше годно за използване.

После отидохме в дневната и пуснахме телевизора, за да хванем края на новините: един мъж с дългнесто лице съобщи, че утре щяло да вали дъжд и да гърми, а по върховете се очаквал сняг.

Попитах го дали иска да спи.

Роар кимна.

Оправих му леглото си, а сам се приготвих за нощ на пода или на дивана. Но на пода беше по-широко.

Намерих му нова четка за зъби, дадох му сапун, кърпа. Той се изми и легна.

Загасих лампата и заставах на вратата.

— Лека нощ, Роар.

— Лека нощ.

Останах в дневната, вперил празен поглед в мъждукация телевизор, с мъртво шише водка в едната ръка и с нищо в другата.

Картините по екрана се нижеха без всякакъв смисъл за мен, без да означават нещо. А и течността, която блещукаше в празната чаша, също бе лишена от смисъл. Когато някой близък загива без време, човек чувства такова безсмислие или се чувства така безсмислено.

В десет часа звънна телефонът. Беше Хамре. Той каза:

— Разпитна комисия утре, в единайсет часа. Ще я задържим в полицията за три седмици. Без право на кореспонденция и посещения. Само исках да те уведомя.

— Без право на кореспонденция и посещения! Толкова ли е сериозно?

— Да, достатъчно.

— Тя... Кой ще ѝ е адвокат?

— Смит.

— Добрият стар Смит. Най-големият рицар на параграфа, който може да ѝ се случи. Това все пак е нещо. За нея, искам да кажа.

Дълга мрачна пауза, която приличаше на вдишване на хашишов дим. После той ме попита:

— Как стоят нещата с момчето?

— Сега спи — казах.

— Добре. Ще го закараш утре, нали?

— Да.

— Обади се, като се върнеш.

— Бъди спокоен. Ще се видим.

— Не се и съмнявам. Лека нощ, Веум.

— Лека нощ.

За момент останах да седя с телефонната слушалка в едната ръка и с бутилката водка в другата. После сложих слушалката, пресуших чашата на един дъх и легнах да спя на пода.

---

[1] Аналогия с библейския мит за жената на Лот, която, бягайки от Содом, се обърнала към родния град и се превърнала в стълб от сол.
— Б.р. ↑

Събудих се рано и повече не можах да мигна. У мен пъплеха премного чудовища, премного призраци, които се прокрадваха иззад високи, черни и голи стволоче, за да не ми дават покой.

Оставих Роар да спи колкото си иска и тихо се прокраднах в кухнята. Наруших един от здравите си принципи и пих кафе на гладен стомах. Направих го много силно, после седнах и дълго гледах надолу в тъмната течност като в бездънен кладенец. Но в кладенеца нямаше какво да съзра, а в чашата не бе останала никаква утайка от кафето. Утайката се беше наслоила у мен, зад очните ябълки, по езика и душата ми, ако наистина имах такава.

Опитах се да анализирам ситуацията. Юнас Андресен беше мъртъв. Последният ден от живота му бе отминал и сега за пръв път от трийсет и няколко години слънцето се издигаше над земята, по която той вече не ще стъпва. За нас, останалите живи, това не означаваше особена промяна. За него обаче означаваше всичко. Той беше преминал загадъчно в царството на непостижимото, в роените долини и обгърнатите в синкави воали гори, беше поел нагоре в планинското царство, очакващо всички ни тогава, когато броеницата на дните ни се скъса.

Умрял бе бързо и брутално. Бях го видял как отива да срещне смъртта, ала не и самия гибелен миг. Видях Венке Андресен да бяга в паника, след като всичко бе свършено, малко по-късно видях Сулфрид Бреде да излиза от асансьора. И пак бях видял Юнас Андресен съвсем късно, само няколко минути и същевременно цяла вечност по-късно.

Той беше надупчен с нож, какъвто би могъл да използва и Джокер, ала Джокер не го бе използвал, защото ние двамата с него разговаряхме в момента, в който друг бе използвал оръжието.

Но кой ли?

Видях отново смаленото лице на Венке Андресен, свита на дивана, стиснала с побелели пръсти носната кърпичка, която ѝ бях дал,

видях очите и устата й. Видях също и Якоб Е. Хамре. Уверен, знаещ, с упорито стиснати устни, но ведър.

Кой? Сулвай Мангер? Мъжът й? Или някой непознат, чужд човек, който досега не се беше появявал?

Работата на полицията беше да го открие. Аз имах много полесна задача — да откарам Роар до Йойстесе и да се върна оттам. Да се отправя в неизвестността на едно бъдеще и да се завърна в несретата на едно минало.

Навън с колебание просветваше нов ден. Нов ден в началото на март — все още едноцифрен, увенчан с неспокойни облаци, които преминаваха по небето, но изпод тях надничаха късчета от синевата му. Все още ниско, слънцето прокара през белия си покров няколко плахи, утринно-златни лъчи, но не след дълго побърза пак да изчезне. Пролетта разубяваше с предпазливи светлини обстановката в града, за да се оттегли в по-топли кътчета и да изчака по-благоприятни времена.

Роар внезапно изникна на прага на кухнята, бос и по гащета.

— Ти вече си станал, Варг?

Пътят от Берген до Хардангер е толкова познат на болшинството от бергенци, че те биха могли да се носят с колите си по него с вързани очи и тампони в ушите, поне до Квамскуген, популярна област сред скиорите, но през тази зима имаше малко сняг и аз за пръв път се отправях нататък. Бях си намерил по-добро занимание от това да пренасям ските си с автомобила първо нагоре към Квамскуген, а после надолу към Берген. Предпочитах за отмора риболова — в мътна вода или в шише акевит.

По протежение на Скугестранд вече има широк и хубав път, напомнящ аутобан, и голяма част от напрежението при шофирането спадаше. По-рано човек просто не знаеше с каква кола би се сблъскал на следващия завой, а сега напред има видимост на не по-малко от двеста метра.

Както всички момчета, и Роар обичаше да пътува в автомобил и виждах как по лицето му се редуват интересът към пейзажа и желанието да си бърбим.

— Ти... ти си много добър шофьор, Варг.

— Така ли мислиш?

— Участвал ли си... участвал ли си в преследването на много престъпници?

— Не ми се е случвало често.

Само всеки петък... с редовния криминален филм по телевизията.

— Разкажи де!

— Няма много за разказване. Всичко става толкова бързо, че след това едва ли е възможно да си спомниш нещо. Просто се радваш, че си се отървал, че си запазил живота си.

— Ооо... но...

Малко преди Тюсе има крайпътно кафене, разположено точно на един остър завой, и пред него винаги са паркирани коли. От пътя то не изглежда толкова уютно, но влезеш ли вътре, попадаш в салон, който напомня някогашна зимна градина, с големи продълговати прозорци, насечени от безчет малки рамки като шахматни дъски, с чуден, успокояващ изглед надолу към морето. Лете този изглед се промъква между листака на дърветата пред прозорците. Сега нямаше листа и голотата им допълваше пастелните тонове на картината, без да те лишава от чувството, че си напуснал ежедневната действителност и си се озовал в приказен свят. Независимо от това какво консумираш, ти седиш, захласнат от гледката. Вратът ти леко се схваща, но излизаш навън с уталожени нерви и сетива, а сядайки отново на волана, усещаш, че това ти е вдъхнало благодет, че ръцете ти са станали по-сигурни, а зрението — по-остро. И наистина шофираш по-добре.

Влязох с Роар в кафенето и всеки изяде по един сандвич със скариди, като се има предвид, че маслото бе повече от скаридите, поставени върху лист от зелена салата, който ми напомни одран хамелеон, и парче лимон, предварително изстискано. Ала гледката пред очите ни никой не можеше да ни отнеме, за нея дори не вземаха нищо отгоре.

Накрая си поръчах чаша кафе, а за Роар — лимонада, която той изпи със сламка. Сламката беше червена, а лимонадата — белезникава, почти безцветна. Покривката на масата бе зелена, а изгледът...

В съседство с нас седяха трима шофьори на товарни автомобили. Имаха гласове, дълбоки като минни шахти, и юмруци като екскаватори. Лицата им бяха широки и ъглести като колосите, които караха. Това непременно бе характерно за професията им, един вид

деформация, която и законът за охрана на труда не би могъл да премахне. Не ги чувах какво си говорят, но какво значение имаше това. Гръмките им гласове боботеха и това бе достатъчно. Тук тези хора се чувстваха като у дома си, те се чувстваха като у дома си във всички крайпътни кафенета на света. Последните непоклатими каубои. Ако срещнеш един от тях в някоя тъмна вечер насред завой, кацнал високо в колата си, по-малка само от локомотив, и ако си се приближил доста вляво към осевата линия, с теб е свършено. Ще се превърнеш в смес от кръв и бензин, която ще се разлее по асфалта на мястото, дето само допреди минути си се намирал с твоя автомобил. Тогава не ще бъдеш нищо повече от онези няколко километра над осемдесет, с които си карал, за да спестиш време и да не закъснееш за срещата си със своята внезапна смърт, насред един завой, в ковчег от разкривен метал, окъпан с машинно масло.

Но тази прелестна гледка...

Роар смучеше лимонадата през червената пластмасова сламка. Гледах лицето му. На кого прилича? На майка си? На баща си? Опитах се да си ги представя: Венке Андресен със затворени очи и внезапно поднесени за целувка устни и Юнас Андресен, с очила и мустаци, омацани с бирена пяна, стиснал с пръсти чашата и на другия ден най-неочаквано — мъртъв.

Не, не приличаше на никого от двамата. Приличаше на себе си — малко момче с овехтяло шушляково яке и кадифени джинси с кръпки на коленете, което внезапно се беше появило в кантората ми, вече забравих преди колко дни. Пет или шест? И непрекъснато ми напомняше за едно друго момче, с няколко години по-малко, което отдавна не бе идвало при мен, отдавна.

— Не смяташ ли, че е красиво? — попитах го аз и кимнах в посока към прозореца.

Той ме погледна въпросително.

— Кое?

— Изгледът.

— Изгледът?

Не, още беше много малък. На осемгодишна възраст никой не се вълнува от изгледи. Това ще стане едва при първото влюбване.

Изпихме си кафето, лимонадата и потеглихме отново. Около Квамскуг нямаше сняг, но областта чернееше от дъжд. Снегът

покриваше с тънка корица склоновете на планината и трябваше да се иде доста нависоко, за да се намерят удобни места за каране на ски.

Пътищата бяха добри. Мина времето на разбитите квамскугски коловози: туризмът бе допринесъл и за оправянето на пътищата, въпреки че доста се спореше по тези инвестиции. Бързо преминахме покрай плътните редици от хижи, които придаваха на пейзажа вид на хаотично застроено предградие, и се спуснахме надолу през Токайел, където тунелите под планините започнаха да ни поглъщат и изхвърлят отново като носена от течението риба.

Прекрасната природа се простираше чак до Хардангерфиорд и Нордхаймсунд, където изведнъж настъпи пролет. Това беше мигът, който се случва тук само веднъж на година. Сякаш небесна ръка внезапно отмества облаците настрана и хвърля шепа слънчеви лъчи връз земята. Слънцето се изтърколи надолу по склоновете на планината, събра в бляскавия си диск остатъците от миналогодишното зелено, смеси ги с кафявото, бялото и мръсно сивото на зимата, запокити ги в очите ми. Пролет!

Наистина пролет. Слънчевата светлина увиваше като мрежа пейзажа и придаваше сияние на задминатите от нас планински склонове, на пътя, който се виеше към фиорда, на синьо-бялата му ивица под нас и на сиво-сините хребети от другата му страна, разпростираха се над искрящите в алено и сребристо градини, над лъхтящия насреща ни червен автобус и стопли поспрялата до самия край на шосето стара жена в сива пола и тъмнокафява фланела, с черна кърпа на главата. Тя ни гледаше с лице, изтъркано от времето и обветрено от годините. Да, пролет, още смътна, съвсем ранна, но пролет.

Не говорех нищо, за да не изпортя настроението, да не разчупя на парчета картината пред нас на хиляди парчета и парченца. Но внезапно настъпилата тишина ми подсказа, че и Роар изпитва същото, че и той е забелязал внезапно изгрялото слънце над неочаквано изникналия нов пейзаж, че и той бе почувствал настъпилата в природата промяна, бе усетил, че слънцето е поставило своята тежест във везната на времето, че старата зима е на път да си иде, а новата пролет нахлуваше като прилив долу във фиорда — навътре в морето и нагоре в небето.

Късата отсечка на широкия път между Нордхаймсунд и Йойстесе минаваше покрай фиорда от синкаво сребро, който проблесна от едната ни страна, отразявайки слънчевите лъчи на каскади, не по-малко от нас освежен и зарадван от... пролетта.

Пристигнахме, изпълнени с такива чувства, в Йойстесе, все още носейки зимата в кръвта си, ала вече и пролетта като надежда, и лятото като страстен порив. Само след миг студът и смъртта отново ни смразиха, защото си спомнихме за какво пристигахме там.

Чичото и лелята на Роар живееха в голяма, прилична на куб къща, сякаш новобоядисана и отвън, и отвътре, кацнала високо на планинския скат, обкръжена от напъпили овощни дръвчета и с изглед към цялото Йойстесе и към фиорда и планините от другата му страна. Човек можеше да им завиди за чувството, че живеят по средата на пощенска картичка с красива гледка.

Лелята изтича до портата още преди да сме излезли от колата. Тя ни беше чакала. Прегърна Роар топло, дълго и това предизвика сълзи в очите му. След това се изправи и ми протегна ръка:

— Сисел Баугнес.

— Веум.

Беше значително по-възрастна от сестра си и лицето ѝ имаше доста по-остри черти. Изглеждаше на около четирийсет години и не се опитваше да ги скрие. Устните ѝ бяха тесни, а в косата ѝ просветваха доста сиви кичури. Очите ѝ бяха зачервени от плач и заобиколени с тъмни сенки, сенки от продължително нощно бодърстване. Носеше широка синя пола и светла памучна блуза с цвят на яйчена черупка. Ръцете ѝ бяха леко почервенели и обсипани с лунички над голите лакти.

— Това беше страшен шок за всички ни.

Тя се вгледа в лицето ми, сякаш очакваше да види в него ужаса си.

Казах:

— Да, за всички нас.

— Извинете ме, съвсем не се сетих: вие сигурно ще пиете чаша кафе, а може да хапнете и някой сандвич.

Поблагодарих и приех поканата. Сестрата на Венке ми се струваше най-добрата компания за кафе в ден като този.

Тя ме настани на една табуретка от холна гарнитура в стая, която свидетелстваше за изпълнен със спокойствие и обикновен семеен живот. По тесните етажерки имаше повече фамилни фотографии,

отколкото книги, а телевизорът в единия ъгъл на стаята беше стар модел и черно-бял. Транзисторът с лъскава антена за УКВ беше по-нов. От него се разнасяха ритмите на предобедна музика: смес от южноамерикански мелодии, аранжimenti на флейта за хор от ангелчета от Хамбургското студио — милувка за слуха и мед за сърцето, колкото и излишно да е да имаш музикален слух или прекалено нежна душа.

При нас довтаса червено-кафяв кокершпаниел, задъхан, закачлив. Роар падна на колене пред него и му поднесе лице да близне.

— Скачай! — провикна се той. — Хей, скачай!

Песът сигурно се казваше Скачай, друго не можах да предположа.

Сисел влезе в стаята с метален поднос, върху който имаше сандвичи, изящна кана, пълна с кафе, и солидни чаши с нарисувани по тях червени цветя.

— Момичетата са на училище — каза тя, опитвайки се да завърже делничен разговор.

— На колко са години?

— Берит е на единайсет, а Анне-Лизе на тринайсет. Райдар — мъжът ми, ще се опита днес да си дойде по-рано от работа.

— А той с какво се занимава?

Тя прокара ръка по челото и през косата си.

— Управител е на магазин. Преди това беше собственик на малко предприятие, но конкуренцията стана непоносима. Почти не се завръщаше вкъщи, просто изнемогваше, а и не можеше да си вземе помощник. Вечер трябваше да подрежда, да оценява, да пише поръчките и да изчислява. Да, сега също доста е зает, но все пак не както преди, по-спокойно му е.

Тя изглеждаше потисната по един особен начин. У нея нямаше нищо нервно и истерично, но въпреки това изглеждаше угрижена и почти сломена. Върху малкия ѝ тънък нос се очертаваха червени венички, а устните ѝ бяха сухи и бледи. Тя каза:

— Просто не мога да схвана... как всичко това...

Обърна се към Роар:

— Роар, би ли отвел кучето навън, в градината, да си поиграете?

Роар кимна. После ме погледна:

— Ти все още няма да си тръгваш, нали, Варг?

— Не, не, Роар. Няма да си тръгна толкова бързо. — Пак този мой съвсем чужд глас.

Щом като момчето излезе, тя рече:

— Полицията каза... даде ни да разберем... Истина ли е, че Венке е заподозряна, че... че тя...

Не намери сили да довърши. Очите ѝ ме гледаха, изпълнени с недоверие.

— Да, това означава, че да. — Наведох се към нея. — Но аз не го вярвам. Не мога да го повярвам нито за секунда. Не познавах сестра ви особено добре, срещнах я фактически преди по-малко от седмица. Но не вярвам, че тя го е убила. — Преглътнах. — Не знам дали от полицията са ви обяснили какъв съм.

Тя леко кимна.

— Аз съм частен детектив. Работата ми е да откривам различни неща. Не такива сериозни неща като убийствата, които не са моя работа. Ала трагедията в случая засегна хора, които ми станаха мили, и аз ви обещавам, госпожо Баугнес, обещавам ви, че ако има нещо, което трябва да се намери, което да се предяви като контра доказателство и ако наистина го има, аз ще го открия. Обещавам ви, честна дума...

Тя ме погледна, сякаш бе нейде надалеч.

— Та ние просто не можем да повярваме. Тя така обичаше Юнас и бе толкова нещастна, когато се разделиха, заради... заради...

Външната врата хлопна и аз чух тежки стъпки в антрето. В стаята влезе мъж и аз и Сисел Баугнес станахме.

— Веум — представи ме тя. — А това е Райдар, мъжът ми.

Райдар Баугнес ми протегна ръка.

— Приятно ми е — каза.

Имаше характерно лице, прорязано от бръчки. Изглеждаше на около петдесет — мъж с ясно очертан профил, с тъмносини очи, малка уста и брадичка, която се сливаше с врата му. Облечен бе в сива работна престилка, а от горния ѝ джоб се подаваха три химикалки и един жълт молив. Гласът му беше дебел, сипкав, сякаш се бе простудил.

Сисел Баугнес каза:

— Тъкмо говорехме за...

Той кимна и седна.

— Ужасна история — рече.

Жена му отиде до кухнята и се върна с чаша кафе и за него. По един спокоен и непринуден начин двамата изглеждаха щастливи. Стигнали бяха до средата на живота и вече бяха кръстосали пътищата си в една обща посока, която да следват, без да е нужен компас. Никой не ги спираше да им задава трудни въпроси, нямаше чужди хора, които да пресичат пътя им и да отклоняват вниманието им.

Подех:

— Вашият бащин дом... разбрах, че са ви възпитавали много строго.

Погледнах към Сисел Баугнес.

Мъжът ѝ попита:

— Кой ви каза това? Юнас?

Сисел Баугнес се обади с тон на леко обидена:

— Знам, че Юнас обичаше да изкарва нещата така. Той... той изобщо не се почувства добре у нас. Беше много по-различен. Дете на града, а ние на селото. Все ни представяше като благочестиви, вярващи и тем подобни, но нямаше право. — Тя произнесе последните думи тъй, сякаш те бяха най-силните в речника ѝ, за да даде израз на своето недоволство.

— Несговорчив човек беше — каза мъжът ѝ. — И ние виждахме накъде отива всичко.

Сисел продължи:

— А ние никога не сме били такива. Вярно, семейството ни беше набожно, но изповядващо светла и радостна вяра, не мрачен фанатизъм. Баща ми, той вече е покойник, мир на праха му, но аз не съм виждала човек, който да се смее по-хубаво от него. Изключително добра душа беше и даже в най-тежкия и дълъг период на болестта си успяваше да запази доброто си настроение, обзет от вяра в Спасителя. А когато умря, ние не скърбяхме за него. Защо трябваше да скърбим? Той си бе отишъл всъщност в своето вечно убежище и там нямаше да му се случи нищо страшно. По-тежко беше за нас, все още живите, които трябваше да преживеем тежката загуба... Майка ми... О, боже господи, как ще ѝ разкажа всичко, та то просто ще я убие... Тя и баща ми, те така и не разбраха Юнас. Както и той не ги разбра. Не казвам, че това е било негова или тяхна грешка. Те просто идваха от два различни свята, а сега...

Райдар Баугнес продължи:

— Сега видяхме какво се получи.

Тя се обади отново, този път по-разгорещено:

— Само не мога да разбера... когато двама души са се оженили и вrekli, как единият може да отиде при друг човек, при чужд човек! Мога да му простя, че произхожда от различен свят, но това, това не ще мога да му простя. Не мога да го разбера.

Мъжът ѝ кимна в знак на съгласие. После запита:

— Вие женен ли сте, Веум?

— Не — отсякох, не желяейки да се впускам в подробности.

— Тогава вие не разбирате. Бракът, съединението на двама, които се обичат, би трябвало да е тъй свят и чист, че нищо... нищо да не може да се вмъкне между двамата. И да разруши съюза им.

Взех си сандвич с цел да избягна отговора. После доизпих кафето си и се надигнах.

— Време е да тръгвам. Трябва да се върна в града.

Те станаха. Сисел Баугнес каза:

— Благодаря ви за решимостта да помогнете. Ако можем и ние да помогнем с нещо, моля, обадете се. Нямаме много пари, но... малко...

Тя остави думите да висят във въздуха, подобно на всички разговори, които се отнасят до пари, та да се изпарят по един чудесен начин и да се превърнат в нищо.

Казах:

— Обещайте ми само едно. Да се грижите добре за Роар, ако...

И двамата кимнаха:

— Ще се грижим за него като за собствен син.

В известен смисъл се почувствах успокоен. Мислех, че при майка си той щеше да се чувства по-добре, но и в този дом нямаше да му бъде зле, ако събитията се развият още по-неблагоприятно.

Райдар Баугнес ме изпрати до стълбите. Когато жена му влезе вътре, той ми довери тихо:

— Не исках да го кажа в нейно присъствие, но тук, като мъж на мъж, Веум, аз заявявам, че не ми липсват мъжки страсти. Днешният свят ни предлага доста изкушения. В службата си имам много и хубави млади момичета, пък и не всички са недостъпни, особено някои от тях... Бих могъл...

По пътя разсъждавах над последните думи на Райдар Баугнес и си спомних какво ми бе казал Юнас Андресен само преди два дни. Райдар Баугнес беше говорил за „страсти“, а Юнас Андресен — за „любов“. И се питах дали двамата наистина имаха предвид едно и също нещо.

И освен това някои хора вече бяха започнали да ми липсват. Например Юнас.

На връщане към Квамскуг аз се отклоних от главния път и навлязох в страничен, настлан с чакъл и отвеждащ към една закътана планинска долина. Пътят криволичеше нагоре и само липсата на сняг през тази зима го правеше проходим тъй рано през март. Но и сега не стигнах много надалеч. Когато стана прекалено хлъзгаво, аз свих настрана, паркирах и излязох от колата. Поех бързо нагоре, вдишвах дълбоко острия планински въздух така, че да стигне дълбоко в дробовете ми.

Долината беше девствена и прекрасна и ако имах време, щеше да ме отведе нагоре покрай нападалите дървета чак до голите планински зъбери. Ако беше лято, тук щеше да е зелено и свежо, обградено от ниската брезова горица, а сега бе жълто-кафяво и изпълнено тук-там с бяло и сиво.

Далеч долу лъкатушеше рекичка и по-късно през годината пъстървите щяха да чакат на опашка, за да се придвижат нагоре, към дълбоките планински езера, за да хвърлят там хайвера си. Неведнъж бях прекарвал вечери край тази река, наблюдавайки как слънцето се спуска все по-ниско и по-ниско зад планинските върхове, а въздухът става все по-студен и по-студен с всяка изминала секунда.

С баща, който не се интересуваше от природата, а прекарваше по-голямата част от свободното си време в музеите или над книги за древнонорвежката митология, аз израснах, без да съм уловил в детството си своята първа пъстърва. По-късно се научих да ценя разходките извън града, но бях премного дете на паважа, за да се отделям за по-дълго време от песента на трафика, от пушека и гальовния досег на нечистите газове до кожата, ала все пак от време на време ми беше добре да изчезна, да изтръскам прахоляка от сетивата си и да прекарам няколко часа на чист въздух, край бистра рекичка, с въдица в ръка. В такива случаи идвах в тази долина, до която се стига само за час.

Няколко пъти оставах тук, додето нощта ме обгръщаше с мрака си. Кладях огън край реката и си варях кафе в очукана почерняла бака, а после го пиех от консервена кутия. Така си стоях там, осветен и сгрят от огъня, сред тишината, нарушавана единствено от пукота на изгарящите сухи клонки. Седях, вслушан и в други звуци, но птичките бяха отлетели. Само един плашлив таралеж се ровеше в храстите, а много рядко се чуваше квакането на някоя жаба. Иначе всичко бе тихо и безмълвно като звездите над мен и планинските възвишения наоколо.

Този път не носех рибарски принадлежности и бях дошъл само за да се откъсна за няколко часа от всичко, да го премисля от разстояние и да поставя мислите си там, където би трябвало да бъдат.

Въздухът бе студен, а аз не бях облечен подходящо. Обут бях в половинки и снегът ги подмокри. Трябваше да се върна.

С мислите, които ме обсебваха, аз всъщност и не бях в състояние да се любувам на която и да било долина. Те не ме напускаха, подчиняваха чувствата, мозъка и сърцето ми, бушуваха в мен, пораждаха хаос в главата ми.

Щом влязох в града, подкарах колата веднага към къщи. Взех душ, смених ризата и вратовръзката си. След това се отправих към най-люксоznия хотел в града, където не сервират на клиенти в ежедневно облекло.

Беше още рано и барът бе полупълен или полупразен, в зависимост от това кой как го вижда. Избрах си едно столче и поръчах двойно уиски. Когато пия в барове, пия уиски. То по-добре приляга на интериора им, отколкото акевит. Акевит може да се пие у дома, в планината, на море или където и да било, но не и в бар. В бар се пият уиски, водка или коктейли, които се поръчват с речник на чуждите думи. Аз обаче съм прост човек с прости навици, а речника си оставих у дома. Затуй си поръчах уиски.

В заведението имаше една жена. В този хотел е така, че в заведенията му винаги има жени. Това е най-сигурното място в града, където можеш да ги намериш във всяка възраст и на всякакви цени.

Погледната отзад, тази жена можеше да мине и за двайсетгодишна. Облечена бе в черно — копринена блузка и широка пола, препасана с широк и тежък колан, краката ѝ бяха стройни, а косата ѝ падаше свободно, яркоруса и явно недотам естествена.

А когато се обърна към мен, видях, че е по-скоро на около петдесет, не на двайсет. По лицето ѝ не се четяха никакви илюзии и тази вечер на мен ми трябваше точно такава жена.

Очите ни се срещнаха, аз кимнах с глава към чашата си и я погледнах питащо. Тя стана и тръгна към мен, люлеейки бедра, със сухи устни, които облизваше не за мен, а за джина, който поръча за моя сметка.

— Можеш да ме наричаш Сул^[1] — каза тя и гласът ѝ изхриптя като повредено радио.

— А ти мен Моне^[2] — отвърнах аз.

Лицето ѝ беше сбръчкано, но не съвсем некрасиво и несъмнено привикнало повече на интериори, отколкото на екстериори, та бях сигурен, че не ще може да различи опашката от главата на една пъстърва, да не говорим, че сигурно никога не беше пила кафе от почерняла бака, а дори и да бе пила, това ще да е било доста отдавна. Очите ѝ бяха светли и размити от многото изпит джин, но устните — големи и широки, свикнали да смучат направо от бутилката. Започнах да ѝ викам Сул.

— Мисля да похапна — казах.

— Мога само да ти правя компания — отговори тя. — Иначе никога не ям след четири часа следобед. Не понасям това.

Излязохме на терасата и седнахме на една маса, поглеждайки надолу към гостите на хотела, които минаваха край рецепцията. Неколцина англичани със зачервени лица и в зелени голфове бяха единствените туристи в хотела. Останалите посетители приличаха на търговски пътници, бизнесмени, професионални участници в различни семинари.

— Местя се — обади се тя.

— Всяка вечер ли?

— От Лаксевог в Сандвикен — продължи тя. — Току-що получих нова квартира.

Следеше с поглед дима на цигарата си, който се виеше бавно към високия таван.

След дълго чакане един зъл сервитьор ми донесе обгорял бифтек с прекалено сварени зеленчуци за гарнитура. Но картофите бяха превъзходни.

Тя каза:

— Ако желаеш, мога да те поканя на гости в новото ми жилище.

Отговорих:

— Да? Винаги съм проявявал интерес към... жилища.

Дълбоките бръчки около устата ѝ и широките пори на кожата на лицето ѝ се виждаха особено безнаказано на по-ярка светлина.

— Само че има една особеност в това жилище... наемът е доста висок.

— Така ли? За съжаление портмонето ми е пробито, а влогът ми в банката — на изчерпване, така че...

Тръгнахме. Жилището ѝ не се намиреше точно в Сандвикен, тъй като Йоврегатен едва ли е в Сандвикен, пък и не изглеждаше съвсем ново. Но за сметка на това тя извади чисто нова бутилка уиски от най-висока класа.

— Някой я е забравил тук — каза и се подпря на стената.

Нито аз, нито тя се чувствахме особено добре. Лицето ѝ не будеше илюзии, а когато се съблече, видях, че и за тялото ѝ можеше да се каже същото. Ала в нощ като тази аз имах нужда точно от такова тяло.

Затуй не се учудих, че тя после направо ме изхвърли, защото я любих като застаряващ маратонец, пробягал едва-едва разстоянието в дъждовно време и заел до финиша някъде между осемдесето и деветдесето място. Любих я като античен вестonosец, с последни сили допълзял до краката ѝ, за да издъхне. Любих я като одъртял цирков слон след много сезони и турове на манежа. Любих я с жарта на срутена кахлена печка в запустяла къща.

После криех лице между колената си, за да не ме види, че плача.

Изтърколих се от леглото на пода и допълзях до бутилката с уиски под масата, легнах по гръб и излях остатъка в устата си. После таванът започна да пада върху главата ми, нещо голямо и бяло се надвеси над мен, опитвайки се да ме вдигне, а наоколо ечаха ругатни.

Затуй съвсем не се учудих, когато тя ме изхвърли навън, без дори да успее да нахлузя панталоните си. Спрях се на площадката на стълбището в тъмния вход и се опитвах, както ми се стори, в продължение на часове да мушна правилно двата си крака в крачолите на панталона.

Вън на улицата ме спряха няколко момчетии, притиснаха ме до стената, пребъркаха джобовете ми и измъкнаха оттам остатъка от

парите ми. Стоях, облегнат на къщата, и гледах след тях, без да мога да направя каквото и да било.

Все пак се добрах до къщи и на следващия ден се събудих рано. Казах си: има само едно нещо, което пречиства душата — това е истината...

---

[1] Слънчице. — Б.р. ↑

[2] Луна. — Б.р. ↑

Хамре ме огледа саркастично.

— Не изглеждаш добре — каза.

— Аз ли? Отдавна не съм се чувствал толкова добре.

Но това се отнасяше повече за последните дни, не за днешния. Пък и излъгах. След препиване с уиски денят ти носи вкус на пепел от изгорели стари вестници, който по никакъв начин не може да се премахне. Вече се бях отказал от опитите да постигна това.

Хамре седеше зад полагаемото му се бюро, от онези, каквито имат всички тук, без индивидуалност, подобно на дезодорант. Стените са без изключение сиво-бели, изгледът извън тях не се променя: прекрасен и поучителен изглед към средните етажи на една банка, също така лишена от всякаква индивидуалност.

Заех място там, където седяха посетителите, заподозрените, свидетелите, онези, които идваха със сведения, важни според тях за следствието. Столът не беше удобен, но и не можеше да бъде такъв. Беше стол, от който ти се иска да станеш по-бързо, тоест да разговаряш по същество, без отклонения и заобикалки.

Хамре ми подаде написан на машина протокол, отразил всичко, което бях казал на мястото на престъплението в деня на убийството.

— Трябва да добавиш личните си данни, най-отгоре — каза той.
— Мисля, че всичко останало е в ред.

Прочетох написаното. Беше приятен документ и буквите изникваха в двойни редове пред уморените ми очи. Но това, което фигурираше там, отговаряше на истината.

Докато попълвах колонките в най-горната част на листа и се подписвах в най-долната, Хамре каза:

— Той си имал любовница. Знаеше ли това?

— Тъъ... кой?

— Папата. За кого мислиш, че говорим?

Хамре премяташе в ръка прозрачно зелена пластмасова линийка. Прехвърляше я отляво надясно, наблюдавайки ме. Може би това беше

начинът му да брои до десет. Каза:

— Юнас Андресен си е имал любовница. Знаеше ли това?

Погледнах го гузно и той продължи:

— Ти си знаел. Защо не ни го каза веднага, още първия път?

— Не знаех... никакво име. Как се казва тя. Пък и беше трудно да говоря за това в присъствието на Венке, на госпожа Андресен.

— Всъщност до каква степен сте приятели?

— С кого?

— С Венке Андресен.

— С нея? Познавам я от седмица. Дори не сме имали време да станем приятели.

— От което не следва, че не си спал с нея?

— Не. Не следва. Но в случая не съм. В конкретния случай.

— Това, че си я видял да тича по балкона, че си видял Юнас Андресен да отива към вратата и така нататък, както разказваш...

Той кимна към протокола.

— Не представлява ли един вид... приятелска услуга?

Нарочно остави въпроса да увисне за момент във въздуха.

— Наистина ли видя всичко това?

Не бях във форма за подобни въпроси. Казах:

— Да, видях всичко това и не правя никому приятелски услуги. Ако исках да ѝ направя приятелска услуга, можех да я направя по-добре. Например нямаше да дам на Джокер, на Юхан Педерсен, такова алиби. И нямаше да кажа, че е стояла с нож в ръката, когато съм влязъл в жилището.

— Да, но само ти го твърдиш, а ние вече знаем, че нейните отпечатъци са били върху ножа още преди той да е бил забит в тялото му. По ножа няма никакви други отпечатъци, освен нейните и твоите.

— Никакви други? — едва-едва преглътнах новината, усещайки, че стига до дъното. — Значи няма други?

— Освен това ние вече разпитахме любовницата му и мъжът ѝ.

Изплувах от глъбините:

— Аха?

— Да. — Той ме гледаше не без злост.

— И? — попитах аз.

— Та кога, казваш ти, че е станало всичко? Можеш ли да го определиш до минути?

— Не. Но според мен около четири часа следобед.

— Правилно. Ала тази жена... любовницата му, е била на работа до четири и пет. Тоест имала е на разположение само пет минути да стигне от центъра по дългия път дотам и така нататък, а както знаем, не е разполагала с хеликоптер. С други думи, това е било невъзможно.

По една или друга причина въздъхнах облекчено, заради Сулвай Мангер.

— А съпругът ѝ?

— Още по-сигурно алиби. От три до пет часа е ръководил семинар по литература горе в Университета за осем студенти с първа специалност литература. Осем свидетели. Освен това той нищо не е знаел за връзката, ние го осведомихме. Поне така твърдеше.

Отново въздъхнах, пак заради Сулвай Мангер. Такива сведения много рядко се нравят на съпрузите, особено когато им ги дават трети лица.

— Други потенциални негови врагове още не сме установили. С изключение на тази женска история, която е довела до някои проблеми от финансов характер, Юнас Андресен, изглежда, е водил порядъчен и нормален живот. Бил е известен в работата си, уважаван от колегите и не по-малко от партньорите в бизнеса. Не е имал други близки роднини освен сестра, омъжена в Ставангер и която през последните десет години е виждал само по коледните празници. Тя идва в Берген за Коледа, полага венец на гроба на родителите си и заминава обратно, за да стигне навреме за семейната вечеря. Те не са имали много близки отношения, както виждаш. Нещо съвсем обичайно впрочем. — Той направи пауза, вдигна един лист, зачете бавно написаното на него, сякаш бе забравил за присъствието ми. После ме погледна иззад листа и рече: — Фактически няма кого друг да подозираме освен Венке Андресен. А тя, да се изразя по-меко, изпъква съвсем релефно на сегашния фон на събитията.

Попитах кротко:

— Какво показват резултатите от аутопсията?

— Да, предварителната аутопсия... — Той извади друг лист от цяла купчинка. — Детайлно ли те интересува?

Поклатих глава:

— Слабо владее латински. Ще се задоволя със заключенията.

Погледът му се плъзна по изписания лист:

— Добре... Смъртта е настъпила в резултат на прободни наранявания в коремната област. Прободен е и единият дроб, диафрагмата е разкъсана, както и много други вътрешни органи... Не е имал никакъв шанс да оживее. Освен това има ясна следа от удар с твърд тъп предмет по челото, тук, в дясното слепоочие.

Той ми показа с пръст, а аз несъзнателно потърсих с поглед син белег на слепоочието му или подутина, но не видях нищо.

— Удар?

Кимна многозначително и аз разбрах, че има още какво да каже.

— Поогледахме по-отблизо, под микроскопа, този буркан от конфитюр. Фактически открихме остатъци от кожа по единия ръб на дъното на буркана. Все още не сме сравнили тези остатъци с проба от кожата на убития, но...

Не бе необходимо да ми се казва повече. Беше достатъчно, повече от достатъчно. Той имаше пред себе си напълно сигурни доказателства.

— И накрая — каза Хамре. — Според теб той по всяка вероятност е носел със себе си пари. Стойността на някаква застраховка „живот“, нали?

— Да.

— Не е носел пари, когато той... искам да кажа, не е имал в себе си толкова много. Ние вече влязохме във връзка със застрахователната компания и оттам ни уведомиха, че въобще не се е явявал. Така че какво точно е искал, отивайки при бившата си жена, едва ли ще разберем... преди да...

— Преди да?

— Преди тя да проговори.

— А тя... държи на предишните си показания.

Той кимна умърлушен.

— Отрича всичко. Но така не може да продължава. Вече сме в състояние да реконструираме случилото се.

Той вдигна ръце и започна да изброява възможните моменти на пръсти. Първо: Юнас Андресен идва. Звъни на вратата или сам си отключва. Имал е ключ. Второ: Венке Андресен отваря, държейки буркана в ръка, или — тя идва от мазето, носейки буркана с конфитюр, в момента, в който той звъни, или в момента, в който той вече е влизал вътре. Видял си я да тича, може би защото е забелязала, че вратата е

отворена, пък и тя самата ни го каза. Но не е намерила никакъв труп. И трето: тя го удря с буркана или го хвърля по него. Защо, все още не можем да кажем. Четвърто: той се опитва да се защити или във всеки случай отвърща на удара ѝ. Тя взема ножа и го намушква. Намушква го няколко пъти. Пети момент: тя изпада в паника и се опитва да избяга, но бързо се покопитва, връща се в жилището и ти я виждаш, Веум. И шесто: вика за помощ. По-нататък всичко ти е известно.

— Но тя нямаше сгъваем нож. Жена като Венке Андресен не се разхожда насам-натам със сгъваем нож в ръка.

— Е, все още има някои неизвестни. Но схемата на действието е ясна. Не изпитвам никакво съмнение, Веум. Венке Андресен е убила мъжа си завчера следобед, в около четири часа.

Казах:

— Съществува ли някаква възможност да разговарям с нея?

Той ме погледна изпитателно:

— Под забрана е за кореспонденция и посещения. Единственият ти шанс е да се договориш със Смит. Трябва да имаш и разрешение от съдебните власти. От друга страна, аз ще предложа да я разпитат отново, може би още утре сутринта. И тъй като уликите вече са налице, поне аз няма да настоявам за по-нататъшна забрана за писма и посещения.

— Утре може да бъде късно — казах.

— Късно за какво? — попита Хамре.

Вдигнах рамене. Нямах отговор. Нямах никакви възражения по същество и никакви противостоящи аргументи. Единственото, което имах, беше съвсем субективно чувство, което може и да бе погрешно: че Венке Андресен не е убила съпруга си.

Станах. В същия миг телефонът иззвъня. Хамре вдигна слушалката:

— Момент, моля. — После ми се усмихна извинително и ми кимна за довиждане. — Ще се видим в съда.

Поспрях на прага. Но тъй като все още не можех да му дам подходящ отговор, затворих вратата зад себе си.

Адвокатът от Върховния съд Паулус Смит държеше кантора срещу градския площад. Обстановката в нея явно не се е променяла от двайсетте години. Стените тъмнокафяви, пердетата тъмnozелени, а паркетът на пода — на светло- и тъмнокафяви парчета, подобно на замаскирана шахматна дъска, на която Паулус Смит беше царят, а аз се чувствах ако не пешка, то поне като кон — крачка напред и две встрани. Единственото, което може би е било променено през тези двайсет години, бяха секретарките, особено едната от тях, както и пишещите машини. Машините бяха електрически, секретарките по всяка вероятност — сръчни.

Бяха две: една възрастна жена с посивяла коса, облечена в светла блуза, под която изпъкваха високи гърди, и широка сива пола, която обаче се стесняваше старомодно малко под коленете ѝ. Може би тя не я и беше сменяла от края на четирийсетте години. Другата беше млада жена, в края на двайсетте години, с тъмнокафява коса, сресана на път, и с големи очила с тъмни рамки. Двете жени ме изгледаха като сови в клетка, когато влязох в кантората. По-възрастната бе мушнала ръце в сив архивен шкаф и имаше вид на човек, хванат на местопрестъплението. По-младата седеше, вдигнала прегънати пръсти над клавиатурата на пишещата машина, но не пишеше, а ме гледаше с очакване.

По-възрастната взе думата. Тя извади ръцете си от шкафа с архивите и ги погледна, сякаш току-що ги бе топила в мръсна вода. Каза:

— С какво бих могла да ви помогна, млади човече?

Винаги съм се отнасял по-различно към жена, която ме нарича „млади човече“. В такъв момент ме обзема желанието да я нарека „стара жено“. Но никога не го правя. Не е учтиво, дори в моите кръгове (ако въобще имам такива). Поясних:

— Бих желал да поговоря с господин Паулус Смит.

Тя затвори едното си око и ме погледна с другото над очилата си с безцветни рамки:

— Имате ли уговорка?

— Не, но...

— Тогава и дума не може да става. Господин адвокатът от Върховния съд е много зает. Евентуално бихте могли да поговорите с един от неговите...

Като че по поръчка обаче една от най-вътрешните врати се отвори и оттам излезе млад мъж. Той беше на неопределената възраст на всички канцеларски служители, които започват работата си като стажанти и се пенсионираат като заместници. Изглеждат все на около четирийсет години, въпреки че могат да бъдат на двайсет и няколко или на шейсет.

Той беше прегърбен, сивият костюм съвсем не му стоеше добре, да не говорим за вратовръзката. Отиде при по-младата секретарка, остави на бюрото до нея един лист, каза ѝ нещо, погледна ме мрачно и пак изчезна обратно към канцеларията си. Стоях и се вслушвах в стъпките му. Такива хора обикновено имат тътреща се походка. Но не и този. Той ходеше напълно безшумно. Може би въобще не съществуваше. Може би аз бях единственият, който го бе видял.

По-възрастната секретарка предложи:

— Мога да се обадя на Смит младши. Ако той има няколко свободни минути...

Казах:

— Нуждая се от повечко минути, а освен това Смит младши не е достатъчно добър за мен. Кажете, моля, на Паулус Смит, че става дума за делото по убийството, което той е получил вчера или завчера.

Тя даваше вид, че не може да се пребори с чувството си да не ме взема на сериозно. С леко кимване каза:

— Добре, ще видя...

И хлътна навътре в кантората през една тежка дъбова врата, а по-младата отново заби поглед в пишещата си машина, сякаш се страхуваше да не я заговоря.

След около половин минута по-възрастната се върна, за да извести:

— Господин адвокатът ще може да ви отдели пет минути.

— Нека кажем десет — отговорих аз и влязох вътре.

Паулус Смит беше в края на петдесетте. Дребен мъж, висок около 160 см, но яко сложен. Имаше широк гръден кош и силни крака, които създаваха впечатлението, че са ненаситни за ходене. Косата му беше съвсем бяла и сресана назад, а лицето му имаше свежия цвят на слънчев загар, което показваше, че често прекарва времето си на открито. В този момент например той изглеждаше така, сякаш току-що се беше завърнал от двуседмична почивка в Хардангерската долина.

Смит беше един от най-добрите адвокати защитници в града, известен от много години. Ненапразно момчетата от полицията го наричаха „Смит и дреболиите“, защото ако някъде на някакво място се намираще някакъв параграф, за който другите не бяха и чували, но който можеше да бъде използван в защита на клиента, Смит го изваждаше на бял свят като живо зайче изпод цилиндър. Той си имаше картотека за абсолютно всички параграфи от Наказателния кодекс, която по обема на информацията в нея превъзхождаше и най-добрата компютърна система и работеше абсолютно безотказно.

Сега излезе иззад бюрото си и дойде при мен. Подаде ми ръка, вперил очи в лицето ми. Очите му бяха младежки, сини и се открояваха на фона на загорялата кожа на лицето му.

Представих се:

— Веум. Варг Веум. Аз...

Той ме прекъсна с дълбок глас, който бе свикнал да прекъсва и да налага да го изслушват:

— Да, чух вече за вас. Здравейте. Аз съм Паулуо Смит. Венке Андресен ми поразказа нещичко, а освен това имах възможност да се запозная и с вашите показания. Моля, седнете. Интересува ме какво имате да ми кажете. Това дело е интересно в много аспекти.

Той ми посочи едно черно кожено кресло, а сам седна зад бюрото. Постави лактите си върху тъмнокафявия махагонов плот и скръсти отгоре здравите си ръце, покрити с гъсти светли косми, загорели като лицето му и с ясно очертаващи се синьо-черни изпъкнали вени. Смит обаче жестикулираше с тези силни ръце с такава лекота, сякаш движеше бледите и маникюросани пръсти на жена-капелан.

— Можем ли веднага да минем по същество? — попита той. — Вие смятате ли, че Венке Андресен е убила съпруга си?

Казах твърдо:

— Не.

Той ми отправи замислен, заинтересован поглед, а аз добавих:

— Не мисля, че тя го е направила!

— Защо?

Отворих уста, но той ме прекъсна, преди да съм изрекъл и една дума:

— Питам ви по такъв начин, защото за мен е все едно дали клиентите ми са виновни или невинни. Един виновен клиент може да представлява за мен голям интерес и затова да водя делото му, макар то да изисква повече работа. Общо взето, за мен е съвсем лесно да се занимавам с невинен клиент.

Последните му думи не прозвучаха като самохвалство. Просто отчете един факт и нищо повече. Усетих, че започнах да дишам по-леко. Обзе ме чувството, че ако Венке Андресен наистина е невинна и ако легендарният Паулус Смит и не толкова известният Варг Веум се съюзят, за да докажат невинността ѝ, всичко ще се развие добре и никакъв Якоб Е. Хамре на този свят няма да може да ни попречи.

Паулус Смит поде:

— Засега положението ми се струва крайно неблагоприятно. За нея, поне засега. Не виждам друг вариант освен този, че го е извършила. Други просто няма. Резултатите от аутопсията, показанията на свидетелите, между тях и вашите, семейните ѝ отношения, миналото ѝ, всичко сочи, че имаме работа с убийца. Моята задача ще се свежда по-точно до това да обясня защо го е направила, защо е трябвало да го направи. Ако ме накарат сега да дам някакво повърхностно заключение за познатите ми обстоятелства около случая, бих казал „пределна степен на афект в момента на престъплението“. Ах, тези неверни съпрузи: те никога не вдъхват симпатия, нито във от съда, нито в залите му. Общественото мнение ще бъде в нейна подкрепа. Но това, разбира се, няма да промени достоверността на престъплението. А аз още днес бих могъл да ви уверя, и то с ръка на сърцето, че дори и да е виновна, тя ще получи твърде лека присъда и ще излезе от затвора, най-малкото условно, само подир няколко години.

— Тези няколко години биха могли да се окажат достатъчно дълги. А е и невинна.

Той се наведе напред, през ръба на бюрото.

— Знаем, че го твърдите, Веум. Сега с удоволствие бих чул защо мислите така?

— Защото го чувствам и защото...

— Чувствам! — Смит сдържано се усмихна. — Чувствата няма да бъдат достатъчни, Веум, не и в съдебната зала. На нас ни трябват факти. Ала аз мога да ви разбера. Вие сте млад мъж, а Венке Андресен е едно, добре... едно много мило момиче.

— Да, така е. Но не това е причината. Просто имам чувството, че съществуват още моменти, които засега не са ни известни. Там, извън града, се случиха много странни неща и има още доста хора, с които би трябвало да си поговорим.

— Ние?

Продължих:

— Имам предвид полицията. Аз трябва да говоря с Венке Андресен. Ако вие, разбира се, проявите готовност да ме ангажирате като свой асистент за делото, да се запозная с целия материал по него, да проуча и проверя някои обстоятелства... тоест... ще мога ли в такъв случай да получа правото да говоря с Венке Андресен?

Той разпери ръце, сплете ги пак и бавно ми кимна:

— Това би могло да стане. Като мой сътрудник вие бихте могли да нарушите забраната за кореспонденция и посещения. Това искате, нали?

Казах:

— Единственото, което искам, е да получа правото да докажа невинността ѝ.

Смит кимна енергично:

— Мое задължение е да направя всичко, което е по силите ми, за да докажа и аз същото. Пък и не знам защо, но ви имам доверие, Веум. Не ме питайте защо. Вероятно започвам да старея и разлепналият мозък започва да изтича през цепнатините. На тези години, Веум, човек започва да става самомнителен. Видял съм много несрета и много съдби. И по чия вина? Аз не съм социолог, а само седя на ръба на чашата и наблюдавам бушуващата буря. Но не по-малко от половината дела, които съм водил, се дължат на обществените отношения, на класовата система, която дори и в условията на нашето „общество на благоденствието“ произвежда печеливши и губещи. Именно губещите са тези, които попадат на подсъдимата скамейка.

Господата печеливши имат достатъчно пари, за да си прикрият престъпленията. Какво наистина представляват откраднатите от един пияница три бутилки бира, с които е искал да уталожить жаждата си, в сравнение с милионите, които корабопридетелите укриват всяка година от властите? Можете ли да ми отговорите на този въпрос, Веум? Знам, че можете, но няма нужда, защото отговорът ми е добре известен. А другата половина? Нея французите са я нарекли, по обичая си да слагат епитет на всичко, свързано с любовта: crimes passionels. Престъпления от любов. Престъпления от ревност. Мъжът се връща вкъщи, заварва жена си с друг в леглото, изважда нож от бюфета или грабва ловната пушка от тавана и преди любовникът да е успял да си обуе гащите, той вече лежи на пода и никога повече не ще ги обуе. Никога вече! — Лицето му помръкна: — Два типа престъпления, Веум! За пари и от любов.

Стана и дойде при мен. Застанал до стола ми, той изглеждаше по-висок, тъй като аз седях. И аз станах, а сега той пак ме гледаше изотдолу като разлютен гном.

— Самият аз живея от четирийсет години с една и съща жена. Това, разбира се, далеч не винаги е весело. И все пак останахме неразделни.

— А любовта? — попитах.

— Любовта? Любовта е за младите, които си въобразяват, че животът е пред тях. Любовта е за мечтателите, да дремят под луната и да се лигавят. Любовта е нещо, за което момичетата мислят, докато станат на тринайсет години, а момчетата я бъркат с половия живот. Любовта? Аз не говоря за любов, Веум, а за брак.

— Точно така — казах.

Стояхме и се гледахме няколко секунди. После той сложи ръка на рамото ми и го притисна дружески:

— Добре, Веум. Ти си все още млад, можеш да дремеш под луната и да смучеш мед от нея. Действуй. Докажи, че Венке Андресен е невинна. Дай ми... — Той погледна часовника си. — Дай ми половин час и ме чакай пред сградата на полицията, след което ще идем при нея. Съгласен?

— Съгласен. И благодарен.

— Няма защо — каза Паулус Смит. — Това влиза в работата ми.

Оставих го. Пред вратата на кабинета му срещнах неговото младо копие, с не тъй широк гръден кош, с тъмноруса коса, а и без свежия загар на лицето, сякаш изкуствено червеникаво, пък и леко подуто, което показваше, че не е станал от леглото преди дванайсет часа. Той ме гледаше равнодушно, регистрира, че няма какво да измъкне от мен, и ме лиши от всякакво внимание. Предпочитах стопроцентово Смит старши пред Смит младши.

По-възрастната секретарка пак бъркаше в шкафа с архивите. Намигнах ѝ и казах:

— Довиждане.

Не казах, разбира се, „стара жено“ и този път, но почти щях да го изрека.

А тя беше наистина ценност за Смит и е била такава в продължение на петдесет години. Ако преди това се бях появил там, пак щях да я срещна. Тя принадлежеше към вечно безсмъртните, към вечно непроменените. В мой стил ѝ пожелах приятна вечност, макар че не бих искал да съм на нейното място. Никога не бих имал търпението да вися в музей, в залата на старинни дела, край входа, вляво.

Казах си: „И не забравяй пак да дойдеш тук. След петдесет години или малко повече.“

Заваля дъжд: студен къснозимен дъжд, който обещавахе да стане сняг. Купих си три местни вестника и потърсих подслон и чаша кафе на втория етаж в едно кафене срещу площада. На една лавица там намерих вестници от предишните дни и направих това, което съвсем бях забравил, прочетох ги. Или по-точно — прелистих ги.

Във вестниците от предишния ден нямаше нищо повече освен заглавията: „Загадъчна смърт“, „Мъж, намерен убит“, „Драма с нож в жилищен блок“. Съдържанията на текстовете под заглавията бяха почти едни и същи: полицията е арестувала заподозряно лице за разпит.

Прегледах бързо вестниците от днес. В тях имаше по-подробна информация за случая. Журналистите бяха получили повече материали за убийството, фотографии бяха ходили на мястото на престъплението, за да направят снимки на място, интервюирани бяха хора, живущи в блока, които били „чули“ нещо. На голяма снимка в един от вестниците бе заснет мъж, който по-надолу разказваше как преди година и половина си седял на дивана и гледал новините по телевизията, когато друг мъж внезапно стрелял в прозореца на стаята му с въздушна пушка от отсрещния блок. Какво общо имаше този епизод със случилото се, не се обясняваше. Но във всеки случай снимката на мъжа беше поместена във вестника — голямо събитие за неговия малък свят от три стаи и кухня, той бе героят на деня.

От заглавията дори излизаше, че печатът не се интересува от убийството, щом вероятният убиец е вече зад решетките. Съобщаваше се, че полицията продължава разпитите на свидетелите и че следствието е в пълен ход, но старши полицейският инспектор Хамре от криминалния отдел се надявал то да приключи в най-близките дни.

Спрях да чета и оставих вестниците на масата. Огледах заведението.

На една маса в ъгъла седяха четирима чужденци, пиеха чай, ядяха сандвичи и играеха карти. Държах се като у дома си. На масата

до мен седеше едра жена със зачервено лице, синя шапка и разгърнат пред лицето ѝ вестник. Но тя не го четеше, а ме гледаше иззад страниците му с пронизителни и подозрителни очи. Дори не си отмести погледа, когато го пресрещнах с моя. На друга маса пийнал младеж се опитваше да заговори две момичета, които, съдейки по диалекта им, идваха от най-дълбока провинция. Те се притискаха по-близо една до друга, изчервени, но очите им шареха из заведението.

Над всичко това се разнасяше познатият във всички подобни кафенета меланхоличен набор от звуци: дрънкането на касата, свистенето на машината за кафе, гласове с различна тоналност, звън на чаши и лъжички, на вилици и ножове, потракващи в чиниите. Въздухът бе наситен с цигарен дим и подправен с миризмата на кухня.

Тогава го видях.

Той седеше през пет или шест маси и не ме забелязваше. Очите му се рееха във въздуха напрегнато, тъй както се вторачват пред себе си хората, когато не желаят да виждат нищо. Държеше чашата с кафе пред лицето си, сякаш се опитваше да се скрие зад нея: висок нескопосан мъж, някак трогателен като кученце. За мое удоволствие констатирах, че косата му е започнала да посивява, а той си бе все така блед като преди. Не знам защо, но го считах за свой шурей. Казваше се Ларш Виик, беше преподавател и съпруг на жената на име Беате, моя съпруга някога. Той бе новият баща на Томас.

Седях и го държах под око и той не можа да избегне да погледне към мен, преди да си тръгне. После сякаш внезапно ме откри, усмихна се и дойде при мен.

— Здравей — каза.

— Здравей — казах.

— Имах свободен час, чудех се какво да правя, та излязох да пия едно кафе.

— Как е Томас?

— Добре. Ходи на детска градина, знаеш, нали, наесен ще тръгва на училище.

— Знам, все още се интересувам.

— Аз не исках да кажа... Но... Няма защо, няма защо да се сърдим повече един на друг. Всичко беше толкова отдавна.

— Всичко след известно време ни се струва отдавна.

Това бе една утеха. След известно време и споменът за Юнас Андресен щеше да избледнее, както избледняват всички картини — след известно време.

— Но сега трябва да тръгвам.

— Да, да. Поздрави и на двамата.

— Ще предам. Всичко хубаво.

Той се усмихна облекчен и си тръгна: висок, непохватен мъж, който се беше оказал по-добър съпруг от мен. Вдигнах чашата с кафе след него като мълчалив поздрав. След няколко минути и аз се отправих в същата посока.

Предварителният арест за жени не е в окръжния затвор в Берген, а се намира в мазето на полицията на същия етаж, където е изтрезвителното отделение.

Срещнахме се с Паулус Смит пред сградата. Той беше точен, привикнал със строгата съдебна процедура.

Влязохме в стаята за пропуски и почакахме там дежурната полицейска служителка, която щеше да ни отведе до килиите. Смит бе добре известен, та не стана нужда да се легитимира. Аз бях заедно с него, та той бе и моята легитимация. Освен това тук познаваха лицето ми. Не идвах за пръв път, а сигурно и за последен, между тези врати.

Венке не беше в килията за осъдени, но нейната беше съвсем същата: тясна, продълговата и само с едно прозорче, високо горе на стената. Прозорчето бе покрито с матово стъкло и метална мрежа. В килията имаше нар и едно дървено ведро, а в другия ъгъл — умивалник на едната стена, а встрани от него висеше кърпа. На умивалника лежеше опакован в светлочервена хартия сапун, като идиличен сутрешен подарък от любовник. Встрани от умивалника имаше стол, а от стената можеше да се разгърне дървена поставка, която би могла да служи за писане, за облягане на ръцете или за облягане на главата, всичко в зависимост от настроението.

Когато влязохме, Венке Андресен стоеше в дъното на килията, почти под прозорчето. Косата ѝ не бе сресана, лицето ѝ беше сиво-бледо като стените наоколо, а освен това очите и устните ѝ имаха синьо-черен цвят, цветът на безнадеждността. Тя се бе преоблякла и носеше черен панталон и бяло поло, а върху него приятна сива

фланела. За последните четирийсет часа беше остаряла с няколко години.

Венке гледаше ту мен, ту Смит, ту жената полицай и не проговори нито дума, преди дежурната да затвори вратата зад себе си, хвърляйки ни многозначителен поглед: тя щеше да стои все там — пред вратата. Тогава Венке отвори уста и погледът ѝ се закова върху мен.

— Варг...

Кимнах:

— Здравей, Венке.

Стоях точно до масивната стоманена врата, съзнавайки присъствието на дребния белокоп мъж до мен. Съвсем не си правех илюзии, че той би могъл да пропусне и най-малкия нюанс в разговора ни.

От противоположната страна на стаята тя попита:

— Как мина всичко с...

— Роар е добре. Поздравява те и каза, че те обича, че ти не бива да се боиш и се надява да те види отново.

— Но... ти не си му казал, какво аз... какво казват за мен, че аз...

— Не, не. Закарах го при сестра ти, която също ти изпраща сърдечни поздрави. Там... там също ти вярват. Никой не мисли, че ти...

— Никой! — Тя погледна с укор Паулус Смит. — Трябва да чуеш тези тук! Аз чувствам, о, господи, Варг, имам чувството, че са се обединили срещу мен, че вече са решили, че аз... че аз съм убила Юнас. Сякаш можех, аз... която толкова го обичах.

Тя заклати глава, но без сълзи в очите си, беше ги изплакала.

— Положението ми е безнадеждно — простена.

Кимнах и казах:

— Аз, ние също не мислим, че ти... дойдохме, за да ти помогнем, Венке. Ние...

Паулус Смит ме прекъсна:

— Да бъдем реалисти, госпожо Андресен. Погледнато на книга, трябва да ви кажа направо, че положението ви не е добро. Но Веум смята, че ще може да представи факти за престъплението, които биха ни посочили ако не това кой именно е убил мъжа ви, то поне, че той не е бил убит от вас. Това е нашата задача. Задачата на полицията е да

намери убиеца. Или убийцата. Ние, Веум и аз, можем да се занимаем само с вас. Разбирате ли?

Тя кимна.

Той продължи:

— Но от вас също се иска да направите нещо. От вас се изисква да бъдете абсолютно честна, да свалите картите на масата и да разкажете на двама ни пълната и цялата истина за това, което се е случило онзи ден.

— Но нали вече разказах! — възкликна тя.

Той мълчаливо я погледна, изучавайки лицето ѝ, без дори да мръдне с очи.

Тя наведе очи, но ги обърна към мен:

— Аз разказах всичко, Варг!

Казах:

— Разбира се, че го разказа. Знаем това. Но то бе разказ веднага след случилото се. Искам сега да го повториш отначало, както си го спомняш.

— Трябва ли пак? Нима никога няма да свърши?

Казах:

— Страхувам се, каквото и да стане, че ти дълго време няма да се отървеш от тази история, Венке. По всяка вероятност никога. Но когато всичко отmine, тя все повече ще потъва в забрава. И ако ние... ако аз успея да ти помогна, то в такъв случай ще трябва да ми разкажеш всичко, от игла до конец, още един път, бавно и спокойно...

Тя се подпря на стената.

— Може ли да седна?

Преместих стола към нея.

Венке погледна нагоре към нас:

— Някой да има цигари?

Погледнах питащо Смит, който извади пакет цигари от вътрешния си джоб.

— Цигари за клиенти — поясни той, сякаш се извиняваше. — Самият аз не пуша. Пушенето е за млади хора или за тези, които скоро ще умират.

Той ѝ поднесе огън и тя каза:

— Както вече ви разказах, аз се бях върнала вкъщи. Трябваше да приготвя обед.

— Извинявай, че те прекъсвам — казах. — Просто искам всичко да ми стане ясно. Някой видял ли те е, че се връщаш вкъщи? Срещна ли някого, който те познава? Поздрави ли някого, като се връщаше?

Тя поклати глава:

— Не, не.

— Абсолютно никой?

— Не.

— Дори и някой, когото никога не си виждала.

— Не, Варг, наистина не си спомням да съм срещала някого въобще. Тоест видях хора, разбира се. Винаги срещаш някого на улицата. Но имам предвид... та аз дори не познавам всички, които живеят на нашия етаж, а как бих могла да познавам и другите?

— Добре...

— Може ли да продължа?

— Да, опитай се.

— Така че реших да направя крем и трябваше да отида в мазето за буркана с конфитюр. А когато се върнах горе...

— Почакай. Ти каза, че си се качила по стълбището, нали?

Тя кимна.

— И не срещна никого?

— Не. И този път не.

— А за да се отиде до долу, са нужни няколко минути, както и за връщането обратно.

Тя кимна усърдно.

— Именно това имам предвид. Била съм долу... сигурна съм, че отсъствах от жилището около десет минути.

Паулус Смит каза:

— Засякохте ли времето?

Тя го погледна смутено:

— Не, просто си мислех, защото... защото потърсих именно този буркан. Друг с конфитюр от ягоди нямаше. Останалите бяха с малини и боровинки.

Аз казах:

— Десет минути?

— Да — каза тя. — И тогава трябва да е станало.

Казах:

— Като нищо. — Повторих го подобно на закодиран текст, чийто смисъл все още не бях успял да разгадая.

Тя продължи:

— А когато се върнах обратно... веднага забелязах, че вратата е полуотворена, и си помислих — Роар! Джок... Тази банда. И побягнах натам...

— Ти не погледна ли надолу пред балкона? Не ме ли видя?

— Теб? Не, там ли беше тогава?

— Да. Мислех, че си разбрала, че съм долу и разговарям с Джокер, когато... когато се случи всичко това. Полицията всъщност ме сложи в списъка на свидетелите.

Тя отрони:

— Да, вярно. Ти разказа това още тогава. Но се случиха толкова много неща. И Юнас, проснат там на пода, когато влязох, кървящ, кървящ, кървящ.

— А той... — Погледнах я проникателно аз. — Той беше ли вече мъртъв, когато ти...

Тя кимна енергично:

— Поне в безсъзнание. Да, сигурно е бил мъртъв. Той не ме виждаше, само гледаше втренчено в стената. И не каза нищо. Течеше... слюнка от ъгъла на устата му, а ножът там, в раната, стърчеше като, като... не знам като какво...

— И ти какво направи тогава?

— Аз... да, май че тогава изтичах на балкона и започнах да викам за помощ и пак се върнах вътре...

— А ножът?

— Да, ножа го извадих... исках да помогна... беше...

Паулус Смит въздъхна зад мен, но не каза нищо.

— Ами бурканът с конфитюр?

— Бурканът с конфитюр? Изглежда, съм го изпуснала... от уплахата. Всъщност не мога да си спомня точно... шокът...

— Не си ли спомняш къде си го изпуснала? На пода?

Тя бавно кимна:

— Дааа. Мисля, че така беше. И се счупи.

— Опитай се да си спомниш. Когато си го изпуснала, бурканът не се ли удари в главата на Юнас?

Венке изглеждаше съвсем объркана.

Паулус Смит се обади:

— Предполагам, Веум, че съзнавате колко насочващи въпроси задавате. В съда това няма да ви бъде позволено.

— Да, вярно. Но аз искам да си изясня обстоятелствата. Да я накарам да си спомни.

— Но аз не мога, Варг! — прошепна Венке. — В главата ми е мътно. Съвсем мътно. То е като... о, господи! Може би е истина това, което всички други твърдят. Може би наистина аз съм го убила, а просто не мога да си спомня?

Тя изглеждаше толкова смутена и безпомощна, че ми се прииска да отида при нея, да я прегърна и да ѝ кажа простичко:

— Не, приятелко моя, не. Не си го направила ти. Не се поддавай на подобни мисли. А дори да не можеш да ги пропъдиш, не ги казвай на висок глас.

Но аз не пристъпих към нея. Казах:

— Не говори глупости, Венке. Ти знаеш така добре, както и аз, че не си го убила.

Тя седеше прегърбена на стола с лице към пода и ме гледаше от долу на горе изпод вежди като непослушно дете, което са смъмрили.

— Да, знам това, Варг — почти проплака тя.

За известно време замълчахме. Венке, седнала между нас, привличаше погледите ни и аз забелязах, че Смит не я изпуска от очите за секунда. От време на време той поклащаше почти незабележимо глава, сякаш не виждаше никаква надежда, като хирург, който няма сърце да съобщи на болния си от рак млад пациент, че е лишен от всякакъв шанс и че краят е близък, прекалено близък.

Тогава подех:

— А Рикард Люсне...

Тя пак погледна нагоре към мен:

— Да? Той пък какво?

— Срецнах те заедно с него, във вторник предобед... Какви са... отношенията ви?

Венке пламна:

— Отношенията ни? Какво всъщност имаш предвид? Той ми е шеф. Повече или по-малко.

Изучавах израза на лицето ѝ, погледа, насочен към ризата ми, към разкопчаната яка, но подобно на балони с премного баласт, очите

й изобщо не се вдигнаха нагоре, към лицето ми, към моите очи.

— Не бива да забравяш, че сме тук, за да ти помогнем, Венке. Не бива да се ядосваш, ако ти задаваме може би глупави въпроси. Ако не ние, поне ще ти ги задават в полицията, непременно. И съвсем не е сигурно, че ще започнат да ти се извиняват, загдето те питат така.

Тя преглътна и кимна:

— Простете.

Гласът ѝ едва-едва се чуваше и лицето ѝ пак придоби детско изражение.

— Защо беше дошъл в дома ти тогава, в оня предобед?

Погледът ѝ отново се отмести встрани.

— Той... той е във флота и... от време на време ми върши някои услуги.

— Услуги?

Венке ме погледна умолително, сякаш очакваше, че ще разбера. Фактически аз почти усетих за какво става дума, а тя добави:

— Не е това... знаеш, че не пия, но все пак мисля, че е добре да имам хубави питиета или чаша вино вечер, когато седя сама, нали?

— Ясно. И капитан трети ранг Рикард Люсне има достъп до обезмитени стоки? — казах аз.

Тя пак кимна:

— Да, не купувам много, но... той е така добър да ми докарва нещата вкъщи, когато аз...

— Значи затова е бил при теб онзи ден? Донесъл е нова стока, така да се каже?

— Да. Нищо повече. А после ме закара на работа. Аз... аз фактически не се чувствах съвсем добре. Ти сам знаеш, всичко това...

— Но какви услуги му правиш ти в замяна?

Венке ме погледна уплашено:

— Никакви, Варг. Във всеки случай не тези, които имаш предвид. Той... той ми е шеф, работим заедно. И сме добри приятели, може да се каже. Той... ние доста време сме заедно, предимно в службата. Много е приятен, често прием кафе заедно, бърбим... Аз... аз нямам приятелки и фактически Рикард ми е единственият близък.

— Но никога не е бил нещо повече от приятел?

— Не, казах, не! Аз никога не съм, ние никога не сме... — Тя трескаво търсеше думи.

Прекъснах я:

— Това е достатъчно. Вярвам ти. Ние ти вярваме. Той женен ли е?

— Рикард? Да. Макар и не особено щастливо, поне така мисля. Струва ми се, че не се развеждат само заради децата.

— А, той има и деца?

— Три. Две момчета и едно момиче. От дванайсет до тригодишна възраст.

Продължих:

— Във вторник, когато ти ми позвъни по телефона в кантората и ме помоли да отида да говоря с Юнас...

— Да? Ти успя ли да говориш с него?

— Да. Говорихме. Но тогава, когато ти позвъни, аз те попитах дали мога да намина към теб вечерта. Ти обаче каза, че няма да бъде удобно, че си заета.

Венке вече дори не гледаше в мен, а в Смит, в своя адвокат, сякаш искаше да му внуши да ме спре. Изведнъж почувствах, че за нея в този момент, с всички тези неприятни, мъчителни въпроси, аз всъщност бях преминал в лагера на врага.

Не отстъпих:

— И така, къде трябваше да ходиш в онази вечер?

Тя отмести погледа си толкова, че аз почти се стреснах.

После го впери в мен и се тросна:

— Навън.

— Сама? Или с някого?

— С Рикард. Той ме беше поканил да излезем. Отдавна ми беше обещал да хапнем хубаво някъде, а тогава вечерта му беше удобно, така че отидохме на ресторант. — И сякаш за извинение тя добави: — Да знаеш само откога не бях ходила на ресторант. Вечеряхме. Потанцувахме...

— Танцувахте?

— Да. Да не би да има нещо лошо в това? Потанцувахме, а когато затвориха ресторанта, той ме изпрати до вкъщи, до вратата, и си тръгна, Варг. Не се случи нищо повече, абсолютно нищо.

— А Роар при кого остана?

— Едно от момичетата в блока дойде при него. Заварих го да спи.

Погледнах я: от онзи вторник бе изминала сякаш цяла вечност. А всъщност не повече от две и половина денонощия. И докато аз съм седял с Юнас Андресен в механата на пивоварната, тя е била на ресторант с Рикард Люсне. Веселяла се е, танцувала...

— Нима не се е опитвал да бъде интимен с теб?

— Кой? Рикард? Не, никога! И моля те, престани вече с него! Просто не разбирам каква връзка има той с всичко останало — да не би Рикард да е мъртъв!

— Не — промълвих аз. — Мъртвият наистина не е Рикард.

Стоях, вгледан в пода, сив, бетонен. И тъй като тук не беше отделението за изтрезняване, но все пак нещо подобно, подът бе полупокрит от подова пътека с всички цветове на дъгата. Мръсна дъга, но все пак дъга.

Отново погледнах Венке. Имаше уморен и напрегнат вид. Раменете ѝ бяха повдигнати очаквателно. Седеше на стола тъй, сякаш всеки момент бе готова да скочи. Но и това нямаше да ѝ помогне, нямаше накъде да хукне и да се укрие. Казах:

— Само още едно нещо накрая, Венке. Тази... Сулвай Мангер... Срещата ли си я?

— Да. — Гласът ѝ беше хладен. — Срещата съм я. Какво пък тя?

— Била е...

Гласът ѝ вече не бе хладен. Сякаш се разпадна на късчета като най-фин порцелан пред очите ни.

— Да, аз знам коя е тя, каква е била! Проститутка! Развратната любима на Юнас!

В погледа ѝ се четеше предизвикателство:

— Да, проститутка, Варг — жените, които крадат мъжете на други жени, са проститутки, независимо от това с какво се оправдават.

— Мисля, че прекаляваш, Венке — упрекнах я аз. — Но както и да е, разбирам те, ти си наранена, ти...

— Ала при срещите ми с нея тя винаги беше мила и любезна, сладка като мед. Според мен тя въобще не допускаше, че знам, така и не разбра, че още първия път, когато я видях, ми стана ясно що за птица е. Една от онези...

— И Рикард Люсне е женен, но въпреки това си излязла с него, нали?

— Е, и какво? Отидохме на ресторант, вярно, но не съм спала с него. Ето къде е разликата и нима не я виждаш, Варг, ти, дете уж знаеш всичко?

— Аха, там ли била разликата? Не знаех това. Както виждаш, не мога да знам всичко.

— И наистина не знаеш. Ти долавяш съвсем малко от онова, Варг. Съвсем малко от... онова...

И очите ѝ отново се напълниха с избликнали направо от душата сълзи. Предстоеше ѝ да заплаче, лицето ѝ щеше да почервене и увехне като гниеца ябълка. Венке скри лице с ръцете си, захлипа в длани, разтърси рамене, гръб, цялото си тяло, цялото си същество.

Паулус Смит каза:

— Мисля, че вече достатъчно поговорихме, Веум. Време е да оставим госпожа Андресен да си почине.

Той ме хвана здраво за ръката и впери в мен яростен поглед. Прошепна ми:

— Ако продължаваш така още час, тя няма да може да отговаря дори в съда!

После след кратък размисъл добави:

— А може би така би било най-добре.

Кимнах. Обърнах се към Венке Андресен и казах:

— Прощавай. Съжалявам. Не трябваше да говоря така. Ти си права, аз наистина знам твърде малко за всичко.

Тя вдигна глава, погледна ни с подути от плач очи и кимна, съгласна с мен, или може би готова да приеме извинението.

Смит ѝ каза:

— Сега тръгваме, госпожо Андресен. Но пак ще се видим. Опитайте се да се успокоите. Накрая всичко може да завърши добре. Обикновено става така.

Обърнах се към него:

— Преди да си тръгнем, ще мога ли да разменя няколко думи с Венке, с госпожа Андресен, насаме?

Той ме погледна внимателно:

— Само без глупости, Веум. Помни какво ти казах.

Кимнах:

— Имам го предвид.

— Добре. Ще чакам пред вратата. — Смит почука на вратата на килията и дежурната го пусна навън. Той ѝ каза да затвори отново, но без да заключва, и тя ме погледна подозрително. На езика ѝ вече беше да откаже, но уважението към Смит надделя. С израз на презрение тя затвори вратата.

Отидох при Венке Андресен. Съвсем до нея. Тя стана, аз усетих мокрото ѝ от сълзи лице да прилепва към гърдите ми и си помислих: „Сега ризата ми ще се измокри. И Смит, който вижда всичко...“

— Ох, Варг, ох, Варг — дишаше тежко тя.

Поотстраних я малко от себе си, взирах се в подпухналото ѝ, зачервено лице, в трескавите очи, които не можеха да гледат спокойно, а се мятаха в орбитите си, плъзгаха се по лицето ми.

— Кажи ми само едно нещо, Венке.

— Да?

— Не исках да те питам, докато Смит беше тук, но ако желаеш да ти помогна, не трябва да се сърдиш, а да отговориш честно на тези няколко мои въпроса.

— Да... — кимна тя.

— Нямах ли представа кой, не познаваш ли някого, който евентуално би могъл да иска... да отнеме живота на Юнас.

— Не... Не, Варг, не познавам такъв човек.

Това не беше нищо повече от подготвителен въпрос. Оставаше само да ѝ задам другия. Хванах я здраво в ръцете си и я попитах направо:

— Само ми кажи дали не го уби ти, не беше ли ти?

Тя ме погледна с очи, които ставаха ту черни, ту сини, сякаш някой ѝ беше прикрепил помпа от велосипед, свързана с ирисите, и ту я надуваше, ту спираше, нагоре-надолу, нагоре-надолу.

— Не, Варг, кълна ти се! Не съм го убила аз! Не съм аз!

— Добре — рекох. — Потупах я по бузата. — Това беше всичко. Довиждане. Ще се чуем пак.

Отдалечих се бързо и почуках на вратата на килията.

Хвърлих ѝ последен поглед и се опитах да ѝ се усмихна ободрително, но не знам дали успях. Все пак почувствах, че не е особено ободрена.

Можех, разбира се, и да я целуна. Ала не желаех да я целувам — там и тогава. Исках да си запазя целувката за деня, в който тя

евентуално щеше да напусне малкия четириъгълник на килията, за да попадне в обятията ми. Тогава щях да я притисна към себе си с думите: „Ти си свободна, Венке, свободна!“, последвани от целувка, но не порано.

Паулус Смит ме чакаше:

— Е? Какво толкова искаше да я попиташ без мен?

Не виждах основание да го лъжа. Казах:

— Попитах я направо дали не е убила Юнас Андресен.

— Аха? И какво отговори тя?

— Че не е. Каза, че не го е убила тя.

Той бавно изпусна струя въздух през стиснатите си зъби. После рече:

— Един господ знае, Веум. Един господ знае.

Кречехме тежко и полека към главния вход. Имах чувството, че се завръщаме от царството на мъртвите.

Пред сградата на полицията Смит ми каза:

— Осведомявайте ме за това, което научите, Веум.

Отново бе започнал да става официален.

— Да, разбира се — обещах му аз.

Взехме си довиждане. Адвокатът пое с пъргава походка към кантората си, към своите алинеи и параграфи, а детективът се отправи по най-дългия път. Пътят към истината.

33

Влязох в една от телефонните будки в пощата и позвъних в рекламната фирма „Палас“. Познах гласа, който ми се обади, но не бях свръхлюбезен. Попитах:

— Сулвай Мангер може ли да се обади?

След кратка пауза дойде отговорът:

— Не, госпожа Мангер днес е болна. Да ви свържем с някой друг?

— Например с вас самата?

Нова пауза, по-дълга. После леден въпрос:

— С какво мога да ви помогна?

— Благодаря — казах. — Днес с нищо. Опитайте утре пак.

Сложих слушалката. Не беше много забавно, но и настроението ми хич не беше весело. И няма как да е, в ден като този.

Бях паркирал на Торнплас. Все още валеше, но по-слабо, с тъй редки капки, че добрият слаломист можеше да се промъква между тях и да стигне напълно сух до градската градина при условие, че е набрал нужната скорост. Облаците бяха надвиснали ниско над планинските склонове и Фйолен изобщо не се виждаше.

Тъкмо слизах от колата, и стълбите на кметството се изпълниха със сватбена церемония: булката в тъмносиня рокля на ситни цветчета, младоженецът в сив костюм, а сватбарите — в различни облекла, от официални костюми до кожени якета и джинси. Мъж с тъмни панталони и сиво яке изтича до долу, изплисквайки две мръсни локви, за да увековечи двамата щастливци с камера „Инстаматик“. Младоженците, хванати за ръце, се усмихваха лъчезарно един на друг и на света, заруменили бузи като рози и с мокри от дъжда коси. Още една нова двойка отиваше на жив зян.

Шофирайки дотук, си мислех за всички сватби и брачни тържества, в които бях вземал участие. За всички изслушани от мен речи, за всички мои сътрапезници с повишено настроение, за всички щастливи новобрачни, които бях видял. По време на сватбения пир

рядко се мисли за делниците, които ще го последват, хората се смеят, вдигат наздравници и не мислят за плача, самотата и ревността. Те гледат на младото семейство така, сякаш то ще продължи да танцува все така безгрижно и в брака, както безгрижно танцува своя пръв съпругески танц. Никой не си ги представя пред адвоката, всеки на отделен стол, с напрегнато лице и очи, на голямо разстояние от другия, на най-голямото възможно разстояние. Или как лежат в същото легло четирийсет години след това, обърнали си гръб и вече толкова отчуждени, че нямат какво да си кажат, няма какво да правят заедно — подир четирийсет години, изпълнени със сиво ежедневие, без светли моменти, без празници. Все нови и нови двойки към касапницата, все нови и нови.

Трябваше да съставя план за действие, но най-належащо бе да изясня достоверността на обстоятелствата около момента на убийството. Най-напред трябваше да говоря със Сулфрид Бреде, която бях видял да излиза от асансьора, докато бягах през глава нагоре по стълбите, само за да ги намеря — Юнас Андресен и Венке Андресен над него с нож в ръка.

Паркирах пред блока и излязох навън. Погледнах нагоре, както алпинист поглежда изкатерената сто пъти от него отвесна скала, която той отново се готви да покори. Малко по-нататък видях да минава Гюнар Воге, свит под дъжда, вдигнал яката на зеленото си яке и нахлупил плетена шапка. Мисля, че ме забеляза, защото за миг забави хода си, но после продължи, сякаш не му се разговаряше с мен. „Не, все още не сега — помислих си аз, — но и твоят ред ще дойде. Само почакай.“

Влязох в блока и отидох до асансьора. Предстоеше ми да влизам в много блокове и да изкачвам много етажи, та трябваше да ползвам асансьор, където бе възможно. Влязох в кабината и потеглих направо към седмия етаж. Излязох на единия балкон и прочетох имената по вратите, но не бях улучил. Върнах се обратно и излязох на срещния балкон. Още на втората врата, в която се вгледах, прочетох: „С. Бреде“.

Погледнах през прозореца на кухнята ѝ. Нямах представа дали си е вкъщи. Вероятно беше на работа. Ала от друга страна, не ми приличаше на жена, която работи. Кухненският прозорец не

подказваше нищо. Вътре беше тъмно и прибрано. Пердетата, на малки цветчета, бяха спуснати.

Позвъних.

Отвътре се чу бързо потракване на високи токчета. Вратата се отвори и Сулфрид Бреде ме зяпна, изумена.

Сега беше без кожено палто и тялото ѝ продължаваше да изглежда с две десетилетия по-младо от лицето ѝ. Здравно сложена, набита, едрогърдеста. Носеше бежов пуловер от ангорска вълна и кафява вълнена пола. На дневна светлина очите ѝ сякаш също имаха бежов оттенък, а бръчките и торбичките под тях изпъкваха още по-ясно. Изглежда, бе имала повече зими, отколкото лета в живота си, та ми напомни за жената, при която нощувах. Само че Сулфрид Бреде изглеждаше по-приятна.

Казах:

— Добър ден, аз съм Веум, не знам дали си спомняте за мен.

Тя кимна бавно и ме погледна питащо, но не и враждебно.

— Представявам адвоката защитник във връзка с престъплението, извършено тук във вторник. Моля да ми разрешите да ви задам няколко въпроса.

— Току-що разказах на полицията всичко, което знам, но, разбира се...

И в знак, че мога да вляза, тя се отмести встрани и остави вратата отворена. Така, както бе застанала, ми беше невъзможно да вляза, без да се докосна до гърдите ѝ. От нея се носеше леко ухание на момина сълза, като от младо момиче.

Вече познавах разположението на тези апартаменти и влязох направо в дневната, тук претъпкана с мебели, топла и някак приличаща на стопанката — една премебелирана бърлога с два дивана и широки старомодни кресла, в които човек може да се излегне и да подремне. Имаше и люлеещо се кресло, а на пода бяха нахвърляни една върху друга, като нападали по земята карти за игра, множество черги и пътеки.

Стените бяха облепени с тъмнокафяви тапети, по които се зеленееха изрисувани кралски лилии, а навсякъде из стаята, по шкаfoве, первази на прозорци, по висящи от стените поставки, имаше огромно количество саксийни растения, които преспокойно можеха да напълнят цяла ботаническа градина. Май трябваше да взема със себе

си нож за минаване през джунглата, в каквато се почувствах. Изправих се пред най-близкото кресло. Чаках да ме поканят да седна.

Сулфрид Бреде попита:

— Желаете ли да ви предложи нещо за пиене? Ликьор, чаша бира, уиски или коняк със сода.

Мислех да откажа, но съобразих, че ме чака дълъг ден и нямаше да е лошо, ако се подкрепя.

— Какво ще кажете за нещо чисто?

Тя се усмихна:

— Ето мъж, който ми допада. Най-сетне. Такива не се срещат много. Щом ще е чисто, да е чисто. Уиски? Коняк?

Помислих си за вкуса на пепел от стари вестници, който все още усещах в устата си след снощното уиски, и казах:

— Коняк с малко сода звучи добре.

Тя отвори барче, пълно с напитки, и ми наля почти пълна чаша коняк, а не пропусна и себе си. После дойде до дивана, седна точно срещу мен, праметна крак върз крак, като с това даде да се разбере, че полите не бива да се шият много къси и ние си казахме „наздраве“.

— На „ти“ сме, нали? — предложи домакинята.

— След като сме засядали заедно в асансьора, какво друго ни остава?

— Ох, господи! Беше жестоко. Е, добре. Какво има?

— Е, добре. За какво те питаха от полицията?

Тя ме погледна малко изкосо.

— За какво ме питаха?

Сулфрид продължаваше да се усмихва, разтягайки устни, доколкото може.

— Ами за това от кой именно асансьор съм излязла в деня на убийството. Питаха и дали съм била сама в асансьора. Отговорих, че бях сама. Между другото полицаят Хамре, нали, беше доста мил и учтив. Но аз нямах какво толкова да разказвам.

Останах разочарован. Нищо повече от това, което вече знаех.

— Нима нищо не чу? Не видя ли Андресен, когато е идвал насам?

Тя поклати отрицателно глава.

— Всъщност ти познаваш ли ги, Андерсенови?

Тя отново поклати глава:

— В този блок? Все едно да живееш в единия край на града и да познаваш хората, които живеят в другия. Такава е вероятността за запознанство тук. Е, разбира се, виждала съм ги, но... те не бяха в кръга, с който общувам.

— Има ли в този блок хора, с които общуваш?

— О, не! — възкликна тя, почти удивена. — Защо питаш?

— Просто се поинтересувах. Искам да получа впечатления за дом, в който живеят толкова много хора.

— Що за живот е това? Блокът им е като хладилник, на такъв го уподобявам. Млякото в долната му част не разговаря с късчетата лед в горната камера. Сиренето също не разменя дума с остатъците от снощната вечеря. Ей на такова място живеем. Тук не е място, където можеш да намериш нови приятели или нови съпруги, съпрузи. Знаем ги аз, имала съм работа с тях. С няколко съпрузи, искам да кажа. — И тя саркастично се усмихна.

— Толкова много ли си имала? — попитах я аз.

— Зависи какво разбираш под много. — Сулфрид се зае да брои на пръсти. — Един, двама, трима, четирима. И с всички се разведох. Но не съм съсипала нито един от тях. Работата е там, тези, за които се омъжваме, да бъдат все по-богати, та да не пада жизненото равнище. Последният ми съпруг така ме обичаше, че дори не се налагаше да работя.

Лицето ѝ обясняваше тези неща. Можем да разправяме каквото си искаме за разводите, но те в никакъв случай не са терапия за подмладяване. Всеки развод оставя своя белег и по лицето, и по други места, но те не се виждат.

Отбелязах с усмивка:

— Толкова ли си трудна за съпругески живот?

— Не по-трудна от много други. — Тя въртеше чашата в ръцете си с дълги, бели пръсти с ярко лакирани нокти. — Просто не вярвам в брака като в нещо вечно. Разбираш ме, нали? Личното ми мнение е, че не са по-добри и модните порядки за живот в комуна и тем подобни. То с един мъж е трудно да се живее, камо ли с повече. Всеки от тях си има свои особености и желания, качества, които са приятни само в началото, ала след няколко години могат да станат причина за война на нерви, особено след като впечатляващите в началото подробности престанат да действат като пикантни подправки и се превърнат в

източници на раздразнение. Искам да кажа, че един разсеян мъж е окей само докато любовта е силна. Ала след няколко години разсеяният мъж е вече непоносим. Не, в никакъв случай не си мисля, че можеш да изкараш с един брак до края. Максимумът за един относително щастлив семеен живот е десет години. Като изключим, разбира се, малкото щастливи изключения. Но другите? По-късно всичко става рутина и нервност. Или всичко експлодира, или човек се движи опипом в семейната мъгла, в сън, който подменя живота. Дори и в гроба не намираме покой, погребват ни заедно. — Тя остави чаша, вдигна ръце и заразглежда ноктите си. — Аз мисля, осмелявам се да кажа, че съм живяла честно и почтено. Когато отношенията достигаха края си, аз ги прекъсвах. Щом брачният живот не вървеше, аз се оттеглях. Убедена съм, че всички трябва именно така да постъпват. Може да е трудно, но човек застава на краката си, запазва равновесието. — Тя отпи от чашата. — Междувременно има, разбира се, и моменти на самота. Особено когато вече не си от най-младите. От друга страна обаче... — Погледът ѝ потърси моя. — Една зряла жена може да стори за един мъж много повече от едно младо момиче. Едно момиче под двайсетте например има може би по-гъвкаво тяло, но то е като бебето, което си играе с електрическото влакче — няма понятие какво да прави с него. Докато зрялата жена знае, нали, Веум?

— Да. Разбира се, знае достатъчно.

— Ти на колко си години? — полюбопитства Сулфрид.

— Колко ми даваш?

Тя ме огледа, задържа очи върху гръдния ми кош и диафрагмата, после отново се спря на лицето ми.

— Бас държа — каза и бързо облиза устните си, — че си по средата на трийсетте или по-точно малко под четирийсетте.

— На трийсет и шест — отвърнах.

Тя се засмя и вдигна чашата си.

— Най-хубавата възраст за мъж. Достатъчно възрастен, за да знае какво иска, не толкова стар, че да рухва, а и не така млад, за да пада на колене още пред вратата.

Казах:

— Не знам накъде биеш, но... точно сега аз фактически съм зает. Имам... работа за вършене, а освен това... съм влюбен. Или поне така си мисля.

Тя кимна:

— Нямах предвид нещо определено. Но ти изглеждаш забавен, Веум. Ако някой път се почувстваш самотен... ела при старата Сулфрид Бреде. Не е съвсем сигурно, но може да се случи тя да си е у дома. Аз ще ти разкажа...

Щеше да ми разкаже нещо. Но най-напред трябваше да си налее още нещо за пиене. Сега с един пръст повече, отколкото преди малко. Денят беше дълъг и сив, а тя нямаше особени планове за вечерта. Предложи да налее и на мен, но аз още не бях преполовил първата си чаша.

Пак седна и продължи:

— Имам си приятел, някои ще кажат — любовник. Връзката ни фактически е от десет години, но не е редовна. Той беше до мен по време на два от четирите ми брака и всъщност надживя двама от съпрузите ми. Приятен мъж е, да. Такъв, с когото е хубаво да си, пламенен и мил в леглото, човек, с когото можеш да говориш откровено, да му се показваш без маска. Аз обаче никога не бих се омъжила за него. Никога!

— Защо?

Тя погледна пред себе си, в чашата, отпи.

— Не знам точно. Може би защото е много добър, а може би се страхувам, че този брак ще се задържи за цял живот. — Очите ѝ потъмняха. — А точно за това не знам дали ще имам достатъчно нерви. Все едно да киснеш на някоя яхта, без да си сигурен, че някога ще слезеш пак на брега. Освен това той е женен.

Кимнах и изпразних чашата си.

— Още? — попита тя.

— Не, благодаря — казах. — Ще трябва да... тръгвам.

— Веум! — Гласът ѝ прозвуча дрезгаво от другия край на дивана.

— Да?

— Ти си така приятен... Би ли имал нещо против... преди да тръгнеш... да дойдеш тук при мен и... само да ме целунеш?

Не помръднах от мястото си. Въпреки че седеше само на метър и половина от мен, имах чувството, че трябва да пътувам безкрайно дълго, да извърша цяло пътешествие през пустинята, преди да стигна до нея.

— Дори и да си влюбен... в друга. Една целувка не означава нищо. Една целувка е само една целувка.

Въпреки четиримата си бивши съпрузи и феноменалния си любовник, тя, изглежда, беше доста закъсала, щом си просеше целувка. Закъсняла, захвърлена, забравена.

Станах и отидох при нея. Подпрях се с едната ръка на масичката и се наведох над нея. Уханието на момини сълзи се усили. Големите гърди се надигаха под мен като прибой. С другата ръка обхванах главата ѝ, поднесох лицето ѝ към светлината и се вгледах. Съпрузите бяха ходили по него с копита или с обувки с шпайкове. Любовниците бяха оставяли белези като от остри, току-що изпилени нокти. Синовете го бяха забутали в шкафа на детската си стая заедно с другите играчки. Да, мъжете бяха оставили следи по това лице и то ги бе приемало. Сулфрид е живяла в борба с бури и несгоди, отвръщала е на предизвикателствата. А сега седеше в стая, доста голяма за сам човек, съвсем сама, с лице на самотница и с чаша в ръка, от която всъщност трябваше да пият двамина.

Мислех да я целуна по бузата, както син целува майка си. А я целунах в устата, бавно и продължително, както се целуват дългогодишни любовници.

Тя се вкопчи в мен, дишайки учестено, и обви ръце около врата ми. Аз свърших целувката и внимателно се освободих. Кондукторът бе надул свирката за последен път и влакът трябваше да потегля. Довиждане, скъпа; довиждане... Чух собствения си глас да изрича това, докато нечий дрезгав глас казваше:

— Друг път... Сулфрид... някой друг път.

— Глупаво е да се отлага за друг път това, което можеш да направиш сега. Особено когато се отнася до подобни приятни неща...

— Но аз имам да върша работа, трябва да откроя един убиец.

Тя вдигна ръката си към мен, но сетне я свали. Погледът ѝ отново потърси чашата, ръката ѝ го последва. Пророни:

— Добре. Нямах предвид... Ти си... Но не ме забравяй, Веум. Някой друг път.

Кимнах, както стоях наред стаята, с доста глупав вид:

— Някой друг път. А засега довиждане.

— Всичко хубаво.

Сулфрид ми отвори вратата и аз минах покрай нея като ефирен дух, без да я докосна. Доста след като ме беше изпратила и бях вече към края на балкона, аз си помислих, че тя все пак имаше право. Никога не трябва да се отлага за друг ден това, което може да се направи сега. Защото никой не знае къде ще бъде утре. Още преди да сме си и помислили за утрешния ден, можем да се строполим в някое антре, облени с шуртяща от дълбока рана кръв.

Погледнах часовника си. Скоро щеше да стане един и половина. Чудех се дали Рикард Люсне е в службата си. Измежду всички други в този миг най-много ми се искаше да си поговоря именно с него.

Можех да му позвъня и да разбера. Слязох надолу към телефонната будка пред един от блоковете и се обадох в службата му. След като почаках, ме свързаха с капитан трети ранг Рикард Люсне.

Казах:

— Добър ден, Люсне. Казвам се Веум, видяхме се преди известно време при...

— Да, ясно. Какво искате?

— Имам предвид случилото се с Венке. Ние и двамата знаем, че тя е невинна. — Тук спрях и притаих дъха си.

Той отвърна:

— Разбира се, че е невинна. Идиотщина е да се мисли нещо друго. Венке не може да убие дори бълха, а този тип... тя просто го обожаваше. Ако ченгетата са на друго мнение, значи в полицията съвсем са откачили.

— То си е така. Но аз работя за нейния адвокат и наистина сме сигурни, че тя е невинна. Нужно ми е да поговоря с вас, Люсне. Колкото може по-скоро.

— Слушай, Веум, когато се срещнахме, ти ми заприлича на човек, който бяга редовно, за да поддържа формата си. Тренираш ли?

— Да, по малко, веднъж седмично или нещо такова. А ако имам време, и по два пъти. Когато работех в „Социални грижи“, бях за лекоатлетическия отбор на службата. Навремето бях добър бегач на дълги разстояния. Но оттогава минаха години...

— Слушай. Всеки петък аз свършвам работа в два часа, правя си хубав крос и след това ходя на сауна или плувам в басейна. Имаме прекрасна спортна база. Ако дойдеш да ми правиш компания, можем и да поговорим. Гарантирам ти, че ще бъде приятно и че няма да бягам по-бързо от теб и да те задмина.

— Но аз не нося...

— Ще наредя да получиш къси гащета и анцуг. Какъв номер обувки носиш?

— Четирийсет и две.

— Ще ти дам мои спортни обувки. Потърси ме в административната сграда. Ще се обадя на пропуска да те пуснат. Можеш ли да дойдеш в два?

— Да, ще дойда.

— Добре. Довиждане.

— Довиждане.

Затворих и проверих дали мускулите ми са отпочинали след вчерашния процес на пречистване. Предложението беше привлекателно и това бягане щеше да е най-ефикасният пречиствателен процес. Да тичаш, докато се отърсиш от всякакви глупости! А същевременно щях може би и да науча нещо.

Почти започнах да се радвам на срещата си с Рикард Люсне. Винаги съм обичал да бягам, но все сам. По природа съм си вълк единак и затова бегач на дълги разстояния.

Спринтът е нещо като прекъснат полов акт, съвсем кратък и незадоволяващ. Средните разстояния изискват много воля, а дават малко възможности за пълен обмен в организма. Един дълъг крос в гората или по коларски път, когато бягаш съвсем сам с тялото и мислите си, разхлабва и най-вътрешните мускули, окъпва благодатно в пот. После кратък душ, сауна и пак десет минути под душа. Ето това е терапия за подмладяване.

Метнах се в автомобила и го подкарах по кратката отсечка до Хоконсверн, изпълнен с напрегнато очакване. Оставих колата на входа на базата, обадох се на дежурния, разписах се в книгата му и получих указания откъде да мина.

Като най-голяма и най-важна военноморска база на страната, Хоконсверн естествено се намира достатъчно близо до морето, макар и в идилична местност, където водата е впила в сушата дълги тесни пръсти. Самата зона на базата впрочем представлява съчетание от казарми и спортни съоръжения. Между сградите се простират широки площи, запълнени с достатъчно дървета, зад които биха могли да намерят прикритие цял полк чужди шпиони, ако са достатъчно стройни и тънки, за да се проврат през защитната ограда. Повечето от

дърветата са брези с високи бели стволове и добре подредени клони, които украсяват с ярка зеленина летните месеци край морето. Намерих пътя към корпуса на администрацията и тръгнах, придържайки се към инструкциите, нагоре към втория етаж. Вървах по дълъг коридор, по военному мрачен и чист, с кафяво-сив под, току-що намазан с паркетин, и сиво-бели стени. Спрях пред една врата, на която имаше табелка: „Рикард Люсне, капитан. Венке Андресен — референт“.

Почуках. Рикард Люсне ми отвори. Подаде ми ръка и рече:

— Ще бъдем на „ти“, нали?

— Съгласен — отговорих.

Получих от него дрехите за тренировка и той ми показа пътя към своята собствена канцелария. Минахме през стаичката на Венке Андресен — спартански обзаведена с малко писалище и стол, с шкафче и стенни етажерки, претърпкани с картонени папки. Неговата канцелария бе също тъй спартански обзаведена като нейната, но с по-голямо бюро и освен папки по етажерките бяха подредени и книги. На една от стените висеше карта на целия район на базата, на отсрещната — портрет на крал Улаф.

Рикард Люсне беше вече нахлузил черния си анцуг, а върху него — леко шушляково яке. На главата си имаше домашно плетена шапка с червена козирка, открояваща се върху сивата му като вълча козина коса. Докато ме чакаше, той се загръвяше, подскачайки и подтичвайки на място.

Влязох в стаята му и оставих вратата полуотворена, докато се преобличах. Не исках после да ми лепнат обвинението, че докато съм бил там, са му изчезнали документи с военна тайна. Анцугът ми беше с един номер по-малък, а гащетата можеха да съберат цяла весела компания, но маратонките ми станаха и това бе всъщност най-важното.

— Е, как е? — попита Рикард Люсне, когато излязох облечен. — Хубаво е да си имаш дружинка при бягането. Няма да се пресилваме, за да можем да разговаряме. Нали за това си дошъл?

— Да, за това.

Тичешком излязохме от сградата и в тръс се отправихме към външната врата на базата.

— Имаме специална пътека за бягане ей там през гората — поясни Люсне. — Приспособена е точно за такива спокойни пробези като нашия днес. А виждаш ли ей там? — Той посочи към Людехорн.

— Оня връх — догоре бягам, когато ми се ще да се изморя истински. Спокоен крос от тук през гората, а после запъхтяно изкачване към върха по протежение на хребета, последвано от спускане към Хьолелвик и обратно насам. Щом успееш да пробягаш цялото това разстояние без почивка, значи си в добра форма.

Той ми се усмихна окуражително, подобно треньор на начинаещ спортист с добри данни, макар аз да се чувствах не такъв, а по-скоро стар състезателен кон, който отново е започнал да бяга, за да се предпази от инфаркт. Вече бях започнал да дишам учестено.

Наклонът нагоре към външната врата бе доста голям. След като минахме покрай часовите, ние прекосихме пътя, предназначен за автомобили, и се заизкачвахме по друг склон с постройки тук-там от дясната и с гъста гора от лявата страна.

Край нас профуча автомобил. Далеч насреща младо момиче препускаше на вран жребец. Вече не валеше и мъглата бе започнала да се вдига. Но въздухът все още си беше влажен, а видимостта — лоша. Ездачката приличаше на призрак, на божество в тайнствена гора, на гръцка богиня, политнала към нас.

Поехме по равно, нанагорницето свърши и аз се обадох:

— Какво мислиш за Венке и за това, което се случи?

Той отвърна съвсем спокойно, сякаш тичането не му се отразяваше:

— Не го е направила тя. Обожаваше този тип. Прекалено много, дори така мисля, щом ме питаш. Дори и след като се разделиха, на нея ѝ беше невъзможно да се откъсне от него, да започне самостоятелен живот, разбираш ме, нали?

Разминахме се с ездачката. Тя ни погледна снизходително отгоре, тъй както една млада жена на кон би огледала двама мъже на средна възраст, хукнали като щури през гората, навлекли черни анцузи.

— А какви... — прохриптях аз — какви бяха отношенията ти с Венке? Добре се познавахте, нали?

Пътят внезапно се спусна към долината и зави наляво. Минахме покрай заградено място с табун коне. На оградата седяха и бърбеха момче и момиче в дебели исландски пуловери и изтъркани дънки. Тук пътят, по който тичахме, свърши и ние вече се носехме по камениста пътечка в рядка борова гора. Свихме вляво малко по-нататък и по още по-тъсна пътечка, посипана с борови игли, пресякохме едно блатце.

Люсне бягаше ли, бягаше. Усещах, че краката ми натежават и че ми е много трудно да следвам темпото му. Потта се стичаше през всичките ми пори, но усетих, че се чувствам по-добре, че почти непрекъснатото седене в колата и неуспешните ми опити да прочистя с алкохол организма си започват да се изпаряват, че тялото ми се освобождава от поетите отпадъчни вещества през вчерашния ден и през всичките дни преди това, че се подготвя за онези, които ми предстоят.

Люсне поде:

— Венке ми хареса още първия път, когато я видях. Толкова невинна и чиста, нали? Едва ли не девствена, съвсем като малко момиче, способно да стопли сърцата дори на такива стари шопари като нас, а?

Не бях особено очарован от животинския вид, към който ме причисли, и не отговорих, а само си поех по-дълбоко дъх и побягнах по-бързо.

Той ме погледна изненадан.

— Ти какво, Веум, решил си да форсираш? — Ухили се. — Е, хайде, щом искаш.

И сякаш облакът на въздуха, леко наведен напред, той набра по-голяма скорост и удължи крачка, откъсвайки се пред мен. Още не бяхме излезли от гората. От двете страни на пътеката се простираше ниска, храстовидна растителност, по мартенски сиво-черна, а около нея — бледожълта трева, осеяна с камъни. Още по-бързо се затичах и аз, за да не го изпусна. Констатирах, че той е по-добре трениран от мен, но пък нали е с петнайсет години по-стар. Заклех се да не му позволя да ми избяга и се закрепих на пет-шест метра зад атлетично широкия му гръб. Той повече не увеличи скоростта, аз също.

Отново стъпихме на чакъл, който изведнъж премина в асфалт. Рязък тласък напред и отново се озовахме на главния път, под който като на длан се разстиляше цялата база. До портата ѝ оставаха едва няколко метра и Рикард отново се понесе по-бързо, хвърляйки назад към мен сив вълчи поглед, сякаш ме предизвикваше. Приех предизвикателството и удължих крачка. Бавно увеличавах скоростта и бавно стопявах разстоянието помежду ни. Чувах особено учестеното си дишане и за мое удоволствие, когато го наближих достатъчно, чух, че и той е запъхтян. Петдесет метра пред портата ние вече бягахме един до друг като коне на състезание.

— Добре бягаш, Веум — похвали ме той през рамо.

— Ти също — върнах му аз комплимента, а пред очите ми играеха черни кръгове.

Бягахме все така един до друг, още по-бързо, но никому не се отдаде да се откъсне напред. Когато минавахме покрай поста, аз се впуснах в бърза маневра, минах по ръба на тротоара и направих изненадващ вътрешен завой. Това ми даде един-два метра преднина, вече в района на базата.

Сега водех и както винаги, когато човек бяга най-отпред, аз изведнъж останах сам. Всичко остава зад теб, всички противници, всичките ти кросове, целият ти живот, човек просто остава сам във вселената. Някъде горе над облаците, по които стъпваш, забил глава високо между звездите, ти бягаш. Бягаш машинално, с леко наклонено напред тяло, все по-задъхан. Ти си ангел в небесна бойна колесница, помиташ всичко по пътя си. Ти си победителят, ти печелиш...

И в този момент сякаш всичко в мен се вцепени, за секунди видях, че той ме надминава от външната страна, увеличавайки скоростта при пробега на последните стотина метра до сградата на администрацията. Когато и аз пристигнах там, той вече ме чакаше приведен, дишаше на пресекулки, но все пак събра сили, за да погледне към мен — да ме възнагради с усмивката на победителя.

По-късно винаги се самоуспокоявах, че съм го оставил нарочно да ме победи, за да можем после спокойно да разговаряме, тъй като победителите са винаги по-разговорчиви от победените. Но истината беше проста: той ме превишаваше. Бе в по-добра форма, по-добре трениран и затова ме надви.

Когато дишането ни се успокои, Люсне каза:

— Хубаво потичахме, Веум. Сега да идем горе за дрехите си, а сетне в спортната зала, за да седнем в сауната и да поплуваме, а? Там ще довършим разговора си.

Само кимнах. Бях прекалено уморен, за да отговоря.

В сауната седнахме най-горе. Банята беше удобна и достатъчно затоплена, като за млади здрави мъже. Влагата от душа бе бързо заменена от собствената ни пот. За своите петдесет години Люсне изглеждаше изключително здрав. Кожата на тялото му имаше пресен

червеникавокафяв загар, което за годините му означаваше, че често се пече на кварцова лампа. Космите по тялото му и обраслите с тях гърди имаха същия сив оттенък като косата му.

Той критично ме огледа:

— Доста си кльощав, Веум. Иначе не изглеждаш лошо. Храни се по-солидно. Кръвни бифтеци, черен хляб, козе сирене. Няма да ти пречи и ако пиеш бира, но после трябва да я изкараш с бягане. Трябва да имаш достатъчно месо по тялото, за да се вижда, че си направен от мускули, а не от кости, както е сега при теб. Всъщност май почти няма жени, които обичат мършави мъже, а и за нас е така. Кой би предпочел една кльощава жена. Трябва да хванеш нещо в ръце, нали?

Изтрих потта от лицето си и не му отговорих.

Той каза:

— Говорил ли си с Венке? След това...

Кимнах:

— Да.

— Тя каза ли нещо за мен?

— Нищо повече — отвърнах.

— Хм. Наистина е дискретна. И това бе едно от качествата ѝ, с които ми допадна още от самото начало. На е от онези жени, дето започват да мелят, щом седнат на чаша кафе. Нали ги виждаш навсякъде по канцеларии и тем подобни места — наведени над чашите и дъра-бъра: устите им нито за секунда не млъкват, та се чудиш дали изобщо пият кафето си, или то е някакъв реквизит. Млъкват само когато се изпуснеш да им дадеш някаква информация, тогава зяпват, ще те изядат. Позната картина, нали? Но Венке е по-различна.

Той опря лакти на колената и аз видях, че има косми и по гърба си, в същия желязносив оттенък като косата му. Наричали са го Вълка. Някога или някъде в живота на Рикард Люсне не може да не е имало хора, които да са го наричали Вълка.

Продължи:

— Ето, колко време мина, откак тя е при мен тук на работа? Две или три години се опитвах да я хвана, Веум. Да, не по такъв начин, както се ловува за други жени, не, Венке не е от този тип. Тя е тиха и стеснителна, не е от онези, които можеш да повикаш на бутилка вино и да им разкажеш някоя интересна история, а после, когато все още не са

престанали да се кикотят, изведнъж откриват, че се намират голи в леглото ти и размахват крака. Не, Венке е по-различна.

Обливах се в пот. Сякаш и очите ми се потяха. Тялото ми ставаше топло и тежко. Все едно, че имах температура, но не съвсем. Това беше положителна температура, целебна температура. Казах:

— Така ли? Но въпреки това ти я преследваше, а?

— Да. Не можех да се овладеея. Никой, който е бил близо до нея, не би могъл. Тя просто омагьосва. Не си ли го забелязал?

— Не — отроних аз с напрежение. — Не съм.

— Знаех го инстинктивно, Веум, а аз съм виждал доста жени, знаех, че това е растение, с което трябва да се занимавам дълго време, докато то се разтвори и налее листата си... докато разцъфти за мен така, както не е цъфтяло за никого друг... и се оказах прав.

Студено пробождаше в сърцето, сякаш някой бе забил в него ледено острие.

— Аха?

— Да. Най-накрая, във вторник — тази седмица.

Главата му почти висеше ниско между бедрата му.

Тилът му беше почервенял от усилие и сега той по-тежко носеше възрастта си. В косата му блестяха капчици пот и я правеха да изглежда по-тънка и рядка. На темето му вече се провиждаше плешивина, а вените по челото му нервно пулсираха.

— Вторник? Тази седмица?

Той обърна глава към мен и ме изгледа като наранен вол. Очите му се бяха зачервили.

— Две или три години я преследвах, Веум. Часове съм разговарял с нея, пил съм кафе след кафе... Правех ѝ услуги. Можех да ѝ ги правя, да ѝ доставям разни неща. Давах ѝ извънредно свободни дни заради детето. Но тя продължаваше да упорства, да се държи резервирано. И тогава се заклех, че няма да се оставя. Ако на света имаше жена, която да желяех, това беше тя! И нямаше да ми се измъкне! Всяка жена изисква особен подход и винаги е достъпна отнякъде, въпросът е да разбереш откъде. Ето кое е понякога дяволски трудно. И така, във вторник...

— Е?

— Бях я поканил на вечеря, от доста отдавна. Аз съм женен и това можеше да стане само когато жена ми отсъства от къщи. А във

вторник тя беше в Тронхайм, по някакви семейни работи. Тогава рекох на Венке: „Нали ми обеща да излезеш с мен?“ И тя не възрази.

— Вие и преди това бяхте излизали заедно, нали?

— Не. Фактически не бяхме. Така че можеш да си представиш как се почувствах. Накратко казано, стана така. Първо хапнахме, после я придружих до дома ѝ и почаках отвън на стълбата, докато тя изпрати момичето, което беше оставила при детето. А после, после аз я обладах тъй, както не бях обладавал никоя жена преди това, Веум! — Той силно удари с юмрук по разтворената длан на другата си ръка. — Поврага! А ето че сега, само три дни след това...

Във вторник, докато аз бях разговарял с Юнас Андресен. Но нали тя ми каза, че...

— Не става дума за някакво обикновено любовно изживяване, Веум. А за нещо грандиозно, такова, каквото дори един дърт разбойник като мен никога не е имал. Наистина невероятно. И то с жена, по-млада от теб с двацет години и която въпреки това има на какво да те научи. Направо да се разплачеш, а, Веум?

Смотолевих нещо и казах с дрезгав глас:

— А тя, тя показа ли с нещо защо изведнъж ѝ се е приискало да ти се отдаде?

Люсне ме погледна. Устните му се изкривиха в усмивка.

— Да ми се отдаде? Ти дърдориш като стара госпожица, Веум! — Лицето му надвисна над моето. — Тя не се отдаде, а се люби с мен така, че земята се тресеше. И после... после каза, че никога не ѝ е било така добре. Значи и от мен е получила нещичко.

Казах:

— Ти какво, да не си решил да ми отхапеш носа?

Той отдръпна лицето си от моето.

— Не бъди толкова кисел, Веум. Да не би да ревнуваш? Може би си имал известни намерения?

— Моите отношения с госпожа Андресен са съвсем... професионални.

— Я не ме размивай! Сякаш някой е в състояние да има, както казваш, чисто професионални отношения с Венке. Повярвай ми, ако някой би могъл да ме тласне към развод, то това ще бъде жена като нея.

Отроних сухо:

— Тя не е привърженичка на... разводите.

— Така ли? Но може би моя щеше да го приеме, за да си отмъсти по някакъв начин. Ще ти кажа, Веум: имал съм десетки жени, но само една от тях е моя съпруга. Ако разбираш какво искам да кажа. Можех да се развеждам и пак да се женя сто пъти, но какъв е смисълът? Под юргана всичко е все същото. Да не забравяме, че има и деца, и задължения спрямо тях. А за децата човек би трябвало да се грижи. Когато умреш, децата ще живеят след теб като продължение на твоето присъствие и на това, което си бил. — Той се поизправи и пак седна на пейката. — Аз се грижа за децата. За моите деца. Имам и едно извънбрачно, роди се преди много години, когато вече бях женен. Не можех да... Но аз непрекъснато подкрепях това дете, момче е, през целия му досегашен живот, давах му всичко необходимо, всичко, което можех да му дам... И го третирам като свое, въпреки че не носи името ми. Така че заради децата аз така и не се разведох. И защо? Като семеен мъж съм имал толкова връзки с жени, колкото щях да имам и ако не бях женен, дори мисля, че съм имал повече. Едно момиче ляга с женения мъж с много по-малко предразсъдъци, отколкото с неженения, то просто не се безпокои, че ще трябва да се омъжва за него.

Двама млади мъже влязоха в сауната. Те хвърлиха погледи към Люсне и седнаха в най-отдалечения ъгъл.

Люсне ги проследи с очи, но без да им обръща специално внимание, само дето погледът му сякаш се наля с олово.

Казах:

— А жена ти? Какво е нейното място в живота ти?

Той ме погледна неразбиращо:

— Жена ми? Тя трябва да ме приема такъв, какъвто съм. Аз ѝ обезпечавам средства и спя с нея. Но бог ми е свидетел, че това не се случва често. По нейна вина. Тогава защо един мъж като мен да не ходи с други?

Кимнах:

— Сигурно си прав.

Той снижи глас:

— Но да се върнем към Венке. Тя беше прекрасна. Ако някога излезе навън от... Ще ти кажа... — Изведнъж се вторачи право в мен: — Измъкни я от там, Веум. Спаси я, за да си дойде при мен!

Станах.

— Щяхме да плуваме, нали?

— Да?

И той стана.

— Да, хайде. Достатъчно се потихме.

Нахлузахме си банските гащета пред сауната. Казах:

— А Юнас Андресен, срещал ли си го някога?

— Да, няколко пъти. Идваше в канцеларията да я взема. Даже се договорихме, та му осигурих няколко бутилки. — Той ми смигна. — Но всичко беше чисто делово, Веум, нищо друго. Този човек ми беше симпатичен. Но нямаше характер. Мисля, че щеше да умре, ако пробяга дори двадесет метра.

— Той вече умря — поясних.

— Да. Но не от бягане, нали?

Заплувахме покрай стената на басейна, насам-натам, направихме първата обиколка в пълно мълчание. След сауната първият скок във водата беше като скок в жарава. Почти не се усещаше, че си във вода. След няколко загребвания в главата ми нещо започна да се разпуква, после изведнъж придобих чувство за температурата, почувствах се изключително ободрен.

Водата беше зеленикава, а във въздуха тегнеше мирис на хлор. Люсне плуваше успоредно с мен, задминаваше ме, после спираше да ме изчака. Продължи размишленията си на тема брак:

— Та да се върнем на това, за което си говорихме, Веум. Да се разведеш или да не се развеждаш. Имах една добра приятелка, много добра — ходехме почти шест години. Шест дълги и хубави години. Тя беше омъжена, аз — женен, но никой от нас не говореше, че трябва да се развеждаме и да се съберем. Пак повтарям: какъв е смисълът? След като и така си ни беше много добре. Ако се ожениш, трябва да търпиш всички ежедневни караници, всички ежедневни проблемчета, трябва да гледаш цял ден една и съща мутра, сутрин, обед, вечер... докато ние... Срецахме се всяка втора седмица или нещо такова, от време на време по-често или по-рядко и ни беше добре. Ей така. Ала после тя се разведе, омъжи се за друг и напусна града.

Продължихме да плуваме. По едно време се обадох:

— От услугите, които правиш на разни хора, от тези бутилки, печелиш ли?

Той отрицателно врътна глава:

— Не, не. Това са само приятелски услуги: доставям бутилки на хора, които са ми симпатични. На такива като Венке и разбира се, на мен.

— А, значи ти си си симпатичен на самия себе си?

— Така ли излиза?

Той сякаш се позамисли, но тутакси оголи зъби в широка усмивка. Беше намерил правилния отговор:

— Да, тъй е.

— Но им вземаш пари, нали?

— Нито стотинка повече от това, което сам плащам. Не го правя за пари. Има други, които печелят добре, не и аз. Парите всъщност не са основната цел на живота ми.

— Вече разбрах коя е тя.

Той се ухили, сякаш му бях направил комплимент.

— Жените, а?

— Не, всъщност не — възразих.

Загребах няколко пъти с повечко усилие и го задминах.

— Ти си своята основна цел — казах. — Жените са само нещо, което използваш, едно огледало, което държиш пред себе си, за да оглеждаш красивото си и добре тренирано тяло. Жените са ти нужни, за да доказваш, че продължаваш да си мъж, жизнен, в състояние да... това е старата система: „Използвай и захвърляй.“ За теб те не са по-ценни от опаковката на прясното мляко, Люсне. Изпиваш млякото и хвърляш картоната. И въобще не се интересуваш къде пада. Може да го смачкат. Може да тупне до някакъв труп...

— Да не би да смяташ, че аз...

— Нищо не смятам. Мисля това, което казвам. А именно че ти се интересуваш само от себе си, точка. След няколко години ще трябва да се молиш на жените, които сваляш, да те уверяват, че все още те бива. А още отсега има какво да смъкнеш от тялото си.

Той се огледа наоколо и прошепна скован:

— Мислиш ли... че аз...

Очите му с безпокойство проследиха младите мъже, които плуваха покрай стените на басейна: стройни, гъвкави, силни, напрацели в тесните бански гащета.

Бяхме стигнали до края на басейна и аз излязох от водата. Люсне остана да кисне до стълбичката. Юмруците му бяха стиснати.

— Хубаво бих те наредил, ако... ако нямаше толкова много хора...

Впих очи в очите му.

— Опитай се, шишко такъв — казах.

Погледът и ръцете му се отпуснаха.

— Нима мислиш, че... Затлъстял ли съм?

Отсякох сухо:

— Не знам. Не съм те виждал досега. Благодаря ти за житейските съвети. Ще ги имам предвид, ако някой път реша да се ожена... повторно.

Последните думи промълвих само на себе си.

После се обърнах и се отправих към съблекалнята. Той не ме последва и аз се облякох в мълчание. Оставих дрехите, които бях получил, до неговите и поех към изхода. Трябваше да мина обратно през дълъг лъкатушещ коридор, за да стигна до портата, и ускорих крачка, не защото имах нужда от още упражнения, а за да се изтръгна на свобода.

Мислех си: има изневери и изневери. Такива като на Юнас Андресен и други като тези на Рикард Люсне. Разновидностите са много. Но измежду въпросните две едната беше приемлива, а другата не струваше и пукнат грош, защото нямаше нищо общо с любовта, по-скоро с гимнастиката. Беше като тренировъчна игра: кой най-бързо ще събере хиляда точки. Партньорът няма никакво значение. При такава игра падат и трупове. Мъртвъци в антретата. Хора, рухнали на пода и облени в кръв. Но какво те засяга това? Нали има кой да се занимава със случая!

Минах покрай пропуска, седнах в колата. Нарочно стартирах с много газ и бързо завих по пътя, сякаш къртейки асфалта под гумите. Два вътрешни завоя и...

Повтарях наум: „Пак ще трябва да говоря с теб, Венке. За миналия вторник. За това, което се е случило тогава.“

Ала още не. Най-напред ще окажа чест другиму.

Бях гладен, но не знаех докога Гюнар Воге се мотае в клуба и затова поех отново към четирите високи блока, за да паркирам там, както обикновено. В този район вече ме познаваха. Сигурно можех да си издействам постоянно място на паркинга.

Намерих Воге там, където се видяхме за пръв път. Пак беше сам в клуба. Стъпил върху табуретка, той окачваше на стената плакат, нарисуван с червен флумастер върху сива хартия и рекламиращ няколко възможности за прекарване на свободното време през месец март. Оставаше само да се запишем. За тези, които имаха възможност да ползват отпуската си по великденските празници, се организираше курс от цикъла „знай от всичко по малко“. Предлагаше се възможност да „построим собствената си радиомрежа“ в случай, че имаме желание да кажем: „Здравей, здравей. Довиждане, довиждане“ — на съответния си радиопартньор-аматьор в Япония. Следваше реклама и за „нашия популярен курс по китара“, организиран вече пета година поред и повечето от участниците в който, най-сетне бяха усвоили първите три акорда.

Гюнар Воге закрепил плаката върху едно корково табло и го забодел с големи гвоздеи със зелени главички. Беше застанал точно под една прожекторна лампа и голото му теме блестеше.

Когато влизах в клуба, той ми хвърли бърз поглед. После продължи да се занимава с плаката. Това нямаше да му отнеме много време и все пак щеше да бъде принуден да се занимае с мен. Затова чаках мълчаливо, без да кажа нито дума.

Воге най-сетне се обърна към мен. Беше обул избледнели синьо-зелени панталони, сбръчкани от пране и окъсели малко над глезените му. Носеше тъмносин вълнен пуловер с кафяви кожени кръпки на лактите, а на краката — кафяви обувки. Не беше се бръснал няколко дни, лицето му изглеждаше бледосиво. Това можеше да се дължи на една или две безсънни нощи, но можеше и спокойно да бъде от смяната на сезона или от блясъка на силната лампа. А може би просто не му допадах, та си сменяше цвета като хамелеон. Очите му бяха също така тъжни, както миналия път, и не показваха, че ще просияят пред вида ми. Клепачите му бяха натежали и имах чувството, че всеки момент ще се прозине.

Казах:

— Добър ден, Гюнар Воге.

Той каза:

— Добър ден, Варг Веум. Нещо специално ли има? Тази вечер тук ще има сбирка, така че съм доста зает.

Стояхме приблизително по средата на голямото бетонно помещение. То можеше да бъде (каквото и беше в действителност) скривалище, а ние — последните оцелели хора.

Продължих:

— Касае се за един нож.

— Нож?

Кимнах:

— За един нож и за... един мъртъв мъж.

Той сви устни и ме погледна предизвикателно.

— Аха, великият детектив Блумквист^[1] отново в атака. Да, да. На теб ти е нужна изкупителна жертва, а? На теб и на онова ченге? Може би ще разрешиш загадката вместо полицията? Да извадиш джокера от колодата, това ли искаш?

Той замълча, ала аз го гледах изчаквателно. Имах чувството, че пак го обзема желанието да държи нова реч.

— Но това е аматорска работа, Веум, и няма да успееш. Има куп хора, които се разхождат наоколо със сгъваеми ножове. Юхан далеч не е единственият. И ако си мислиш, че дреболиите, които се случиха напоследък, са могли да доведат до нещо така драстично като убийство, то ти се лъжеш, Веум, много си далеч от истината... И в края на краищата изиграният оставаш ти.

Имаше вид, сякаш се кани да излезе. Попитах:

— Знаеш ли всъщност нещо за онова, което се случи във вторник вечерта, Воге?

Той вдигна рамена.

— Нищо повече от написаното във вестниците. Разбирам обаче, че сте тръгнали на лов за изкупителна жертва, и какво по-лесно от това да пипнете Юхан? Един отявлен млад престъпник. Известен насилник, похитител, опасен изнасилвач. Юхан Педершен, наричан Джокер. Не чуваш ли, звучи като лош гангстерски филм, Веум.

— Ти бръщолеваш като в лош гангстерски филм, Воге. Но, по дяволите, нямаш нищо от чара на Боги^[2]. Измъкваш думите от устата

ми още преди да ги кажа — думи, които изобщо не съм и мислел да произнеса.

Направих две крачки напред.

Той простена:

— Ако...

Прекъснах го:

— Ако можеш да си затвориш устата за две минути и да престанеш да се опияняваш от собствените си ораторски данни, то може би някой друг ще каже нещо, а?

— Някой друг? Това да не си ти?

— Както искаш го приемай. Но аз знам, че не Джокер е убил Юнас Андресен и никога не съм мислил да го обвинявам за това. Полицията също не го обвинява.

— Ти знаеш? — каза той без думи, само мърдайки с устни, та не чух нищо.

Продължих:

— Аз стоях на паркинга пред блока и разговарях с него точно в момента, когато е станало убийството. Хитро, нали, как мислиш?

— Хитро — повтори той със сарказъм. Приличаше на посрамено изкопаемо от шейсетте години, на фалирал оптимист.

Продължих:

— Но Юнас Андресен е бил убит. Със сгъваем нож. И затова дойдох при теб. Защото последния път, когато бях тук, ти ми разказа много неща за живота и други работи, но ми съобщи също, че имаш цял запас от сгъваеми ножове, които си конфискувал. И си помислих, случва се и аз да мисля, Воге, помислих си следното: сгъваемият нож не е нещо, което човек купува един ден преди да го забие в нечий стомах. Сгъваемият нож е нещо, което човек притежава, с което е роден и отрасъл, така да кажем, или поне е нещо, което си доставя. Но никой не го купува, както казах, в никакъв случай не го купува, ако не е намислил да го забие в стомаха на някого. Ала този нож би могъл да бъде и откраднат. И ето, да си дойда на въпроса, Воге, на един много прост въпрос или по-точно на два: къде съхраняваш тази своя колекция? Надеждно ли? Може ли да се предположи, че някой външен човек би могъл да си открадне един екземпляр? И освен това изчезвал ли ти е нож в последно време? Ето колко просто е всичко, Джинджър^[3]. Искаш ли да танцуваш?

Направих няколко степ фигури пред него. Мога да бъда и комик, стига да намеря публика, която не ми допада, или обратното.

Той ме погледна с презрение, после изрече през изпънати, сухи устни:

— Не. Не съм търсил загубен нож в последно време, Веум. Освен това аз ги съхранявам надеждно. Във всеки случай нож никога не ми е изчезвал.

— Къде ги държиш? Тук?

Той кисело ме погледна:

— Не, Веум. Не тук, а вкъщи, в едно заключено чекмедже.

— А къде живееш?

— Тук. Нима не знаеше? Квартирата ми е служебна.

Огледах се иронично наоколо. Поне се надявах, че видът ми е ироничен.

— А къде държиш мръсното си бельо?

— На дванайсетия етаж в тази сграда, Веум. В една малка двустайна квартира с изглед към целия този рай и цяла поредица свързани с него прекрасни неща.

— Какви? Така нареченият „пазарен площад“? Не го ли преместиха вече от тук?

— Както казват: напразно си дошъл, Веум. И вече трябва да ти кажа „сбогом“.

Нямах повече какво да река. Но можех малко да го унижа. А освен това нещо ме глождеше, въпреки че не знаех какво, просто не бях съвсем сигурен. Казах:

— Полицаят сам взе отпечатъците от пръстите, които бяха намерени на ножа. Изхождам от това, че ти няма да имаш нищо против да снемат отпечатъците от твоите пръсти, ако им дам знак за това.

Но не успях да го унижа. Той запази хладнокръвие:

— Разбира се, че нямам нищо против. С най-голямо удоволствие. Никога не съм обичал кой знае колко тези свине, но какво ли не прави човек за старите си приятели? Да, аз с удоволствие ще танцувам, Фред^[4], с удоволствие. Но не и с теб.

Стоях и го гледах. Голото му теме, тънките светли къдрави коси около ушите му, тъмната брада...

— Добре — казах аз, преди да се обърна и да се отправя към вратата. — Благодаря ти за помощта — добавих.

После излязох през вратата, поех по посока на червените стрелки из влажния бетонен коридор и се заковах на място.

Спрях се. Може би и той някога е бил млад, разбира се. И тогава сигурно не е бил плешив, а с гъсти руси къдри върху целия череп. И не така брадясал, а с лек мъх по бузите, или тогава се е бръснел добре...

Обърнах се и тръгнах назад. Влязох пак в клуба. Воге беше в най-далечния му ъгъл, на прага на вратата към мъничката си канцелария. Той не помръдна и не продума, когато се приближих. Просто ме гледаше въпросително. Направих две крачки към него и спрях. Тогава казах:

— Ти си познавал Венке Андресен, Воге. От някога. Видях те в един фотоалбум.

По лицето му разбрах, че попадението ми е точно.

---

[1] Герой на шведската писателка за деца Астрид Линдгрен — Б.р. ↑

[2] Т.е. Хъмфри Богарт. — Б.р. ↑

[3] Джинджър Роджърс — популярна американска танцьорка от 30-40-те години. — Б.р. ↑

[4] Фред Астър — американски танцьор и актьор, партньор на Джинджър Роджърс. — Б.р. ↑

Сега изглеждаше така, сякаш го бях заварил да бърка в чужда каца със зеле. Гледах го как стои на едно място и с всяка изминала секунда се убеждавах, че имам право. Той е присъствал някога в живота на Венке Андресен, все още се мъдреше във фотоалбума ѝ, а сега се намираше тук, само на няколкостотин метра от мястото, където така брутално бе убит нейният мъж, или бившият ѝ съпруг. Без това да имаше някакво значение или тези неща да бяха взаимосвързани, все пак беше донякъде подозрително, че той самият не бе споменал нищо за това.

Воге се обади:

— И какво от това? — Само че сега гласът му беше съвсем тънък, тънък и без сарказъм. — Какво значение има кого съм познавал преди много години?

Казах:

— Всичко има значение, когато умират хора. Особено по този начин. Ти си я обичал, а? Ти си ходел след нея, преследвал си я навсякъде? Там, където се е премествала, си се премествал и ти? Чуval съм за любовници, които са се лишавали от всичко и са се премествали на много по-лоши места само за да бъдат близо до тази, която обичат.

Той каза свирепо:

— Да те вземат дяволите, Веум! Аз така те презирам, че... че...

Той направи няколко заплашителни крачки към мен.

— ... че би могъл да си помислиш да ми забиеш стъваем нож в корема? Така ли постъпваш с тези, които не обичаш, Воге?

Лицето му почервения, втвърди се.

— Радвай се, че няма свидетели на това, което каза, Веум, защото иначе щеше да си хапеш задника в някоя съдебна зала. Не те обичам, защото винаги правиш прибързани заключения, защото винаги натрапваш на хората мисли, които те никога не са имали...

— Опяваш ми като един познат, когото току-що срещнах — казах.

— Само че не е така, както си въобразяваш, Веум. Да, аз познавах Венке отпреди време. Бяхме заедно няколко летни месеца, август, септември, и нищо повече. Аз... — Той вдигна рамена. — Аз може би си мислех, че от връзката ни ще излезе нещо. Тя, тя беше много по-различна от повечето други жени, с които съм имал работа. Не толкова интелектуална може би. Но по-открита. Готова да приеме нови импулси. Топла и добра... и... да, жена, в която човек може да се влюби повече, отколкото в други жени. Ала... за нея аз не представлявах нещо особено, така поне мисля. Разделихме се, и край. Всеки си тръгна по пътя, а когато случайно се срещнахме тук, разбрах, че сме съседни...

— Кога бяха тези летни месеци?

Той ме погледна съвършено равнодушно, сякаш беше стара засъхнала гъба пред черната дъска в заключена класна стая, към края на дългата и знойна лятна ваканция.

— Ами трябва да са били през 1966-а, не, през 1967-а. Преди единайсет години. Цяла вечност от тогава, нали, Веум?

Единайсет години. Той беше прав — цяла вечност. През август — септември 1967 година ходех в „Социалскулен“ в Ставангер. Токущо бях срещнал Беате и правехме с нея безкрайни разходки по Сулстранден, убедени, че можем така да вървим безкрай, хванати ръка за ръка, срещу студения вятър, духащ откъм морето, и с палецото гърбовете ни кърваво слънце.

Казах:

— Значи ти никога не си я забравял? Тя е била по-различна, казваш. Така е с нас, мъжете. Винаги се намира някоя, която сме обичали и която сънуваме през целия си живот, макар да правим всичко възможно, за да не я срещнем отново — вече с посивели коси, отпуснати гърди и коремче. Във всички случаи тя е станала по-стара, а няма вечни сънища, защото всички те са в основата си илюзорни. Само че за някои от нас е много трудно да възприемат достоверността на обстоятелствата, които други вече са разбрали.

— Добре, съгласен съм, Веум. По-точно казано, аз нямах такива сънища, не за дълго. Когато отново срещнах Венке Андресен тук, не изпитах нищо особено. Все едно, че срещях стара приятелка от училище, която някога ми е била приятна. Така че говорих с Венке Андресен, както се говори със стара позната. И това бе всичко.

Често ли я срещаше?

— Аз не се срещам с нея, Веум! Просто я срещнах веднъж, и то случайно!

— А мъжът й?

— Никога не съм го виждал. Даже нямам представа как е изглеждал.

— Ясно ти е, че мога да попитам за това самата Венке?

— Питай я! Питай, докато дробовете ти се пръснат, Веум! Тя не може да каже нищо друго, освен истината.

Да се употребява думата истина, е опасно. Човек не знае кога ще излезе на бял свят и ще извади всичко наяве. А Гюнар Воге имаше вид, като че знае точно това, защото лицето му доби мрачно изражение, сякаш опитваше нещо, което не му беше вкусно.

Казах:

— А къде беше ти във вторник вечерта, Воге?

— Мислех, че ще поискаш от полицията да ме пита за това, Веум. Не е твоя работа.

Казах:

— Не е, може би. Ще го чуеш от тях, Воге. Желая ти щастие.

Обърнах се и тръгнах към вратата.

Бях сигурен, че ще ме спре, преди да съм стигнал до нея. Разбрах това по израза на лицето му, знаех, че той е от този тип хора, които ще си кажат всичко, щом веднъж са започнали. Той извика след мен:

— Но ако това ти е толкова нужно, знай, че си бях у дома, Веум. Съвсем сам, на дванайсетия етаж. Но не и в същия блок, а в съседния. Всъщност алибито ми не е задраскано, но бих имал желанието да попадна на това лице, което може да каже, че ме е видяло навън в онзи следобед.

— Къде? — казах.

— Как къде?

— Къде искаш да попаднеш? — казах. — Между очите му? Или в далака му?

Мисля, че си го заслужаваше, защото беше казал, че не ме обича. А аз съм човек, който обича да бъде обичан. И който моли всеки срещнат да го обича.

Оставих го на прага на канцеларийката му, където щеше да подготвя вечерната среща в клуба. А аз бързо се отправях по коридора

навън към сивата светлина. Не беше имало атомна война. Автомобилите си стояха по местата, а хората бързаха покрай тях. Горе в блоковете вече палеха лампите, последователно и все нагоре, като издигащи се стъпалца на стълба към небе, което никога няма да достигнем.

Погледнах към Людехорн, както правех винаги. Старият дявол си лежеше там, подслушвайки. Винаги на пост, винаги готов. Може би трябваше да направя така, както ми беше препоръчал Люсне? Да изтичам догоре и да разтърся планината, за да видя дали ще извика „ау“.

Толкова неща могат да се направят, стига да има време. Толкова много върхове можеш да изкачиш и от толкова много — да се спуснеш надолу. Животът ме беше дарил с една мъдрост: човек никога не остава най-горе. Той винаги слиза обратно надолу. Трябва да слезе надолу. Господ знае защо, както знае и какво се надяваме да намерим там, където планината опира в небето. Защото никога няма да го намерим.

Огладнях, но тъй като стомахът ми не беше пригоден за три яденета, а освен това и не ми се отиваше до града, аз подкарах колата до най-близката лавка за закуски, така наречената улична кухня. Там сервират като добавка към кренвиршите цял куп други специални неща и това е най-вредната храна, каквато човек може да си представи: остатъци от месо и чревца, пълни с въздух и нищо друго, подправени сметкаджийски и сервирани с горчица, кетчуп и лук, за да може все пак да пуснат някакъв вкус. А ако си жаден, можеш да си купиш боядисан сладък сироп или кафе от автомата, което има вкуса на помия, а и не изглежда по-добре.

Уличната кухня се намиреше на едно от празните пространства на „Инефорн“, до отбивка на магистралата и на петдесет метра разстояние от една самосветеща бензиностанция на един много широк участък край пътя, където никой не беше намерил за необходимо да се засели.

Паркирах на паркинга в компанията на десет-двайсет блестящи мотоциклета с модните за сезона цветове: червени, жълти и зелено-сини. Класическият черен цвят беше излязъл от мода, а мотоциклетите не бяха много големи. Приличаха на пораснали мотопеди и сигурно бяха средство за придвижване на младежи под дващест години. Те също присъстваха пред уличната кухня, по равно от двата пола. В ръцете им стърчаха шишета с кола, а в очите им се четеше несигурност, когато слязох от колата и тръгнах към тях.

Някой от тях каза нещо, което не разбрах.

Дружен смях.

— От къде си изкопал тази таратайка, от Историческия музей ли?

Още по-силен смях. Неистов, предизвикателен.

Усмихнах се. Тази банда беше от друг калибър. Само си чешеха езиците. Това се забелязва по лицата. В тях нямаше нищо злобно. Те просто бяха във възрастта, когато всичко над дващест години им се

вижда смешно, а когато са заедно, все има някой, който да ги разсмива. И аз някога бях стоял сред такива хлапета. Без мотоциклет, разбира се, но не по-различен. Знаех също какво правят, като се върнат вкъщи. Сядат усамотени и изследват пъпките си така задълбочено, сякаш се занимават с енергийните проблеми на света. Или се взират между краката си, чудейки се какво да правят с онова, което имат там, и дали скоро няма да му се намери приложение. Една трудна и нещастна възраст, объркана възраст, в която човек никога не идва съвсем на себе си, а после в душата си дълго носи белезите от нея. Възраст, за която никога не съм тъгувал. Имало е часове, в които съм желяел отново да стана на седем години или пък на двайсет и седем, но така и не ми се е случвало да помисля да се върна обратно към седемнайсетте.

Тръгнах към тезгяха, зад който стояха две момичета над двайсет години. Поръчах си четири хотдога, но само с кетчуп, и показах оптимизъм, като ги попитах дали им се намира бутилка портокалов сок. Трябваше да се задоволя с лимонада.

— На пиячка ли си тръгнал, чичко? — попита един от групата около мен.

Усмихнах се и натъпках първия кренвирш между зъбите си:

— Тръгнал съм да съкратя живота си с няколко часа. А ти имаш ли представа за съдържанието на мазнини в един кренвирш като този? — обърнах се към едно от момчетата, което не беше наясно дори какво е собственото му съдържание на мазнини.

То се усмихна глупаво.

Другите се направиха, че не чуват въпроса ми. Съвсем не вървеше да разговарят с дъртак на повече от трийсет години. Те бързо се оттеглиха и ме оставиха сам с кренвиршите и двете момичета зад тезгяха.

Те приличаха на сиамски близначки, толкова доближени една до друга. Но не от привързаност, а защото мястото вътре беше много малко. Носеха престилки с цвят на индиго, по които имаше богат избор на мазни лекета, петна от кетчуп и горчица. Изглеждаха доста пълни както горе, така и долу, да не говорим за бузите. Светлият цвят на косите им се дължеше на течността в едно известно шишенце, която също не беше скъпа. След няколко години щяха да приличат на Хилдур Педерсен.

Явно бе, че нямаме общи интереси, така че аз привърших обеда си, изпих лимонадата и се понесох обратно към бетонните колоси.

Преди да вляза в единия от тях, аз се спрях да ги погледам, застанал до автомобила си. Четири бетонни колоса, а колко ли обитатели в тях? Триста или четиристотин големи и малки във всеки поотделно. Около хиляда души в четирите блока. Хиляда души, натъпкани по височината им, в чекмеджета с табелки с имена, подскачащи навън-навътре като механични кукли. Механични кукли, които спят, стават, ядат, слизат долу и сядат в автомобилите играчки, потеглят всяка по пътя си и се връщат в пет часа следобед. Ядат, спят, четат вестници, гледат телевизия и пак заспиват. Други механични кукли, които спят, стават, ядат, гледат децата, перат дрехи, гледат децата на други хора, готвят, хранят се, спят, мият се, четат вестници, гледат телевизия, заспиват. И още други, които са много малки, за да вършат това, което правят останалите, и които правят само бели: играят, плачат, бият се, спят и ядат. Някои от механичните кукли лежат заедно. Повечето от тях само по един път седмично, най-често в събота, след като са изпили бутилка вино и загасили светлината. Някои пък лежат заедно само веднъж на месец и смятат, че и това е много. Много малко са тези, които лежат заедно почти всеки ден...

Четири блока. В единия от тях живее Гюнар Воге. В този по средата — Сулфрид Бреде и отсъстващата за момента Венке Андресен. В третия блок живее Джокер с майка си Хилдур Педерсен. Именно натам се бях запътил.

Отново бе започнало да се смрачава: сиво-синя следобедна тъмнина, която бързо се стапя в синьо-черно, за да стане най-накрая съвсем черна.

Вратата на жилището се отвори още преди да позвъня, но Джокер изглеждаше също така леко изненадан като мен, когато внезапно се оказахме лице срещу лице.

Още си спомнях тънкия му глас от вторник: „Какво става там?“ Но сега гласът му не беше тънък, когато той заяви:

— Аз те бях предупредил, Хари. Забрави ли какво ти казах? Стой настрана!

Казах:

— Имам слаба памет. Изглежда, е от възрастта.

Той примигна:

— Дръж се настрана от майка ми. Настрана!
— Успокой се, Юхан. Не съм дошъл за лошо.
Той грубо ме прекъсна:
— Не съм ти Юхан. Не и за теб, Хари. Ти си от другите.
— Сигурен ли си? — попитах, но той не отговори. — А Гюнар Воге е ваш, значи, така ли?
— Във всеки случай е нормален.
— Но коя е правата страна и коя неправата?
Отговорът прозвуча почти формално:
— Това са тези, които са с нас, и тези, вие, които сте против нас.
— Ти ми напомняш за някого — казах аз. — За когото съм чел някога в една книга.
Той направи знак, че иска да мине покрай мен.
Казах:
— Чуй за миг. По много причини моето минало е същото като на Гюнар Воге. И мисля, че мога да те разбера. Разбирам, че търсиш нещо, за което да се хванеш. Но сгъваемият нож не е опора и може да те облее в кръв. А да плашиш малчугани, не води до светло бъдеще, Юхан.
— Казах ти да не ме наричаш така...
— Окей. Как да те наричам тогава? Били Детето^[1]?
— Казвам само... И те предупреждавам. Не влизай при майка ми. Ще си изпатиш.
Отвътре се чу грубият глас на Хилдур Педерсен:
— С кого разговаряш, Юхан?
Той ме погледна твърдо. После викна високо:
— С никого, мамо.
Казах:
— Ако ме наричаш Никой, аз ще ти казвам Никъде. Можем да образуваме дуо под името „Никой Никъде“. Не е ли весело?
Не, не му беше весело. Той каза:
— Изчезвай, Веум.
Аз отговорих:
— Успокой се, Юхан. Ще задам на майка ти само един въпрос. Нито повече, нито по-малко. И няма да позволя да бъда възпрепятстван от когото и да било.

Той вдигна към мен тънкия си показалец, напомняйки ми проповедник:

— Последно предупреждение, Веум.

Бутнах показалеца и собственика му настрана, влязох в жилището и тръснах вратата зад себе си. Той силно я ритна отвън, после чух бързите му стъпки по балкона и навън.

— Юхан? — чу се дрезгавият глас на майка му отвътре.

— Веум — казах меко аз и влязох в стаята.

Тя лежеше на дивана, проснала всичките си килограми. Боядисаната ѝ коса стърчеше на всички страни, а очите ѝ не можеха да ме открият в полумрака. Нямаше запалени лампи, но в стаята ѝ имаше много бутилки, от които можеха да се направят лампи, ако човек беше сръчен.

Хилдур лежеше настрани, подпряла глава на една странична облегалка на дивана, а бялата ѝ мазна ръка ѝ служеше като възглавница. Когато влязох, тя се опита да се подпре на лакът и да опре главата в ръката си, но не успя да координира движенията си. Усмихна ми се невинно.

— Хей... хей, Веум — каза тя, — благодаря за компанията оня път.

— Витаеш в облаците, а?

Тя отмести погледа си от бутилката.

— Вввв... итая?

Седнах на един стол до масата срещу нея. Хилдур посочи бутилката:

— Почерпи се. Помогни си сам, както казват. — Тя се засмя високо.

Казах:

— Бутилките са празни.

Погледът ѝ стана меланхоличен.

— Всичките ли?

— Всичките.

Тогава тя се усмихна с обезоръжаваща радост, мушна свободната си ръка зад гърба и започна да рови между възглавниците. Напипа я и ръката ѝ се измъкна оттам заедно с една неотворена бутилка водка, същата марка като останалите.

— Който търси, намира — разхили се тя.

С опитни пръсти отне девствеността на бутилката и пое гърлото ѝ в уста за бърза проба, после ми я подаде през масата.

Взех я и я оставих до мен. Бутилката можеше да ми послужи като действителен заложник, ако тя не пожелаеше да говори.

— Не си ли жаден? — Тя ме погледна недоверчиво, сякаш беше невъзможно да не съм.

Казах:

— Не точно сега. Освен това шофирам.

— Но какво, по дяволите, искаш? — Хилдур ме дари с една от широките си усмивки. — Изхождам от мисълта, че не си дошъл да ме сваляш. — Плесна с двете си ръце като морж, който удря едновременно с двата си плавника.

Остави прегръдката си отворена като мълчалива покана.

Казах:

— Не, просто проверявам нещо.

— Какво?

— Когато ми разказа последния път за бащата на Юхан... ти май не беше съвсем искрена.

Очите ѝ се облешиха.

— Така ли? — каза тя, сякаш не си спомняше, че сме говорили за такова нещо.

— Не. Не съвсем. Ти каза например, че той ти изпращал пари всеки месец. Може би го е правил, но ти не ми каза, че те е посещавал.

— Добре... аз...

Трудно се лъже, когато лежиш проснат на дивана с търбух, пълен с изгаряща водка.

— Да, това, което споменах, нямаше нищо общо с теб.

— Може би не. А може би да. Значи той идва тук, често ли? Един път в месеца?

Тя вдигна рамена, като същевременно ми кимна с глава.

— Всеки втори месец?

Този път кимването беше по-бързо.

— И се случва така, че Юхан също се среща с него? Защото той идва за това, нали? Да види как се чувства синът му, какво прави.

Тя пак кимна.

— Юхан си мисли, че той е един от обикновените ти кавалери? Ти си го оставяла да вижда своя баща всеки път, през всичките тези

години, но никога не си му казвала истината?

— Не — прошепна дрезгаво тя. — Не беше нещо...

— С което той е имал общо, нали? Неговият роден баща?

— Той не му е роден баща, щом ме напусна по този начин. Той... той можеше да напусне жена си, а не да ме оставя опозорена. Истина е, че не ти казах всичко, Веум. Не съм го разказвала и на тези, които ме питаха досега.

Тя се изправи на дивана с почти спортно движение. Седеше с изправено тяло, с ръце на коленете и с глава, хлътнала между раменете. Продължи:

— Ще ти разкажа всичко. Ти си добро момче, така че ще научиш истината. Това беше единственото любовно преживяване, което съм имала някога, единственото, споменът за което още ме разтърсва, което ме събужда нощем, защото съм го сънувала. Аз го обичах, Веум, а той не ми каза, че е женен. Беше си свалил халката, преди да ме срещне, и аз напълно му вярвах, докато не забременях с Юхан... И чак тогава той ми каза истината, че бил женен, че жена му също била бременна, че ние... О, аз го обичах. Така го обичах, че не можех да кажа „не“ на нищо. И го оставих да откупи свободата си, ако мога така да се изразя. Оставих го да ми осигури това жилище, а и онова, където живеех преди това. Оставих го да издържа Юхан, да ме посещава, за да вижда момчето си. Той идваше през всичките тези години, откакто Юхан беше на половин годинка, та до ден-днешен.

— А вие оставихте Юхан да расте така, без да отговорите на най-важния въпрос в живота му, без да му дадете възможността да получи първата подкрепа, тази на бащата? Или е все едно, а?

— Той, той реши така. Не желаше да рискува, боеше се, че когато Юхан порасне, ще увисне на врата му и ще му създаде проблеми.

— И ти прие това?

Гласът ѝ изведнъж стана агресивен и тя избухна:

— Вече ти казах. Аз го обичах! — Избухването премина в печално хленчене. — И го обичам, сякаш нищо не е било.

Не казах нищо. Беше странно да се седи в голямата гола стая, докато навън здрачът ставаше все по-черен и по-черен. Празните бутилки блестяха, а до масата срещу мен седеше една сто и двайсет

килограмова жена и ми разкриваше най-съкровенията тайна на живота си.

Тя продължи с по-слаб глас:

— Но за него, за него това е било само приключение. През първите години, когато ме посещаваше, все още се случваше да поиска... Бях по-млада по онова време, по-красива и не толкова дебела. Но сега минаха много години и той ми дарява само целувка. Все едно, че сме нормални съпрузи. За него всичко отдавна е свършило. Ако въобще е представлявало нещо. За мен то никога няма да свърши, защото самата аз съм свършила. Свършила.

Хилдур ме потърси в тъмнината с опипващи очи.

— Любовта е удивителна, нали, Веум? Само че много рядко среща двама души... едновременно.

Кимнах. Бе права. Ако последните няколко дни бях научил нещо, то бе точно това, което тя каза. А именно че любовта е лош стрелец, много рядко уцелва две мишени една до друга. Върнах се към основната нишка на разговора.

— Ти беше ли точна, когато каза, че е бил моряк?

— Май не съвсем.

— Не... е, имаш право.

— Бил е офицер от флота?

Тя кимна.

— На име Рикард Люсне?

Тя мрачно се вторачи в мен.

— Но как, по какъв начин си го разбрал, Веум?

Поясних:

— Той сам ми го разказа — косвено. Или просто аз си бях извадил някои прибързани заключения, които не се оказаха прибързани.

Станах. Вече знаех всичко. Без обаче да съм наясно дали то ще ми донесе полза или изобщо нещо. Може би бе просто една случайност. Може би поначало е така, че когато човек започне да се рови в миналото на хората, винаги намира по някой труп в боклука.

Подадох ѝ бутилката.

— Вземи, госпожо Педершен. До утре има доста време.

Тя пое бутилката и я огледа.

— Прекалено много нощи, Веум. Прекалено много бутилки.

Кимнах. Думите ѝ прозвучаха като надгробен надпис, който можех да използвам и аз някой ден. Казах:

— Довиждане за сега.

— Всичко хубаво, Веум. Благодаря за посещението. Винаги ми е приятно. Ще се справиш ли навън?

— Тъхъ.

Бавно се измъкнах от живота на Хилдур Педершен.

Нямах какво повече да правя. Бях някак опустошен и измъчен. Завих по паркинга към автомобила. Влязох вътре, мушнах ключа, натиснах педала на съединителя и завъртях ключа.

Никаква реакция, само едно неохотно изхъркване. Опитах пак.

— Хайде, пали! — изръмжах.

Ала не стана нищо. Моторът беше мъртъв.

Подпрях лице на предното стъкло. Разбирах го. Той не беше само мъртъв. А убит.

Около автомобила се раздвижиха сенки. Този път бяха повече от пет. Бяха много.

---

[1] Герой от американския фолклор. — Б.р. ↑

Бяха прекалено много.

За секунда се поколебах дали да не заключа вратата, но това едва ли щеше да помогне — напротив, щяха да счупят прозорците, да надупчат гумите, да превърнат колата ми в още по-голяма развалина, отколкото си беше.

Наобиколиха ме, затвориха кръга около автомобила. Издължени тъмни сенки с бледи, вторачени лица. Много от тях държаха по нещо в ръцете си. Не ножове, но метални тръби, спици от велосипеди, други подобни предмети.

Аз не съм особено храбър, макар че понякога ставам безразсъдно смел. Усетих как потта ми взе да избива навън, по челото и надолу по гърба. В стомаха ми се появи неприятно чувство, усетих, че краката ми отмаляват.

Те стояха тихи, в плътен кръг около автомобила и изчакваха. Разстоянието до най-близкия блок изглеждаше не по-малко от безкрайната Сахарска пустиня, а светлините му бяха не по-близо от звездите над Еверест. С изключение на кръга от вещици около автомобила ми паркингът беше пуст и изоставен като Тихия океан. Имах чувството, че самият Людехорн се е надвесил над мен, също обзет от очакване като другите.

Излязох бързо от автомобила. Бяха дванайсет-тринайсет души и единственият ми шанс беше да ги задържа на разстояние с ораторската си дарба, да намеря пролука и да избягам с всички сили.

Но Джокер се беше поучил от грешката си. Още преди да отворя уста, чух гласа му:

— Дръжте го!

И те ме хванаха.

Налетяха връз мен от всички страни, така бързо и жестоко, че едва успях да вдигна юмруци. Усетих пръсти, пестници, крака, ботуши и железни тръби, които намираха най-уязвимите места на тялото ми. Една спица ме закачи под лакътя, ухапа дрехите и разкъса кожата ми.

Блъснаха ме настрана, ударих се в колата и получих удар в тила, преди да се ударя в асфалта. В стомаха ми се заби твърдо коляно, свити юмруци блъскаха гърдите ми. Ударих нагоре в тълпата, срещнах нещо твърдо, после нещо меко, изругах и получих удар с ботуш в движение, който разлюля всичко у мен, всичко у мен екна в скърцаща, лишена от хармония мелодия. Над мен ръмжаха, някои се смееха, други ме ругаеха.

Свих се на кълбо и скрих глава между лактите си, почти до средата на тялото си, за да защитя най-ранимите части на тялото си. Без да мога да противостоя, усетих, че от очите ми капят топли сълзи — сълзи на гняв и унижение, на болка и страх... помислих си: „Това ли е краят?“ Така жалък, така несправедлив?

И потънах в бездънна тъмнина. Под мен се разстла асфалтът, стана мек като пясъчна дюна, отвори се като уютна постеля. Чудна топлина се разля по цялото ми тяло и изгори всички болки. В полудрямка усетих, че ударите и ритниците намаляват. Последен удар с ботуш в кръста, гнуслив ритник в отпуснатия крак, целувка от плюнка по лицето, което усещах воднисто, подпухнало и лепкаво.

Изведнъж някой дойде много, много близо до мен. Усетих, че ме вдигат твърди, костеливи ръце, и видях през мъждив, жълто-червен воал, че едно лице се надвесва над моето, бледото и студено лице на пастор.

— Аз те предупредих, Веум. Сега вече ще се държиш настрана от майка ми, за твое добро!

После ме пусна и аз се свлякох на асфалта. И този път не ме заболя. Беше ми меко, топло и имах само едно желание: да спя, да спя...

Чух стъпки, които се отдалечиха. После стана тихо и гласът се появи отново, сякаш на върха на един тънък ботуш, който здравата се заби в хълбока ми, чух гласът да казва:

— А ако мислиш, че ти си единственият, който ходиш на свиждане с оная проститутка, много се лъжеш.

Последен ритник, и няколко чифта крака се отдалечиха с тропот.

Опитах се да вдигна глава, да го видя. Да го проследя с поглед, да видя дали носи огнен меч на бедрото си и дали главата му не е обкръжена с ореол от пламъци.

Но какво щеше да помогне вдигането на главата? Каква полза от това?

Останах да лежа на асфалта. Вдишвах мириса на автомобила си, мирис на бензин и масло. Главата ми лежеше почти под задния калник и аз гледах нагоре към един сив лунен пейзаж от кафяви петна ръжда и полепнала мръсотия. Беше като в небесно легло, със свод от сиво, кафяво и черно, свод от изгнила коприна, поръбена с паяжина и миши тор. И със силен мирис, мирис на смърт.

Повърнах бавно и без резки движения. Лежах съвсем спокойно по гръб и чувствах как се изпълвам от долу на горе, как се отварят изранените ми устни, как всичко в устата ми прелива и аз повръщам, така безкрайно бавно и безкрайно предпазливо, сякаш това е най-нежна и внимателна целувка...

И така съм заспал.

39

— Ало?

Спях. Бях в рая. Една жена с коса, която не беше ни руса, ни кафява или червена, се наведе бавно над мен и дъхът ѝ погали лицето ми. Лицето ѝ беше чисто и красиво, тя беше достатъчно висока и имаше малки бръчици около очите си, като се усмихваше. Устните ѝ...

— Ало?

Устните ѝ: опитах се да се задържа на устните ѝ, хванах се в картината на устните ѝ като, като...

— Ало, вие! Вие, мъртъв ли сте?

Отворих очи. Болеше. Сякаш отварях ръждясала кутия със сладкиш от миналогодишните коледни празници. Полезрението беше кантовано с ръжда, мъжът, който се навеждаше над мен, имаше близък. Бяха трима близнаци. После пак двама близнаци.

Затворих трудно очите си.

— Ало.

Един човек викаше в мрака, а тези, които викаха в гората, къде ли бяха те сега? Както се вика в гората...

„Ало.“ Това беше собственият ми глас. Той така ме уплаши, че отново отворих очи. Мъжът беше станал само един, но гласът ми звучеше като мъжки скърцащи обувки на два гласа.

Лицето над мен беше старо, почти на седемдесет години. Само хората на седемдесетгодишна възраст в наши дни говорят на тези, които лежат и умират бавно над стари автомобили.

— Случило ли ви се е нещо? — попита той.

— Ало — казах аз.

— Случило ли ви се е нещо? — повтори той още по-високо.

Мустаците му бяха като на повечето стари мъже: къси бели косми, смесени с кафяво. Отвътре устата му беше тъмна, а зъбите кафяви. Очите му изглеждаха черни, а лицето бяло. Косата под шапката му беше сиво-бяла. На врата си носеше шал и беше облечен в дебело тъмно палто. В едната си ръка държеше бастун. Другата му

ръка висеше до тялото му, сякаш не бе негова. Вече го виждах съвсем ясно.

Опитах се да се надигна. Задоволих се да седна. Целият паркинг се въртеше около главата ми. Облегнах тежко гърба си на автомобила зад мен. Чаках търпеливо кога вселената ще си дойде на мястото.

— Тече ви кръв — каза той.

Вдигнах едната си ръка към лицето. Имах чувството, че нося на ръцете си боксови ръкавици. Прокарах ръка по лицето си. То беше мокро. И ме болеше.

— Не изглеждате добре — продължи мъжът, наведен над мен.

— Никога не съм изглеждал добре — промълвих аз.

— Какво ще желаете? — каза той.

Поклатих глава.

— Не ви чух.

Паркингът престана да се върти. Опитах се да се вдигна, като се подпирах на вратата на автомобила. Удаваше ми се, но бавно. Ала започна да ми прилошава, страшно. Изглежда, имах силно мозъчно сътресение. Ако все още ми беше останал мозък. Имах чувството, че всичкият ми мозък изтича надолу по лицето ми, после по ръцете ми и капе на асфалта. От асфалт си дошъл, на асфалт ще станеш.

— Тези момчетии ли ви наредиха така?

Казах:

— Не. Просто обичам да лежа на паркинга и да гледам отдолу автомобила си. Това е най-хубавият изглед в света.

Той кимна разбиращо:

— Явно сте получили силен шок. Какъв срам! Искате ли да позвъня в полицията от ваше име? Да извикам лекар?

— Лекар? По това време? — Опитах се да се усмихна.

— Боли ли? — попита загрижено той.

— Само когато се усмихвам — казах аз. Но всъщност продължаваше да боли и след като спрях да се усмихвам. Казах: — Вие разбирате ли от автомобили?

Той светна:

— Някога имах един „Грахам“, карах го отпреди войната, та чак до 1963 година. Приличен автомобил за онова време.

— Добре. Това тук не е точно автомобил. Това е почти парче желязо за отпадъци, сложено върху четири колела, но ако ми

помогнете да вдигна капака...

Обърнах се. Това не трябваше да правя. Единият ми крак се подгъна под мен и автомобилът вече не стоеше на мястото си. Усетих, че стоя, и се облегнах на асфалта под мен само за миг, преди асфалтът да се завърти и да ми нанесе саблен удар в лицето.

— Ало? Ало? — Около мен се носеха много гласове.

Стомахът ми беше дошъл чак на гърлото ми и се обърна. Отново повърнах.

— Ще доведе помощ — чух да казва един глас. — Останете там, където сте. Не се движете.

Промълвих:

— Ще се опитам.

Тя пак се появи пред мен — жената с изключителния цвят на косата си. Но този път лицето ѝ беше изкривено, удължено от едната страна, сплескано от другата. Болеше ме да я гледам. Отворих очи, за да я изгубя от погледа си.

Лежах съвсем спокойно с отворени очи и дишах бавно през уста и ноздри. „Спокойно, само спокойно“, повтарях си аз.

Така започнах да се надигам, бавно и предпазливо както никога друг път.

Подпирах се на автомобила, докато съвсем се изправих. Имах чувството, че вдигам дръжката на знаме с едната си ръка, докато другата ми е завързана отзад на гърба.

Успях. Асфалтът под мен се успокои, автомобилът не се изплъзна зад гърба ми.

Започнах бавно да се придвижвам към предната част на автомобила. Потърсих ръчката на ключалката на капака, намерих я и го отворих. Това отне последните ми сили. Капакът се отвори, противейки се. Облях се в пот, а пред очите ми бързо се нижеха малки черни точки, като изплашени яребици.

Починах си. После вдигнах съвсем капака и мушнах главата си при мотора. Погледнах с уморените си, наранени очи сгърчения мотор марка „Лейланд“. Те не бяха извършили кой знае каква операция. Завинтих свещите и нагласих маркуча за бензин на мястото му.

Без да бях затворил капака, започнах да се придвижвам бавно към вратата. Отворих я и седнах зад кормилото. Мушнах ключа и запалих. Запали като току-що влюбил се старец. Старец, ала въпреки

това не по-малко влюбен. И доста вял в началото, но веднъж задвижен, вече бе невъзможно да бъде спрял.

Оставих мотора да работи, измъкнах се навън, направих отново безкрайната разходка, затворих капака и се върнах обратно на предната седалка. Това бе дълга процедура и трябваше да си отдъхна. Седях, хванат за кормилото, и гледах право напред във въздуха като малко дете, което си играе на автомобил.

После поех дълбоко дъх, включих на скорост и завих на паркинга в посока към изхода за главния път. Двете колела отдясно закачаха ръба на тротоара, но другите две бяха на платното, достатъчно добре. Завих към пътя, взех за ориентир дясната канавка и потеглих.

Констатирах, че със затворено ляво око карам по-добре. Носех се с не повече от 20–30 км/час. Почти не срещях други автомобилисти. Светлините, които идваха насреща ми, ме объркваха, защото се разпростираха нашироко, блестейки нагоре-надолу, и бяха по-остри и режещи очите като никога.

Спирях на пет-шест пъти до града. Отварях вратата, навеждах се навън и плюех. Не се осмелявах да изляза от автомобила и да отида до канавката. Седях си на мястото. Опитвах се обаче да бъда дискретен. Когато другите автомобили ме задминаваха или се разминаваха с мен, аз се навеждах навън и се правех, че гледам към задното колело. Но то си беше съвсем в ред.

Ако бях попаднал в час пик, нямаше да мога да се добера дори до Бьорндалсвинг. Но сега аз се придвижих до крайната цел. Даже не се заблудих на Пудефиордския мост и не забравих да се преустроя на дясното платно покрай Централната баня.

Какво бе станало с възрастния мъж, който някога бе имал автомобил „Грахам“, не знам и до днес. Може би все още обикаля и търси лекар. Защото не е никак лесно да се намери лекар в наше време.

За Поликлиниката за бърза медицинска помощ в Перген са казали, че над входната ѝ врата би трябвало да поставят със златни букви класическия надпис: „О вий, кои престъпите тоз праг, надежда всяка тука оставете...“

Това е преувеличение. Повечето от пациентите оживяват. Е, остават с различни повреди, които ги съпътстват до края на живота им. И не се чувстват кой знае колко по-добре, когато напускат поликлиниката, в сравнение с периода, когато са дошли, но няма защо да се оплакват.

Преди време разказвах една история за един жител на Източна Норвегия, комуто в Поликлиниката за бърза помощ в Берген оправяли спукване на глезена. Когато се върнал в Осло и отишъл на контролен преглед, лекарят му хвърлил загрижен поглед и казал:

— Бързата помощ в Берген, там ли бяхте?

Пациентът кимнал изплашен с глава, а лекарят извикал цяла група стажанти, които се намирили наблизко. Те се събрали около пострадалия и го зяпали, сякаш виждали пред себе си изключително рядък медицински казус. Лекарят потрил ръце с явна радост и казал:

— Ето вижте как не трябва да се прави!

Ясно е, че никога не трябва да слушаме подобни истории. Те рядко не са измислени. Не трябва да четем и книги. А за да избегнем това, никога да не става нужда да ходим на места като Поликлиниката за бърза помощ в Берген.

Паркирах до ръба на тротоара. Беше след десет часа и главният вход бе затворен. Една табела и стрелка показваха посоката на движение към сградата. Последвах стрелката, изкачих една бетонна стълба и се намерих пред затворена врата със звънец. След няколко неуспешни опипвания показалецът ми намери копчето на звънеца.

Отвори ми дама в бяло. Бе към края на трийсетте, гарантирано неомъжена (никога не е мислила за това) и имах чувството, че ще ме отпрати. Но тя задържа вратата отворена и аз влязох вътре.

— Какво ви е? — попита.

Посочих с ръка към лицето си, считайки, че това е достатъчна демонстрация.

— Надул съм се ужасно — казах. — Да не би да е заушка?

Тя ме погледна напрегнато. Кимна към няколкото стола.

— Седнете.

После тръгна по коридора и зави зад ъгъла.

Огледах се. Не се виждаше никакъв лекар. На един от столовете седеше тъмнокос чужденец, полупревит. Черната коса падаше на челото му. Над едната му вежда се виждаше кървяща рана. Едното му

ухо имаше вид, че ще падне всеки момент на земята. Той седеше, държейки половината от зъбите си в ръката си. На пода пред него се стичаха три различни локвички кръв: бавно и ритмично, сякаш идваха направо от сърцето му.

Зад една зелена завеса вътре се чуваше плач на малко дете.

Мъж в униформа на таксиметров шофьор крачеше безспир напред-назад и поглеждаше към една табела, която забраняваше пушенето. Той сякаш се готвеше да я свали от стената и да си изчисти с нея зъбите.

Миришеше силно на етер и на всички онези неща, на които миришат подобни места. В един ъгъл имаше огледало и умивалник. Отидох там и открих, че това не е никакво огледало, а маслен портрет на необичайно грозен човек. Чак когато си вдигнах ръката, за да докосна мястото, където някога бях имал уста, разбрах, че пред огледалото съм наистина аз.

Картината беше жестока и аз напуснах полезрението. Напълних умивалника с вода и се опитах да се измия. Когато отново погледнах главата си в огледалото, вече приличах малко на себе си, но не много. Дори майка ми щеше да има проблеми да ме познае. Старите приятели щяха просто да ме отминат на улицата.

Очите ми представляваха тесни слепнали се цепки. Устата ми беше станала с два номера по-голяма и завършваше почти до едното ми ухо. Брадата ми приличаше на грозен картоф, а красивата ми нежна кожа имаше вид на разорана нива, достойна за пример и показ на някой селскостопански семинар.

Отидох тежко до чужденеца и седнах на един стол до него.

Той ме погледна. Очите му бяха черни, изпълнени с мъка и неразбиращи.

— Не съм направил никому нищо! — избухна той. — Защо ме биха тогава тези мъже? Защото няма техния цвят на кожата ли? Защото не идва от същата страна? Аз не разбира. Не разбира!

Опитах се да кажа нещо, но думите се разкашкаха в устата ми.

Той ме погледна и задържа погледа си върху остатъка от лицето ми. Изглеждаше смутен.

— Но ти — ти от Норвегия? И те биха и теб? Но защо?

— Защото не бях от техния квартал.

Той тръсна недоверчиво глава, после погледна към големите си бели зъби, блестящи като новоизмити диаманти върху светлите му длани.

— Аз не разбира защо хората трябва да се бият. Защо?

Дойде лекар. Беше един от младоците, каквито използват винаги за нощните дежурства. Те неизменно са заредени с остроумни реплики и с удовлетворяващи погрешни диагнози в задния си джоб. Той се изправи пред нас, като гледаше ту единия, ту другия.

— Кой от вас има повече време за живот? — каза той.

— Той е преди мен — казах.

— Но е сгрешил заведението — каза лекарят. — Първо е трябвало да отиде на зъболекар.

Направи знак на чужденеца да го последва:

— Ела, приятелю. Първо ще видим раните ти.

Отведе го със себе си зад една зелена завеса.

Шофьорът на такси прекрати обиколката си. Той се закова на място, загледан към завесата.

— Тия проклети пакистанци! — избухна той. — Не виждам от какво могат да се оплачат! Идват при нас, отнемат работните места на хората, защо тогава да не понесат и едно натупване?

Вдигнах глава, за да видя дали говори на мен.

Лицето му приличаше на каменна дялана плоча, широко и плоско. Разстоянието между очите му беше двайсет сантиметра. Носът беше широк като ютия. Той беше привикнал да говори с угарка от цигара в единия ъгъл на устата си и устата му се беше изкривила, та се разширяваше надясно.

Започнах да се чудя дали да не си ида вкъщи и да си легна. Можех и сам да си създам кошмари.

Той продължи:

— Трябва само да ги чуеш, когато седят на задната седалка и плямпат на откачения си език. За жени. Не разбирам нито дума, но това се улавя по тона, нали? Веднъж спрях автомобила, обърнах се назад и казах: „Дръжте лапичките си настрана от норвежките, това ви казвам аз. Имате си достатъчно босоноги, така е.“ Ще повярваш ли, че млъкнаха. Не казаха нищо, докато ги возих. И получих десет крони бакшиш! Какво ще кажеш, а?

Не казах нищо. Преглътнах.

— А и тук така са се префърцунили, че човек една цигара не може да изпуши, по дяволите!

Опитах предпазливо:

— Защо не излезеш навън да пушиш?

Той ме погледна:

— Видя ли муцуната на тази, дето ни отвори? Ако позвъниш само един път повече на звънеца на вратата, тя ще оскубе цялото ти достойнство, ще си го занесе вкъщи и ще го посади в саксия. Край!

Лекарят и чужденецът излязоха. Чужденецът беше насочен към клиника, за която щеше да му бъде определена дата. Лекарят се обърна към мен:

— Ти от кой трамвай си паднал?

— От сандвикския. Още преди двайсет години. Дяволски дълго се чака, докато човек влезе при вас.

— Но си между щастливците — каза лекарят.

А след двайсет минути:

— Окей. Е то ти рецепта. Вземи нещата, които съм ти предписал, иди си вкъщи и легни. Пази леглото два-три дни и спокойствие поне една седмица. Никакви бързи и резки движения, никаква възбуда. Ясно?

Никакви резки движения, никаква възбуда! Бях си избрал вредна професия.

— И още нещо — добави той. — Никакъв алкохол!

Преди да изляза, отново се погледнах в огледалото, за да видя дали там все още виси същата картина. Да, висеше си. Само стилът й леко се беше променил.

Напуснах поликлиниката, стиснал живота си в ръце. Животът е рецепта, подписана от неопитен лекар, даващ нощно дежурство, с почерк, който никой смъртен човек не може да разбере, а и въобще не е ставало дума, че трябва да го разбира. Аптекарят, както всички ние, също изпробва шансовете си. Ако рецептата е горе-долу разбираема — оживяваш. Ако получиш погрешно лекарство, ще имаш щастието да умреш.

Сънувах.

Една полякиня седеше, не се знае защо, пред бюрото ми. Лицето ѝ беше разрязано чак до костите и скъсено, косата ѝ бе тъмна, а очите изглеждаха неестествено големи и черни.

Оставаше и само час до отпътуването, но по някакъв начин ни бе известно, че се обичаме. Без да знаем, се бяхме превърнали в две души — близначки, които изведнъж се бяха слели, за да бъдат после отново откъснати една от друга. Не разбирах нито дума от това, което тя казваше.

„Говорите ли английски?“ — опитах аз, но тя поклати усмихнато глава. „Френски?“ Не, не, тя се смееше доверчиво. „Говорите ли немски?“ Не, не, не. Тя се заливаше в смях и говореше на полски със силни, ясни дифтонги и звуци, които образуваха изпъкнатина на шията ѝ.

Изпратих я до автобуса. Беше голям и зелен туристически автобус, паркиран пред „Бристол“. Дори ѝ бях написал писмо на норвежки, което ѝ дадох. Разбрах, че иска да ѝ дам адреса си, и намерих отнякъде парче смачкана хартия. Тя имаше молив, който едва пишеше. Върхът му бе съвсем тъп и аз почти издълбах името и адреса си върху късчето хартия. Беше отчаяна борба с времето. Тя вече трябваше да се качва в автобуса. И ние се целунахме. Устата ѝ беше като влажно есенно листо, отронено от дърво и погалило лицето ти, преди да изчезне.

Когато се събудих, продължавах да се чудя как ще превода писмата ѝ от полски, дали познавам някого, който разбира този език, или трябва да си намеря речник и сам да се оправям.

Лежах в леглото върху завивката. Бях си събул обувките и съблякъл якето. Но ризата и панталоните си бяха на мен. Навън светлееше и нямах представа колко е часът. Нямах никаква представа как съм се добрал до тук. Трябваше да се напрегна, за да си припомня

името. Ако някой ме беше попитал на колко години съм, щях да му отговоря — на седемнайсет.

Лежах напълно спокойно — от етаж над мен се чуваха приглушени гласове.

Откъм тротоара се носеха детски подвиквания, а от града — вечният тътен на автомобилното движение. Един кораб надуваше сирена някъде във фиорда, а горе някакъв реактивен самолет кръстосваше небето и сякаш разтърсваше въздуха.

Внимателно преместих главата си, за да мога да видя през прозореца покривите на къщите и облаците — сиво-бели, с лек светлокафяв оттенък, подобно на креп хартия. Главата ми сякаш бе изгнил портокал, настъпен от някого.

Вдигнах лявата си ръка и я размахих пред очите си. Ръката беше от олово, а часовникът бе спрял. Циферблатът му беше счупен. Вдигнах глава и се огледах за будилника. Полезрението ми се разби на парчета, а стаята взе да се наклонява. Отново потънах в леглото. Когато пак отворих очи, бе вече тъмно.

Въздухът в стаята беше тежък. Върху пода над главата ми се чуваха тежки стъпки. Някой изключи телевизора си и пак се върна обратно с тромавата си походка. Над света бе паднала нощ.

Седнах внимателно. Стаята около мен пак се завъртя, но аз си запазих зрителното поле непокътнато. Спуснах краката си на пода пред леглото и бавно се изправих. Успях да се задържа прав.

Отидох до прозореца, свалих райберите и го отворих. Той се удари в стената, а аз се наведох навън. Вечерният въздух ме обгърна: студена смес от пушек от комините, стари газове от занемели автомобили.

Стоях, подпрял лакти на перваза на прозореца, и само дишах, дишах. Дишах, значи съществувах. Но колко ли беше часът? И какъв ден?

Оставих прозореца отворен и се върнах в стаята. Будилникът показваше свое собствено време, защото никой не го бе навил. Стрелките сочеха три и петнайсет.

Отдих до телефона. Единственият номер, който се беше набил в главата ми, бе номерът на Беате. И на новия ѝ мъж. Набрах го и чух далечния сигнал да отеква пет-шест пъти, преди един женски глас да отговори. Стори ми се така различен, че не можеше да бъде...

— Ало? Беате?

— Ало? Госпожа Виик не е вкъщи, за съжаление. На телефона е бавачката.

— А, добър ден. Тук е мъжът на госпожа Виик.

Недоумяваща тишина от другата страна.

— Искам да кажа, бившият мъж на госпожа Виик.

— Аха — изскърца оттатък нечовешкия и чужд глас на робот.

— Томас, синът ми, там ли е?

— Той спи.

— Добре. Извинявайте, че ви питам, но бихте ли ми казали... колко е часът?

— Часът? Десет и половина. — Почувствах студенината й дори през телефонната мрежа.

— А какъв ден е днес?

— Ден? — Дълга пауза. — Събота.

Нова пауза.

— Събота? Добре. Благодаря ви.

— О, няма защо. Лека вечер.

— Лека вечер.

Затворих слушалката. „Приятна събота, Варг — казах си високо. — Весела почивка.“

Отидох в кухнята, отрязах си три сухи филии от засъхналия тридневен хляб, намазах ги дебело с масло, а после с малко конфитюр. Пих мляко с вкуса на стар картон и погълнах двойна доза от таблетките, които бях купил в аптеката предишната вечер. „Да се пази от деца“, пишеше на шишенцето.

Легнах си отново. Спах тежко и без да сънувам, чак до късно в неделя.

Беше дълга неделя. Цялото тяло ме болеше. Лицето ми приличаше на реквизит от стар филм на ужасите, не бях в състояние да правя нищо смислено. Опитах се да се движа. Ходех напред-назад из стаята. Около един час се разхождах из стаята с бутилка акевит в ръка, за да ми прави компания. Не посмях да я отворя. Предстоеше ми напрегнат понеделник.

В един часа на обед телефонът иззвъня. Беше Беате, извънредно ядосана:

— Варг? Тук е Беате. Забранявам ти да звъниш на бавачката на детето, когато си пиан!

— Но аз...

— Ти напълно ме позориш. Достатъчно ми беше, докато бяхме женени, пък и без това едва издържам да живея в същия град, в който си и ти. Да не би да си въобразяваш, че Томас непрекъснато мисли за теб, за баща си — някакъв комичен частен детектив, който се обажда посред нощ и води пиански разговор с бавачката му? Ако това се случи още един път, Варг, повече няма да ме чуеш, а ще говориш с адвокатата ми. — И тя тресна слушалката.

— Ало? Ало? — виках аз, колкото да кажа нещо.

Можех да й се обадя пак и да й обясня ситуацията.

Но я познавах — щом е побесняла, това щеше да ми струва много сили. А бях доста уморен за такова напрежение.

Намерих една консерва с кюфтета в кафяв сос и една чушка, която бе започнала да изсъхва в хладилника. Разрязах чушката и си направих нещо като гарнитура. Нямах сили да си сваря картофи, а ядох сух хляб. Пийнах и глътка червено вино от една полупразна бутилка. Не посмях да пия повече, защото до вечерта нямаше да мога да се избавя от болки в главата.

Около мен часовете бавно се топяха. Нова нощ покри града, още един ден беше изтрит от земята. Седях сам в едно кресло пред телевизора, излъчващ сини, правоъгълни картини на няколко кънкобегачи, които чупеха световни рекорди на високопланинска писта някъде в Русия. Мислех за Джокер. Мислех за Джокер много по-усилено, отколкото бях мислил през последните дни за когото и да било друг. Заклех се: „Следващия път, Джокер — следващия път... Тогава аз ще размеся картите. И тогава, Джокер, тогава няма да ти бъде много лесно.“

Легнах си в десет часа и спях като пън до единайсет сутринта на другия ден, понеделник.

Странно е човек да се събужда в понеделник. Понеделник е ден за умиране, не за събуждане. И именно в този понеделник въздухът бе наситен с учудващо силен лъх на смърт, сякаш някакъв черен ангел беше разперил крилете си над града, кръжейки над него в търсене на поредната жертва.

Опитах се да позвъня на Паулус Смит, но не стигнах по-далеч от секретарката му. Тя ми каза, че той бил зает в съда.

Казах:

— Предайте му, че съм се обаждал. Че не съм намерил нищо, което би могло да ни помогне по-нататък. Че все още не съм. И че ще трябва да говоря още веднъж с Венке Андресен, за да ѝ задам няколко нови въпроса. Записахте ли?

Беше записала. Благодарих, сложих слушалката и потеглих, за да пресрещна понеделника.

Пак бе сив ден. Въздухът носеше дъжд, сякаш лошото време задържаше дъха си, сякаш всички само чакаха облаците да се разтворят и да пуснат дъжд, дъжд, който знаехме, че ще дойде по някое време на деня. Въпреки лошото време над града вече имаше по-различен блясък.

Февруари е късокрак мъж в гората с ледени висулки в брадата, с ниско нахлупена над челото плетена шапка и със зимно бледи очи, хлътнали дълбоко в широко му, изсечено лице.

А март е жена. Март е току-що събудила се в ранното утро жена, която се спотайва в леглото от слънцето, засияло по лицето ѝ, и те пита със сънен глас: „Съмна ли вече?“

Да, беше март. Не само светлината бе вече по-различна, но и температурата, отблясъците по покривите, студеният вятър от северозапад, който носеше със себе си семето на по-меко време, жената, която мина покрай мен по тротоара, оправяйки шалчето си...

Пролетта се задаваше.

Този път не ми разрешиха да посетя Венке Андресен в килията ѝ. Заведоха ме в стая за свиждане, в която имаше дървена маса, няколко стола и една пазачка. Тя седеше на един стол до вратата и се правеше, че не чува и не вижда нищо.

Венке Андресен пристъпяше ситно, в походката ѝ се долавяше някакво безразличие и пасивност.

Тя ми се усмихна меко, щом влезе, и седна на стола най-близко до вратата. Беше се променила. Бяха изминали три дни, откакто я бях видял за последен път. Беше прекарала още три дни и три нощи между четири стени, една дебела стоманена врата, със светлина, процедена през матовото стъкло на четириъгълен прозорец.

Дните и нощите в една килия са по-дълги от денонощията навън. Те могат да бъдат като години и да се запечатат като години в съзнанието. Венке Андресен имаше вид, че е прекарала шест години, а не само три денонощия зад стените. Кожата ѝ беше избледняла, имаше по-болнав вид отпреди. Сивите сенки под очите ѝ вече не бяха причинени от безсъние, а от вътрешна трескавост, придала на погледа ѝ помътнелия блясък на сивкава глазура.

Ръцете ѝ лежаха отпуснати и безсилни върху масата. Наведох се и ги хванах, стиснах ги, опитвайки се да ги възвърна към живот. Но реакция не последва. Тя не ми отговори с ръкостискане, не се опита да задържи моите ръце в своите. Ръцете ѝ лежаха отпуснати като полуизядени хлебчета между пръстите ми.

Промълвих:

— Как си, Венке?

Тя не отговори на въпроса ми, вгледана в мен, но някъде дълбоко в дъното на очите ѝ нещо просветна.

— Какво, какво се е случило? — попита.

Пуснах едната ѝ ръка и бързо прокарах моята по лицето си:

— Това ли имаш предвид?

Тя бавно кимна.

— Малка среща. С Джокер и бандата му. Но не последна — днес подир обед пак ще се видим.

— Бъди предпазлив. — Венке се огледа наоколо. Сякаш искаше да ми каже, че ако не бъда предпазлив, ще завърша на това място като нея. От другата страна на масата, от другата страна на затворническите стени.

Подех внимателно:

— Имам няколко въпроса към теб, Венке.

Тя очакваше да продължа, но в очите ѝ не се четеше никакво очакване. Въобще въпросите ми не я интересуваха.

Това изведнъж ме накара да си помисля за нощите, които прекарва, за сънищата, които я мъчат. Несъмнено тежки и

изтощителни, щом са я довели до такова състояние, до такава промяна от петък насам.

— За Рикард Люсне. Говорих с него. Между другото и за миналия вторник. Тогава, както ми разказа ти...

Държах я под очи. Не я изпусках от поглед. Но все още не забелязвах никаква реакция, нищо.

— Както и да е, но неговото описание на вечерта се... различава от твоето.

Погледът ѝ напомняше поглед на препарирано животинче, на спяща кукла. Тя беше изпаднала в будния сън на Спящата красавица, но може би ако я целунех...

— Какво всъщност се случи, когато се върнахте вкъщи, Венке?

— Да се случи? Случило ли се е нещо? Аз ти разказах всичко.

— Да, но той твърди друго. Според него вие... вие сте лежали заедно, Венке. Ти и той — в леглото! Е?

Ръцете ѝ не се събудиха за нов живот. Тя само ги отдръпна от моите и се опря на ръба на масата. После рече:

— Той лъже, Варг. И ако ти му вярваш, значи не си ми повече никакъв приятел.

Венке можеше да изкрещи тези думи, ала те прозвучаха така, сякаш ние бяхме женени от двайсет години и тя ми съобщаваше, че на обед ще ядем кюфтета от риба.

— Аз съм ти приятел, Венке! И ти знаеш това. Аз не му вярвам, щом ти твърдиш обратното. Но защо... защо ще ме лъже?

Тя леко сви рамене:

— Ами мъже.

Не исках да я питам повече. Тя надали щеше да ме лъже. Продължих по списъка си:

— Гюнар Воге?

Сега реагира. Затвори очи и силно разтърси глава. Когато пак ги отвори, погледът ѝ се бе изяснил и тя сякаш се бе посъвзела.

— Да? Какво пък с него?

— Защо не ми каза, че си го познавала?

Запъна се.

— Не разбирам. Не виждам какво общо може да има... какво може да означава. А и въобще не бях се сещала за него, преди ти да...

— Някога сте били близки.

— Да, но боже мой, Варг, оттогава измина цяла вечност. Как може след толкова години да си мисля за човек, с когото съм прекарала няколко месеца преди толкова време.

— Но той те е обичал!

— Не знам нищо за това — отсече кратко Венке.

— Може би. Но не ти ли се струва странно, че той изведнъж се е появил там, в същия квартал, където си и ти, в блока до теб?

— Защо пък? Много хора се срещат отново по подобен начин. Събираш се с някаква компания и изведнъж се натъкваш на човек, когото не си виждал от десет години. Купуваш си билет за кино, а ето че на стола пред теб седи жена, с която преди двайсет години сте ходили заедно на училище.

— Но ти си се срещала с Гюнар Воге и си говорила с него.

— Да съм се срещала? Засякохме се няколко пъти на улицата и си разменихме по някоя дума. Нищо повече.

— Но някога...

— Гюнар и аз, да. Прекарахме два нелоши месеца от едно лято преди доста години. Още не бях срещнала Юнас, да, беше преди есента, когато се запознахме. И аз останах при Юнас. След него не съм поглеждала друг мъж. За мен съществуваше само той. Любовта е такава, нали?

— Слушал съм да ми го казват. Значи заради Юнас си скъсала с Воге?

— Да. Да, може би... Но това не означава...

— Какво не означава?

— Ти не смяташ... ти не си мислиш, че...

— Какво не трябва да смятам, какво не трябва да мисля?

— Ох, колко смешно е, Варг. Оттогава изминаха сто години и цялата тази история не може да има нищо общо със случилото се.

— Но ти не бива...

Усетих, че се изнервям. Гласът ми отекна рязко и аз веднага го понижих. Продължих по-тихо:

— Ти не бива да защитаваш други хора, Венке. Остави Гюнар Воге сам да се защитава, ако се наложи. Не му липсва ораторска дарба за това. Ние трябва да освободим теб, нали?

— Да, но...

Пелената пак затули очите ѝ. Гласът ѝ се обезцвети, отново стана вял, неутрален:

— Безнадеждно е, Варг. Ще ме осъдят. Ще ме затворят до края на живота ми и аз никога вече няма да видя Роар. Кой знае, може би така е по-добре. Дори и за мен. Юнас е мъртъв, а той вече ме беше наранил. Какво ще правя навън?

Наведох се към нея през масата:

— Имаш какво да правиш, Венке! Ти си млада, поврага! Ще започнеш живота си отначало. Можеш да срещнеш нови приятели, нов мъж. Нали не се влюбваме само в един човек за цял живот? Нали обичаме много хора — майки и дъщери, бащи и синове, съпруги и съпрузи, — любими, приятели. Ще срещнеш някой друг, ако не тази, то през идната година, ако не днес, то утре. Не бива да се предаваш. Разбираш ли?

Тя кимна.

Казах:

— След като Юнас те напусна, а си знаела, че Гюнар Воге е наблизко, никога ли не си помисляла да подновиш връзката с него? Ти си го познавала, имала си хубави спомени от лятото, което сте прекарвали някога.

— Не, Варг. Никога.

Венке преглътна и в очите ѝ бликнаха сълзи. В гласа ѝ се долавяше ридание, когато каза:

— Само...

Устните ѝ оформиха името безмълвно — името на един мъртвец.

Оставих я да плаче. От устата ѝ не излизаше нито звук, изправена на стола, тя не криеше лицето си с ръце. Сълзите се стичаха от очите ѝ надолу по бузите, устата, ъглите на устата, чак по брадичката. После секнаха, пресъхнаха. След като Венке спря да плаче, аз извадих една носна кърпа и се наведох към нея. Изтрих следите от сълзи по лицето ѝ и само около очите остана изопната червена дъга.

Рекох ѝ:

— Пак ще дойда, Венке. Бъди спокойна. Всичко ще се оправи. Знаем това.

Тя кимна подпухнала.

Почувствах нещо необичайно, от което ми примая. Отместих поглед от устните ѝ към очите. Опитах се да прогоря с внушение пелената, която ги забулваше, да разтроша на парчета безразличието и отчуждеността, които я сковаваха, да я извадя от вцепенението на Спящата красавица. Изцяло в плен на този подтик, аз се наведох през масата и ако тя също бе направила подобно движение, щях да я целуна.

Ала тя не се наведе към мен. Седеше изправена от другата страна на масата на разстояние хиляда мили от една голяма любов. Облегнах се отново назад и промълвих:

— Добре. Нямам какво друго да те питам.

Станахме едновременно. Разговорът между нас секна.

— Бъди предпазлив, Варг — прошепна Венке.

— Добре — отговорих.

Надзирателката също се бе изправила. Гледах я как води Венке Андресен обратно към килията. Венке се движеше като болник, едва-едва посъзвел се след дълго лечение, и сякаш едра и силна сестра я отвеждаше властно към леглото.

А аз? Аз бях като вятър. Носех се насам-натам и хората почти не ме забелязваха. Задавах въпросите си и получавах в отговор нови въпроси. „Любовта е такава, нали?“, беше казала тя.

Да, съгласен бях с нея. Любовта е самотно нещо, камъче, намерено на плажа, което носиш в джоба на панталон, който рядко обуваш. Ала камъчето си е там и ти знаеш това. Знаеш, че те съпътства през целия ти живот, от раждането до смъртта — любовта е сляпа като камъче и самотна като пустинен плаж. Знаеш и това.

Излязох навън, поривист и лек като локомотив, весел като осквернител на гробове.

Града захлупи сив бетонен покрив и настана неестествен мрак. Скоро щеше да завали.

Поех бързо по кея към сградата, където кантората ми се намираше дори и когато ме нямаше там. На минаване покрай кафенето на втория етаж усетих аромата на силно кафе. Но не се оставих да ме възпре. Продължих нагоре.

Затворих се в кантората си, която ме посрещна с мириса на изсушен от радиаторите въздух и наслоен прахоляк. Миришеше на застояло като в саркофаг.

Хвърлих якето си настрана и седнах зад бюрото. На стената срещу мен висеше календар, обърнат на листа на февруари, но аз имах чувството, че не съм в състояние да стана и да го откъсна, за да се види този на месец март. Пък и картинката, илюстрираща февруари, ми допадаше повече: море, покрити със сняг покриви и планински върхове, небе, каквото рисуват шестгодишните деца — чисто и синьо.

Завъртях се на стола и погледнах през прозореца. Навън бе станало тъмно като в рог. Автомобилите се движеха със запалени фарове, сякаш минаваха през тунел. Долу на пазара продавачи разпъваха сгъваемите покриви на сергиите си, а хората бързаха да се подслонят, разперили чадърите пред себе си като щитове.

Дъждът рукна.

Сякаш морето се издигна като стена през града. Дъждовните капки бяха големи, тежки и оловносиви. Те като че се взривяваха, падайки по тротоарите и улиците, огънаха платнените покриви на сергиите и напълниха канавките с кафява вода, понесла се със скоростта на ураган.

Само за минути улиците се обезлюдиха. Хората се прислоняваха, където намереха, изпълваха магазините, но без да купуват, кафенетата, входовете. Имах чувството, че наблюдавам страхотен спектакъл. Мълниите падаха като огнени клинове. Гръмотевичните удари

разцепваха простора. Потопът изми града, направи го като нов за новата седмица, заличи пресните следи от отминалите почивни дни.

Валя около половин час. Мълниите започнаха да светят подобно на далечни SOS-сигнали от джобно фенерче. Гърмеше все по-слабо и по-слабо, докато най-сетне отгласите на бурята не достигнаха до мен като къркорене на нечий стомах в края на коридора. Дъждът утихна, загърнал с блестяща коприна покривите на къщите, дърветата, планинския склон и крайбрежния булевард. Блестяха и чадърите на хората, които започнаха да се измъкват от укритията си, бледолики, но с очи, грейнали като слънца. Животът можеше да продължи.

Прелистих набързо указателя и намерих номера на Рикард Люсне. Той се обади и аз казах:

— Люсне? Тук е Веум.

— Аха? Добър ден. Благодаря ти за компанията в петък.

Слушах гласа му и си го представях пред мен: вълк. С посивяла коса като козина, дебнец зад бюрото си, със стоманеносилни крайници.

— Току-що разговарях с Венке — подех. — Тя не желае да ти предам поздрав от нея.

— Какво? Какво искаш да кажеш?

— Не беше особено въодушевена, че ти си ми разказал всичко.

— Ама ти каза ли й...

— Излъга ме, нали, Люсне? Не си спал с нея миналия вторник, а? Не си успял да стигнеш чак до там? Още един път е трябвало да си пасуваш.

Вслушвах се в тишината. Небето вече просветляваше. Беше спряло да вали.

— Какво ще кажеш, Люсне?

— Добре де. Може и да не съм спал с нея — проточи той бавно и след дълга пауза.

— Но защо ме излъга?

С удоволствие бих го гледал този момент, но нямах време да пропътувам разстоянието дотам само за да видя глупавия израз на лицето му, когато мънка:

— Нали знаеш как е, Веум... Ние мъжете...

— Тъй ли? Добре, я ми разкажи как е, да го чуя от човек, обиколил света и опознал жените.

— Чуй, Веум, не се опитвай да ме подиграваш. Знам кога съм извършил глупост. Понякога човек трябва да си слага катинар на устата.

— Не само понякога, а винаги. Но ти все още не си ми отговорил на въпроса.

— Добре, добре. Не съм спал с нея. Така беше. Но езикът често ни прави шеги, нали? И бездруго споделих с тебе прекалено много. За всичките си жени. И за това колко пленен бях от нея, от Венке. Как тогава да ти призная своето първо голямо поражение? Просто това ми бе невъзможно, Веум. Не можех... аз съм мъж и не мога да се тюхкам, че някоя ми се е опънала с „не“.

— Значи тя те отхвърли?

— Да, каза „не“. Просто и направо: „не“. Попитах я дали мога да вляза и да остана с нея. А тя: „Не. И дума да не става, Рикард. Не!“ Отидох си вкъщи и легнах да спя сам.

— И ти беше много трудно да ми признаеш това?

— Да, трудно ми беше, Веум.

— Както и за другото, което не ми разказа?

— Другото?

— За сина си. За единствения ти син — Юхан. Да го наречем Юхан Педершен, по прякор Джокер. Синът ти от една жена на име Хилдур Педершен, синът, комуто си помагал през всичките години от раждането му досега, ала от разстояние, винаги от разстояние. Защо не ми поразказа за него, Люсне?

— Аз... аз... Не разбирам какво общо има това с всичко останало. Аз... един мъж може да запази някои свои тайни за себе си, нали? Нима няма това право?

— Дотогава, докато не започне да прикрива един убиец, да.

— Един убиец? Но това е смешно, Веум. Да не би да смяташ, че Юхан може да е... че той има нещо общо с...

— Не, Люсне. Не го мисля. Знам, че Юхан няма нищо общо с убийството. Но то трябва да се разследва и укритото пречи за намирането на истината. Ако въобще има такава...

— Веум! — Гласът му беше станал сипкав. — Аз имам... пари, Веум. Мога да платя. Стига само, стига само да не намесваш името ми, да не даваш гласност, та хората да разберат за Юхан. Аз мога...

— Но какво толкова лошо има в едно извънбрачно дете, Люсне? Особено в наше време.

— Не става дума за това. Но мнозина ще твърдят, ще разпространяват, че аз съм го измамил. Че аз съм го докарал до положението да е тъй изпаднал.

— Хората ще говорят. И може би с основание.

— Но чуй ме, не знам кой ти плаща, ала не вярвам, че Венке ти е дала пари. Готов съм да ти платя, да ти дам моя дял от хонорара ти, Веум. За да ѝ помогнеш. Стига да...

Погледнах нагоре към тавана. Още никой не се беше досетил да пробие там дупка, та жълтиците да ми падат направо на главата. Досега кой ли не ми обеща пари, а по някаква причина те все не стигаха до мен. Дали не ги бавят нещо по пощата?

— Вече ми е платено, Люсне — казах. — Нямах ли още някоя тайна, която да ми довериш, преди да прекратим разговора?

— Аз... не. Не, но...

— Всичко хубаво засега. Ще се видим на някое състезание за ветерани. Тренирай днес, но не кръстосвай пътищата си с моите, Люсне!

— Аз...

Не го изслушах. Сложих слушалката. Едва след това се сетих, че той сигурно би могъл да ми набави няколко бутилки акевит на безмитна цена. Но пък веднага реших, че не бих ги пил с наслада. Нито за миг.

Трябваше да проведе още един разговор по телефона. Много важен разговор.

Белите петна по небето ставаха все по-големи. Може би, преди да падне мрак, щяхме да имаме възможността да се полюбуваме на къс синя безбрежност.

Позвъних в рекламното бюро „Палас“ и помолих да ме свържат със Сулвай Мангер.

— Един момент — прозвуча уморено-рутинен глас.

Чаках. Погледнах часовника си. Под счупеното стъкло на циферблата стрелките отмерваха хода на времето. Току-що минаваше два часът. Слънцето се беше приближило с две деления по-близо до хоризонта, там горе зад сиво-белия облачен килим, и пълзеше по него

като призрак на далечно лято, плах и виновен, загдето не смее да се покаже поне веднъж.

Гласът ѝ прозвуча с лека уплаха, явно не беше разглезена от добри новини.

— Ало? На телефона Сулвай Мангер.

— Добър ден. Казвам се Веум. Варг Веум. Частен детектив съм и аз...

Тя ме прекъсна:

— Ако това е шега, то...

— Не, не, госпожо Мангер. Не е шега. Съжалявам наистина, ако звучи така, но...

— Извинете, но в момента съм поизнервена. Пък и никога досега не съм говорила с частен детектив.

— Не сте никакво изключение. Но по същество: ще бъде може би преувеличено да твърдя, че познавах Юнас, но ние станахме с него фактически доста близки вечерта, преди... И той... той ми разказа за вас по начин, който... Е, помислих си, че вие ще пожелаете да чуете какво ми каза той. А може би в замяна пък вие ще ми разкажете нещичко за него. Опитвам се да разбера онова, което се е случило. Което наистина се е случило.

— Така ли? Но аз мислех, че полицията... О, моля за момент.

Прекъснаха я. Чух гласа ѝ да казва, но не в слушалката, а някому в стаята: „Не, не сега. Само за минута. Можеш ли да ми дадеш пет минути? Окей. Затвори вратата, бъди така добър.“

После отново се обади:

— Ало? Докъде бяхме стигнали? Вие искахте да говорите с мен, нали?

— С голямо удоволствие. Стига да не ви безпокоя. Аз, аз високо ценях Юнас, въпреки че не го познавах особено добре. Аз...

Тя пак ме прекъсна:

— Нека се изясним, Веум. Така се казвахте, нали?

— Да.

— Мъжът ми, разбира се, узна всичко за Юнас и за мен. Полицията е била така любезна да го осведоми. Е, това сигурно е било необходимо. Или с други думи, ако си въобразявате, че можете да цедите от мен пари, вие се заблуждавате. Не искам да ви обидя, но...

Сега беше мой ред да я прекъсна. Казах с възможно най-мек тон:

— Хората имат превратни представи за частните детективи, госпожо. Те гледат прекалено много американски криминални филми и ни мислят или за яки и широкоплещести самци с бутилка уиски в единия вътрешен джоб и блондинка в другия, или за дребни мръсни типове, които решат оредялата си коса на алаброс, носят вратовръзки с петна от яйчен жълтък и цицат пари от съгрешили съпруги. А всъщност... — Огледах кантората си. — Всъщност ние сме скромни посивели човечета в тесни, но уютни канцеларийки с куп неплатени сметки, които вече дори не ни правят гузни, и с календар, от който не ни дава сърце да откъснем страницата на февруари, макар месец март да е вече дошъл. Приличаме на инкасатори — заключих с въздишка и попитах: — Кога можем да се срещнем?

Тя отвърна замислено:

— Кажете ми, така ли говорите винаги?

— Само когато съм трезвен.

— Не знам впрочем дали ние имаме кой знае колко да...

— Не се плашете от начина ми на говорене, госпожо. Понякога не се владее. Какво да правя. Когато седя очи срещу очи с жена под шейсетте, аз съм като тринайсетгодишно момче, което е решило да се жени: безопасен като безкрака бълха.

— Горе на Йоврегатите, зад църквата, има една малка сладкарница.

— Да, знам я. Знам точно къде е.

— Можем да се срещнем там в три и половина, ако ви устройва.

— Добре. Ще дойда.

— Но аз трябва да си бъда вкъщи не по-късно от четири и половина. Мъжът ми...

Не каза нищо повече, но разбрах, че ще ѝ е трудно да поставя на изпитание толерантността на съпруга си.

— Всичко е наред. Довиждане.

Сложих слушалката и въздъгнах облекчено. Все пак беше нещо. Станах и решително се насочих към календара, заобикаляйки бюрото. Вдигнах ръка, но се разколебах. „Не, още не — казах си. — Още не.“

Заключих и слязох през два етажа надолу до погребалното бюро за вкусни обеда. Бавно и с всички подробности погълнах една порция тъй, както това би сторил осъден на смърт.

Това беше съвсем малка сладкарничка и толкова сладкарница, колкото и магазин. Във всеки случай не беше заведение. Нямаше място за певец с микрофон и сигурно щеше да е трудно да се уединиш с някого там. Аз поне бих избрал друго място.

Стъклен шкаф — тезгях със сладки и хлебни изделия делеше помещението на две. Най-вътре, вдясно, беше поставен голям хладилник, пълен с лимонади и плодови желета. Между него и вратата имаше две масички, всяка с по два стола. Вляво от вратата, почти под самия прозорец, имаше още една масичка. Общо три. Избрах си тази до бара хладилник: най-дискретна, ако въобще можеше да се нарече дискретна позицията на метър и половина от хладилника и на три метра от вратата.

Зад шкафа тезгях стоеше възрастна дама със сива коса и лице, набраздено с благородни бръчки. Облечена бе в жълто — блуза, пола и престилка на сервитьорка.

Поръчах два сладоледа с ром и чаша шоколад с крем. Часът беше три и двайсет и пет. Имам лошата привычка да съм винаги пет минути преди уреченото време.

Тя се появи на прага, осветена от слабите лъчи на залеза. Не й беше потребно да ме търси. Бяхме само двамата. Когато дойде до масата при мен, видях, че е съвсем дребна. Подаде ми бледната си тънка ръка и се представи:

— Здравейте. Аз съм Сулвай Мангер.

Станах и поех ръката й:

— Варг Веум. Добър ден.

Тя ми се извини, че е закъсняла с пет минути. Казах, че това не е нищо, и тя тъжно се усмихна, сякаш бе свикнала да получава подобни отговори от всички мъже. Отиде до тезгяха и си поръча чаша кафе и половин кръгла френска кифла.

Когато се върна, Сулвай разкопча палтото си още преди да седне. Беше го носила няколко години: зелено палто от полуизбеляло кадифе

с големи ревери и широк колан с тъмнокафява тока. Под палтото се виждаше бежова блуза на цветчета — кафяви и оранжеви, които ѝ придаваха есенен вид. Блузата падаше свободно, без да издава контурите на тялото отдолу — някак романтично и загадъчно. Съчетана бе със зелена кадифена пола. Сулвай имаше широк ханш, който наред със слабата горна част на тялото придаваше на външността ѝ някаква непропорционалност. Фигурата ѝ нямаше нищо общо с класическите линии на пищната Венера или на стройната Диана, но пък беше фигура на жена, в която можеше страшно бързо да се влюбиш, защото сякаш трогателно молеше за закрила, за нежност.

Обезобразеното ми лице беше в случая направо недопустимо, грубо, ужасно. Почесах се по брадата, защото се почувствах неловко.

— Аз съм ви виждала преди — каза тя, вглеждайки се в мен.

— Нека преминем на „ти“ — предложих. — Много ми е напрегнато да употребявам учтивата форма.

Тя се усмихна предпазливо:

— Да, разбира се, наричай ме Сулвай. А аз ще ти казвам... Чакай малко — как беше? Видар?

— Почти бих желал да е така.

— Да?

Очите ѝ бяха тъмносини, толкова тъмни, че изглеждаха почти черни. Косата ѝ се спускаше права и гладка като на момиче и обкръжаваше лицето ѝ: нито руса, нито кафява, нито червена, а всичко това наедно. Бях съгласен с Юнас — дори и от голямо разстояние, всеки мъж би я забелязал.

— Името ми е Варг — поясних.

Тя не се засмя, а рече:

— Слушай, мисля, че това ще бъде трудно запознанство. Все още не мога да повярвам докрай на това, което ми казваш. Първо не вярвах, че си частен детектив, а сега — наистина ли се казваш...

Кимнах:

— Да. Казвам се Варг и съм частен детектив.

Тя бавно кимна и пак се усмихна.

— Добре. Вярвам ти. Вярвам ти, когато те гледам.

Лицето ѝ беше приятно, но и то не отговаряше на класическия идеал за красота: малка уста, кръгли и румени бузи, трапчинки. Нос прав и тънък, брадичка твърда и силна. Ако не бяха косата и очите ѝ,

тя щеше да изглежда като всяка мила и приятна жена. Но очите издаваха топлосърдечност, а тази коса...

Погледнах косата ѝ и тя каза:

— Сега е моментът да ме попиташ какъв всъщност е цветът на косата ми.

— Така ли мислиш? — усмихнах се аз.

— Всички го правят по някое време. Но най-вече в началото.

— А ти какво отговаряш?

— Ами че е неопределена, или казвам, че е кестеняво-руса, което често ги озадачава.

Тя ми харесваше. Не беше младо момиче. Тънките бръчици около очите ѝ издаваха, че е минала трийсетте. Пък и преживяванията от последните дни бяха оставили следите си: тъмните, синьо-сиви кръгове под очите ѝ надали са били толкова забележими до преди една седмица, а двете напрегнати гънки в края на всяка от веждите сигурно въобще не бяха съществували преди седмица. А такива следи не се изтриват и когато мъката избледнее, впиват се здраво в теб до края на живота ти, до деня, в който и ти самият ще бъдеш заобиколен от тесен кръг опечалени.

Подех:

— Сулвай...

Тя бързо погледна нагоре и в гласа ѝ се долови внезапна уплаха, когато каза:

— Да?

— Преди една седмица, миналия вторник... седяхме в „Брюгестуен“ заедно с Юнас и той...

Очите ѝ заблестяха. По меките ѝ устни премина конвулсия и те затрепераха. Тя ги стисна и бързо избърса очи с дясната си длан.

— А... Извинявай...

Дамата зад тезгяха се оттегли деликатно във вътрешната стаичка. Чухме проскърцването на табуретка и шумното прелистване на вестник.

Казах:

— Не искам да те измъчвам. Недей да мислиш така. С теб ще бъда пряк: помолих те да се срещнем, защото искам да узная нещо повече за теб и Юнас. За да открия кой наистина го е убил. Аз самият

не го познавах много добре. Среждали сме се един-единствен път, само тогава.

— Само тогава? — Тя ме погледна учудено.

— Да.

— Това е бил неговият последен ден. За това си мислех после. Опитах се да си спомня всичко, което бяхме правили, всичко, което си бяхме казали. Но не открих нищо особено, защото това беше един съвсем обикновен ден. Делник като всички други. И аз не знаех — ние не знаехме, че ще му е последен. Как бихме живели, Варг, ако трябваше да знаем или трябваше да изживяваме всеки ден така, сякаш е последен? — Тя ме погледна право в очите. — Ти би ли живял тогава по друг начин?

— Да. Да, мисля, че бих.

— Но никой никога не знае това предварително, преди да е станало фатално късно.

Тя прехапа устни.

— Аз... аз го обичах!

Почувствах се необикновено развълнуван.

— Слушай, Сулвай, аз... преди да си казала нещо повече, искам да знаеш, че можеш да разчиташ на мен, че аз...

Тя положи ръката си успокояващо върху моята за няколко секунди, стисна ме поривисто за китката и пак я отдръпна. Гласът ѝ беше мек и топъл:

— Знам, Варг. Знам, че се казваш Варг и че си частен детектив и че аз мога да се осланям на теб: ти няма да злоупотребиш с това, което ще ти кажа. Виждам го по лицето, в очите ти. Мисля дори, че при други обстоятелства... бихме могли да станем приятели...

— Юнас ми разказа... — подех.

— Извинявай. Аз те прекъснах. Юнас ти е разказал...

— За теб. Той ми каза, че се доверява само на мен. Не знам защо. Беше пийнал, но...

— Идва един ден, Варг, в който всички тайни напират да излязат на бял свят. Ти носиш в себе си нещо, което знаеш само ти и нямаш кому да го разкажеш независимо от желанието, което изпитваш. Ала знаеш, чувстваш вътрешно, че не бива да го споделяш с когото и да е. И ето че срещаш някого, усещаш, че можеш да разкриеш тайната си. Няма значение каква е, дори да се отнася за любов, за незаконна

любов. — Тя ме погледна замислено. — Аз мислех... Можеш да ми вярваш, че много мислех през тези дни, след онази сутрин, когато от полицията ми позвъниха, за да съобщят... че той е мъртъв. Мислех си за цялото време, откакто бяхме заедно, за тези най-щастливи години в живота ми, Варг. Наистина. Другите могат да го нарекат изневяра и както си искат, но никога дотогава не съм била толкова щастлива. От първото плахо влюбване до тази топлина, която съществуваше между нас, особено накрая. Спомням си началото, когато се влюбих в него, когато се опитвах да се овладея, казвайки си. „Ти имаш хубав брак, Сулвай, хубав брак!“ Но, господи, това бе все едно да се опитвам да спра локомотив. И едната мисъл биваше последвана от друга: бях ли наистина щастливо омъжена, след като можех да се влюбя в друг? Юнас казваше винаги, че чувството, което е изпитвал към мен, в никакъв случай не е било сексуално, или поне в началото, а по-скоро романтично. А за мен, за мен... — Тя понижи глас. Събра ръце и огъна пръсти. Златната ѝ халка проблесна. Навън бе станало по-тъмно. Бръмчаха коли. Един жълт автобус спря на отсрещната страна на улицата. — Той беше първият, единственият, който ме накара да се чувствам като истинска жена. Напълно. — Сулвай направо шептеше. — Райдар, мъжът ми, изобщо не може да се сравнява...

Тя изведнъж почервенея, обля я прозрачна руменина, сякаш едва сега разбра, че доверява най-съкровените си тайни на човек, когото бе срещнала само преди половин час.

Седяхме мълчаливи известно време. Влезе някакъв клиент. Мъж на средна възраст, който купи половин хляб и си отиде. Старата дама отново се оттегли, но не преди да погледне часовника си.

Сулвай Мангер каза:

— Познаваш ли Райдар, мъжа ми?

— Не.

Тя порови в чантата си, извади оттам нещо и ми го подаде. Беше аматорска фотография на мъж в цял ръст, със зелени моряшки ботуши, синьо-бели дънки, син анорак и фланелена риза на квадратчета. Седеше на камък до някаква река. Имаше разрошена и много късо подстригана руса коса, червеникава брада. През брадата му излизаше напрегнатата усмивка на тънки устни, на уста, малка като на госпожица.

— Това е Райдар.

Кимнах:

— Юнас каза, че му бил симпатичен. Нали е специалист в Университета — по американска литература? Специалността му била творчеството на Хемингуей и сигурно щял да припадне, ако видел жива мятаща се пъстърва.

Тя леко се усмихна:

— Грешката на Юнас беше, че той от време на време правеше много категорични констатации. Беше от онези хора, които могат да продадат баба си за една сполучлива реплика. Райдар не е никакъв Хемингуей, боже опази. Инак аз никога нямаше да се омъжа за него. Но смятам, че в живота си той е видял много повече живи пъстърви от Юнас. Освен това е човек на природата. Ние се срещнахме фактически на излет в планината. Добре живеем и аз бях доволна, дори много, преди да срещна Юнас. А сега, сега не знам. След като Юнас вече го няма, може би пак ще си възвърна чувството към Райдар. Ако той пожелае това. Защото и за него беше шок. Още повече, че дотогава не подозираше нищо... След като в полицията бяха разговаряли с него,

той си дойде у дома блед, съсипан, съвсем сбръчкан. Но не ме обвини. Само ме погледна и това бе най-тежкото от всичко, ако разбираш. Но е порядъчен човек и никога не би ме ударил например. Наистина не знам какво ще стане с нас...

Тя се вираше пред себе си, сякаш остатъкът от живота ѝ лежеше пред нея като някакво безкрайно пътуване с автобус, като завръщане от службата през синьо-сивия здрач, който никога не се сгъстява като нощ, нито избледнява в ден, а и не се разсейва. После погледна часовника си, вдигна очи към мен.

— Мисля, че трябва да тръгвам. Има ли още нещо, което те интересува?

Опитах се да се съсредоточа, но не успях. Тя каза:

— Не за това. Аз просто не те оставих да говориш. Изглежда, че те замаях с моето бръщолевене. Помогнах ли ти с нещо?

— Не знам. Мисля, че не. Но що се отнася до откриването на... Във всеки случай ти и Юнас ме научихте на нещо, което не разбирах съвсем преди това, нещо, което може би никога няма да разбере напълно. Нещо за любовта.

Тя кимна тъжно:

— Добре. Тогава срещата ни не е била напразна. — Опита се да бъде бодра. — Някой друг път, някой друг път ти трябва да ми разкажеш за себе си. Ще тръгваме ли?

Кимнах и станах. Тя закопча палтото си и на излизане кимнах на старата дама, която отиде при масата, за да прибере чашите.

Спряхме се навън. Духаше студен пролетен вятър, който развя косата от лицето ѝ и го оголи. Сулвай каза:

— Ти забрави да потвърдиш дали не съм те виждала някога.

— Да. Миналият вторник. Бях дошъл в службата ти, да говоря с Юнас. Чаках го на рецепцията и ти мина покрай мен.

— Аха, спомних си. Добре. — Тя ми подаде ръка. — Благодаря ти за днес. Радвам се, че си поговорихме. Мисля, че това ми помогна.

Поех ръката ѝ между дланите си и я позадържах.

— И аз благодаря, Сулвай.

Гласът ми се размекна. Очите ми се плъзнаха по лицето ѝ, сякаш исках да запомня всяка от неговите черти в случай, че я виждах за последен път и ако този ден бе последен за единия от нас.

После всичко свърши. Пуснах ръката ѝ, тя се обърна и тръгна нагоре към Скютевик. Усмихна ми се през рамо. Зеленото ѝ кадифено палто се развяваше на силния вятър.

Гледах подир нея, докато изчезна. Повече не се обърна.

Изпитвах необичайно чувство, като я гледах. Не можех да откъсна очи от нея. Сякаш частица от самия мен ме изостави на тротоара, сякаш аз никога вече нямаше да бъда предишният Варг. И животът, и всичко останало изведнъж бяха получили нов, обезпокояващ смисъл.

Над мен и покрай двойния връх на църквата се стрелна уплашена чайка. Сякаш оловносиво парче от здрача се беше откъснало и прелетяло покрай мен като случаен лист от стар вестник в един случаен ден от моя предишен живот.

Подкарах колата през района, който някога се наричаше Лаксевог, и се насочих към онази част на града, която се намира отгатък Людехорн.

Беше се стъмнило съвсем и невъзможно да се каже дали е зима или есен. Но Лаксевог аз обикновено свързвах с пролетта. Като момчета бяхме карали велосипеди от тук, и то винаги напролет — по асфалт, който сега най-сетне се беше показал след дългите месеци на поледици, сняг и дъжд. Вдишвахме студен и чист въздух под слънце, което още не бе достигнало зенита си, но все пак обливаше със златна светлина голите детски вратлета и късо подстриганите кичури. Пръстите ни замръзваха.

Лицето все повече ме заболяваше с приближаването ми към мястото, за което бях тръгнал. Сякаш драскотините се наливаха отново с кръв, сякаш тялото ми се противеше на решителността ми, на новата среща с брутално насилие, младежки юмруци и островърхи ботуши.

Големият супермаркет си стоеше на мястото и чакаше по-добри времена. Аз завих към четирите блока и паркирах до втория. Останах в автомобила, за да огледам обстановката. Не видях нищо подозрително. Сенките бяха без лице, мракът без пръсти.

Излязох от колата. Въздухът беше чист и студен, та имах чувството, че през нощта ще падне мраз. Малките мръсни локвички щяха да се заледят и старите хора щяха да си трошат кокалите на следващата сутрин.

Несъзнателно погледнах нагоре към жилището на Венке Андресен. Там беше тъмно. Нощта обгръщаше всичко.

Но аз не се бях запътил към този блок, а влязох в онзи, където се намиреше младежкият клуб, макар че не тръгнах в посоката, определена от стрелките към мазето. Отидох към пощенските кутии. Гюнар Воге живееше на дванайсетия етаж, както стана ясно.

Завих към асансьора. Той ме чакаше. Влязох вътре, затворих вратата след себе си и натиснах копчето на дванайсетия етаж.

Сякаш гигант от поднебесните висоти си пое дъх дълбоко и изтегли асансьора дванайсет етажа нагоре. Вратата се отвори и аз излязох.

Жилището на Гюнар Воге се намираше в северното крило, най-близо до асансьорната шахта. Никой не отвори, когато позвъних.

Задържах се за момент до перилата и погледнах нагоре. Бях на най-високото място на сградата, като изключим покрива. Следващото значително стъпало нагоре беше самият Людехорн. Хората долу пред блока бяха станали още по-малки. Погледнах към колата си. Тя изглеждаше учудващо дребна и нищожна, като захвърлена играчка. Наоколо нямаше никого. Никой, който да отвори капака на мотора и да скъса проводниците, никой, който да се спотаи сред сенките край нея.

Позвъних напразно още веднъж.

После взех асансьора надолу. Излязох от блока, минах покрай другия и влязох в този, в който живееше Джокер. Пак взех асансьора нагоре, този път заедно с един неприветлив мъж с рогови очила. Озовах се пред вратата на Хилдур Педершен, позвъних и Хилдур Педершен отвори след обичайния интервал. Тя май не беше особено очарована, че ме вижда отново.

— Нямаме какво повече да говорим — тросна се тя, още преди да съм си отворил устата. — Махай се. С теб имам само бели.

— Не съм дошъл при теб. А при Джо... Юхан.

— Защо? — попита подозрително тя.

— Нека да кажем, че имаме да разрешим въпроси, свързани с няколко остроноси ботуша.

Тя внимателно се вгледа в лицето ми и нещо като усмивка пробягна по нейното.

— Да не би някой да те е използвал вместо дансинг, Веум.

— Те дори не бяха ходили на кръжоци по танци — отговорих. — Пък и не ме поканиха. Досега винаги съм бил използван за украса, но сега измазаха с мен асфалта.

— С удоволствие бих те слушала, Веум, страшно си забавен, ала не и когато имам да нося на краката си сто и двайсет килограма. Не ми се стои на прага. А съвсем не съм настроена да те поканя вътре.

— Както казах, исках с Юхан...

— Той не е вкъщи.

— Не?

— Няма го. Един господ знае къде е.

— И ти наистина не знаеш къде може да е?

Тя тръсна плещи и площадката под мен потрепери.

— Не.

Вратата се затръшна под носа ми и аз тръгнах бавно надолу по стълбите.

Мислех си за разговора със Сулвай Мангер. Напрегнах се, за да чуя ехото на гласа ѝ, което все още звучеше в мен. Виждах косата ѝ, представях си как бих се чувствал, сведен над нея, опиянен от уханието ѝ, от топлината на кожата ѝ... Опитах се да си я представя с Юнас Андресен и ги виждах не в леглото, а хванати ръка за ръка, с радостни усмивки, в смълчан парк зиме, под дърветата, които приличат на черни, протегнати ръце, вкопчени в бледосивото небе, вещаещо сняг. Единственото, което виждах, бяха двама души, прегърнати, плътно долепени един до друг, на път, отникъде и за никъде, просто на път. И ето че него го няма, а тя върви сама.

И Венке Андресен... Опитвах се да мисля за Венке Андресен. Но не успях. Виждах Роар. И внезапно ме прониза тревожна мисъл: какво ли ще стане с него?

Но Венке Андресен...

Може би Сулвай Мангер беше от онзи тип жени, които рядко се срещат и които за миг изтриват от паметта лицата на всички срещнати преди това жени, на всички познати и любими. Може би именно това се беше случило и с Юнас Андресен?

Дали?

Бях вече долу. Излязох от блока.

Усетих, че се доближавам до нещо, до някаква информация или достоверност. Сякаш разговорът със Сулвай Мангер стопи у мен нещо, сякаш едва сега разбрах същността на всичките действащи лица, които участваха в тази драма. Юнас и Сулвай, които са се срещнали с десет години закъснение. Венке, която просто е изчезнала някъде между тях. Роар, който не можеше да влияе върху събитията, с когото нещата само се случваха — дете и както всички деца — невинен. Другите, за които още не бях сигурен, че се движат в кръга на тримата възрастни и детето: Райдар Мангер, Рикард Люсне, Гюнар Воге, Сулфрид Бреде, Хилдур Педерсен и Джокер.

Джокер, с когото имах да си разчиствам сметки. Джокер, с когото смятах, че трябва да говоря, преди да потърся някои други.

Върнах се до колата и си взех джобното фенерче. После минах покрай последния блок и поех нагоре към склона, където беше потулена колибката на Джокер и неговата банда. Може би те бяха горе, всички заедно. Може би седяха там и чакаха, радваха се на новия рунд с будалата Веум, любимата боксова круша за всички момчетии.

Ето че пак се промъквах напред в мрака. Дърветата леко шумоляха. Долу към блоковете някой запали мотоциклета си и изчезна. Измяука котка, готвеше се за нощния мраз.

Колибата се показва смълчана и по всичко личеше — изоставена между дърветата. И последния път беше такава. Но тогава вътре имаше някой: Роар. А когато излязохме оттам, гората беше пълна с живот.

Описах широк кръг около нея и направих няколко бързи прибежки между дърветата. Не съзирах никого. Запалих фенерчето си, пуснах лъч светлина между дърветата, стволите и храстите. По земята около хижата имаше стъпки, ала инак не се виждаше жив човек.

Свих към пътечката, която водеше към хижата. Познах отново грапавата повърхност на използваните плоски греди. Остатъци от цимент и бетон лежаха като брадавици и израстъци покрай външните стени. На едно място от земята се подаваше арматурно желязо.

Поспрых се и прилепих ухо на вратата. Чувах единствено пулсирането на собствената си кръв — в слепоочията и в тъпанчетата на ушите си.

Внимателно протегнах лявата си ръка и бутнах резето на вратата настрана. Никакъв шум. Пълна тишина.

Отново се огледах. После насочих бавно лъча от фенерчето към отвора на вратата, осветих пода вътре, утъпканата земя с мръсните вестници.

Лъчът намери нещо. Чифт ботуши и друго нещо в тях. Бързо вдигнах фенерчето нагоре.

Джокер седеше и ме чакаше. Седеше, подпрял гръб на стената и изпънал крака върху пода. Очите му гледаха точно към отвора в стената на колибата, сякаш ме беше чакал дълго.

Той седеше и презрително ми се хилеше. Единственото чудно нещо бе, че ми се усмихва с две уста. Но долната му уста не беше всъщност уста, а широко отворена зееща рана в самия гръклян. Това бе най-леденото хилене, каквото бях виждал някога.

Кръвта му още течеше. Тя сякаш бликаше през дупката на гърлото, а струйката надолу по врата пълзеше в ризата му, опетнена от нея. Приличаше на кръв, изтекла от пастта на вампир след смъртоносно ухапване. Но усмивката му беше беззъба, а устните — тесни, като изрязани с нож. Нанесен му е бил бърз, смъртоносен удар с нож и достатъчен, за да не се повтаря. Той беше паднал назад към стената, а после се беше свлякъл надолу, смачквайки с ботушите си един стар вестник.

Затреперих, както си стоях, и изведнъж осъзнах, че гората е зад мен. Бързо се завъртях и хвърлих светлия лъч от джобното фенерче като копие в мрака. То не улучи нищо, което се движи. Гората стоеше на мястото си.

Но това не означаваше, че в нея няма никой. Може би там, в мрака, дебнеше човек, който току-що е убил. Може би все още има нож в ръката си, нож, по който кръвта не е успяла да изсъхне. А този, който веднъж е използвал ножа, лесно го използва отново. Особено ако това не е вторият му, а третият път. Такъв човек може да стои в мрака и да ме наблюдава — това по всяка вероятност бе убиецът на Юнас Андресен.

Но Джокер — защо Джокер бе мъртъв? Та нали бе стоял до мен долу пред блока, когато беше убит Юнас Андресен? Дали бе видял нещо отдолу, след като аз го бях напуснал? Докато аз съм се изкачвал по стълбите, той сигурно е видял един друг човек да тича надолу от другата страна на блока. Дали е видял нещо, от което после се е опитал да извлече пари? Дали беше си уговорил среща с човека, когото бе видял, и не беше ли тази среща станала фатална за него?

Въпросите ме пронизваха, докато се взирах в тъмнината между дърветата и надолу към запалените светлини в жилищните блокове.

Но в такъв случай: кой?

Опрял гръб на рамката на вратата, която се състоеше от една тънка летва, аз отново преместих светлината на фенерчето в колибата,

осветих пода. Не забелязах никакъв нож. Там всъщност нямаше нищо друго, освен един труп. На млад човек, комуто не беше съдено да остарее, тяло, което след седмица или две щеше да стане на пепел, душа, отпътувала натам, закъдето отлитат всички души.

Нямах какво повече да правя там. Не бях нито лекар, нито теолог. Напуснах колибата предпазливо и много внимателно. Мракът се стелеше на талази, звездите искряха над мен като сигнали за помощ от някакъв черен океан.

Вървах бързо и спирах рязко. Вслушвах се. Не чувах нищо: никакви стъпки, които да ме преследват, никакви звуци, които да изчезват изведнъж, заедно със спирането ми.

Вървах по-нататък, като постоянно се оглеждах назад, встрани и напред. Вървах колкото може по в средата на пътеката, колкото може по-надалеч от дърветата.

Като стъпих на асфалта, имах чувството, че се връщам в цивилизацията. Усетих, че пръстите ми се впиват в джобното фенерче, а мускулите на врата ми се схващат.

Телефонната кабина се намираше от вътрешната част на тротоара, до няколко ниски, голи храсти. Дори и джудже би имало проблем да се скрие зад тях.

Влязох в будката и набрах номера на полицейския участък, без да гледам телефонната табела с указателя и без да обръщам гръб към вратата. След като предадох радостната вечерна вест, окачих рязко слушалката и бързо излязох от будката. Стоях пред нея, в кръга от светлина, и чаках да дойде първият автомобил. Всъщност мисля, че въобще не се помръднах, преди да бях видял Якоб Е. Хамре да излиза от колата си и да се отправя към мен със злостно изражение на лицето.

Когато тръгнахме нагоре, повели малката група, Хамре каза:

— Имам един колега, Веум. Долу в участъка. Казва се Мюс. Познаваш го, нали?

Кимнах.

— Споменах му, че имаш нещо общо с този случай, с този друг случай, така да го наречем. Той не ти направи много хубава характеристика. „За бога, Якоб — каза той. — Дръж този тип на километри разстояние от всичко, което има нещо общо със следствието. Той е като лепкава хартия. Пусни го сам в мрака и можеш да се закълнеш, че ще ти намери един труп. Труповете го обичат.“ Така рече и вече започвам да разбирам какво е имал предвид — заключи Хамре.

— Той не ме обича — казах аз. — Веднъж се срещнахме над един труп и аз се натъкнах на убиеца вместо него. Дори и след това не му станах симпатичен.

Хамре спря и хората след нас едва успяха да се заковат, за да не скочат по гърбовете ни. Един от тях изруга.

— Вървете, продължавайте — каза Хамре.

— Колибата се намира там, право нагоре — казах аз.

Хамре и аз останахме на пътеката. Той каза с доста напрегнат глас:

— Аз съм полицаи, Веум. Криминален следовател. Животът ми се състои от мътилка и нищета. От хора, които убиват заради бутилка бира или за портмоне с петдесет крони и неизползваема чекова книжка в него. Или защото някой лежи с някого, с когото няма право да лежи. Или заради много други забавни неща. Триста дни в годината аз разследвам кражби или други повече или по-малко брутални престъпления. На триста и първия ден някой ми дава един труп и аз се опитвам да разбера кой го е произвел, заедно с петдесет други хора, които изкарват хляба си от обратната страна на медала. А самият аз не очаквам никакъв медал за това. Шефовете на полицията, министрите

на правосъдието и съдиите получават медали. Следователите получават язви в стомаха. Не очаквам никакви дипломи или грамоти или нещо подобно. Даже и една хубава дума не ме очаква. Но за мен трупове са сериозни неща. Трупът не е нещо, с което човек може да си играе, нещо, което да чака да падне в скута му, докато си седи в своята кантора с изглед към Воген.

— Чуй ме...

— Млъкни, Веум. Тази реч я държа само веднъж и не я размножавам за четене. Не ме интересува откъде получаваш пари, за да си платиш наема, данъка за автомобила, коняка и хляба си. Все ми е едно дали следиш неверни съпрузи, докато очите ти изскочат навън. Ще ти кажа само едно. Стой по-далеч от трупове. Имам голямо желание да те затворя още сега, докато този случай най-накрая се изясни.

— Ти можеш да затвориш всички, които подозираш, Хамре.

— Мога да затворя теб и това е достатъчно. — Изведнъж той сякаш рухна. — Слушай, Веум. Не ти го казвам лично. Инак ти си приятен човек. При други обстоятелства бих си помислил да изпием заедно по чаша бира някъде, ако не се опасявах, че това ще предизвика дяволски слухове в полицейското управление. Направи ми само една услуга — не се рови повече тук. Не ми намирай повече трупове. Какво ще кажеш?

— Добре, ще се опитам.

— Моля те — процеди той между стиснатите си зъби.

После тръгна бързо към колибата. Последвах го, но по-бавно.

Стоях пред колибата и чаках заедно с един млад полицай, който имаше лице, сякаш някой бе газил по него. То беше плоско, четириъгълно, с нос, лепнат като пощенска марка. Устата беше стисната, а мускулите на челюстите му се движеха като автоматизирани. Нямахме какво да си кажем с него.

Опитах се да мисля за нещо весело. За Сулвай Мангер. Какво ли правеше? Дали седеше в някоя светла стая, с книга в ръка, вдигнала краката си на стол, загледана във въздуха? Дали мъжът ѝ седеше в друго кресло, с биографията на Хемингуей в ръка? Може би срещу тях, на стената, беше поставен телевизор? Те вече не бяха сами. Те никога вече нямаше да остават сами. С тях в стаята им неизменно ще присъства един друг човек, макар и мъртъв.

Не ми стана много весело.

Хамре излезе прегърбен от колибата. Той ме погледна мрачно или по-точно погледна пред мен. Каза:

— Никога не изглеждат приятно.

Никой не отговори.

Другите полицаи излязоха след него. Тъпчихме на едно място, неловки и мълчаливи. Винаги става така внезапно. Никой не знае какво да каже и никой не иска да започне това, което трябва да се прави.

Хамре ме погледна и каза тихо:

— Не си докосвал нищо, нали? Всичко е така, както си го намерил?

Кимнах:

— Да. Там нямаше никакво оръжие.

— Точно така. И не си видял никого, когато идваше нагоре?

— Не видях нито една жива душа.

— Спести ни хумора си, Веум.

— Нямаше никого.

— Да, да, да. — Той ме измери с очи. — А ти какво си искал да правиш тук горе?

— Трябваше да говоря с него.

Кимнах в посока към колибата.

— За какво?

Направих крачка напред.

— Виждаш ли лицето ми. То никога не е било особено красиво, но изглежда, с него се е случило нещо, откак се видяхме с теб последния път.

— Това не може да се избегне. Имам предвид да не се забележи.

— И за Джокер и бандата му беше невъзможно да го избегнат. Да ме срещнат, имам предвид.

Пауза. Долу на пътя спряха други два автомобила. Още хора започнаха да се изкачват нагоре през гората.

Четиримата полицаи ме погледнаха. Хамре каза:

— С други думи, ти и той сте имали нещо неразрешено, а?

— Да, но аз...

— Не ни вземай за идиоти, Веум — прекъсна ме той. — Ние знаем, че не ти си го убил. Пък и ние не те вземаме за идиот.

— Ти си известен с това, че никога не убиваш, Веум. Само ги пребиваш — каза един от другите полицаи.

Обърнах лице към него и го огледах. Беше тип, който виждах за пръв път. Трябваше да го запомня. Лицето му беше покрито с лунички с цвят на горчица. Косата, която се подаваше под шапката му, имаше блед червеножълт цвят и приличаше на увехнала трева.

— Изглежда, не съм запомнил името ви — казах.

— Исаксен — отговори той. — Педер.

Имаше глас, който бе най-добре да се забрави като последното изречение в нескопосан роман.

В гласа на Хамре се долавяше яд:

— Ще се задържим. Дълго.

Той се отдели от нас и се обърна към новодошлите.

Стоях и поглеждах Педер Исаксен. Той също ме погледна. Очите му бяха остри. Още един, който не ме обича. Добре дошъл в клуба. Няма да се чувстваш самотен.

Обърнах се с гръб към Хамре.

— Ще ви трябва ли още, Хамре?

Той се извърна към мен с полуотворена уста и с вдигнат към лицето ми показалец.

— Оставаш тук, Веум! Няма да се отдалечаваш нито на метър. И ще мълчиш!

После пак ми обърна гръб.

Не казах нито дума. Отидох до едно дърво, облегнах гърба си на ствола му, пяхнах в устата си една таблетка против гърлобол и си дадох вид, че умирам от скука.

Мина известно време. Дойдоха още полицаи и дейността около колибата кипеше. Хората идваха, стояха на входа на колибата и навеждайки се, поглеждаха вътре, после отново се изправяха с окаменели лица. Някои от тях хлътваха вътре и излизаха след известно време. Какво правеха там, можех само да си фантазирам. А когато скучая, аз за съжаление имам доста мръсна фантазия.

Никой не ме заговори. Можех спокойно да представлявам част от дървото, до което стоях. По едно време от колибата излезе Хамре, погледна загрижен покрай мен и надолу към жилищните блокове, като казваше на един от колегите си:

— Ще трябва да разпитваме страшно много хора.

Докато стоях там, аз се опитах да си представя това, което се бе случило.

Джокер можеше да си е устроил среща с някого там горе, около колибата. Влезли са вътре вероятно за да говорят. Скарали са се за нещо и единият от тях е извадил нож. Можеше да бъде както Джокер, така и другият. Борили са се за ножа и Джокер бе загубил.

Ей така просто можеше да изглежда. Но това бе само предположение, което въобще не ми показваше кой може да е бил другият. А освен това то съвсем не ми казваше дали това убийство имаше нещо общо с Юнас Андресен въобще.

Но на един човек аз с удоволствие бих задал няколко въпроса, преди Якоб Е. Хамре да стори това.

Ала Якоб Е. Хамре бе казал, че трябва да чакам, че не бива да се отдалечавам нито на метър. Но той бе казал също да не обелвам нито дума, така че може би нямаше да забележи, ако изчезна. Във всеки случай не веднага.

В това, че щеше да забележи, не се и съмнявах. И моят най-добър аргумент в този случай щеше да бъде да му доставя един убиец.

Зорко наблюдавах полицаите. Нямаше да мине много време и Хамре щеше да предостави мястото на престъплението на хората от

експертизата, за да започне да организира самото следствие с деветчасова рутина на ден и безкрайни разпити.

Полицайте вече бяха утъпкали земята около хижата. Някои от тях се бяха събрали на малки групички и си разменяха по някоя дума. Никой от тях не ме поглеждаше.

Раздвижих се, направих крачка встрани от дървото, върнах се отново към него и пак застанах до ствола му. Зад дървото имаше няколко хвойнови храста на една педя разстояние един от друг. Само да можех да мина между тях, и тъмнината много бързо щеше да ме погълне. Облегнах рамената си на ствола на дървото, но същевременно бавно започнах да се извъртам и да минавам зад него.

Хамре излезе от хижата. Той се спря на входа и аз забелязах, че хвърли бърз поглед в моята посока. Направих се, че не го виждам. С края на окото си забелязах, че той извика при себе си един от техническата експертиза. Каза му няколко думи и двамата изчезнаха обратно в хижата. Скрих се напълно зад дървото, влязох странично в хвойновите храсти, промъкнах се бързо около десет-петнайсет метра през рядко обраслия склон и увеличих темпото.

През цялото време очаквах, че някой ще извика, и дъхът ми бе спрял от напрежение.

Но никой не извика. Увеличих темпото. Елхите ме удряха в лицето, под краката ми пукаха съчки. Все още никой не викаше.

Като излязох на асфалта, намалих ход. Правех се на случайно разхождащ се човек. Но сам забелязах, че краката ми се схващат, а напрежението ме обхваща така, че едва ли можех да приличам на обикновен разхождащ се човек.

Вървах бързо към блока, където трябваше да отида. Влязох в асансьора, без да срещна никого. Натиснах копчето на дванайсетия етаж.

Асансьорът потегли. Той се издигаше нагоре през етажите като остаряла чайка — първи, втори, трети. Мислех си за Венке Андресен, тя беше стояла също така в съответния асансьор. Четвърти, пети, шести. Юнас Андресен бе също пътувал с такъв асансьор, докато е живял там, преди всички врати на асансьори да се бяха затворили завинаги пред него. Седми, осми, девети. Започнах да мисля за Сулвай Мангер. Мислех си дали и тя беше стояла някога в асансьор като този.

Но не успях да помисля докрай. Защото асансьорът спря между деветия и десетия етаж. Същевременно стана тъмно. Съвсем тъмно.

Но най-страшното не беше това, че асансьорът спря и че стана тъмно. Най-страшното бе това, че след около минута асансьорът отново тръгна. Не гладко и плавно както преди това, а на пресекулки и с вибрации. Сякаш имаше някой горе, в машинното отделение. Някои, който с помощта на ръчно управление и прекъсване на тока, бавно, но сигурно, ме дърпаше нагоре към себе си. Някой, който току-що бе убил.

Когато си заседнал в асансьор и осветлението му не работи, тогава наистина става тъмно. Над теб няма никакви звезди, никакво небе, никаква луна не хвърля илюзорна светлина по небесния свод. Няма далечни електрически светлини, нито мамещи затворени прозорци, нито лагерен огън долу в долината. Няма нищо. Намираш се в средата на мрака и ако протегнеш ръка, ще почувстваш, че мракът е твърд и метален, че те обгражда като плътна стена.

Ако си заседнал в асансьор и ти е светло, то все пак те изпълва известна сигурност, светлината те закриля и ти дава утеха. Но ако си затворен в асансьор и вътре е тъмно, тогава няма сигурност, тогава имаш чувството, че самият асансьор пълзи бавно около теб и е само въпрос на време до мига, в който ще усетиш как те захващат и сплескват стоманените плоскости.

В първата минута, след като асансьорът бе спрял, аз бях обзет само от страх. Страх, който сграбчва здраво тялото и го разтърсва без цел и без смисъл, без причина или източник. Той се загнездва в стомаха, около сърцето и в гърлото ми. Стана ми тежко да дишам, устата ми изсъхна за няколко секунди, ушите ми започнаха да пищят. Трябваше да се подпра на стената. Мракът беше така плътен, че не се виждаше абсолютно нищо и ако ми се завиеше свят, нямаше да го почувствам, тъй като нямаше точка, около която можех да се въртя в този случай.

Когато асансьорът отново се раздвижи, страхът стана друг, целенасочен, но този страх не бе така страшен, защото няма нищо по лошо от безпричинния страх, от страха без име. Когато знаеш от какво трябва да се страхуваш, тогава може да се противопоставиш на страха, да нанесеш отведен удар.

И аз знаех от какво трябва да се страхувам. Знаех, че един човек стои и дърпа асансьора към себе си. Знаех, че този човек току-що беше убил — един път, а вероятно и два пъти. Знаех, че ще трябва да се опитам да изляза от асансьора, преди да е стигнал най-горе, ако не

искам да бъда посрещнат от този човек. Трябваше да направя това не за да получа медал за добра служба.

Изведнъж тъмнината се разкъса. Кабината мина покрай продълговатия прозорец на вратата, от която се излизаше на десетия етаж. Всичко стана така бързо, че не успях да реагирам навреме. Асансьорът подскочи нагоре.

Единственият ми шанс беше да съм подготвен, когато преминавам покрай следващата врата. Единственият миг, в който можех да се измъкна от асансьора, беше, когато той се изравни с вратата и може да бъде отворен. Ако се намирахме само на няколко сантиметра под или над нивото на вратата, кабината си оставаше затворена.

Отидох до стената, където щеше да се появи вратата, и поставих дланите си да се търкат по стената, усетих как тя се измъква надолу покрай тях. Очаквах да докосна разграничението между стената и вратата.

Тук!

Долната част на вратата се появи, тракайки надолу от тавана, но на човека горе ситуацията му беше ясна и той увеличи скоростта, когато критичната точка се приближи. Правоъгълният удължен прозорец се показва, аз отчаяно опипвах вратата за механизма за отваряне, ръчката. Намерих я. Хванах я и в мига, когато смятах, че асансьорът стои на ниво с вратата, аз се хвърлих наляво и се опитах да дръпна вратата на асансьора с мен.

Тя леко се помръдна, но после отново се върна на мястото си. Това бе единственото, което се случи. Асансьорът продължи неуморно нагоре. Не бях успял.

Осени ме една мисъл. Етажите бяха дванайсет, но асансьорът се издигаше нагоре с още един етаж, до машинното отделение. Това ми даваше още един шанс, на дванайсетия етаж.

Пак се зложих пред стената, но този път само с едната си длан докосвах движещата се покрай мен стена. Другата държах готова на мястото, където предполагах, че ще се появи ръчката на вратата.

Тук!

Нова врата дойде тракаща надолу покрай стената и аз напрегнах мускулите си, закрепих подметките си на пода и на стените, гледах

сляпо към мястото, където трябваше да се появи дългият тесен прозорец.

Прозорецът дойде доста надолу. Така асансьорът спря около десет сантиметра под вратата. Аз застинах от изненада. Опитах се да погледна навън към прозореца, изкривявайки врат. Той бе високо горе. Асансьорът страшно се затресе и за миг мина покрай вратата и продължи нагоре. Той ме беше измамил.

Стана ми ясно. Разбрах, че има само един изход. Аз трябваше да го срещна, независимо дали искам, или не искам това.

След като мина покрай вратата, асансьорът спря. Стоях в тъмнината, в един ковчег от бетон и метал.

Нямаше защо да се чудя къде е спрял. Той събираше сили. Беше се изморил да тегли асансьора на тази отсечка. Но сега не ти остава много, убицецо. Не се предавай. Една нова жертва е на път, наточи ножа си.

Докато стоях в мрака, аз опипвах джобовете си, търсейки нещо, което бих могъл да използвам като оръжие. Единственото, което носех със себе си, беше джобното фенерче, но то едва ли щеше да ми е от голяма полза. Все пак добре, че го имах. Можеше да ми се отдаде възможност да го заслепя.

Бях сигурен, че е мъж. Една жена не би се справила така и не би оперирала с асансьора с такъв професионализъм. Една жена щеше да ме покани на кафе или на чашка, която наистина щеше да стане последната в живота ми. Една жена щеше да сипе нещо в нея или би ме прегърнала, за да забие нож в тила ми, но не би ме поканила на опасно за живота танго в мрака, с вход през асансьора...

И аз добре знаех кой е мъжът, дето ме очакваше...

Това даваше две сигурни карти в ръцете ми. Но те бяха и единствените. Останалите карти, ако разбира се, оживеех, ако успеех да задам въпросите си и ако в края на краищата успеех да осъществя повече неща за около един час, бяха все още несигурни. А сега нямаше и джокер в раздадената колода. Бяхме само аз и противникът.

Асансьорът отново се раздвижи.

— Застелете червения килим — обадох се аз с половин глас. — Клоунът излиза на манежа.

Никой не ми отговори, а мракът беше все така гъст. Очите ми още не се бяха нагодили към него. Едва забелязвах контурите на

четирите ъгъла на кабината, която направи няколко неравномерни подскока нагоре, сякаш оня си играеше с мотора.

С какво ли щеше да ме посрещне за добре дошъл?

Ако имаше огнестрелно оръжие, аз нямах никакъв шанс. Той можеше да надупчи с рязана пушка целия асансьор за няколко секунди и аз нямаше да струвам след това нищо повече от няколко килограма кайма. Пък и така щях да изглеждам. Край на Варг Веум — от пръст си, на кайма ще станеш...

С леко прищракване асансьорът застана пред тринайсетата врата. Тринайсета врата, тринайсети етаж — звучи доста съдбоносно.

Дългият и тесен прозорец беше тъмен. Не виждах нищо.

Стоях и слушах собственото си напрегнато дишане, собственото си сърцебиене.

Нямах особен избор. Можех да отворя вратата с надежда да се хвърля навън в мрака и настрани, преди нещо да се е случило. Но мигът, в който щях да отворя вратата, би бил най-опасният. Щях да бъда напълно незащитен, а едната ми ръка заета. Можех да не я отворя и да чакам, докато я отворят отвън. Но това означаваше да седя в капан, без да мога да се движа.

Стоях и изчаках няколко секунди, които неусетно се превърнаха в минута, две...

Нервите ми не издържаха да чакам повече.

Хванах дръжката с лявата ръка, натиснах.

Направих движение напред, дръпнах вратата наляво, плътно прилепнал към нея, сякаш ми беше щит, а когато тя напълно се отвори, бързо скочих в мрака, затаил дъх.

Мракът се състоеше от мирис на машинно масло, твърди ръбове и още един човек. Мирисът на машинно масло ме удари в главата и аз се спънах в нещо твърдо и болезнено, което ме удари малко над коляното, изглежда, беше ръчката за механично издигане. Нещо твърдо, стърчащо надолу от тавана и приличащо на железен прът, ме удари с убийствена сила през дясното рамо. Ако ме бе улучило малко по-нагоре, щеше да разцепи черепа ми на две, и край.

Другият простена злобно, като чу, че аз продължавам да се движа опипом в мрака, докато не се блъснах в една стена и трябваше да спра. Можех да изкрещя от болка, но стиснах зъби. Усещах рамото си като разрязано на две, ръката под него бе изтръпнала и съвсем безчувствена. Гледах, напрягайки очи в тъмнината, но не виждах нищо.

Чух плътен напрегнат звук и бързи, почти тичащи крачки. След това нещо разби мазилката на стената почти до главата ми. Бетонът зад мен пропя.

Бяха две бомби. Но аз не можех да се оставя да бъда бомбардиран и нямах никакво желание да завърша живота си като разцепен на две грейпфрут. Нанесох сляп ритник в мрака. Улучих, но не достатъчно добре. Ударих неуспешно със здравата си лява ръка, но той вече се беше отдръпнал назад на безопасно разстояние в мрака.

Опитах се да се измъкна встрани, но под краката ми заскърца мазилка. Останах на мястото си.

Стояхме съвсем тихо в мрака и се дебнехме, опитвахме се да различим контурите си. Очите ме боляха. Дясната ми ръка отново се събуждаше за живот, но това беше изпълнено с болки раждане. След като чувството ми отново се върна в пръстите, открих, че продължавам да държа джобното фенерче в дланта си.

Напипах контакта, държейки фенерчето пред мен, във въздуха.

Не исках да светвам, преди да се убедя къде е той. Напрегнах слуха си до крайност. По-скоро предполагах, отколкото усещах

дишането му, което идваше от другия край на помещението. Но аз не познавах пространството, не знаех какво има между нас. А она по всяка вероятност го познаваше с подробности. Във всеки случай е бил тук и преди това и знаеше къде се намират машинариите на асансьора и къде се подаваше ръчката за механичното му издигане.

Трябваше да имам оръжие. Но не носех със себе си нищо друго, освен едно джобно фенерче, самия себе си и една ръка, която съвсем не бе годна за борба, въпреки че отново беше започнала да функционира. Рамото ме болеше и започвах да се страхувам да не ми е счупена ключицата.

И ето че го чух!

Чух ясно как той премести тежестта си в мрака и предположих, че се подготвя за ново нападение.

И то започна веднага. Насочих фенерчето по шума и светнах. Той премина в нападение.

Светлинният лъч го улучи право в лицето и то стана бледо, изкривено и призрачно. Идваше срещу мен с вдигнат над главата си железен прът, който можеше да бъде смъртоносен. Наведох се и го цапнах в корема. Улучих токата на колана му и тя разкъса челото ми на едно място. Той се сви, падайки върху мен, но задържа железния прът. Удари ме по вътрешната страна на пищяла така силно, че изкрещях от болка. Задушен от ярост или от паника, аз се изправих в пълен ръст, държейки с две ръце единия му крак, и го блъснах в стената. Чух, че той се удари странично, че изпусна пръта и падна на пода, а след няколко секунди изпъзля, драскайки по стената и бягайки навътре като изплашен плъх.

Отново стана тихо. Почти. Чувах тежкото му учестено дишане, чувах и собствените си стенания от болка. Прилоша ми.

Но той беше изтървал железния прът, а може би аз бях в подобра форма от него. Трябваше да го намеря.

Беше много тъмно, а аз загубих джобното фенерче. Направих няколко крачки напред в тъмното, напипах стената, преместих се по нея настрани в посоката, в която той беше избягал.

Настъпих единия му крак. Той го изви и ме ритна. Улучи ме в коляното, но аз не паднах. Въпреки това загубих равновесие, а в същото време той скочи и се изправи. Нещо твърдо и костеливо ме удари в лицето. Беше ме улучил добре и аз се завъртях, пред очите ми

изскочиха падащи звезди и излитащи фойерверки, в мен се забиваха ракети и сателити...

Лежах на пода, унесен. Може би дори бях спал няколко секунди. Сънувах, че той търси железния си прът в мрака, спомням си, че си помислих: „Ти трябва да се събудиш, грейпфрут, трябва да се събудиш!“

И аз се събудих навреме. Несъзнателно се претърколих настрана. Той диво изруга, когато прътът срещна бетонния под, където бях лежал. Вече беше върху мен. Желязната щанга натисна гърдите ми и аз се свих в безмилостен страх, навих се около самия себе си, за да се защитя. Той удари отново, по едната ми ръка, после по гърба, после близо до главата. Изпънах цялото си тяло и се хвърлих отново в тъмнината. Ударих се в нещо твърдо и метално. Можеше да бъде машинерията или една врата. Той дишаше тежко зад мен и размахваше пръта. Търсех в панически страх дръжката, ако това наистина бе врата. Да, беше. Напипах дръжката и я дръпнах към себе си. Претърколих се навън, подготвен да падна надолу по бетонна стълба. Но там нямаше стълба, а голям черен отвор, високо над който светеха звезди. Струя чист въздух, лъхащ на дъжд, освежи лицето ми.

Оказа се, че съм на покрива. Плосък, покрит с асфалтирана хартия, хлъзгав от тихия дъжд. Направих само две крачки, след което краката ми се огънаха и аз паднах върху покрива. Видях как Гюнар Воге идва след мен с железния прът в ръка. Черепът му блестеше, къдравата му коса покрай ушите беше разрошена, лицето му напомняше на стиснат юмрук, който никога нямаше да се разтвори. Той съвсем не приличаше на идеалиста — младежки ръководител, когото бях срещал преди. Сега ми напомняше само за смъртта. За най-страшната смърт от всички — моята. Няколко секунди всичко беше тихо. Огледах се. Покривът беше плосък. Само асансьорната шахта и няколко отдушника стърчаха отгоре. Около целия покрив имаше петдесет сантиметра висок кант, достатъчно висок, та човек да не се претърколи надолу, поемайки дългия път до асфалта пред блока. Но не беше достатъчен да запази човек, ако някой друг го бутне надолу.

Видях, че Гюнар Воге е доста изнемощял след първата борба. Той тръгна с тежки крачки към мен, здраво стиснал пръта, сякаш бе единственото нещо на земята, което притежаваше. Така и беше, особено в този момент. Именно железният прът представляваше

единствената точка, която разделяше мен и него от първа и втора футболна дивизия. Тя ни разделяше от живота и смъртта.

Изправих се на колене, а после и в цял ръст. Поклатих тежко глава.

— Не мога да разбера това — простенах. — Просто не го разбирам. Какво постигна? Какъв бе смисълът?

— Няма смисъл. Има само действие — изръмжа той срещу мен. — Просто стигаш до нулата — до мъртва точка, когато всичко около теб се успокоява и ти остава само действието.

— И хоп, идеалистът става фашист — чух аз собствения си тих глас.

Той не отговори, но предприе бърза атака напред, почти като каратист. Направи две крачки, стъпи здраво с двата си крака на асфалтираната хартия, вдигна пръта с двете си ръце и нанесе удар.

Вече бях в състояние да се движа, но за втори път опасното за живота желязо се удари в дясното ми рамо. За втори път почувствах ужасната болка, сякаш някой ме разцепи на две. Оставаше ми само една възможност да оживея, като използвам най-мръсните си трикове и хватки.

Атакувах го с ниско наведена глава, нанасяйки му удар с крак в слабините, а със здравата си лява ръка го цапардосах по ръката, която държеше железния прът. Улучих я точно над китката, пръстите ѝ се отвориха от болка, а прътът излетя от дланта му, описа дъга във въздуха и потъна в мрака зад бетонния ръб на парапета. Ако някой случайно разхождаше кучето си долу, можеше да се върне вкъщи с хотдог на шиш или с пилон за знаме в главата.

Той нанесе удар с другата си ръка и уцели ухото ми. Нещо в него дрънна.

Влязохме в клинч. Под ръмящия дъжд и заедно със звездите и Людехорн, като единствени зрители, ние танцувахме рядък танц, удряхме по гърбовете си с уморени юмруци, опитвахме се да се хванем един друг за шиите и да си извадим взаимно очите с подутите пръсти.

Отново се разделихме, нанасяйки удари в празното пространство и отстъпвайки всеки назад. Аз паднах. Той тръгна, клатушкайки се, към мен. Останах да лежа.

Той спря и ме погледна. Очите му бяха стъклени и празни, подобно на замазани с емайл драскотини в мръсен мрамор. У него

имаше нещо трескаво, той бе като обсебен. От единия ъгъл на устата му се стичаше кръв. На челото си имаше дълбока рана, а едната му ръка висеше безжизнена. Дишаше тежко. Все повече и повече ми приличаше на призрак.

Но аз знаех, че не изглеждам по-добре. Пък и лежах, докато той все още бе в състояние да се държи изправен.

— Но защо, Воге, защо? — изхриптях аз.

— Какво защо? — отвърна ми с метален глас.

— Защо ги уби?

Той изригна яростно!

— Онова змийче ли? То ме заплаши!

Гласът му спадна и едва го чувах:

— Помоли ме да се срещнем там горе. Каза, че знаел за Венке и мен, видял ме да ходя при нея. Знаел защо съм убил мъжа ѝ. Пълна идиотщина и лудост, но ме заплаши. Казах: окей. Ще дойда горе, Юхан. Ще дойда сам, но без пари. Той искаше пари, разбираш ли? — Погледна ме почти умолително. После продължи: — Така се срещнахме. Врънкаше ме за пари. Но аз нямах намерение да му дам и пукнат грош. Тогава извади нож и ме заплаши. Аз, който... аз, който го бях защищавал, помагал, закрилял! Наистина исках да му помогна, Веум, а той извади срещу мен нож. Борихме се за ножа. Той... загуби. Искам да кажа, че не исках да стане така, но борбата беше жестока, всичко се разви бързо и докато се усетя, той падна мъртъв. Едва тогава разбрах... Това беше самозащита.

Процедих бавно през зъби:

— Самозащита? А когато уби Юнас Андресен, пак ли беше самозащита?

— Юнас Андресен? — Той ме погледна втрещен.

— Юнас Андресен! Не четеш ли вестници, човече? Не четеш ли поне как се казват онези, на които отнемаш живота?

— Значи ти нищо не си разбрал. Аз я обичам! И я обичам от единайсет години, Веум. След двата месеца през 1967 за мен съществуваше само тя. Нима бих могъл да ѝ причиня болка? Нима бих могъл да я нараня? Нищо не знаеш за любовта, Веум, щом можеш да заявиш подобно нещо. Искях да я милвам по косата, да я целувам, да се любя с нея, но никога не бих убил този, когото тя обичаше. Защото

тя го обичаше. Това беше най-отчайващото. Тя го обичаше също така безнадеждно и безсмислено, както аз обичах нея.

— И тогава ти дойде наум, че ако го отстраниш, то...

Воге направи пет-шест уморени крачки по асфалтирания покрив и ме ритна право в лицето с подметката си. Поех ритника, какъвто съм си услужлив. Тилът ми се удари в покрива, а в главата ми сякаш се втвърди новоизлят асфалт, отпечата стъпките на немирни деца. Прехапах си езика и усетих как устата ми се напълни с топла кръв.

— Не, по дяволите — изрева той над мен. — Не съм го убил аз!

Той вдигна глава и зави като таласъм срещу невидимата луна:

— Аз не съм убивал Юнас Андресен! Чувате ли?

Наведе се над мен и ме хвана за яката на якето. Вдигна ме с последни сили и ме удари с глава в лицето. Увиснах в ръцете му. Той залитна напред и ме повлече със себе си, след което рухна заедно с мен. Лежахме на един или два метра от бетонния ръб на покрива.

Изправи се на колене и започна да ме тегли към ръба.

— За бога, каквото и да става, аз ще убия Варг Веум и това ще бъде последното нещо, което ще направя! — мърмореше той под носа си.

— Наистина ще е последното — опитах се да се шегувам.

После стиснах зъби и скочих на крака. Сега стоях аз, а той бе на колене. Погледна ме с очи, в които се четеше молба и омраза.

— Единайсет години, Веум — изхленчи той. — Нищо. Никаква любов, никаква радост. Само омраза и недоверие и тежка, тежка самота. И една мечта. Аз я намерих тук. И си намерих такава работа, че да съм в близост до нея.

— Нищо не разбирам — казах.

Той се метна към гърлото ми, стисна го и ме притисна към бетонния ръб. Отстъпих назад, почувствах дълбочината зад мен, усетих раззиналата се паст на празното пространство. Тогава събрах всички сили и му нанесох страшен удар в тила. Той се строполи върху мен, а аз политнах назад. Паднах почти върху бетонния ръб и усетих как няколко секунди се люлях като махало: хип-хоп, хип-хоп. След това панически изпълзях отново на покрива.

Воге се надигна отново. Надигна се като феникс от пепелта. Свих юмруци и го повалих с един удар. Сега погледът му стана стъклен.

Докато почти го влачех към вратата на асансьора, към сигурността вътре в нея, той мърмореше едва разбираемо:

— Аз не съм убивал Юнас Андресен, Веум. Не съм го убивал...

От очите му течаха сълзи и се смесваха с кръв и дъжд.

В момента, в който го тикнах през прага на кабината, той изкрещя, сякаш минавахме през входа към Хадес:

— Ти ще гориш в ада за това, Веум! Ти ще гориш!

Чух собствения си глас като чужд:

— Разкажи това на полицаите. Там долу тях ги използват като портиери.

Якоб Е. Хамре почти не продума по пътя към града. Обърна се към мен само веднъж и каза почти грубо:

. — Имаш ли представа какво щяхме да правим с теб, ако не беше довел Воге със себе си?

Не му отговорих, а и той не поясни какво са щели да правят с мен. Изглежда, си запази правото за друг път.

Когато пристигнахме в участъка, Хамре се обърна към един от другите полицаи:

— Намери Паулус Смит. Помоли го да дойде тук колкото е възможно по-бързо.

После ми каза:

— Ще чакаш тук Смит. Ще направим вечерно посещение на приятелката ти и мисля, че ще е най-добре и ти да присъстваш, иначе няма да можеш да заспиш, нали.

Без да дочака отговор, той изчезна в асансьора и се отправи нагоре по етажите.

Отново останах сам във вестибюла. Поради липса на коледна елха там бяха инсталирали в единия от ъглите униформен полицай. Той стоеше вторачен пред себе си и сякаш очакваше някой да струпа новогодишни подаръци в краката му. Но трябваше да почака още няколко месеца. По-точно казано, той трябваше да почака още един период, равняващ се на цяла бременност, преди отново да настъпят коледните празници.

Навън хората с вечерни лица караха автомобили със запалени фарове. Други седяха подредени в дълги жълти автобуси и гледаха навън през блестящите им прозорци, както ни гледат непознатите лица от чужди фотоалбуми.

Паулус Смит пристигна след около два̀сет минути с такси. Той дойде при мен с доволен израз на лицето, сграбчи с двете си ръце едната ми ръка и каза:

— Блестяща работа, Веум. Чувам, че си намерил един убиец.

— Той ме намери — казах аз. — И за съжаление вече си беше намерил и нов труп.

— Какво говориш? — каза развълнуван той.

Разказах му какво се беше случило, докато чакахме Якоб Е. Хамре да се върне долу. Той все повече и повече се вълнуваше. Тъкмо свърших, и вратата на асансьора се отвори. Хамре излезе.

— Добър вечер, Смит — каза делово той. — Тя е в стаята за посещения, чакат ни.

Без да кажем нищо повече, ние тръгнахме надолу към подземиято.

Бяхме петима души в голата стая за свиждане — две жени и трима мъже.

Венке Андресен седеше сама от едната дълга страна на масата. Паулус Смит и Якоб Е. Хамре се настаниха срещу нея от другата страна на масата. Седях на ъгъла между същата дълга страна и едната къса страна на масата, а униформената полицайка седеше на един стол до вратата.

Венке Андресен изглеждаше по-напрегната, отколкото последния път. Кожата на лицето ѝ ми се струваше още по-изопната, а трескавият блясък в очите ѝ бе още по-силен. Ръцете ѝ лежаха скръстени върху масата и можеше ясно да се види как играят мускулите под кожата, как тя се мъчи да ги накара да се успокоят, да лежат спокойно, преплетени една в друга, като двама изтощени борци.

Паулус Смит имаше вид на човек, който току-що е бил измъкнат от хубава компания на чашка. Кожата на лицето му пламтеше с червена жар, лумнала под шоколаденокафевия ѝ тен, а в очите му блестеше нещо жизнерадостно, сякаш все още не се беше освободил от смеха, предизвикан от последния хубав виц, който беше чул. Тебеширенобялата коса му придаваше ореол на чистота и непогрешимост. Той имаше наистина блестяща външност за един адвокат.

Жената полицай ми навяваше мисълта за глава от лош роман, която всеки отказва да чете. Косата ѝ беше съвсем гладко опъната назад и събрана на кок на тила, откривайки цялото ѝ лице, което съвсем не беше толкова прелестно, че да се показва по такъв начин. По време на целия сеанс тя гледеше вторачено пред себе си и не преместваше погледа си нито на сантиметър встрани или нагоре.

Самият аз сигурно не съм изглеждал много хубаво. Когато стиснах ръката на Венке Андресен, тя каза:

— Всеки път, когато те видя, Варг, всеки път някой е правил нещо с лицето ти.

Тя ме погледна много внимателно, сякаш искаше да се увери, че наистина говори с мен.

След като всички седнахме, около масата настъпи напрегната тишина. Атмосферата бе нажежена, пълна с очакване, сякаш всички чакаха момента, в който някой от нас щеше да наруши тишината с внезапен вик или щеше да подскочи нагоре и да направи нещо неочаквано и безразсъдно. Но никой не очакваше нещо друго, освен Якоб Е. Хамре да даде ход на представлението.

Всички седяхме и го наблюдавахме: Паулус Смит в радостно очакване, Венке Андресен измъчена и напрегната, а аз с трепкащо у мен чувство на неудоволствие.

Но ето че Якоб Е. Хамре протегна едната си тънка ръка с дълги пръсти и включи касетофона.

С писклив и монотонен глас Хамре разказа къде се намираме, коя дата сме и колко е часът, съобщи имената на лицата, които бяха в стаята. После направи кратка пауза и се обърна направо към Венке Андресен:

— Току-що арестувахме Гюнар Воге.

Всички я погледнахме. Видяхме как късото изречение се заби в кожата ѝ, премина през нея и излезе обратно през очите ѝ. Те станаха големи, а устата заприлича на кръг под носа ѝ. От там излезе дълбока въздишка. Тя гледаше смутено, изреждаше с поглед лицата ни, сякаш търсеше някакво обяснение, утеха или нещо друго. Но ние не проронихме нито дума. Само гледахме как думите се забиват в нея, как мисълта ѝ взе да се напруга и как от очите ѝ внезапно закапаха сълзи.

— Гюнар? — каза тя.

Пауза.

— Той ли е...

— Той е убил Юхан Педершен — каза Хамре.

Тя го погледна съвсем неразбиращо.

— Кого?

— Джокер — поясних. — Тази вечер.

Тя заклати глава:

— Убил е Джокер — тази вечер? Но... а Юнас? Защо е трябвало да го... Не мога да проумея, че...

— Доколко добре познавахте вие Гюнар Воге, госпожо Андресен? — прекъсна я Хамре. Гласът му беше твърд, но приятелски. Под привидното му добродушие обаче проникваше едва сдържана нетърпеливост, усещаше се решението му да завърши докрай започнатото.

— Аз... — поде тя.

После прехапа устни и почервенея. Топлината и изби отвътре и тя изглеждаше така, сякаш е осъзнала вината си, както изглеждаме всички ние, когато изведнъж почервенеем.

Забих погледа си в нея, но тя не ме погледна.

— Познавам го от много отдавна — каза колебливо тя.

— От колко отдавна? — попита той.

— Ние ходехме известно време, трябва да е било през 1967 година, така мисля. Бяхме заедно един месец или малко повече, точно преди да срещна Юнас...

Когато изричаше името му, устата и се изпъна, сякаш искаше да го задържи, да остане в нея завинаги.

— А по-късно? — продължаваше Хамре методически.

— По-късно... — Тя облиза устни с върха на езика си. — Ние — аз го срещнах отново, там, при нас. Срещнах го случайно на улицата един ден, предобед. Той ме заговори. „Не можеш ли да ме познаеш, Венке?“ — каза той и нямаше как да не го погледна. Беше пооплешивял, но го познах, разбира се.

Тя млъкна, загледана във вплетените си един в друг пръсти на ръцете.

— И така? — продължи Хамре.

Погледна нагоре към него. В един или друг смисъл в стаята съществуваха само двама. Паулус Смит, самият аз и полицайката бяхме избледнели като кулиси, бяхме станали статисти в сцената в килията, която се разиграваше между Хамре и нея. Те кръстосваха погледите си като остриета, почти без да се предизвикват един друг.

— Вие сте възобновили отношенията си? — каза Хамре.

— Ние възобновихме отношенията си — каза тя с нотка на сарказъм в гласа си. — Това звучи като уговорка на делови хора или нещо подобно. Да, ние възобновихме отношенията си, но не веднага, а

след известно време. Той каза... той каза, че ме е търсил и намерил, че се е преместил там, извън града, и си е намерил там работа само за да има шанса да бъде в близост с мен и да ме среща. Това... това ми направи силно впечатление.

— Мога да го разбера.

— А, нима можете? Аз, аз отдавна бях започнала да чувствам как щяха да се развият нещата, какво щеше да стане с Юнас и мен. И аз, аз имах нужда от нежност, от любов. Аз обичах Юнас, както и продължавам да го обичам, както ще продължавам да го обичам, докато умра, въпреки че той вече е мъртъв. Това — между Гюнар и мен, това беше нещо друго. Искам да кажа: то също беше доста едностранно, както връзката между Юнас и мен. Но този път едностранчивостта беше от другата страна, не от моята, това искам да кажа.

— Значи вие започнахте връзка с него?

Тя кимна мълчаливо и преглътна. В очите ѝ примигваха бледи пламъчета.

В главата ми нещо чукаше — започваше силно главоболие. Паулус Смит я гледаше мрачно. Самата тя гледаше само Хамре.

— Кога се случи това? — попита Хамре. — Преди или след като се разделихте с Юнас?

Тя пророни с усилие:

— Преди! Но не беше нещо особено, не беше изневяра, а и не беше причината, поради която... не, не по този начин. Между мен и Юнас всичко беше свършило — отдавна. Аз чувствах това с всяка клетка на тялото си, сякаш любовта, която гореше в мен, бе замръзнала, превърната в лед, бе затворена завинаги на тъмно в най-мрачните дълбини на същността ми. Разбирате ли? Това се случи само няколко месеца, преди Юнас да ме напусне. Но *преди*.

— Може ли да се помисли, че именно поради това вашият мъж ви е напуснал?

— Кой? Юнас ли? Никога! Та самият той имаше нея — другата. Сулвай или нещо подобно. Не вярвам, че той въобще е узнал нещо за Гюнар и мен. Не, това си остана между нас двамата. Бяхме възможно най-дискретни. Срещяхме се много рядко, само когато бяхме абсолютно сигурни, че никой няма да ни забележи. Най-често се

срещяхме при него — по-рядко при мен. Но при него беше по-сигурно. Там ни беше по-добре.

— Добре ли ви беше заедно?

Отново пренебрежителен поглед.

— Добре? Толкова добре, колкото може да бъде на двама възрастни, когато са заедно и са достатъчно разочаровани и огорчени. Беше хубаво, защото можехме да дадем нежност за нежност! Хубаво ни беше да я делим, въпреки че я пазехме в тайна. Трябва да разберете, че аз произхождам от среда, изключително строга към подобни неща. Изневярата в тази среда се смята за непроситим смъртен грях независимо от обстоятелствата, които са я причинили. Изневярата на Юнас не оправдава моята, не я прави нормална. Разбирате ли?

Хамре започна:

— Вие говорили ли сте си някой път за... — Той преглътна края на въпроса и го зададе по друг начин: — Вие можете ли да ми кажете, госпожо Андресен, какви мотиви би имал Гюнар Воге да убие вашия мъж? Той беше ли ревнив?

Тя поклати неразбиращо главата си:

— Та ние бяхме почти разведени. Не е имало никакъв мотив. Всичко вече беше свършено — между Юнас и мен.

— Но не що се отнася до чувствата. Имам предвид вашите чувства.

Тя не отговори. Виждахме как се опитва да намери необходимите думи. На няколко пъти отвори устата си, сякаш да започне да говори нещо, но от нея не излезе нито звук.

Хамре каза:

— На вас ви е напълно ясно, че независимо от случилото се тази вечер, уликите против вас, че сте убили мъжа си, продължават да са все така силни?

Този път Паулус Смит се намеси:

— Чуйте, Хамре, нямате право така да... — Той погледна към мен, очаквайки поддръжка. След като аз не казах нищо, продължи: — Този Гюнар Воге уби днес вечерта момчето и доколкото разбрах, е признал.

— Неофициално — заяви Хамре.

— Да, но все пак — продължи Смит. — А мотивите са ясни: момчето е знаело нещо за него, знаело е, че Воге е убил Андресен, то

се е намирало близо до блока заедно с Веум, който е тук, и може би е могло да види нещо, което Веум не е видял...

— Нима? — обади се кисело Хамре.

— С деветдесет и девет процента вероятност — продължи Смит. — Ето как е станало: той, Гюнар Воге, намушква Юнас Андресен и изчезва в асансьорната шахта, срещуположна на тази, от която е дошъл Веум. Когато тази вечер Воге е разбрал колко много е знаело момчето, останала му само една възможност, за да запази всичко в тайна. Това е толкова просто, Хамре. Другояче не може и да бъде.

Облегнах се тежко на ръба на масата, заковах погледа си във Венке Андресен и казах:

— Ти ме излъга за Гюнар Воге, Венке.

Другите замълчаха. Венке Андресен обърна бавно лицето си към мен. Тя ме погледна с големите си тъмносини очи, които бях видял за пръв път преди по-малко от две седмици.

Погледнах устата ѝ, устните, които бях целувал и които се бях надявал да целувам отново. Погледнах лицето ѝ, спомних си колко меко и спокойно изглеждаше то, когато го бе обърнала към мен, когато я целунах онзи първи и единствен път.

Аз продължих:

— Ти ме излъга. За всичко друго каза истината. Успях да проверя останалото, доколкото ми се удаде. Именно ти ми каза какво представлява Рикард Люсне. Той беше принуден да си признае, че ме е излъгал, когато го засякох с твоя отговор. Но когато те попитах за Гюнар Воге, ти ме излъга, защо, Венке, защо?

Тя извърна лице и погледна към Хамре, сякаш искаше да се защитава от мен в този момент и сякаш очакваше от него да ѝ помогне. После каза:

— Не разбирам защо Гюнар би трябвало да има... защо му е притрябвало да убива... Юнас.

— Да — казах аз. — Ти не разбираш това, а и ние също не го разбираме. Но всъщност нищо не е толкова чудно, когато всяко нещо дойде на мястото си. Защото не Гюнар Воге е убил Юнас. А ти.

Тя бързо обърна лицето си, този път към мен, което изведнъж стана яркочервено.

Паулус Смит каза:

— Моля те, Веум, тук седи...

Якоб Е. Хамре се наведе вкаменен над ръба на масата с напрегнат израз на лицето.

— Ти си го направила — казах, — именно ти. Ала ние просто не го виждахме. Аз просто не го видях. Сега обаче е съвсем ясно. Защото именно поради това излъга.

— За... за... защо? — каза тя.

— Ти излъга, за да не издадеш, че си имала нещо общо с Гюнар Воге, а си била при него, ровила си в чекмеджетата му и си намерила там ножа, с който си убила Юнас.

— Той сам ми го даде! Гюнар...

— Аха? Защо? Това трябва да означава, че вие сте планирали...

— Ти нищо не разбираш, Варг. Наистина мисля, че нищо не разбираш. Да, аз получих ножа от Гюнар, но не защото аз... не защото ние сме планирали... Това стана, защото трябваше да имам нещо да се защитавам, в случай, в случай че Джокер и бандата му не ме оставят на мира, в случай че продължат да ни тормозят. Аз, аз го бях приготвила да ми бъде под ръка в най-горното чекмедже на скрина, вън в антрето, ако те се опитат да влязат насила или нещо...

— Но никой не се е опитал да влезе насила. Единствено Юнас е дошъл. И ти именно него си убила.

Тя заекна:

— Т-т-това беше безсмислено. Това беше неразбираемо, това никога не трябваше да се случва, но...

Хамре се намеси и каза с повишен, излязъл от обичайното за него равновесие, глас:

— Разкажете сега всичко спокойно и поред, госпожо Андресен. Разкажете ни какво се случи.

Тя го погледна почти с благодарност. Усетих как в мен нещо се свива и изведнъж се почувствах безкрайно самотен, толкова самотен, колкото може да бъде само човекът. Отново погледнах вплетените й здраво един в друг пръсти. Те приличаха на сплетените пръсти на влюбените, когато седят притиснати един в друг и мечтаят. Но тя не мечтаеше заедно с някого, а сплиташе пръсти единствено със самата себе си. Може би обичаше единствено самата себе си, което впрочем става ясно, щом всяко нещо дойде на мястото си.

Венке започна своя разказ:

— Качих се горе с буркана конфитюр и тогава, тогава той вече беше влязъл вътре. Малко се ядосах. „Ти вече не живееш тук, Юнас — казах аз. — Ти вече нямаш никаква работа при нас, за да си отключваш и да влизаш тук.“

Той изглеждаше много измъчен, започна да се оплаква, че не е добре с парите, че е закъснял с изплащането на издръжката, че едното било свързано с другото. Не знам какво се случи с мен, изведнъж пред очите ми причерня. Помислих си за това, че той именно беше разрушил всичко със своята изневяра, че именно той ме беше накарал и аз да изневеря, да извърша един смъртен грях. Както си стоях с буркана конфитюр в ръка, аз го хвърлих към него. Улучих го в челото и видях каква страшна болка му причини този удар. Той, той винаги е бил доста избухлив и ме удари. Удари ме с опакото на ръката си през лицето и аз залитнах назад към скрина. Ръбът на скрина ме удари в реброто, страшно ме заболя. Дръпнах чекмеджето, в което лежеше ножът, и... и отвърнах на удара му, нанесох му удар с ножа. Острието му просто потъна в него, а аз... Той се наведе напред с учудено изражение на лицето, дори не съм сигурна дали въобще беше видял ножа. „Какво направи, Венке?“ — попита. Но аз не исках той да ме гледа с обвиняващите си очи, така че извадих ножа и отново го забих в него, и отново — и още веднъж. Той тръгна към мен с подкосени крака и после... падна. — Тя гледаше с невиждащ поглед пред себе си. — Остана там да лежи. Аз... аз просто минах покрай него, отидох до вратата, отворих я и излязох навън. Спомням си, че извиках за помощ. Не си спомням какво стана, мисля, че загубих съзнание. Спомням си колко парализирана бях след това, когато вие дойдохте, първо Варг, а после... — Гласът ѝ заглъхна. Знаехме останалото. — Така бързо — отрони тя — да се сложи край на един живот. На два, на три. На моя и на този на Гюнар също.

— И на живота на Роар — напомних.

— Да, Роар — каза унесено тя, сякаш произнасяше името на далечен роднина, на човек, когото беше познавала някога, преди много, много време.

Останахме, обгърнати в мълчание.

След известно време Хамре протегна ръката си напред и изключи касетофона. В стаята настъпи тишина.

Тогава стана Смит, надигна се тежко.

— Прекрасна работа за защитата, Веум — каза саркастично той, тъмен като облак.

Хамре и аз станахме едновременно. Казах му:

— Мога ли да остана насаме с нея — за няколко минути?

Той ме погледна с неподвижно лице.

— Повече от това не би могъл да навредиш — каза.

След това кимна и напусна стаята заедно със Смит.

Жената до вратата остана да седи, но тя не ме засягаше. Считах я за част от инвентара.

Направих две крачки напред към Венке Андресен, опрях се тежко с ръце на масата и се наведох напред към нея. Тя обърна лицето си нагоре към мен, погледна ме, със същите очи и същата уста. Но аз никога вече нямаше да я целуна. Вече го знаех. Аз никога повече нямаше да я целуна.

Казах:

— Съжалявам, Венке. Но бях принуден да го кажа. Просто така стана. Вярвах ти през цялото време. Бях сигурен, че си била невинна, че не ти си го извършила. Но когато най-накрая ми стана ясно, че си ме излъгала и аз разбрах всичко — тогава трябваше да го кажа. Надявам се, че не се сърдиш.

Тя кимна мълчаливо.

— Аз, аз бях наистина радостен, че те срещнах. Тебе и Роар. Тези няколко вечери там, при теб... аз не съм... отдавна не съм се чувствал така стоплен и отпуснат, както след тези няколко часа, когато си приказвахме. При други обстоятелства — кой знае? Може би ние... щяхме да се намерим един друг. Може би щяхме да бъдем заедно — като успокоение.

Тя мълчаливо ме погледна.

— Но сега е вече много късно, Венке, много късно.

— Съжалявам, Варг... Не съм искала това.

Погледнах надолу към нея, опитах се да запомня лицето ѝ за последен път. Очите, устните, гладката кожа, болезнения израз на лицето и...

И си помислих за Роар. Помислих си за бащата, който тя беше отнела от него, и за майката, която беше на път да му отнеме след известно време.

Какво щеше да стане с него? Какво щеше да стане с нея, с мен самия? Къде ли щяхме да бъдем всички ние след пет години? След десет? Страшно много въпроси, а имахме само един живот, през който да им бъде даден отговор. Просто само един живот, отлитащ така бързо. В един миг е в ръцете ти. В следващия миг някой ти го отнема със сила и ти, паднал на тротоара, зяпаш подире му.

Изправих се до ръба на масата. Чух собствения си глас, който изрече:

— Имаме уговорка, запиши си, в шест часа следобед, след хиляда години, считано от днес.

Тя ме погледна обърквана:

— Какво имаш предвид?

Вдигнах рамена:

— Просто си спомних нещо, което бях чел някъде.

После се обърнах и бързо излязох от стаята, без да затварям вратата след себе си и без да се обръщам назад.

Навън стоеше Хамре и чакаше.

— Смит вече си тръгна. Струва ми се, че не би желал да те вижда повече тази вечер — каза той. — Мога да го разбера.

Погледнах го.

Нетърпението вече съвсем го беше обзело, очите му дори го издаваха. Той каза:

— Какво в края на краищата смяташ, че постигна?

Казах:

— Постигнатото е постигнато.

— Ние седим пак с абсолютно същия убиец. Ние седим пак с абсолютно същия отговор на проблемите, които ти дадох последния петък. Единствената разлика, която настъпи, е, че междувременно един мъж е убил едно момче.

— Може би отговорът е същият — казах аз. — Но истината винаги има много страни. Междувременно аз разговарях с няколко души, така че въпреки всичко отговорът не е съвсем същият.

Хамре каза уморено:

— От време на време си мисля, че единственото нещо, което можеш да правиш, е да си чешеш езика, Веум. Това е единственото нещо, което аз съм те виждал да правиш. Това, от което аз се интересувам, са фактите. А фактите ми казват, че от последния петък

насам един мъж е станал убиец, а едно момче е станало труп. Мъжът е можел да продължи своето не съвсем щастливо съществуване, а въпреки че бъдещето на момчето не е изглеждало светло, все пак това са били два живота, Веум. Две възможности, от които някога е можело да произлезе нещо. А ти си сложил край на тези възможности. Разбираш ли това? Разбираш ли това?

Разбрах. Не отговорих. Качихме се мълчаливо по стълбите и аз си тръгнах за вкъщи.

На следващия ден отново бях в полицейското управление, още веднъж ме разпитваха за това, което се беше случило предишната вечер, после подписах протокола, без да го чета, и напуснах сградата, без нито един човек в нея да извика „ура“, без някой да сипе конфети по пода, по който стъпвах.

Навън от запад се трупаха тъмни облаци. Небето си обличаше траурна премяна.

Тръгнах бавно надолу по улицата към кантората си. После изкачих стъпалата нагоре, стигнах до вратата с правоъгълните прозорчета, влязох вътре и отидох до бюрото си. С показалец написах инициалите си в прашния слой върху плота на бюрото. Написах ги, за да бъдат всички сигурни, че това е моята кантора, въпреки че аз невинаги се намирам в нея.

Седнах зад бюрото. Главата ми бе празна, а сърцето — студено като камък. Над замъка на крал Хокон^[1] се подаваше силуетът на нефтена сонда в залива на Сkjуте. Две епохи, разделени от около седемстотин години.

Потърсих в бележника си един телефонен номер, който бях записал няколко дни преди това. Намерих го, седях и го гледах, като че ли беше магическа формула — вълшебен ключ за бъдещето.

Набрах номера. Дамата от централата се обади и аз казах:
— Мога ли да говоря със Сулвай Мангер.

---

[1] Средновековен замък в Берген, днес музей. — Б.р. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.